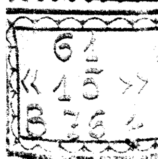
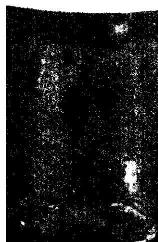

IN METHODVM MISCENDORVM MEDICAMENTORVM, QVÆ IN QVOTIDIANO sunt vsu obseruationes, ex Græcis, Arabibus, & Neotericis.

Opus valdè vtile, & à delectis aliquot ex ordine medicorum parisiensium viris doctissimis vi sum.

AVTHORE IOANNE DV BOYS
Parisiensi Pharmacopola.

DILECTVS QVEM-
ADMODVM FILIVS
VNICORNIVM.

PARISIIS,
Apud Iacobum Keruer, in vico Diui Iacobi sub signo vnicornis.

1572.

CVM PRIVILEGIO.

EXTRAICT DV PRIVILEGE de la Cour de Parlement.

IL est permis à Iacques Keruer, marchand libraire iuré de l'vniuersité de Paris, imprimer ou faire imprimer & exposer en vente, vn liure intitulé, In Methodum Miscendorum Medicamentorum, Quæ in quotidiano sunt vsu obseruationes, ex Græcis Arabibus, & Neotericis authore Ioanne du boys. Et deffences faictes à tous Imprimeurs & Libraires, & autres de quelque estat ou qualité qu'ils soyent, de n'imprimer ou faire imprimer ne exposer en vente ledict liure, sans l'aueu & consentement dudict Keruer, iusques à six ans, sur les peines contenues audict Priuilege. Donné en Parlement le quatorziesme d'Aoust. 1572.

Signé du Tillet.

SPECTATISSIMO VIRO D. Ioanni Maſilæo, Conſiliario, & primario regis medico, Ioannes Du boys Pharmacopæus S. P. D.

POſtea quàm in exercitatione Pharmaceutica ætatis meæ partem aliquam conſumpſi (ſpectatiſsimè Maſilæe) apud me cogitãs, artem omnem quæ opinionibus magis quàm ſcientia contineretur, inertiam potius appellandam, animum ad eam artem quam profitebar ſic retuli, vt non tantùm in iis præceptionibus, quæ in officinis ſtudioſè coluntur, conquieſcerem, ſed etiam an certas, & nunquam fallentes, vias continerent cognoſcerem. Quod vbi primùm tẽtare cœpi, pleráq; veteri conſuetudine ita

deprauata animaduerti, vt auxiliares cũiusdam manus magnopere efflagitare viderentur, quæ cõsentanea pro dissentaneis, vera pro fictis, certa pro dubiis reponerẽt. Quod opus, cũ magnum omnino, & arduum videretur, quicquid industriæ ex veterũ scriptorũ & neotericorũ lectione, & diuturna doctorum hominum consuetudine, mihi comparare potui, id erroribus tollendis, quos permultæ remediorum formulæ, quæ in quotidiano vsu habentur, cõtinebant, totum cõtuli. Sed quoniam ita naturâ comparatum est, vt ortus nostri partem patria, partem parẽtes, partem etiam amici vendicent, vt præclarè scriptum est à Platone, ad mei officij rationem pertinere xistimaui, si quos ex meis studiis fructus percepissem, hos in cõmunem omnium vtilitatem afferrem. Atque vt quicquid id est operis, in media luce, atque omnium oculis, sic versari posset, vt ex eius lectione eruditi, & in hac arte verſati & boni voluptatem, erudiendi fructum aliquem

caperent, id in alicuius nomine apparere volui, cuius autoritate nutúque, studiosis omnibus gratior, ac commendatior foret: séque aduersus maleuolorum hominũ voces, (si quæ existerent) tueri & conseruare posset. Tu tandem ex omnibus vnus mihi occurristi, cui hanc mei laboris partem, in medicamentis quæ foris admouentur consumptam (dum eam quæ de assumptis est ornatiorem reddo) inscribere, quasique consecrare placuit: quòd siue quærẽdus esset, qui serena frõte munusculum hoc acciperet, siue sumendus iudex, qui de rebus quæ hoc in opere tractantur sentẽtiam dicere vnus omnium optimè posset, siue authoritatis tantæ patronus eligẽdus, vt huius amplitudo hominum maledicentiæ silentium indiceret, nullum reperirem cui id iustiùs quàm tibi deferretur. Quomodo enim cuiquam aut obscurum, aut ambiguum, id esse poßit, cum te omnes ea quæ ad morborum depulsionem pertinent tam

acutè inuenientem, tam prudenter suscipiētem, tam fœliciter perficiētem videant, vt non modo eorum hominum qui nunc sunt gloriam, sed etiam antiquitatis memoriam tua virtute superes? Si vnum addidero, quo ad tuam laudem magnificentiùs, atq; ornatius nihil esse potest, Carolũ nempe Francorum regẽ christianißimum egregiis tuis virtutibus eum honorem detulisse, vt te non solùm in medicorum consilium, quos valetudinis tuendæ causa apud se habet, asciuerit, sed etiam totius huiusce consilij principem esse voluerit, cuius potius tutelæ hoc qualecunq; munus cõmendarem, habere potui neminem. Quod quamuis, siue ex sua, siue ex tua dignitate spectetur, perexiguum sit, ita tamen si placet à me accipies, vt si ex animo spectetur, maius à me offerri nõ posse existimes, nullumque præstantius voluntatis tibi deditæ deuotæq; monimentum expectare poßis.
Benè vale. Parisiis. *x. Cal. Septemb.*

Ad candidum lectorem.

Vifquis aut confilio, aut naturæ inftinctu, cādide lector, ad eam Medicinæ partem fideliter exercendam, quæ in medicamentorum compofitione verfatur, animum feriò adiecit, huic imprimis & vtile eft, & neceffarium, vt medicamenta fimplicia, non vnius modò foli, vel climatis, fed regionum omnium (quatenus id quidem potis eft) cognita ac perfpecta ita habeat, vt omnium fpeciem, faciem, temperiem, & facultatem exactè poffit difcernere: tum etiam certò vt fciat, quo fingula tempore fint colligenda: quo loco, quo vafe reponēda: quo fuum quæque ad vfum præparanda: quo denique modo, quo ordine in compofitis, incolumi omnium virtute, veniant commifcenda. Hæc enim qui probè didicerit, perceperit, meminerit, is demum Pharmacopœi nomen (meo quidem iudicio) merebitur: fuóque munere in medicamentis iuxta vfitatas veterum, Græcorum, Arabum, Latinorum, & recētiorum quóque formulas componendis, præclarè fungetur. Quæ profectò res quàm vehementer fit, non modò laudanda, fed omnibus omnium votis exoptanda, fatis (opinor) cōuincit medicamentorum illorum fpectata

vniuerso hominũ generi vtilitas, nedum necessitas. De simplicibus autem medicamentis, eorúmque collectione, præparatione, repositione, aliisq; eiusmodi multa scripsêre multi: ad quos ego Pharmacopœos tyrones remitto. Ego verò cum in ea arte quã à puero didici, me sedulò exercerem, commẽtationes quasdam (siue mauis obseruationes) in externa aliquot medicamenta, Cerata scilicet, Emplastra, Vnguẽta, & Olea, quanta potui industria concinnaui: quas nunc in lucem nõ tam mea certè voluntate, quàm amicorum auctoritate prodire, passus sum. Id autem in hoc opere imprimis studui, vt vbique veram artem, atque methodum, omnium id genus medicamentorum facilè ac legitimè conficiendorum, demonstrarem. Id (inquam) meum fuit institutum: is suscepti laboris scopus: quẽ an fœliciter, & ex animi sententia sim assequutus, tuum esto, lector amice, iudicium. Quòd si quid vspiam in hoc, non minùs arduo, quàm periculoso opere, vel perperam dictum, vel minùs accuratè obseruatũ offẽderis: te obsecro, atq; obtestor meã vt eâdem trutina operam expẽdas, qua tuam ipse à me, aliisque, examinari velles. Nam quicquid hoc operis est, noluj mihi permanere propriũ, sed cùm omnibus medicinæ studiosis, tùm ijs præsertim, qui practicam profiten-

tur, communicandum duxi: vt hoc nimirum pacto cæteros nostri ordinis homines inuitarem, quò suum ipsi quoque symbolum, ad communem omnium vtilitatem, grati conferant: neque eam sibi infamiæ notam impingi patiãtur, vt per eorum vel inscitiam, vel desidiam stetisse videatur, quò minùs è tenebris in lucem syncera medicamentorum componendorum ratio emerserit. Cæterùm complures (sat scio) id mihi vitio verterent, quòd multa in hisce commentariis reperiantur, quæ olim ab aliis fuêre tradita, seu simplicium quorundam medicamentorum dignotionem, eorundémque præparationem, seu compositorum cõfectionem spectes. Quid tũ? veteris illi (præcor) meminerint prouerbij: nihil iam dici, quod non dictum sit priùs. Equidem ea sum præditus indole, vt à cauillatione prorsus abhorream. Neminem hîc reprehendo: nullum perstringo: nec quemquã mordeo: id à nescio quo rhetore doctus, debere eum carere omni vitio, qui in alterum paratus sit dicere. Si quid igitur in his obseruationibus extiterit, quod aliquibus minùs arriserit: cogitent illi quæso, quàm sit arduum, (iis præsertim hominibus, qui variis, pro vitæ suæ instituto, huc atque illuc negotiis distrahuntur) ea quæ infinitis inquinata sunt erroribus, perpurgare, obscurísque

& ſqualidis genuinum nitorem & lumen reſtituere. Tu modò, quiſquis in hunc librum diſcendi cupidus incideris, medicamentariam hãc methodum, quam hîc tibi propoſui, etiam atque etiam experire, iudicióque adhibito imitare. Neq; enim dubito, ſi iſtis modò veſtigiis diligenter inſtiteris, nullam fore Cerati, Emplaſtri, Vnguenti, Olei, deſcriptionem tam difficilem, quam non facilè pro auctorum arbitrio expedias. Etenim id vnum affirmare audeo, nuſquam ne vel latum quidem vnguem me ab eorum præceptis receſſiſſe, quorũ in arte medicamentaria multis iam ſeculis inualuit auctoritas: immo iis complura, quæ deerant fideliter addidiſſe, quæ longa iam experientia explorata habeo. Quamobrem ſi qualẽcumque meum laborem ſereno animo exceperis, non ſolum magnum inde fructum exhauries, ſed ad maiora in medium producenda me incitabis.

IAC. GOHORII PARIS.
Philos. In Boscium.

Pharmaca qui scriptis tractat, quique exhibet ægris
Hic gemmum meruit Pharmacopola decus.
Principia hîc rerum quæ corpore vinxit in vno
Natura, Ars soluit inque elementa secat:
Per tubulos educit aquas (mirabile visu)
Dein olea, è terris conficit igne salem.
Boscius est nomen, lignum vox patria reddit,
Inferior Cedrus cuique Cupressus erit.
Quas vt nec caries, nec edit longinqua vetustas,
Mordaci hoc tempus nec quoque falce metet.
Quod Libani arboribus miro præcellit odore,
Ac homines fructus vtilitate beat.
De quibus vt quondam simulachra annosa Deorum,
Sic Bosci æternum fas veneretur opus.
Nam Phœbi scitè diuinas exprimit artes
Et medicæ AEsculapî corpora curat ope.

IN METHODVM MISCENDORVM PHARMACORVM EXACTAM à Io. Syluio Lutetiæ insigni Pharmacopœo æditam.

Io. Auratus Poëta Regius.

Pharmaca miscendi ratio vel tradita manca,
Vel non tacta prius, vel malè certa fuit.
At nunc Parrisius, qua pollet Syluius arte,
Ex omni plenum parte dat artis opus.
Manca replés, lites dirimēs, chaos & rude formās
A multis annis quale iacebat iners.
Dignus ob hoc grates medicæ studiosa iuuentus
Cui meritas operis reddat vbique sui.
Elicient alios præconia grata labores,
Multos præterea quos sine fine parat.
Nam sicui, res huic perspecta chymistica: quæq;
Extrahit ars oleum, quæ facit arsq; sales:
Syluius omnibus his perfectus in artibus, vsum,
Artifices solos qui facit, vnus habet.
Vt maiora igitur tibi det monimenta laborum
Syluius, hæc plausu sint celebranda tuo.

BARTHOLOMÆI PERDVLCIS VIENNENSIS, AD LECTOREM, Epigramma.

Quid iuuat obſcuram præbere tyronibus artem,
Nî ſcholio authoris ſit ſtabilita ſui?
Extera quid prodeſt Priſcorum pharmaca noſſe,
Si patrio ignoret quiſque parare modo?
Syluius ingenio ſolers, illuſtris & arte,
Contulit hoc libro (lector) vtrumque tibi.
A variis etenim quæ extraxit pharmaca libris
Explicat, & noſtris vſibus apta facit.
Quare pharmaciam quiſquis ſectare ſalubrem
Hoc plenum recolas vtilitatis opus.
Hinc topica addiſcens tutò quæcumque parare,
Fructum multiplicem clarus in arte feres.

PETRI LEONIS LVTEciani pharmacopœi in boſcium.

Poſteritas Boſci præcinget tẽpora fronde,
Nec Meſuæ hoc Syluî nobile cedet opus.
Duplice materia laudis Lutecia turget,
Illius vt ciuis huius vt indigenæ.
Ac tanta in paruũ fuerint cõtracta libellũ
Vnius ingenio, mente, labore, manu.

IO. LOVETIVS.

Edidit ingenti, Boscæus, parta labore,
Quæ, morso cũctos, vngue, tenere iuuat.
Artem, qui raram, miscendi pharmaca, quæris,
Hæc, tua versabit nocte dieque manus.
En, Chirõ suboritur, & Æsculapius alter
Optatam, multis, qui tibi præstat opem.

ARGVMENTVM LIBRI

Hoc opere continetur ratio medicamentorum externorum bene miſcendorum, ex ſententia veterum & recentiorū: qualis hoc tempore luteciæ,& in aliis celeberrimis locis obſeruatur. Eius tres ſunt ſectiones.

Prima, eſt de ceratis,& emplaſtiis.

Secunda, de vnguentis.

Tertia, de oleis.

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

ETſi complures viri doctrina, ingenio, & iudicio excellentes, præclaris artem medicam præceptis illuſtrarunt: nullus adhuc tamen (quod illorum pace dixerim) extitiſſe mihi quidẽ videtur, qui veram miſcendi medicamenta methodum exactè tradiderit. Nam alij partem hanc prorſus intactam præterierunt: alij parcè attigerunt: alij valdè obſcuram, & incertam reliquerunt: alij in infinitas eam controuerſias adduxerunt. Atque inde adeò fit, vt quæ ſcriptis aut omnino non mãdata eſt aut certè ambiguè ea quiſque pro animi vtatur ſententia, & proprio plerùmque feratur iudicio. Immò (quod longè eſt deterius) imperiti medicamẽta conficiendi adoleſcentes, dum artis rudimenta diſcunt, ſéque in iis exercent, dominis interdum abſentibus, ipſi præceptore deſtituti, interdum quoque præceptorum inſtitutis, & dominorum veſtigiis inſiſtere recuſantes, multos & graues errores committunt. Quæ cùm ego incommoda, pro meo in omnes rei medicamentariæ ſtudioſos animo, ſeriò apud me frequenter expenderem, & pro publico iam vitæ meæ inſtituto, nonnulla domi meæ ſimplicia, quibus ad compoſita opus eſt, accuratè medicamenta præpararem, fortè ita vſu venit, vt, qui me opus facientem obſeruarunt (neque ij vulgaris certè auctoritatis homines, neque ſegniter in re medica verſati) obnixè me rogarent, ſi quid ea in re poßem, meam vt communi omnium vtilitati operam non denegarem. Ego verò, quanquam id initio, mei probè conſcius ingenij, conſtanter mihi abnuerem, improbis tamen multorum precibus defatigatus, tandem parui, &

pro meis viribus rem cœpi aggredi ab iis ſcilicet auſpicatus, quæ externo admouentur corpori. Quorum quidem vſus, vt minus videri poteſt periculoſus, ita perdifficilis tamen eorum compoſitio ſingularem periti pharmacopæi induſtriam requirit. Sunt autem ea, Cerata, Emplaſtra, Vnguenta, Olea: quæ & ſi multas & varias ſortiuntur formulas, ſingula tamen ſuo explicabimus ordine, quanta id poterimus facilitate. Neque enim ea inter ſe tam ratione & materia differunt, quam conſiſtentia, hoc eſt, ſoliditate, mollitie, & liquiditate. Nam quæ recipiunt Cerata, ea quoque Emplaſtra, & Vnguenta admittunt. Nunc igitur ad eorum deſcriptiones accedamus.

DE CERATIS ET EMPLASTRIS.

ERATVM, est medicamentum aggregatum ex stirpium partibus, metallicis, mineralibus, terra, & animalium partibus, cum cera ad formam solidam. Proportio autẽ Cerati est, vt pro vnciis tribus olei, ponatur ceræ semuncia, specierum verò drachmæ duæ, vel tres. Si liquidius vis habere Ceratum, quarta pars ceræ est ponẽda: si solidius, tertia: si ad formam Emplastri, secunda: differtque ab Emplastro tantum mollitie, quia minus ceræ recipit, quã Emplastrum, noménque habet à cera. Emplastrum verò medicamentum esse dicemus aggregatum ex metallicis, mineralibus, terra, & animalium partibus simul mixtis, durum valde, & solidum, quia plus ceræ recipit. Nam in Emplastri compositione ponitur ceræ vncia vna dimidia, olei drachme sex, si nulla alia ingrediantur, siue hyeme, siue æstate. Atque hæc quidem satis sit admonuisse de quantitate ceræ, & olei. Nunc dicẽdum est in genere, quæ sit illorum materia, & quomodo in Ceratis, Emplastris, & Vnguentis apponatur: deindè modum conficiendi, seu miscendi, præscribemus.

Ceratũ quid.

Ceræ & olei vera proportio ad Ceratum conficiendum.

Emplastrum quid.

Ceræ & olei vera proportio ad Emplastrum cõficiendum.

Cerata, Emplaſtra vnguenta conficiuntur. Ex

- Stirpium partibus vt
  - Mucaginibus, quæ ex radicibus & ſeminibus conficiuntur: Gummi generibus, vt lacrymis omnibus, liquoribus concretis, & non concretis, vnctuoſis, & aquoſis, radicibus, corticibus, herbis, floribus, ſeminibus, & cõſimilibus.
- Metallicis, Mineralibus, & Terra vt
  - Lithargyrio vtroque, Ceruſa, Sãdaracha veterũ, Cinnabarj, ære v-ſto, æruginis ſpeciebus flore æris, plumbo, põ-pholyge, bolo arme-na, & conſimilibus.
- Animaliũ partibus vt
  - Cera, ladano, axungii omnibus, oeſypo, bu-tyro, Seporum generi-bus, melle, moſcho ambra, zibetta, glu-tine piſcium, ſtercor omni, oſſe Sepiæ, cra-nio humano, mumia.

Mucagines coctæ adduntur in Emplaſtris poſt nutritio-nem, & perfectam coctionem lithargyrij paulatim affun-dendo, ſicque coquuntur ad ipſarum conſumptionem, v videre licebit infrà in Emplaſtris diachyli magni, & paru

In quibusdam vnguentis, postquam cera est cum oleis, axungiis, adipibus liquata, & ab igne deposita, frigefacta, semper spatula mouendo iniiciuntur: vt in vnguento resumptiuo, & in omnibus vnguentis, quæ quotidiè à medicis præscribuntur.

Gummi, quæ sunt parteis Stirpium, vt lacrymæ, liquores concreti, & non concreti, quædam spatio sex horarum super cineribus calidis macerantur, proprio, & cõuenienti liquore, (sæpissimè in aceto forti, vel vino, vt paulatim soluãtur) deinde igne lento, ad humidi non radicalis consumptionem continua agitatione coquuntur, cocta & cõsumpta humiditate cum terebinthina (si ea addenda veniat) coniunguntur, in Ceratis, Emplastris & Vnguentis permiscentur, prius tamen cera, axungia, sepo, medullis &c. liquefactis & refrigeratis, vt

Ammoniacum,	Opopanax,
Galbanum,	Assa fœtida
Sagapenum,	Bdelliũ, si molle sit.

Gummi alia genera, vt Thus vtrúmque, Mirrha Mastiche, Lacca, Hædera, Sarcocolla, Iuniperinũ, Belzoi, Euphorbiũ vetus, Aloë separatim in puluerem tenuissimum reducuntur, ordinéque sub finem iniiciuntur.

Gummi alia calore modico cum oleis separatim vel simul cum axungiis, adipibus, sepis & butyro, vt & Terebinthina, Resina vtraque, Colophonia, pice vtráque, spatula semper ducendo soluuntur, & in initio, aliquando in medio, aliquando in fine ponuntur, vt in Emplastro gratia

dei, & in vnguento Basilico minori, & in Emplastro pro stomacho.

Gummi alia dissoluũtur calore mediocri cum humore conuenienti, vt opium cum pauca aqua rosacea, in vnguẽto rosato mesuæ, (si requiratur) tragacanthum, arabicum, in vnguento resumptiuo, hypocistis, acacia (si admittantur) omnia ante infusionem, vel aspersionem pulueṙũ, Ceratis, & Vnguentis induntur.

Radices, cortices, herbæ, flores, aliæque stirpium partes, aliquando recentes, aliquando siccæ necessariæ sunt. Recentes omnes à corde interno separatim inscinduntur, & pistillo ligneo in mortario lapideo cotunduntur, quæ vbi contusæ fuerint igni lento vnà in vino (vt in Cerato Ioannis de Vigo, in vnguento Neapolitano) aut in oleis (vt in vnguento Agrippæ) aut in axungiis & adipibus (vt in vnguento populeo) infunduntur, & continua agitatione coquuntur, vt infrà videre licebit: scilicet quæ vino maceratæ sunt, ad medias: deinde colantur. Colata veró cum cera, oleis, axungiis, & adipibus ad humidi peremptionem eodem igne coquuntur, & in Ceratis, Emplastris, Vnguẽtísque primum locum obtinent. Quæ verò in oleis, axungiis, & adipibus infunduntur, igne leui, spatula semper ducendo, ne vrantur, coquuntur, donec nihil humidi remaneat: deinde linteolo rudi extorquendo trãscolantur, & quod siccum est abiicitur: & hæc in Emplastris, & Vnguentis etiam primum locum habent. Radices, cortices, herbæ, flores sicci, secundum suam substantiam ordine, vel per se,

in puluerem tenuiſſimum reducũtur, & vltimo ordine in Ceratis, Emplaſtris, & Vnguentis permiſcentur.

Metalla vel Mineralia ſeparatim ſuper porphyrio molula porphyrica, liquore conuenienti aſperſo, ducuntur, eouſque dum in puluerem reducta ſint: vt Ceruſa, Lithargyrium vtrumque. Alij in mortario æreo Ceruſam, Lithargyrium vtrumque lauando tractant (vt in modo miſcendi dicemus) quæ deinde cum oleis ſolis, aut axũgiis, & adipibus igne lento, ſpatula aſſiduè ducẽdo, aliquot horis nutriuntur, & coquuntur: cocta ſecundum in Emplaſtris, & vnguentis obtinent locum, & aliquando primum, ſcilicet cùm eſt magna eorum quantitas.

Metalla vt Sandaracha veterum, Cinnabaris, æs vſtum, Pompholygis genera, &c. puluerata, cùm in Emplaſtris & Vnguentis quantitate parua ponuntur, debent poni cùm cera liquata eſt cum oleo, vel cum axungiis, & adipibus iam refrigeratis, vt videre licebit, in Emplaſtro contra rupturam, & vnguento diapomphyligos.

Alia extinguntur, & cùm maſſa Emplaſtri, vel vnguenti refrigerata eſt, in fine ponuntur, vt argentum viuum, &c.

Animalium parteis, liquantur ordine, quædã per ſe, aut cum oleis, vt Cera, Ladanum, calore moderato: & ſunt in quibuſdam Ceratis, & Emplaſtris præcipuum corpus, vt in Emplaſtro pro matrice. Quædam ſeparatim, vel vnà aliquando cum oleis liquantur calore modico, niuis ac

grandinis modo, vt axungiæ & adipes omnes, oesypus, butyrum, seporum genera, & mel, quæ in Ceratis, & Emplastris ponuntur, postquam cerā erit liquefacta, vel cùm Lithargyrium decoctum est in modum vnguenti. In vnguentis verò primum obtinent locum dempta oesypo, quæ in fine Cerati, Emplastri, & Vnguenti semper poni debent. Aliæ verò cum liquoribus minimè vnctuosis in mortario dissoluūtur, vt moschus, ambra (quamuis tamen facilè calore modico liquari potest) zibetta, gluten piscium, stercus omne, & in Ceratis Emplastris, & Vnguentis initio quidem vt gluten piscium, stercus omne in fine verò moschus, ambra, zibetta admiscentur, sed raro nisi à Medicis præscribantur.

Hactenus breuiter liquationes, dissolutiones, coctiones, & triturationes quæ conueniunt ad Ceratorum, Emplastrorum, Vnguentorum, & Oleorum confecturam expediuimus. Reliquū est vt ordine illorum conficiendorum methodū præscribamus.

CAPVT PRIMVM.

Ceratum de Santalis Mesuæ, distinctione xi. de vnguentis, & Emplastris vsuale.

Textus verus Mesuæ.

a Rosarum rubæarum exungatarum accipe.
b Spodium arabicum intellige, quia compositio est arabica, debétque hoc loco lauari propter acrimoniam ab igne contractam. Nam vt ait Galenus, quæ vruntur acria fiunt: huiusmodi autẽ acria huic loco non conueniunt, cùm ad frigidos affectus hoc ceratum accommodetur.
c Ceram ponticam naturaliter albam cape, sed eius loco alba nostra factitia vtimur.
d Oleum rosatum immaturum authoris descriptionis accipe.

℞. a rosarum ʒ xij.
Santalorum rubeorum. ʒ x.
Santali albi.
Santali citrini an̄. ʒ vj.
Boli armenicæ ʒ vij.
b Spodij ʒ iiij.
Caphuræ ʒ ij.
c Ceræ albæ ℥ iij. ʒ vj.
d Olei rosati ℔ j.

Conficiatur & administretur. Sunt qui lauant oleum, & ceram prius, & postea permiscent cum aliis, & est melius.

SCHOLIA.

Santala omnia frustratim diuisa simul in mortario contundes, aquam rosaceam (ne subtilior pars effluat) aspergendo: cúmque ferè, vel omnino erunt puluerisata, rosas addes, vt simul cum reliquo puluere santalorum perfectè tundantur: deinde tenuissimo cribro transmittes, nec non seruabis, donec bolum armenicam, & spodium in pulue-

rem redegeris ſeparatim tenuiſſimè vt alcooch. Deinde cum aliis pulueribus antè paratis paulatim permiſcebis, & ad vſum ſeruabis. Poſtea ceram confractam in lebete cum oleo, cineribus calidis aut balneo mariæ liquabis: deinde vbi erit liquata, & oleo commixta, aqua roſacea lauabis ter aut quater, ſemper abiiciendo aquam, & aliam innouando (quanquam re vera, ſi ceram albam bene depuratam, & recentem habeamus, oleúmque recens, non eſt opus ablutione) deinde igne lento ſiccabis ne humiditas ex lotione remanens rancorem, & putredinem temporis intercapedine cauſetur. Poſtea ſinito frigeſcere, & pulueres prædictos, quos ad vſum ſeruaueris, immiſce: demum caphuram in mortario cùm piſtillo calido paululo aquæ roſaceæ ſolutam (quam alij cùm pauco oleo terebinthinæ liquant, quòd minimè fieri debet, cùm terebinthina pro ſcopo compoſitionis videatur calidior) totúmque probe commixtum ad vſum reconde.

VIRES EX MESVÆ.

Ad ſedandum inflammationes & apoſtemata dura, calida & ſuper calefactiones, quæ ſunt in ſtomacho & hepate, maximè prodeſt.

CAPVT 2.

Ceratum nobilissimæ operationis Ioãnis de Vigo 2. capit. libr. 5. qui intitulatur de morbo gallico confirmato, cum vlcerationibus. Visuale

Textus de Vigo verus ponderibus duplicatis.

a Oleum chamæmeli, anethinum, de lilio, de croco, Mesuæ descriptionis accipe.	℞ a Olei chamæmeli.
	Olei anethi.
	b Olei de spica.
b Oleum de spica per sublimationem factum nonnulli capiunt. Alij de spica nardi compositum.	Olei de lilio. añ. ℥ iiij.
	Olei de croco. ℥ ij.
c Alij lib. ij.	c Pinguedinis porcinæ. ℔. ij.
	Pinguedinis vitulinæ. ℔. j.
d Euphorbium recens magis conuenit intentioni ratione caliditatis.	d Euphorbij. ʒ x.
e Thus masculum cape.	e Thuris. ʒ xx.
	Olei laurini. ℥ iij.
	Ranas viuentes. Nu. xij.
	Pinguedinis viperæ. ℥ v.
	Lumbricorũ lotorũ in vino. ℥ vij.
	Succi radicis Ebuli.
f Inulæ radicis succum accipe.	f Inulæ. añ. ℥ iiij.

Schœnanthi.

g Arabicæ.

g Stœchados.

h Matricariā cum floribus intellige.

h Matricariæ. añ. M. ij.

Vini odoriferi. ℔. iiij.

Bulliant omnia ſimul vſque ad cõſumptionem vini, deinde colentu cui colaturæ addantur.

i Lithargyrium lotum accipe.

i Lithargyrij auri. ℔.ij.

Terebinthinæ claræ. ℥ iiij.

Et cum cera alba ſufficienti ad i gnem fiat Ceratum ad modũ Spara drapi, addendo in fine coctura.

Styracis liquidæ. ℥ iij.

Deinde ab igne, baculo agitando donec tepidum fuerit, poſtmodu addentur

Argenti viui extincti cũ ſaliua. ℥ vii

Iterum agitando baculo donec ar gentũ viuum optimè incorporetu

SCHOLIA.

Debent lũbrici terrena exinaniri fæce, & aqua fontan ter aut quater ſemper abiiciendo aquam, & aliam inno uando leuiter ablui, vt quicquid terræ illis adhæreſit au

feratur: debent quoque illo vino, quod hanc compositionem ingreditur, macerari, cúmque his & eodem vino ranæ adhuc viuæ incoqui ad tertiæ partis consumptionem. Tunc Matricariam quoque incisam iniicies, deinde Schænanthum incisum ac parùm contusum, & Stœcadem ad semilibræ coquendo consumptionem, vt ex quatuor primis libris duæ tantùm remaneant. Postea permittes omnia simul ita macerari donec decoctum penitus refrigeratũ sit: deinde colabis per pannum cannabinum rudẽ, velociter extorquendo, seruabísque quoad tandem lithargyrium nutriatur, agitando baculo, vel spatula lignea, xij. horarum spatio in lebete amplo cum Oleo chamæmelino, anethino, de lilio, croco, & axungiis porcinis, vitulinis, & viperinis. Alij postquam lithargyrium spissitudinem vnguenti cum oleis adeptum sit, tunc axũgias paulatim omnes addunt, iterúmque cum lithargyro ad mellis crassitiem coquunt. Omnibúsque his post nutritionẽ peractam mixtis, fiat decoctio lenta, donec lithargyriũ spissitudinem vnguenti acquirat, nec fundo vasis adhereat, quod quidem veræ mixtionis indiciũ erit (quæ vulgò incorporatio appellatur) in quod lithargyrium ita paratum, & decoctum, semilibram prædictæ decoctionis infũdes, ab igne illud auferendo, ne repentino nouarum rerum cõtactu effluat, & elabatur: posteáque iterum igni forti ad coquendum appones, donec prima iniecta humiditas tota absumatur: sæpiúsque idem factitabis, reliquas partes predictæ decoctionis

Lithargyrii vera nutritio ad Cerata, Emplast. & vnguenta cõficienda.

paulatim iniiciendo, donec vniuersa humiditas consumatur: ita vt vnaquæque decoctionis infusio, non excedat semilibram. Statim his peractis succos ebuli, & inulæ campanæ minimè defæcatos in lithargyrium ita paratum infundes. Tunc igne adaucto lithargyrium perfectius ad sacchari rosati formam concoques, vel ad cõsumptionem dictorum succorum, aliàs nõ asseruaretur sine putredine. Posthæc ab igne sepones, & quamprimùm ceram minutim incisam (si desideretur) coniicies, qua liquata, totum refrigerare permittes. Deinde Thus, Euphorbium semotim in modum alcooch puluerisatum desuper insperges. Demum argẽtum viuum prius defæcatum agitatione & maceratione in aceto albo facta: postmodum transcolatione duplici vel triplici facta per pannum densum vel corium comprimendo, vt quicquid terrei vel plũbei inest auferatur, extinctúmq; cum saliua humana vnà cum terebinthina, Styrace liquida, oleo laurino, & de spica commixtum & incorporatum, coniicies ac subiges, magdaleonésque finges. Cæterum, antequam hanc aggrediatur pharmacopola emplastri compositionẽ, debet diligenter animaduertere, vt olea pellucida habeat, paritérque pinguedines vnum diem vetustate non excedentes: alij vetustitissimas pinguedines accipiunt pro scopo compositionis.

Præterea modus ab authore scriptus minimè approbandus mihi videtur, cum vult axungias seu pinguedines, Thus, Euphorbium cum cæteris aliis simul concoqui. Nam si ita fieret, to-

tum medicamentum coctione corrumperetur. Quædam enim longiori, alia breuiori coctione indigent. Quare cōsulerem secundum modum à nobis descriptum potius faciendum esse, quàm secundum alium modum ab authore descriptum.

Ping. porcinæ.

Ping. vituli.

Ping. viperæ.] Hæ autem duæ primæ pinguedines sumi ex animalibus vigente autumno debent, cùm per hoc tempus animalia sint graciliora & præcipuè circa renes. Sed viperina finiente verè, nondum tamen æstate inchoata, & maximè circa zirbum, id est, circa intestina. Debéntque quoque in hunc modum præparari. In largiori aquæ frigidissimæ copia, tunicis exemptis, conuenit pinguedines confricari, deinde firmiter expressas siccari, subindéque alia recenti aqua lauari & exsiccari vt prius: hæcque ablutio debet ter aut quater repeti, semper abiiciendo aquam, & aliam innouando, donec vltima aqua conspiciatur syncera, & nitida. Deinde eas oportebit in minutissimas partes diuidere, & vase duplici liquefacere, spatula lignea aliquoties agitando: eliquatas colo transfundere in aquam, donec frigescant: quibus refrigeratis, aqua lentè & guttatim iniicienda, & in idem vas alia infundenda, vt leuiter iterum eluantur, vnde manu comprimi debent, quò facilius fæculẽtum virus pessum eat. Posthæc in pilam spongia nitida madefactam transfundantur, vbi coire cæperint, residentes in imo sordes eximantur.

Quo tempore accipiẽdæ sunt Ping. axungiæ, & adipes ex animalibus.

Zirbus quid.

Pingued. seu axung. & adipum præparatio.

Cæterùm alij ſine aqua eliquant, & abſque duplici vaſe, vt magis durent, eò quòd illarum humiditas ſuperflua liquefactione iſta magis tollitur, quam ſi in duplici vaſe liqueſcerent. Eliquatas verò, & ita paratas fictili optimè clauſo, loco frigidiſſimo reponunt: alij in ædibus ſiccis, & editis planè humoris expertibus, cum foliis lauri aridis ſiue iuglãdis inuolucro, ſiue in noua charta condunt. Sic etiam cæteræ pinguedines, & axungiæ ſunt parandæ & reponendæ. Sunt autem permulti qui in harum præparatione & ablutione, ſalem in aquam coniiciunt, poſtea iterum in alia aqua ſine ſale abluunt, idque faciunt, vt mutetur odor axungiarum & adipum, ac inſipidæ remaneant. Nonnulli, dum eas recondunt, iterum aliquid ſalis aut ſacchari (ſecundum authoritatem luminaris maioris, in deſcriptione vnguenti pectoralis) admiſcent, ne putreſcant aut rancidæ fiant. Porro autem ſiquis quærat poſsítne aliquod diſcrimẽ reperiri inter pinguedinem, & adipẽ, paucis reſpõdebimus dicentes: pinguedinem liquidiorem eſſe, quæ ſi ſemel diſſoluatur, nõ facilè, vbi liquata, vel diſſoluta fuerit concreſcit, ac cogitur. Fit autem à ſanguinis parte magis oleoſa, eſtque maximè particeps igneæ & aëreæ ſubſtãtiæ, & aquæ minimè. Dum enim liqueſcit nullum crepitum edit, & in locis calidis animalium quæ vtrinque dẽtata ſunt, & cornibus carent, vt in hominibus, ſuibus, canibus, vrſis, & eiuſdem generis pluribus gignitur. Adeps verò craſſior eſt, magíſque terreſtris ſubſtantiæ: nam ſi calore diſſoluatur, vel fundatur, ſtatim

Pingued. ceu axung. & adipum, repoſitio.

Pinguedo ſeu axungia quid.

Pinguedinis ſeu axung. origo.

Adeps quid.

ſtatim concreſcit, celerriméque coit, ac conglaciatur, multúmque apparet pinguedine durior: & dum liqueſcit, crepitat. Gignitur autem maximè in partibus nimis calidis, & in animalibus, quibus cornua inſunt, & dentes in ſuperiori mãdibula deficiunt : cuiuſmodi habentur boues, capræ, cerui, & arietes, & huiuſmodi plura. Sed (vt verùm fateamur) in quacũque parte gignatur pinguedo, & adeps, à frigiditate coaleſcere videtur. Hæc autẽ nomina ſæpiſſimè apud probatos authores confunduntur. Adipis ergo.

RANAS VIVENTES] Quas Ranas intelligat non exponit author. Sunt enim varij generis ranæ: ſed rubetæ tamen videntur accipiendæ, cùm Galenus, lib. 7. de compoſit. medicam. ſecund. gen. capit. 12. & reliqui medici in acopis parandis eas potius eligerint. Sed ſi non habeãtur maiores ranæ, quas ipſe Galenus rubetas vocat: quæ in paludibus & aquoſis ſcrobibus degunt, accipiendæ ſunt. Et licet quæ in frutetis, ſepibus & rubis degunt, videantur reiiciendæ, quia lethiferæ ſunt & venenatæ, ſecundum Dioſcoridis mẽtem: & quia tamen agitur hic de medicamento externo non interno, nihil prohibet ſecundum Galeni mentem eas eligere.

LITHARGYRII AVRI.] Lithargyrium noſtrum vſitatum probatur foliatum, colore aureum, debétque à plumbo & ſcoria purgari, antequam aliquod emplaſtrũ ingrediatur. Quod facilè preſtare poteris, ſi ſubtiliſſimè in mortario, piſtillo friando ipſum contundas, deinde aquam deſuper infundas, & tunc quod fæculen-

tum erit, cum aqua in aliquod vas coniicias: denique idquod in mortario remanet alia aqua infusa, eáque vehementissimè agitata, cúmque turbulenta exstiterit, cum precedenti in idem vas refuderis, idque toties factitaueris, donec videas plumbum solum & fœces in mortariò subsidere, omnémque subtiliorem substãtiam, cum aqua assumptam esse, quam quiescere permittes, quoúsque subsidere videas lithargyrium, ac tum demum aquam guttatim effuderis & puluerem lithargyrij in fundo subsidentem acceperis, eámque paulatim & pedetentim super marmore duxeris, donec ita leuigatum sentias, vt si eum manibus & digitis tractes, aut linguæ imponas, nullã prorsus asperitatem percipias. Atque ita parato lithargyro trito vti poteris in Emplastris & Vnguẽtis. Galenus de composit. medicament. per genera in lotione lithargyrij, lauat illud secundum scopum & effectum necessarium: videlicet si scopus sit desiccare, & non mordicare, licet illud cum aqua fontana æstate, diebus canicularibus lauare: si verò vis desiccare & mordicare, cum vino aut aceto: aliquando cum aqua maris Galenus id lauat. Sic autem & cætera metalla, aut mineralia, quæ in Emplastris & Vnguentis apponuntur, ante vsum debent lauari in liquore proprio secundum scopum compositionis, & leuigari. Sunt qui aliam rationem habent lithargyrij preparandi. Sed hæc mihi facilior & vsitatior videtur. Quod si plura expetas ad lithargyrij præparationem, lege Mesuen lib. Seruitoris.

Cæterum notabit Pharmacopola cùm simpliciter in descriptionibus Emplastrorum, & Vnguentorum leget lithargyrium, aureum esse intelligendum, non quòd fiat ex auro, sed quia auri colorem referat. Quid autem sit, & de generibus & illius electione, & vstione infrà dicemus: in Sectione 2. de vnguentis capit. 2.

Lithargyriũ cùm simpliciter inuenitur scriptũ, quid.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS descriptæ cùm paratur sine Mercurio.

Emollit in cætera non sine magna digerendi vi cum manifesto calore pustulas sæpe mouẽdo.

VIRES CVM MERCVRIO.

Easdem vires habet: præstereà malignam qualitatem in morbis oppugnat & fugat ob mercurium.

CAPVT 3.

Ceratum Oesypi ex Philagrio, repertum xi. distinctione apud Mesuen de Vnguentis, & Emplastris Vsuale.

Textus Mesuæ veri pars media.

℞. Croci. ʒ ij. ß.
Bdellij.
Masticheș.
Ammoniaci.

Aloes.

Styracis liquidæ.[a] añ. ʒ iij. ß.

[b] Ceræ citrinæ lib. ß.

Terebinthinæ ʒ vj.

Medullæ cruris vaccæ.

Adipis anſeris. añ. ʒ vij. ß.

[c] Oeſypi humidæ. ℥ ix.

[d] Olei nardini quantum ſuff.

Bdellium, ammoniacum, & aloë diſſoluantur in aqua infuſionis fœnug. & chamæmeli, & cum cæteris fiat vnguentum, & poſt Philagrium addiderunt.

Expreſſionis ſcyllæ ℥ j. ß.

Olibani. ℥ ß.

Sepi vitulini. ʒ vij. ß.

Et in alio

Ceræ lib. ß. [e] minus quarta.

Et eſt conueniens.

a Alij añ. drach. iiij. legunt.

b Ceram citrinam & acrimonia carētē hoc loco intellige, qualis eſt cera alba pontica ſponte producta: cuius loco noſtra alba factitia vtendum.

c Si deficiat oeſypus axungiam galinæ ſumere debemus. Galeno authore.

d Oleum nardinum intellige illud quod Meſues deſcripſit: & per quantum ſufficit intellige quantum ſatis erit ad magdaleones formandos.

e Hoc eſt ceræ vnc. iiij ſem.

SCHOLIA.

Oesypum, sepum, adipem, & medullam in lebete ad dissoluendum igni lento appones, spatula lignea semper agitando: mox ceram cócisam: quibus omnibus liquatis solutísque, & ab igne depositis, & refrigeratis, accipe ammoniacum dissolutum in semiũcia aquæ infusionis fœnug. nõ cõtusi & chamæmeli, & vncia vna & semisse succi scyllæ. Decoque ad humoris consumptionem, deinde illud ammoniacũ sic paratum cum terebinthina, & styrace liquida misceatur, quæ optimè mixta & incorporata, proiice in leberẽ cum prædictis celeriter spatula lignea mouẽdo. Posthæc bdelliũ tenuissimè puluerisatum iniice, si siccum sit: si verò molle fuerit? cum ammoniaco in pari quantitate infusionis fœnugr. & chamæmeli (perinde vt antè in ammoniaco) soluatur. Paulò post olibanũ, mastichen, aloen, separatim in puluerem tenuissimum redacta, & croci demum puluerem coniice: totúmque coniunctum & probè mixtum in magdaleones cum oleo nardino efformabis. Quòd si hæc massa non habeat consistantiam cerati duri, & videatur mollior quàm par sit, liquabis ℥ iiij.ß. ceræ: quam liquatam cum prædicta massa coniunges ac subiges.

In hoc cauendum est ne fœnugr. nimium maceretur infusione: nam si diu infunderetur nullam iufusionem haberes, sed potius mucaginẽ: ob id diligenter animaduertat Pharmacopœus, modicam vt faciat infusionem: quamquam ta-

men si alius esset liquor in quo dissolui possent quæ dissoluenda præcipit author, melius esset muccaginem fœnugr. extrahere ad scopum emplastri consequendum.

Ossa crurum vaccæ quo tempore sint colligenda ad medullas extrahẽdas.

MEDVLLÆ CRVRIS VACCÆ.] Colligenda sunt ossa recẽtia cruris vaccæ in fine æstatis & plenilunio, ne eis sanguinis aliqua insit superfluitas: quamquam alij neglecto collectionis tempore, genus, ætatem, colorem, magis obseruant: plurimùm enim interesse, quo cælo qua regione nata, aut educata: sit ne item vetula, iuuenca, an adulta: quo itidem sit colore (nam ex eo temperaturam licet coniicere) fuluo scilicet nigro, an albo existimant. Sunt autem ossa frangenda ad medullam habẽdam (potest etiam extrahi medulla ex spina, quæ durior & siccior est, quàm alia) quam purgabis à sanguine superfluo (si adsit) & in aqua frigida, & limpida, ter aut quater lauabis, aquam semper mutando. Deinde ponatur in fictili sine aqua sub dio vt liquefiat, vel in vase duplici aut cineribus calidis: & quod liquatum erit, sensim linteolo transcolando effundatur in vas aliud, & optimè operiatur, & vsui seruetur, in loco temperatè frigido. Sicque omnes aliæ medullæ præparandæ & reponendæ.

Medullarum extractio, liquatio & repositio.

Cæterùm (vt verum fatear) recentibus præparatis vtendum est potius, quàm diu conseruatis, propter rancorem.

Adeps sepũ, axungia seu pinguedo quomodo differant.

ADIPIS ANSERIS.] Satis copiosè diximus in præcedenti capite, de origine, extractione,

præparatione adipis. Differt autem adeps, à sepo ceu seuo, ratione maioris, aut minoris. Nam adeps in mediocribus animalibus sumitur: Sepũ in sicrioribus. Axungia ceu pinguedo in humidioribus.

OESYPI HVMIDÆ.] Oesypus lanarum ouium succidarum est pinguedo. Diosc. cap. 7. lib. 2. Modus autem eam preparandi talis est. Lanæ succidæ vt ab ouibus, & arietibus, sumuntur è collo, feminibus, & femoribus ouium. Harũ accipe libras circiter 60. vel quauis satis magna quantitate: & feruenti aqua octo horarum spatio macera, agitando, & commiscendo, spatula vel baculo rudi: deinde fac feruescere, donec omnem suam pinguedinem in aquam deposuerint. Deinde lanam fortiter expressam à decoctione remoue: Tunc aquã pinguem & sorditie lanarum imbutam ex alto infundito in aliud vas, multoties iterando donec spumescat: tum spumã finito subsidere, & aquæ innatantem pinguedinẽ collige, iterúmq; laua in aqua: Exagitetur donec rursus spumescat, tum spumã ceu pingued. colligito: illúdque tãdiu facito, donec aqua amplius non spumescat, semper colligendo spumã, ceu pinguedinem, collectã vero in aqua pura tandiu lauato, & manibus agitato, donec perluceat & linguæ admota nihil mordax habeat, sed parum astringat. Quibus peractis pinguedinem in fictili denso, loco frigido, ad vsum reponito. Sed hæc omnia fieri debent feruido & æstuante sole. Seruitor, & Præpositus in lauando addunt parum aquæ marinæ, vt aqua magis spumescat.

Oesypi humida quid.

Oesypi conficiendæ modus.

Oesypi ablutio.

Oesypi ablutioni verum indicium & repositio.

Oesypus quo tempore debet fieri & ablui.

SECTIO I.

VIRES A MESVE DENVNTIATÆ.

Ad dolorem ſplenis, ſtomachi, & hepatis & duritiem in eis, & dolorem matricum, & apoſtemata, in eis linitum exterius, vel etiam ſuper poſitum in lana exceptum, valet ad durities, & nodoſitates quæ ſunt in iuncturis.

CAPVT 4.

Ceratum Galeni infrigidans lib. 10. meth. cap. 9. & lib. 1. de Simpl. medicament. facultate capit. 5. & lib. 5. de Sanitate tuenda quod ſcribitur à Meſue in xj. diſtinctione de Vnguentis & Emplaſtris Vſuale.

Textus verus Meſuæ.

a	℞. Ceræ albæ.	℥ j.
b	Olei roſati.	℥ iiij.

Et ſit radix olei oleum omphacinum aquæ fontium claræ & propriè vehementis frigoris [c] quantum ſufficit. Oleum multoties & bene lauetur, lauationibus pluribus & quò magis elaboratur in lauando, fit excellentius. Vltimò verò concaſſetur cum [d] aceto albo claro & pauco.

a Ceram intelligit author Ponticam naturaliter albam, quæ ſine acrimonia eſt, vel Cyrenaicam artificio dealbatam & acrimonia ſpoliatam.

b Oleum roſatũ crudum ceu immaturum ac omphacinum intellige radixque olei roſati, multoties lauetur antequam roſas recipiat, ſitque oleũ crudũ.

c Per quãtùm ſufficit, Meſues intellgit quãtùm ſuſcipere poteſt aquam ad refrigerium.

d Acetũ naturaliter album accipe nõ autem diſtillatum.

SCHOLIA.

In diplomate ceram frustratim diuisam, vna cum oleo rosato, facto ex oliuis immaturis, & rosis minimè expensis, aqua frigidissima pluribus vicibus antequam rosas recipiat loto (quonam pacto lauari debeat lege infrà in Sectione.3. capite 3.) liquefac, vt vnum corpus sumant. Totum liquatum refrigerare permitte in vase aquæ frigidissimæ pleno : refrigeratum in mortario marmoreo cum aquæ fontanæ, paulatim affusæ tanta copia, quàm in se dum mollitur, ac subigitur, admittere potest, tere & agita : in fine verò parum aceti albi & clari ℥.ß. admisce : eóque recenter parato vtere, ne vetustate calorem acquirat. Attendant autem Pharmacopœi, cum hoc ceratum ægrotis apponunt, ne id supra corpus dimittant tandiu donec calefiat : (vt docet Galenus lib.11. meth. nisi aliter imperetur à medicis propter causas certas) sed continuò mutēt: quod pauci hoc tempore aduertunt.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Valet ad febres acutas, & sodam calidam pulsatiuam.

CAPVT 5.

Emplastrum diachylon paruum Mesuæ, xj. distinctione de Vnguentis & Emplastris Vsuale.

Mesuæ textus verus.

a Lithargyrium aureũ ac præparatum secundum scopum intellige.
b Oleum oliuarum insalsum accipe sufficiũtque vnc ix. pro quantitate lithargyrij, vt sæpissimè expertus sum, tamen Galenus vult tãtum olei adhiberi videlicet, lib.I. pro lib. sem. thargyrij.
c Per radicem maluæ, altheæ radicẽ intellige.

a ℞. Lithargyrij. ℥ vj.
b Olei veteris clari. lib.I.
Mucag. psyllij. ℥ iiij.
Mucag. hyoscyami. ℥ j. ß.
Mucag. lini seminis.
Mucag. c radicis maluæ. añ. ℥ ij.

Cuius operatio est sicut operatio alterius. hoc est qui antecedit, in lib. Mesuæ.

SCHOLIA.

Sic emplastrum conficies. Accipe lithargyrium tritum, & præparatum, vt in præcedenti emplastro Ioannis de Vigo docuimus, misce cum oleo prædicto in vase æreo, agitando spatio xij. horarum ad minus: deinde igni lento exponatur, eoúsque dum coctione perueniat ad mellis crassitiem, & fundo vasis non adhæreat: hoc enim signum est incorporationis. Tunc ab igne auferes, & muciaginum prædictarum seminum & radicum, separatim factarum, & coctarum, simul mixtarum, partem aliquam, nempe ℥ iij. in lithargyrium iniicies, ac quàm celerrimè spatula agitabis, quoúsque subsideant: iterúmque igni expones, donec ea iniecta mucaginum quãtitas consumpta videatur: deinde vt prius, reliquum mucaginum coniicies, ab igne agitando: posteà ad decentem consistentiam

concoques, donec bullare & ſubſidere lithargyrium conſpicias, quod ſignum eſt perfectæ concoctionis: denique refrigeſcere permittes. Demum ℥. duarum magdaleones conficies, & loco conuenienti reſeruabis. Quamquam tamen nonuullis videretur ad vſum & ſcopum dicti emplaſtri emollientis, ſi tota mucago non abſorbeatur coctione: nihilominus ne manente mucagine humidius reddatur emplaſtrum, & putredini obnoxium, ideo voluit author integrum eorum conſumptionem. Addit Galenus lib. 1. ſecundum genera initio emplaſtri aliquid aquæ claræ cum lithargyrio, antequam coquatur: vultque emplaſtra alba fieri in loco claro, aperto, ſoléque radiente: nam ær obſcurus reddit emplaſtrum nigrum, ſed lucidus & clarus maximè iuuat ad albedinem: proportio autem aquæ & olei par erit, hoc eſt, ſi ſint lithargyrij ℥ vj. olei. ℥ ix. totidem aquæ erunt ſumendæ.

Mucag. pſyllij.

Mucag. hyoſcyamj.

Mucag. linj.

Mucag. radicis maluæ.] Mucagines vt conficias, ſic eſt operandum. Semina omnia exquiſitè eliges, ſeparatímque ponderabis, ac leuiter conteres dempto ſemine pſylij, lini, & fœnugr. quæ nunquam conteri debēt, niſi à medicis præſcribantur, quia abſque contritione mucaginem viſcoſum etiam cumulâte reddunt: radices verò omnes electas & à terra repurgatas minutim cōſcindes ac in mortario lapideo cum piſtillo ligneo adinuicem conteres, per ſeque in

Mucaginum ab omnibus ſeminib⁹ & radicibus vera extractio.

fictilibus vasis spatio duorum vel trium dierum super ignem lentum aut potius super cineres calidos in quantitate sufficienti aquæ tepidæ macerari permittes, aliquãdo tamen spatula lignea mouendo ne fictilibus inter macerãdum & coquendum adhæreãt, sumendo videlicet pro vna libra seminum aut radicum, aquæ tepidæ libras iiij. (non desunt tamen qui mucagines quo sint magis viscosæ, libram vnam & semissem seminum aut radicum sumant) deinde maceratione facta si tibi fortasse haud satis viscosæ & coctæ videantur, adhuc eodem igne coquendas relinques donec perfectam coctionem fuerint assequutæ. Signũ autẽ perfectæ & absolutæ coctionis erit, cùm aqua in seĩbus & radicib⁹ ipsis macerata nõ amplius aquæ, sed viscositatis illius vt albuminis oui retinuerit, aut paulò plus: quinetiam si prædictæ macerationis pars frigido marmori velut in decliui imposita lentè & crassẽ defluat, tũ veræ & perfectæ coctionis earũ indicia habebis: deinde coctione peracta intorquendo per se exprimi debẽt, quibus postea cum volueris tuto poteris vti. Ad mucaginem autẽ in hoc emplastro conficiendam, volui quantitatem sesenimum, radicum, & aquæ describere, ne tironibus aut in arte parum versatis erroris occasionem præberem: sumenda autem erit vncia vna seminis psylij, ad vncias quatuor aquæ ad summum sex, seminis hioscyami ʒ iij. aquæ ℥ j.ß. seminis lini & radicis maluæ syluestris. añ. ℥. ß. aquæ verò ℥ iiij. Alij mucaginibus factis ex seminibus fœnugræci, lini, radicibus maluæ agre-

Mucaginum maceratarũ aut coctarũ verum indicium.

stis, & ibisci mucagines in hoc parando emplastro vtuntur, sed id fit propter diuersitates morborum. Verùm hæc nostra descriptio, quæ in vsu quotidiano est, recipit mucaginem factam ex semine psylij: sed in mucagine psyllij conficienda, minimè semen contundi debet, vt paulò ante dictum est, cum medulla sit calida, & cortex frigidus, vnde calidam, & frigidam sortitur facultatem ac qualitatem secundum Mesuæ mẽtem. Itaque cùm in hoc non desideretur calefaciendi, sed tantùm molliendi cum leui refrigeratione facultas, conteri minimè debet, néque diu multo calore macerari, nec fortiter exprimi, ne substantia calida foras extrahatur.

Cæterum in hoc emplastro conficiendo cauẽdum, ne ignis vehementior fiat initio coctionis lithargyrij, ne compositio nigrescat adustione: sed ignis augeri debet pro industrij pharmacopœi sententia, vbi prima peracta est concoctio. Hoc prætereà notandum, semen psyllij intelligẽdum vbi simpliciter psyllium legitur sine aliqua additione.

Psylliũ, cùm simpliciter scribitur quid.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Tumores calidos digerit & maturat.

CAPVT 6.

Emplastrum diachylon magnum expertum, Mesuæ in xj. distinctione de vnguetis & emplastris Vsuale.

Vera Mesuæ descriptio.

a Lithargyrium aureũ author intelligit: sed Galenus secũdum varias intẽtiones hoc vel aliud eligit.
b Oleum chamæmelinum irinum, & anethinum ex mesuæ descriptione accipiẽdum.

a ℞. Lithargyrij mundi triti & cribellati ℥ xij.

b Olei Irini.

Olei Chamæmelini.

Olei Anethini. añ. ℥ viij.

Mucag. seminis lini.

Mucag. ficuum Ping.

Mucag. passularum.

Mucag. seminis fœnugræci.

Succi ireos radicis.

Succi Scyllæ.

Glutinis alchannæ.

Oesypi humidæ. añ. ʒ xij. ß.

Terebinthinæ. ℥ iij.

Resinæ pini.

Ceræ Citrinæ. añ. ℥ ij.

Conficiatur sicut diximus, hoc est, tali modo quo vsi sumus præcedenti, istud conficiatur.

SCHOLIA.

Debet lithargyrium præparari, vt in prædictis emplastris monuimus. Nam cum præparatum ac coctum cum oleis fuerit, in id paulatim mucagines cōiicies seminis lini, fœnugræci, ficuum, & passularum separatim & arte factas: quibus concoctis & cum lithargyrio consumptis, statim succum ireos & Scyllæ iniicies & ad horum cōsumptionem decoques. Posthæc gluten alchannæ dissolutum, eo quo præscribemus modo, immittes: quod cùm primùm coctum & consumptum fuerit, cera minutim incisâ iniicienda erit, quæ postquam liquata fuerit, resinam pini confractam addes: qua liquata totum ab igne depones, & statim terebinthinam, paulopost œsypū admiscebis, ex eáque massa frigida magdaleones ad vsum conficies.

Mucag. ficuum Ping.

Mucag. passularum.] Ficus & passulæ raras mucagines faciunt: sed quia earum decoctio inspissata ad formam syrei, hoc est, sapæ mucaginis consistentiam obtinens, vim habet emolliendi, secundum scopum emplastri, ideo cum mucaginibus & succis lentis voluit author remisceri.

Succi scyllæ.] Scylla debet eligi sufficientis magnitudinis, non admodum magnæ, & enormis, bene habita, & nutrita, alba, & recenter ex terra desumpta, cùm caulis & folia exactè aruerint. Mesues illā cæteris præfert de Simpl. lib. 2. capit. 6. quæ est saporis dulcis, acri, & amari,

Scyllæ electio ac collectio.

In scylla tres sapores.

ſquammis depurgata, in loco libero prope aliàs educata. Cum igitur triplices ei ſapores aſſignet Meſues, vult illam triplici conſtare ſubſtantia, ærea ſcilicet, terreſtri, & ignea: ab ærea dulcem, à terreſtri propter aduſtionem amarã, ab ignea, quæ maximè in ſuperficie eſt, acrem qualitatem habere, ex illa autem ſuccus in hunc modum extrahitur.

Succi ſcyllæ extractio.

Scyllam, qualem iam deſcripſimus electã accipe, eámque cultello ligneo, vel eburneo, corticibus purgatam, & inciſam, in mortario lapideo, piſtillo ligneo fortiter contere, non ferreo, vt annotat Syluius in illius præparatione: vbi optimè contuſa fuerit, in vaſe fictili clauſa argilláque circumlita, in clibano modicè calido, ſpatio ſex horarum reponatur, vt maximè caleat: poſthæc in forti panno calido exprimatur. Verùm non deſunt qui ad ſucci ſcyllæ præparationem diuerſis modis vtuntur. At hæc ratio à nobis præſcripta, cæteris facilior ac præſtãtior exiſtit. Ex vnica autem ſuccus ſupererit, qui ad hãc confectionem ſufficiet.

Gluten alch. ceu Ictyocolla quid.

Glutinis alchannæ.] Conficitur gluten alchãnæ ſic. Accipe alchãnam, ſeu Icthyocollam, hoc eſt cetacei ventrem candidam, nationeponticã, ſubaſperam, minimè ſcabram, & quæ celerrimè liqueſcit (hæc Dioſcorid. lib. 3. capit. 86.) eámq; in minutiſſimas partes diuide, & in nouo fictili repone, & deſuper aquam claram infunde donec vas impleatur pro ratiõe icthyocollæ, diúq; calidæ macerari ſinito ante coctionem, nam nõ aliter diſſolueretur, deinde igni lento coquatur

Glutinis alchannæ ceu Icthyocollæ diſſolutio.

coúſque

coúſque dum in cremorem abierit, & cùm refrigeratum fuerit, ad ſimilitudinem pultis conſpicietur.

Animaduertite porrò Meſuen in hoc emplaſtro reſinā pini ex petere, & eam intelligere, quæ è pino ſponte fluit, quæ quidem apud Præpoſitum raſa appellatur. Probatur autem ponderoſiſſima & picoſiſſima, verum de his reſinarum differentiis, ſatis abunde in ſequenti capite dicetur. Præterea maximè obſeruandum cùm mucagines iniicientur, tum enim lithargyrus ab igne auferri debet, quod maximè notandum, ne repētino nouarum rerum contactu exundet.

Per raſam intellige non coctā, neque carpinatam, ſed raſam ab arbore vbi paulatim è lacrymatione concreuit.

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Ad reſoluendum & ad maturationem omnis duritiei, & inflationis expertum.

CAPVT 7.

Emplaſtrum Gratia dei, Præpoſiti in 6. particula lib. 2. Vſuale.

Verus Prepoſiti textus.

℞. Terebinthinæ. ℔. ß.

Reſinæ ℔. j.

a Ceræ albæ. ℥ iiij.

Maſtiches. ℥ j.

a Ceram naturaliter albā intelligit authoṙ, quæ ſine acrimonia eſt vel Cerenaicam artifi-

cio dealbatam, & acrimonia spoliatam.

Foliorum verbenæ.

Foliorum betonicæ.

Foliorum pimpinellæ. an̄. M. j.

b Vinum rubrum odoratissimū intellige ratio infrà in modo conficiendi dicetur.

Herbæ pistentur, & [b] vino forti bulliant vsque ad consumptionem tertiæ partis: colentur, & inde substantia herbarum abiiciatur, & cera, resina, & mastiche cum colatura ponantur, necnō bulliant agitādo, donecoptimè incorporentur: tunc deponantur ab igne, & addatur terebinthina totumque agitetur cū spatula, & fiat emplastrum.

SCHOLIA.

Per quantitatem sufficientem intelligo lib. 6.

Virides herbæ præscriptæ & præcipuè earum summitates, loco temporéque conuenienti, legi debent, nec lauari: deinde incidi, & in mortario lapideo, pistillo ligneo contundi. Posthæc in vino rubro quàm optimo & odorifero (eò quòd vulneribus & vlceribus magis conuenit, quo Hyppocrates in lib. de vulneribus & fracturis frequenter vtitur, & Galenus in lib. secūd. gen. in coctione herbarum emplastra ingrediētium) quantitate sufficienti ad partis tertiæ consumptionem decoqui: quæ cùm decoctæ fuerint, parumper infundi permitte, vt tota facultas cum vino, in quo decoctæ fuerint, remaneat. Deinde adhuc calidæ colentur, massáque herba-

rum abiiciatur. In colatum ceram minutim incisam adiicies, & vnà cum decoctione cõcoques igne lento, spatula assiduè mouendo, ad humidi vel colati consumptionem: qua humiditate exhausta, resinam cõfractam, vt liquescat cito addes: qua liquata, & ab igne semota, terebinthinam, vt dissoluatur, admiscebis, cúmque omnino tepuerit, & refrigeratum fuerit, masticen quàm tenuissimè puluerisatum desuper insperges, manibus tractando. Hac enim methodo fortior erit ipsius emplastri operatio, neque coctione corrumpetur, cum ordo simplicium decoctionis diligenter obseruatus fuerit: quod Præpositus non aduertit. Proinde maximo ingenio, summáque industria vti debemus in huius emplastri confectione, vt veram & legitimã inueniamus methodum. Hic & enim modus à Præposito cõfusus pace tanti viri dixerim nobis videtur. Vult siquidem cerã, mastichen, resinam, terebinthinã omnésque herbas sine distinctione poni & ordinis nota, quod sanè absurdum videtur. Nouit profectò Præpositus terebinthinam, resinã, & masticẽ nullam penitus sustinere decoctionẽ propter essentiæ tenuitatem: cerã verò maiorẽ propter suæ substãtiæ crassitiem. Quare quantum in nobis situm fuit, voluimus verum conficiendi modum hîc describere, ne medicamentum ita coctum corrumpatur, & illius operationis proprietas minuatur.

RESINÆ.] Resina, ex veterum Theophrasti & plinij opinione, est humor qui spõte profluit è terebintho arbore, vel è pino, piccóque, vel ex *Resina vel quid.*

abiete. Resina autem, quæ è terebintho profluit, duplex est. Vna, quæ sponte prouenit, & solis calore condensatur, eáque vera est resina, à nobísque pharmacopeis colophonia vera appellatur. Probatur autem odoratissima, lucida, non torrida, neque densa, friabilis & calculorum expers: eáque sumenda est, vbi simpliciter legitur. Altera verò quæ similiter sponte effluit è terebintho, & vndiquáque spargitur, quam sol non attingit: eáq; vera terebinthina dicitur. Laudatur alba, vel cœrulea, perlucida, odore terebinthinam referens, colore vitreo. Cúmque simpliciter terebinthina apud authores scribitur, ea est sumenda. Cæterum resina illa, quæ ad nos quotidie defertur ex abietibus, pinis, piceísque arboribus liquida prouenit, quæ maximè decoquitur, & à Præposito rasa nominatur, nihílque differt à colophonia nostra desiccata: cum solùm differant terebinthina, resina, & colophonia vsitata ratione decoctionis: quia diuersis modis & arte coquuntur. Quod si deficiat vera resina, terebinthinam veram à terebintho arbore petitam, lariceam, vel lentiscinam accipere possumus. De quarum coctura lege Dioscoridem capit.75. lib.1. & Galenum lib.8. de simpl. medicamét. facultatibus, pariter Plinium lib.7. capit.3. & alios, qui de simplicibus scripserunt. Ad hæc quamuis terebinthus, picea, pinus, abies, & aliæ quædam arbores, resinas quæque omnes, cùm pingues liquidásue, tum etiam siccas atque exoletas (suo tamé vnamquánque ordine & successu) proferant: tamen in pinguium

Resina quæ è terebintho fluit duplex.

Resinæ veræ electio.

Resina simpliciter quid.

Terebinthina vera quid.

Terebinthinæ veræ electio.

Terebinthina simpliciter quid.

Terebinthina, resina, & colophonia, vsitata solùm ratione coctionis differunt.

ceu liquidarum genere, ea præcipua esse videtur, quæ colophonia appellatur, ac aliæ quæcunque illi similes: quæ æstate, & autumno leguntur. Inter siccarum exoletarúmque verò genera, ea in primis habetur, quæ Galeno pityinon physema vocatur, quæ quòd in ipsa arboris germinatione exudet, ea ratione exoleta prouenit: qua de re vide Matheol. epist. lib. 1. vbi agit de resinis. Cæterum, quia colophoniā modò in siccis, modò in liquidis resinis numerauimus: id vt sanè intelligat lector, hæc mea est sententia. Ea quæ à pharmacopeis vera colophonia dicitur, sicca nimirum & dura priusquā solis calore excocta indurauerit, liquida siue pinguis, propriè etiam colophonia appellatur.

CERÆ ALBÆ.] Hoc in loco ceram naturaliter albam, & ponticam, acrimonia carentem intelligit Præpositus: vel illam quæ ex nouis fauis separatur, vel quæ præ foribus aut præ spiraculis aluneariorum reperitur artificio dealbata & acrimonia spoliata, & ab apiariis, & aliis à quibusdam modernis authoribus cera virginea appellatur. Ab antiquis verò propolis dicitur ea. Probatur autem propolis antiquorum flaua, odore styracem referens & in vehementi ariditate mollis, & mastiches in modum ductilis. Quā si habere non possumus, vtendum erit illa: nostra factitia alba, quæ pluribus lotionibus præparata est, & quæ acrimoniam à melle contractam deperdidit, vt Galeno placet libr. 2. simpl. capit. 15. Tandem verò inquirendum erit, vtrum propolis idem sit, quòd cera virginea alba: quod

Cera virginea modernorū quid.

Propolis antiquorum quid.

Propolis antiquorum electio.

quod equidem non puto. Abluitur autem propolis antiquorum, ceu cera virginea modernorum secūdum Galenum loco prius citato, hunc in modum. Primùm modicè calefactam ceram in aquam purissimam modicè calidam infundito: deinde conterito, tundito, frangito, manibúsque impensè subigito, deinde ceram refrigerato, cū priori aqua effusa rursum calefacito, & in aliam aquam calidam atque sinceram iniicito, rursúmque diutissimé contundito, donec acrem qualitatem suam in aqua deposuerit, quod gustu cognosces. Mox verò & tertio, & quarto sæpius idem faciendum, donec aqua ex abluta cera qualitatem mordacem recipiat: ac ita ceram ad vsum paratam habebis. In hoc autem medicamine, ac in cæteris quæ vulnera solidant, glutinant, & repurgant, inflammationésque leniunt omnis mordacicatis expers, & quæ acri thymosóque melle conficiatur cera est vtenda, teste Galeno 4. simpl. capit. 5. Idcirco eo modo in hoc lauanda est, resina, pix, & oleum (si desiderantur) vt si aliquid in iis mordacitatis sit, auferatur, & præcipuè in emplastris, ceratis, & vnguentis, quæ habent facultatem solidādi & glutinandi.

Ceræ acris ablutio.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS NOTATÆ.

Vulnera solidat, glutinat, & repurgat, inflammationésque solidat.

CAPVT 8.

Emplastrum de Ianna, ceu de Betonica Præpositi ex vj. particula secundi lib. Vsuale.

Vera Præpositi descriptio.

℞. Succi Betonicæ.

Succi plantaginis.

Succi appij. añ. lib. j.

a Ceræ.

Picis.

Resinæ.

b Terebinthinæ. añ. ℔. ß.

Fiat Emplastrum.

a Ceram albam naturaliter, crudam & Ponticam Præpositus intelligit.

b Terebinthinam lotam hoc loco accipiendam nonnulli putant: sed quia ad vulnera capitis & neruorum potissimum adhibetur, pura è terebintho & sine lotione vsurpari debet, vt nihil eius virtutis & substantiæ depereat.

SCHOLIA.

Et si nullam formam, aut methodum, in hoc conficiendo emplastro Præpositus præscripserit: tamen quo hodie sæpissimè præparetur modo, secundum omnes ferè omnium Pharmacopeos, indicabo. Accipiunt betonicæ, plantaginis, singulorum æquale pondus, apij verò non ad cæterorum proportionem, verùm cætera pondere superat omnia. Tundunt deinde cum cera incisa, pice resina confracta, & terebinthina in lebetem iniiciunt vt simul

coquantur, donec nulla superſit humiditas, vel donec herbæ coctione aruerint: quæ cocta dum maximè calent, torquendo exprimunt, & inde magdaleones formant. Híc que modus hodie ferè ab omnibus Pharmacopeis approbatur. Qui modus à vero mihi videtur recedere, ſed cur ita parant, hæc illorum ratio. Volunt reſinam, picem, & terebinthinam colorem viridem retinere, ideo magis expetunt vires quorundam ſimplicium deperdi, quàm ipſum colorem viridem. quodquidem abſurdum non eſſet, conſulerémque ita componi, ſi modo vis picis, reſinæ, & terebinthinæ non deperderetur: ac ſi etiam legitima proportio herbarum ad lib.j. ſucci acciperetur. Quapropter ne pharmacopola ignoret confectionis huiuſce emplaſtri methodum veram, volui verum modum hîc præſcribere.

Vera huiuſce emplaſtri conficiendi methodus.

Accipe foliorum betonicæ recentium, loco & tempore collectorum, eam quantitatem ex qua poſſis ſucci libram vnam habere: In mortario lapideo piſtillo ligneo tunde: deinde fortiter ſuccum intorquendo extrahe: ſimiliter facies de plantagine, & apio, ſuccum ſingulorum exprimendo. Quorum ſuccorum non defecatorum accipies ſingulorum libram vnam ſecũdum authoris deſcriptionem, cerámque minutim conciſam cum ſuccis in lebetem coniicies, & igne lento concoques ad humidi conſumptionem, dum ex tribus libris, vna remaneat. Tunc picem, & reſinam confractam, iniicies, & concoques ad alteram humidi peremptionem, deinde colabis, vt ſi aliquid fuerit arenoſitatis in pice, & reſi-

Ad humidi conſumptionem ad tertiam partem intellige.

na, auferatur: poſtea terebinthinam diſſolue, omnia ſimul ſpatula lignea mouendo. Deinde maſſam finge ex qua frigefacta magdaleones ad vſum formabis. Sed obiiciet quiſpiam hoc emplaſtrum peccare in colore. quid tum poſtea, modò vis ſimplicium tota remaneat in medicamento, & coctione non corrumpatur? in hoc enim non eſt neceſſarius color viridis, ſed detergendi, deſiccandi facultas. Igitur quicúmque parare vult emplaſtrum, nullo modo curare debet quo colore ſit, dummodo vires obtineat quas Galenus libr. de compoſit. medicament. ſecundum genera vult ipſum obtinere. Cæterùm notandum ſi methodum à nobis præſcriptã ſequaris, terebinthinæ doſin erit aliqua ex parte minuedã eſſe quòd cerati potius quàm emplaſtri formam & conſiſtentiam retineat, ſufficiéntque tantùm ℥ ij. ſi autem veterem conficiendi methodum pharmacopeorum more retinendam putes, terebinthinæ proculdubio doſis nulla ratione erit minuenda quod nimirum coctione craſſeſcat. Adhæc præterea notabis alias valentiores formas à Vigone deſcribi, ſub nomine de betonica capite de vlceribus capitis, quæ magis merentur dici de betonica quam præſens emplaſtrum.

PICIS.] Nicolaus Præpoſitus huiuſce cõpoſitionis ſcriptor, diuerſam facit picem, à reſina eam deſcribendo punctis intermediis, quod maximè notandum eſt. Idem cùm ſimpliciter picem, & reſinam deſcribit, non denotat quam picem, aut quã reſinam ſumere debeamus cùm

à diuersis arboribus colligantur. Tamen multi Pharmacopolæ in explicatione textus Præpositi, resinam & picem accipiunt pro simplici vno: quod tamen fieri non potest, cùm separatim & punctis intermediis præscribantur. Vt igitur his satisfaciamus: qui volunt hanc compositionem aggredi ex descriptione Præpositi, dicam quid sentiam. Sumenda est pix liquida & resina vera. Quid autem sit resina vera, satis superiori capite à nobis explicatum fuit. Nũc quid sit pix liquida breuiter dicam & quid de ea apud probatos authores legerim expediam. à quibus tamen hoc vnum oratum velim, vt si quid à me perperam dictum audiant æquo, & beneuolo animo ferant. Imprimis itaque notabimus, vbi Præpositus simpliciter & sine additione picem describit, liquidam intelligere, crudam, mollẽ, tractabilémque, artificio nullo paratam: de qua separatim meminit Galenus lib. 2. de composit. medicament. secundum genera capit. 20. de viridi emplastro Andromachi disserens his verbis: liquida tamen diutius perdurat sicuti colophonia thus redolens, quæ nonnullis sola vocatur colophonia, odoratu suauitatem quandam referẽs, sicut abietina, & colore mediocri prædita: illam dico intelligendam esse, vel quæ sponte ex liquoribus pinguissimis pini piceæque congregatur alba, quæ à Dioscoride lib. 1. capite 78. pix liquida dicitur, probatúrque splendens, sincera, lenis: quibus verbis subscribit Præpositus lib. 2. capit. 9. sui dispensarij, vbi de medicinis agit analogos, his verbis. Pix quando simpliciter

Pix simpliciter apud Præpositũ. quid.

Picis liquidæ electio.

ponitur in vnguentis maturatiuis & mundificatiuis, debet poni pix liquida, & in Vnguentis cicatrizatiuis pix sicca (vt etiã testatur Galenus 8. simplicium capit.50. vbi de pice) quæ est colophonia cocta siue frixa: vt placet Galeno libr.3. de compos. medicamentorum secundum genera, vbi de medicamentis neruorum agit: qui de Colophonia cocta, siue frixa inter siccas resinas peculiariter scripsit, sic inquiens: omnium verò siccissima est, quam nonnulli frixam, alij colophoniam vocant. Præterea non est ignorãdum, resinarum esse tres species, quæ è pino proueniunt, inter se differentes: quarum duæ è caudice manant, tertia verò è nucibus, quas Græci στροβίλους vocant. E caudice manãtium, vna quidem est præstantissima, liquida, mollis, albáque, arboris ramentorum, foliorum omnísque immunditiei expers, & (vt Galenus inquit) thuris redolens, & vbique sincera, Colophonia propriè appellata: ac ea est de qua inter liquidas meminit Dioscorides. Altera quam Galenus appellat pityinō physema sordida & retorrida. Quid autem sit pix liquida miror ipsum Præpositum nō explicare cùm sæpissimè in suis confectionibus de pice liquida mentionem faciat. Quare equidem censerem in hoc emplastro (cùm quid sit pix liquida Præpositi maximè apud me incertum sit) eius loco resinam pini (quod nos gummi appellamus) accipiendam esse, cùm ipsa accommoda sit maximè ad maturãdum quod præcipuè in hoc emplastro requiritur. Demum autem sint Pharmacopei soliciti resinam & picem

Pineæ resinæ tres species.

Picis liquidæ succedaneũ in hoc emplastro.

lauare in hoc, antequam aggrediantur. minimè enim, nisi prius lauentur, in hac cōpositione ingredi nō debent, & præcipuè in emplastris, quæ glutinant & solidant, propter illarum acrimoniam & mordacitatem. Quamuis Galenus in libris secundum genera dum compositiones emplastrorum & vnguentorum describit, facientium ad vlcera, & vulnera cuiuscumque speciei, néque picis, néque resinæ, ablutionis meminit, hæc de pice. Picis autem genera monstrat Teophrastus, lib.9. capit.2. Plinius lib.14. capit.20. & lib.16. capit.12. ac sequenti. Columella lib.12. capitibus 22.23.24.

VIRES A MEDICIS DICTATÆ.

Mundificat, & maturat apostemata.

CAPVT 9.

Emplastrum diuinum Præpositi ex vj. particula secundi libri Vsuale.

Verus textus Præpositi.

℞. Galbani.	℥ j. ʒ ij.
Ammoniaci.	℥ iij. ʒ iij.
Opopanacis.	℥ j.
a Lithargyrij.	℔.j. ß.
b Ceræ nouæ.	℥ viij.

a Lithargyrium aureū sume.

b Ceram citrinam accipe.

Olei oliuarum. ℔.j.ß.

Olibani. ℥j. ʒj.

Mirrhæ. ℥j. ʒij.

Viridis æris. ℥j.

Bdellij. ℥ij.

Ariſtolochiæ longæ. ℥j.

Maſtiches ℥j.

Aymentis ℥iiij.

Miſce omnia, vt decet.

SCHOLIA.

Tractetur Lithargyrus optimè leuigatus, & agitetur vnà cum oleo oliuarum ſpatio xij. horarum, vt nutriatur, coquatúrque lento igne ſpatula lignea ſemper ducendo ad mellis ſpiſſitudinem: deinde ceram minutim inciſam vt liqueſcat immitte: ea liquata, & ab igne depoſita, galbanum à ſordibus, & paleis mundatum, in aceto fortiſſimo ad penetrationem & concoctionem (quia tale emplaſtrum adhibetur ad reſoluenda apoſtemata frigida, & mollificandas durities) quãtitate ſufficienti calidè imbues, vel nutries, vt placidè ſoluantur: pariter ammoniacum, opopanacem, ſeparatim, & calidè vt galbanum: quæ imbuta, ſoluta, ac ad humidi non radicalis conſumptionem, lentóque igne cocta,

Per quantitatem ſufficientem intellige duplum vel triplum.

per se singula colentur, ac ponderentur seorsim, & cum terebinthina optimè incorporentur: denique in lithargyrium, prius paratum modicéq; calidum iniicies: his commixtis arida simplicia, singulari opera collecta, & tenuissimè singula separatim leuigata, cribrata, ac ponderata, ordine medicamento ita parato immiscebis, vt magnetem ductũ super porphyrio molula ex porphyrio, pauco aceto, vel vino asperso, ne puluisculus euolet, & vt melius ducatur: paulò post aristolochiam, postea olibanum, mirrham, bdellium si siccũ sit: si verò molle, infundatur vt galbanum & cõsimilia: vltimò masticheni iniicies, denique viride æris: hac enim methodo emplastrum artificiosè confectum habebis. Sunt qui viride æris, postquam lithargyrus coctus est, iniiciunt, rursúsque coquunt vt rubedinem acquirat emplastrum.

Galbani

Amoniaci

Opopanacis.] Quonam pacto imbuatur ac soluatur galbanum, ac cætera alia gummi genera, quæ dissolui possunt, apertè docuimus initio huiusce capituli: hácque methodo alia gummi genera, galbano similia, soluuntur & præparantur: vt ammoniacum, opopanax, sagapenũ, assa fœtida, bdellium si molle sit, & similia quæ puluerisari nequeunt. Et hæc omnium gummi generum est vera solutio ac præparatio: fitque in omnibus medicamentis quæ per os sumuntur, vel quæ exteriùs admouentur: nisi forsan author denotet, quo humore macerari & dissol-

ui debeant. Et quamuis hæc sit tanquam regula generalis, apúdque omnes vnguẽtarios vniuersalis: scilicet, vt hæc gummi genera dissoluantur in aceto aut vino: tamen suaderem illi, qui aliquam compositionem aggreditur, primùm vt exactè perpendat, ad quos affectus compositio ceu medicamentum adaptetur, vt in liquoribus propriis illa gummi genera dissoluat.

OLEI OLIVARVM.] Antiquum oleũ propter scopum emplastri facti ad resoluandos humores frigidos, nam quo vetustius est oleum, eò maiorem vim habet digerendi: & sunt addendæ adhuc ℥ ix. pro quantitate lithargyri. nam est regula generalis, pro quacumque libra lithargyrij ponitur olei lib.j. ß. & id fit, ne lithargyrus propter nimiam vel paruam olei quantitatem decoquando vratur.

VIRIDE ÆRIS.] Id Græcis dicitur ἰὸς ξυςὸς ærabibus ziniar; Latinis viride æris, vel ærugo rasilis. Plerique tamen florem æris, & æruginẽ, sine aliquo discrimine ineptè vsurpanr, & frequenter vnum alterius loco indifferenter sumunt. Flos æris autem fit, vt sæpissimè probaui, cùm æs in fornace liquatum, & in vas præparatum diffunditur, antequam planè concreuerit, & frigidæ inspersione, dum adhuc calet, vapor eleuatur, qui laminæ ferreæ, vel plumbeæ adhærens, quæ orificio vasis imponitur, facilè à frigore coalescit: & veterum & neotericorũ verus est flos æris. Sed viride æris vel ærugo rasilis deraditur quidẽ ab æris laminib. impositis vasis, in quibus concreuit, vaporibus aceti fortissimi, & vi-

Quorũdam lapsus.

Flos æris verus quid.

Viride æris aut ærugo rasilis quid.

Flos æris materia. naceorum non recentium & aceſcentium. Materia ergo vnde flos æris fit, eſt æs liquatum vnde vapor excitatur. AEruginis materia. Materia autem æruginis eſt acetum acerrimũ & vinacea aceſcentia. Quim & color manifeſtè diſcrimen arguit. Flos æris electio. Optimus enim flos æris eſt friabibis, attritu flaueſcẽs, breuis, ponderoſus, modicè ſplendens. AErugo. Ærugo quia colore eſt viridis, æs viride nuncupatur. Quod ſi quis aliter exiſtimet, verendum eſt, ne à Peſſulanis mulieribus ridiculus habeatur: quas in eo conficiendo ſedulas, & maxima induſtria vtentes vidimus: ibíque experti ſumus, cum abraderetur, acre quiddam inde repentè nares ferire, propéque ſternutamenta excitare. Quæ diximus, an vera ſint, poteſtis apud dioſcoridem legere, lib. 5. capit. 48. & 51. qui prædicta narrat. AEruginis duo genera. Præterea notandum erit, duo æruginis eſſe genera. Viride æris verum quid. Vna quippè eſt natiua, ceu foſſilis: quæ in metallis Cypriis, lapidibus nonnihil æris habentibus quib᷒ ærugo effloreſcat, gignitur. Hæc quidẽ pauca, vera & optima eſt. AEruginis factitiæ tria genera. Altera factitia, quæ triplex eſt: ſcilicet raſilis, quæ fit vt ſuprà diximus: ſecũda vermicularis, ceu ſcolecia quæ iterum duplex. ærugo ſcolecia duplex. Foſſilis & factitia. Foſſilis, quæ optima & per ſe raſa ab lapide ærario eſt: de qua conſule Plinium lib. 34. capit. 12. Factitia & tertia, quæ fit ex puerorum vrina, cum mortario & piſtillo Cyprij æris, qua aurifices ad conglutinandum aurum vtuntur: Chryſocolla. eſtque chryſocolla, vt vult Plinius, lib. 33. capit. 5. & hanc ſub nomine chryſocollæ complectitur. De quibus generibus lege Dioſcorid. lib. 5. capit. 52. & qnomodo

do conficiantur: lege Plinium lib. & capit. prius citato. Præstat autem ærugo fossilis, ceu natiua, si inueniatur: cuius defectu primum genus factitiæ rasilis sumitur, quæ à recentioribus falsò flos æris dicitur: & pro illo vsurpatur.

AEruginis vere loco quid.

AYMENTIS.] Vide an sit legendum pro sagimine vitri quod aymentum dulce nõnulli vocant vel pro magnete, cùm videtur sagimen vitri potius accommodatum quam magnes, nisi magnetis puluerem cõmiscere velit author ad spicula extrahenda è vulneribus. Est autem magnes secundum Dioscorid. capit. 105. lib. 5. lapis optimus qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, densus, nec admodum grauis. Plinius capite 16. lib. 36. vult Sideritim eum dici, quia ferrum attrahit, quod Græcis sideros appellatur: & Heraclium, vel ab Hercule, vel Heraclea ciuitate. Magnetem vero nuncupari aiunt ab inuentore magno. Quidam pastor cum armenta in Ida monte pasceret, viderétque baculum cuspide ferrata minutim, quo humum tetigerat, auelli non posse, & hærere solo sibi crepidas cerneret, quas ferreis clauiculis compactas gerebat, rei nouitate commotus, subesse lapides offendit, qui ferrum retinerent. Auctor nicander, Plinius & Anthonius Lodoicus medicus Olisipponensis lib. 2. de ocultis proprietatibus, capit. 1. vbi de magnete. Magnetis natura est, vt vna parte septentrionalem versus dirigatur: eáq; parte maximè ferrum attrahit: altera vero in partem australem, ceu meridionalem aspicit, ferrúmque abigit, & respuit. Vnde manifestus

Magnes secũdum Dioscoridem quid.

Magnes secũdum Plinii vnde nomen sumpsit.

Magnes secũdum Nicandrum & Anthonium lodoicũ olisipponensem medicũ, vnde.

Aethiopia. error Plinij arguitur, qui in Æthiopia Theamedem lapidem reperiri qui ferrũ abigit, & respuit, cùm sit magnetis altera pars, quæ versus meridiem vergit, vt probe notauit Remundus Lulius opusculo de magnete, & rota perpetui motus: quod opusculum, nõdum in lucem editum est, sed in manibus nostris seruatur. Quinque genera magnetum constituit Plinius, Æthiopicum: magnesiacum: tertium, in Echio Bœotiæ: quartum circa Alexandrinam troadem: quintum, in magnesia Asiæ. Differentia prima, an sit mas, vel fœmina, proxima in colore. Magnetis tria genera facit Cardanus lib. 7. qui inscribitur de lapidibus. Primum ferrugineum appellat, quod parte quæ septentrionalem aspicit, ferrũ attrahat: altera qua ad meridiem spectat, ferrum expellit. Isque verus est noster magnes. Secundum creagineum quasi carnem ducens: experimento est, quod labiis hæret. Aliud non absimile à secundo, quo solo sine acie vel gladio, citra aliquem sensum, quasuis corporis parteis penetrare possis, statímque vulnus concinnare, nec aliquid sanguinis effluet: quod se expertum testatur Cardanus, tum in se ipso, tum in familiaribus. Antipathiam cum allio in magnete admirari licet, qui si allio vngatur ferrum minimè atrahit: vires tamen recipit, si hircino sanguine tingatur. Quod si plura expectas, lege Serap. lib. aggregat, capit. Agerabuantes siue Almagritos: vbi reddit rationem, quare naues incolarum huius loci sint ligneis, non autem ferreis clauiculis compactæ, propter magnetis frequẽtiam. Gar-

Magnetis genera secundum Pliniũ.

Magnetis tria genera secundum Cardanum.

cias ab orta proregis Indiæ medicus lib. de aromatum & simplicium medicamētorum aliquot apud indos nascentium historia ait fabulosum esse, naues quæ calicut commeant, clauis ferreis non compingi, ob scopulorum è magnete frequentiam, à quo scilicet attraherentur, & raperentur, si ferreis clauis fabricatæ essent: dicitque plures reperiri naues, clauis confixas ferreis, quā ligneis. Verum quidem in meldinis insulis naues ligneis clauis esse extructas: id autem ob ferri penuriam potius, fieri putat, quam quod à magnete sibi metuant. Hæc de magnete.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Mollificat durities & resoluit ea quæ sunt resoluenda: & est apostematibus frigidis aptum.

CAPVT 10.

Emplastrum Ceroma ceu Ceroneum, Nicolai Alexandrini, capit. 286. Vsuale.

Textus verus Alexandrini.

a Picem naualem nō nulli volunt qua nauiū fabricatores naues suas recenter fabricatas illinunt. Puto tamen eam esse sumendam quæ ex nauibus vetustis dera-

℞. a Picis.	
b Ceræ.	an. ℥ vij.
Sagapeni.	℥ vj.
Ammoniaci.	

Terebinthinæ.

Colophoniæ.

Croci. añ. ℥ iiij.

Aloes.

c Thuris.

Mirrhæ. añ. ℥ iij.

Styracis calamit.

Mastiches.

d Oppopanacis.

Galbani.

Aluminis.

Fœnigræci. añ. ℥ ij.

e Confitæ.

Bdellij. añ. ℥ j.

Lithargyrij. ℥. ß.

Confice sic Lithargyrium in subtilissimum puluerem redactum cum oleo sufficienter decoque: deinde picem adde: qua liquefacta ceram adde, post cuius liquationem gummi colata, nempe ammoniacum, terebinthinam sagapenum, oppopa-

ditur iam permixta marinæ aquæ: ex qua medicamentosam vim & astrictoriam contraxit, vt scopo & intentioni magis sit conueniens.

b Ceram sume citrinam non lotam, vt quæ vim habeat concoquendi mediocriter, resoluendi, medicamentosáque sit magis quàm lota.

c Thus masculum est accipiendum.

d Opopanacē, & Galbanum omissa fuerunt in narratione simpliciū à bibliopola.

e Per confitam intellige fecem styracis liquídam, quæ est thus Iudeorum quod etiam plurimi cozum cozumbrū caucanum & Thymiama appellant.

nacem, galbanum, confitam, & styracem calamitem iniice, & spatula bene commisce: deinde colophoniæ, masticehs, olibani & bdellij puluerem: sic aluminis myrrhæ fœnigræci puluerem immitte, & spatula optime commisce. Cane autem ne supradicte species continuatim, sed quodam interuallo competenti immittantur: cum autem coctum fuerit, in aquam infunde, & inde magdaleones factas vsui reserua.

SCHOLIA.

Hæc verò methodus descripta ab Alexandrino nō tam videtur artificiosa, facilis, & vsu probata quam quæ sequitur. Ceram in frustula cōcisam, vt liquescat, igni leui appone: qua liquata mox picem colatam, & colophoniam cōfractam iniice, mouendo spatula lignea & cum cera ab igne deposita fuerit gummi quæ puluerisari nequeunt, vt sagapenum, ammoniacum, galbanum, & bdellium (si molle sit, si verò aridum, aut siccum, ponatur post mirrham) in vino, vel aceto fortissimo per se imbuta & soluta, & separatim cocta (vt in præcedenti capite docuimus) cum terebinthina, confita, & styrace incorporentur: quæ incorporata, cum præcedentibus liquatis ac modicæ calidis commisce, desuper cum omnino tepuerit, cætera simplicia optimè & seorsin leuigata, trita, ac cribrata, vt lithargyrium (vult Alexādrinus illam prius cum oleo coqui) fænugrecum, alumen, mirrham, olibanum, mastichen, aloen, insperge, ac cum spatu-

la lignea velociter agitando coniunge. Paulo post crocum iuxta artem leuigatum exactissime dicta spatula tractando commisce. Quibus omnibus diligenter commixtis super marmore manibus oleo laurino perunctis magdaleones formentur. In hoc emplastro conficiendo maximè cauendum est, ne predicti pulueres aridorum in emplastro calido adhibeantur ne in grumos abeant. Cæterum Alexandrinus simpliciter & sine vlla additione, scribit picem. Pix autem hoc in loco naualis sumi debet, aut eius loco nostra nigra factitia. Quamuis in capite 8. monuerimus, cum reperietur scriptum picis simpliciter, & sine vlla additione, liquidam esse intelligendam. Verum cum hoc diximus, solum eam in cõpositionibus Præpositi vsurpãdam intelligas, & præcipuè in emplastris & vnguentis, quæ ad maturandum & mundificandum valent. Proinde admonitos Pharmacopeos cupio, Præpositum hoc emplastrum præscribere, & in simplicibus cum Alexandrino conuenire, in ponderibus vero minimè vt supputauit: hæc Alexandrini descriptio pondere simplici constat: Præpositus pondus triplicat, in quibusdam tamen parum. Prætereà in methodo conficiendi Alexandrinus de croco nullam mentionem facit, quanuis in sua descriptione scripserit: Quare qui hãc compositionem aggredi volet, non secundum Alexandrini modum componat sed secundum nostrum à nobis descriptum.

VIRES AB ALEXANDRINO NOTATÆ.

Optimum ad ſcapularum dolorem & pectoris. Confert hepatis & ſplenis phlegmonis. Anaſarcida, aſciten, & timpanitidem curat: dolorẽ ilij, & tormina inteſtinorum placat: renum, & veſicæ diſtemperantias, lumborum, pectoris ſæpius ſuperimpoſitum emendat: inflammationibus & doloribus matricis ſubuenit: Arthriticis, Iſchiadicis, & podagricis medetur. Typice febrientibus, ſtomacho inductum ſubuenit, & morſibus rabioſi canis, & ſerpentium ictibus appoſitum auxiliatur.

CAPVT II.

Emplaſtrum Oxycroceum Myrepſi: ſect. x. de emplaſtris num. 14. Vſuale.

Myrepſi textus verus.

a Zopiſſa, eſt reſina ſecundũ myrepſum ſect. 3. de vnguentis nume. 52. cum manibus deraſa à vetuſtiſſimis nauibus quam plurimi apochyma, vel hypochyma appellant hodie tamen eius loco picem noſtrã factitiam vſurpamus,

℞. Croci.
a Zopiſſæ.
Colophoniæ.
b Ceræ. Singul. ℥ ij.
Terebinthinæ.
Galbani.

ſed vt verum fatear in hac compoſitione naualem illam ſupradictã intelligere oportet.

b Ceram citrinam nõ lotam accipe.

c Eliquata legendum.

Ammoniaci.

Thuris.

Myrrhæ.

Maſtiches. Singul. ℥ ß. ʒ j. ß.

Galbanum & Ammoniacum aliquantulum contuſa coniice in modicum acetum per totam noctem & c feruefacta per ſaccum ex tenui linteo factum colato coquãtur iterum donec pars aceti conſumatur. Dein diſſolutam zopiſſam & colatam iniicito, adiecta cera: ac diſſoluens omnia ſimul adiice colophoniam: & deinceps terebinthinam: poſt maſtichen myrrhã & thus: deinde funde ſuper marmor & croco in puluerem trito inſperſo ipſum ſubigito.

SCHOLIA.

In vas aliquod ceram diuiſam ad liquandum iniectam leui igni appones, qua liquata zopiſſam, à ſordibus purgatam, & colatam vnà cum colophonia pariter vt liqueſcãt immittes: quibus liquatis ab ignéque amotis, & parum refrigeratis, galbanum & ammoniacum arte, ſeorſinque diſſoluta, & ad humidi conſumptionem cocta (hoc eſt vt abſumatur humidum à vino vel ab aceto contractum, non autem naturale humidum, ita vt ariditatem immodicam aſſequantur) & cum terebinthina incorporata, præceden-

tibus immiſcebis: quibus commixtis thus: maſtichen & myrrham, ſeparatim tenuiſſiméque pulueriſata deſuper cautè inſperges. Vltimò verò crocum quàm tenuiſſimè pulueriſatum aſſiduè mouendo ſpatula lignea, coniunges, ac ſubiges. Tunc cum omnis materia in vnum coniuncta & probè ſubacta fuerit manibus, oleo quod neruos confortat vnctis magdalcones efformabis.

VIRES A MYREPSO DESCRIPTÆ.

Ad contuſa oſſa, neruos, ac dolores, & ad omnem contuſum locum confert.

CAPVT 12.

Emplaſtrum de Ceruſa Præpoſiti ex xx. particula ſecundi libri vbi agitur de vnguentis: & appellat illud vnguentum de Ceruſa coctum Vſuale.

Vera Præpoſiti deſcriptio.

a Legendum (vt expertus ſum) vnc. vj. vel ix. ſi magis album vis conficere.

a ℞. olei communis. ℔. ij.

Ceruſæ Subtiliſſ. ℔. j.

Coquantur lento igne donec ſit coctum. Et ſunt aromatarij maximè in Gallia, qui faciunt præſens vnguētum ad modum emplaſtri: & vo-

catur emplastrum de Cerusa.

SCHOLIA.

Confice sic Cerusa super porphyrium ducta & cribrata, in lebete satis amplo, spatula lignea assiduè agitando diu nutriatur vnà cum oleo, deinde ignè lento & breui coquantur, videlicet claro aëre & radiante sole, quousque à tumore subsideat nec manibus adhæreat, ceu donec marmori, vel frigidissimæ aquæ infusa portiuncula idoneam habere consistentiam videatur. Tunc refrigerare permittes, & magdaleones niue albidiores ad vsum efficies.

Tamen aiunt nõnulli vt emplasticum fiat, nec manus coinquinet, coqui debere diutius: itaque secundum eos non videtur esse dosis olei exuperans. Nam plurimum olei coquendo absumitur: sed quia decoctione nigrescere potest emplastrum, illorum secretum est ad albedinem seruandam, cum decenti coctione, & eadem dosi olei, miscere nonnihil cerusæ dilutæ, vel aliquid ceræ albæ circa finem coctionis. Re vera dũ modò proportio olei & cerusæ à nobis præscripta apponatur, & lento igne coquatur, facilè sine ceræ & cerusæ additione (vt sæpissimè expertus sum) potest confici: albúmque maximè redditur: si verò plus olei, quàm par sit addatur, tunc coctio longa erit: longa autem coctione nigrescet, nisi aliquid ceræ vel cerusæ commisceatur. Meminit emplastri de cerusa Galenus lib. 1. secundum genera capit. 14. quod ex ceru-

ſa, lithargyrio & reſina fit, oleo omphacino, & cera.

OLEI COMMVNIS.] In hoc magis conuenit oleum roſatum, factum ex oliuis & roſis immaturis ponere, quàm commune, quia frigidius communi: tum quia emplaſtrum videtur prodeſſe malis complexionibus calidis factis à caliditate ſolis, vel quauis ratione, & etiam fricationi, ceu excoriationi cum calefactione mala. Vt igitur his morbis potentiſſimè conferat, oleum roſatũ immaturum loco cõmunis accipiamus: videlicet Meſuæ deſcriptionis, vel Præpoſiti.

CERVSÆ ALBÆ.] Omnis ceruſa, antequã emplaſtra, vnguenta, collyria, & huiuſmodi cõpoſitiones ingrediatur, debet ablui, vt mediocriter deſiccet, & aſtringat ſine aliqua mordicatione, in liquore proprio. Eiúſque lotio talis eſt. Accipe ceruſæ albæ plumbariæ friabilis, & quæ fit Rhodi, & Corinthi, vel in Puteolis Italicæ regionis, quæ Gallis (ceruſe de venize) dicitur, quãtitatem ſufficientem, eam friando in aqua communi, vel roſacea, vel ſecundũ affectum cui inſeruire debet: ſed in hoc præſtat aqua roſacea, tum propter frigiditatẽ, tum propter gratiã odoris: in mortario marmoreo piſtillo ligneo diutiſſimè tere: deinde aquã paulatim effunde, aliquot horis friando, ac agitando: agitatam quieſcere permitte. Vbi in fundo mortarij ceruſa quieuerit, & ſedata omnino fuerit, abiiciatur aqua: rurſúſque aliam aquam nouam immitte, vt prius agendo: ſæpeque id factitabis, abiiciendo aquam & aliam innouando, quoúſque aqua vltima in- Ceruſæ electio & lotio.

iecta agitatáque cum prædicta cerusa, nitida, clara, omnísque sordis expers appareat, quam eiicies. Tum cerusam paulatim super porphyrio cum molula accuratissimè leuigabis, & leuigatam desiccabis: iterúmque postquã siccata fuerit, in eodem mortario rursus teres, de qua trita pastillos cum aqua rosacea finges. Alij cum aceto acri pastillos formant, & in sole siccant. Hactenus de cerusa: de illius autem cõfectura lege Dioscoridem lib.5. capit.63. vel Mesuen in lib. Seruit. Quid sit lege infrà in 2. sect. capit.1.

VIRES EX MESVE DESVMPTÆ.

Malis complexionibus calidis factis à caliditate solis conuenit, fricationi ceu excoriationi cũ calefactione mala valet.

CAPVT 13.

Emplastrum Triapharmacum Mesuæ ex distinctione xj. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Vera mesuæ descriptio.

a ℞. Lithargyrij triti sicut alcooch. Par. j.

Aceti vini fortissimi. Par. j.

b Olei antiqui. Par. ij.

Coquantur cum facilitate vsque dũ fiat eius spissitudo, & administretur.

a Lithargyriũ aureum vel argenteũ si sumas nihil interest: tamen aureum præstat.

b Olei lib.j. se. legẽdũ pro quãtitate lithargyrij vt expertus sum.

SCHOLIA.

Electum, præparatum & elaboratum (vt in præcedentibus emplastris docuimus) accipiatur lithargyrium, vnà cum oleo spatio xij. horarum nutriatur, lentóque igne semper spatula lignea mouēdo coquatur, donec crassescat: quo cocto statim aceti mediam partem paulatim affundēdo in id iniicies, videlicet extra ignem ne (vt superius docuimus) recentium rerum contactu exundet. Rursúsque igni lithargyrium appones, & ad aceti consumptionem concoques: quo cōsumpto, alteram partem aceti, quæ restat, eodem modo iniicies paulatim lithargyrio ab igne remoto. Deinde ad decentem concoctionem percoques, videlicet ad electarij solidi formam, vel quoúsque fundo vasis non adhæreat, & digitos tractando non coinquinet, quod sanè perfectæ coctionis signum est: coctum autem & in hūc modum paratū ad vsum repones. Vnum hic ab omnibus diligenter notandum venit, lithargyrium nempe quod hoc emplastrum ingreditur, debere aqua rosacea lauari sine aliquo dubio, & loco veteris olei, rosaceum immaturum sumendum, quia pares vires & facultates sortitur, vt emplastrum de cerusa. Cùm itaque hæc duo pares habeant effectus, & vnum alterius loco sumatur, non erit alienum in hoc simplicia præparare, quemadmodum in emplastro de cerusa parauimus. Christophorus de honestis in expositione huius emplastri eadem distinctione xj. sic inquit. Emplastrum de cerusa quibuscúm-

que malis complexionibus calidis factis à caliditate solis &c. conuenit. Pariter istud Tripharmacum confert vlceribus quibus coniunguntur mala cõplexio calida &c. Quare si hoc emplastrum omnibus dispositionibus confert, quibus vnguentum de cerusa coctum, & si etiam in eo lauetur cerusa in aqua rosacea, & loco olei communis oleum rosatum immaturum sumatur, cur in isto lithargyrium eodem & simili modo non parabitur, cur etiam oleum antiquum in rosaceum immaturum non trãsmutabitur? Præterea notandum apud Galenum capit. 3. lib. 1. secundùm genera huiusce emplastri varias esse cõficiendi formas pro intentione varia, & scopi differentia. Interdum cum veteri & communi oleo: interdum oleo communi & aceto, ad duplam lithargyrij portionem: variat etiam apud eundem concoctionis modus, & quantitas. Ex iisdem materialibus crudis fit vnguentũ quod nutritum Chirurgi vocant, ad inflammationes & erysipelata commodum.

VIRES EX MESVE DESVMPTÆ.

Easdem quas vires habet emplastrũ de cerusa, facitque carnẽ nasci in vulneribus consolidãs ea.

CAPVT 14.

Emplastrum palmeum ceu diachalciteos Mesuæ ex distinctione xj. de vnguentis, & emplastris Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Oleum cõmune ceu oliuarum insulsum vetúsque accipe.
b Axungiam suillam non salitam sed vetustissimam dixit author ad differẽtiam pinguedinis. Differunt autem Pinguedo & axungia: nam pinguedo dicitur (sain doux) axũgià verò (vieil oing) nuncupatur, vt Galen. placet libro 1. secundum genera.
c Lithargyriũ aureum sume.
d Vitriolum Romanũ ceu album accipe.

a ℞. Olei veteris. ℔. iij.

b Axungiæ veteris sine sale. ℔. ij.

c Lithargyrij triti sicut alcooch. libr. iij.

d Vitrioli. ℥ iiij.

Conficiatur sic. Oleum & axungia mittantur in stagnato supra ignem, & liquefiat. Deinde addatur lithargyrium, & vitriolum, & ducantur continuè cum tribus ramis palmæ, & accipe vnum ramum palmarum minutim incisum, & intromittatur, & tandiu bulliat super ignem lentum factum de lignis siccis, donec inflammetur, & redeat ad suum statum, & inspissetur, & densitatem habeat.

SCHOLIA.

In lebete amplo lithargyrium præparatum & oleum, horarum xij. spatio, vt simul nutriantur, impones. Postea igni lento, & leui, ne nigrescat aut vratur, ad crassitiem concoques. Tum pinguedinem iniicies, perpetuò & sine mora, spatula palmea, aut phœnicea eadem die abscissa, quò pharmacum conficietur, alioqui priùs excisa succum amittit, vel illius loco radice cannæ, vel saligno ramo, vel

quercino, vel mespillino aut eius arboris ramulo quæ astringendi vim immodicã habeat. Quibus ad perfectam concoctionem decoctis, ab ignéque depositis, & parũ refrigeratis vitriolum romanum ceu albũ puluerisatum, vt liquescat, iniicies: quo liquato & omnibus refrigeratis magdaleones finge.

Alij liquore cõuenienti vitriolum dissoluunt, & in lithargyrio cocto & extra ignem admoto paulatim affundunt, & vt mucagines coquunt: deinde ab igne deponunt, & eo tepefacto magdaleones ad vsum constituunt. Animaduertendum erit inter coquendum vt humiditas naturalis spatulæ in lithargyrio remaneat & omnino cum eo consumatur. Itaque dum diutius coquetur lithargyrium videbísque extremitatem spatulæ desiccari, illa pars sicca præscindi debet ad humidum vsque, vt noua spatula mouendo nouus succus reddatur in lithargyrio, idque sæpius repetendum erit, donec multis eiectis taleolis spatula pro breuitate inutilis derelinquatur, & succum humorémque spatulæ sæpius renouatæ lithargyrium retineat. Permulti istud medicamentum componunt, scilicet ex lithargyrij lib.iij. Olei veteris & axungiæ porcinæ æquis partibus, Vitrioli ℥ iiij. Alij verò sine oleo lithargyrium æqua cum porci axungia portione, & vitrioli ℥ iiij. perficiunt. Verùm (vt quod verissimum est notum sit) prima descriptio cæteris omnib⁹ antecellit (siue à Mesue siue à Galeno sit literis tradita) & in officinis magis est vsita ta quia certa videtur proportio olei & axũgiæ ad nutriendum,

nutriendum, & coquēdum lithargyrium, vt experti sumus.

VITRIOLI.] Quid de eo apud probatos authores cùm antiquos, tum recentiores, legerimus, qua poterimus facilitate explicabimus.

Vitriolum nihil aliud est quàm atramentum sutorium. Dicitur autem atramentum sutorium ipsum vitriolum, quòd olim eo coria sua tingebant sutores, & alij opifices qui corio vtuntur: sed quia acre est, & facilè corrodit calceamenta, à sutoribus atramentum aliud excogitatum est, quo coria tingunt nempe ex ferro. Sed apud veteres atramētum sutorium intelligere debemus, vitriolum metallicum: illud scilicet, quod nihil aliud est quàm aqua congelata, & assumpta natura æris, diuersam habens naturam lapidis cui adhæret. Plinius lib. 34. capit. 12. Chalcantum, id est, vitriolum, & atramentum sutorium diuidit in natiuum ceu fossile, & factitiũ. Natiuum triplex est, vnum quod fit scobe cauato: secundũ quod fit in saxorum catinis: tertium quod fit salis modo, flagrantissimo sole admistis dulcibus aquis cogente. Et est factitium, quod in Hispania ex puteis stagnísue fit, habentibus id genus aquæ: hæc Plinius. Serapius capite de Zed. sic ait. Vidi in mineris tres venas extensas, vnam super aliam per longum spatium, & vena inferior erat Zed nigrum, id est, marchasita, vel pyrites: quòd si in aceto dissoluitur in nigrum colorem vergit, & ab Auicenna lib. 2. capit. de atramento, vocatur atramentum album, quia non dissolutum videtur albi coloris esse. Et secunda quæ

Vitriolum & atramentum sutoriũ idē.

Atramētum sutoriũ secũdum veteres vitriolum appellatur.

Vitriolũ metallicum ceu atramentum sutoriũ quid.

Vitrioli ceu chalcāthi vel vel atramenti secundum Plinium diuisio.

Atramentorũ secũdum Serapium diuisio.

Atramētum album quid secundũ Auicennam.

erat ſupra eam, colcotar dicitur, id eſt chalcitis. Et terra quæ ſuperior eſt, Zed viride, id eſt vitriolum vel chalchantum, dicítque has tres ſpecies ad inuicem diuerſificari, in ſubtilitate, & groſſitudine, quoniam ex his fit groſſius zed nigrum: colcotar, ſeu chalcitis, inter hæc duo medium tenet. Hæc Serapius.

Colcotar & chalcitis idẽ ſecundum ſerapium.

Galenus lib. 9. ſimpl. medicam. vna cum Serapio cõuenit, ſicque his verbis diſſerit. Domus ingens cuius introitus erat ipſum metallum, in quo conſpexi quaſdam in longiſſimum porrectas veluti zonas, alias ſuper alias, num. tres. Infima erat ipſius Soreos, ſuper quam erat altera Chalciteos, ſuprema Miſeos. Et lib. 4. de compoſit. medicam. per genera. Miſi, Sory, vt didiciſtis, Chalcitidi genere cognata ſunt, ex vna, vt ita dicam, radice producta: tenuius tamen apparet Miſi, craſſius Sory. Chalcitis mediam vtriúſque facultatem habet. Igitur hi duo authores apertè oſtendunt hæc tria ſponte in viſceribus terræ fieri ac inueniri, non autem vllo artificis ingenio. Nunc quid Sory, Chalcitis, & Miſi dicamus.

Atramentorum ſecundũ Galenum diuiſio.

Sory inquit Dioſcorides lib. 5. capit. 78. veteres exiſtimarunt Melanteriam eſſe aberrantes: ſiquidẽ ſui generis eſt Sory ei nõ abſimile: præfértque Ægyptium, quod frianti nigrius apparet, in multa dehiſcens foramina, ſubpingue, aſtringens, & olfactu, deuorationéque magnum virus olens, ita vt ſtomachus in vomitiones effundatur in humore non liqueſcit. Memini me vidiſſe Sory verum coloris ex nigro rubei, ſed diluti exteriori ſuperficie ſubluteum, & albicans

Sory antiquorũ quid.

Soreos electio.

vt ferè appareat chalcitidem priùs extitisse, sapore acerbo, vt est chalcitis vera, sed minùs astringente & leuiori quàm melanteriam & misi minúsque friabile chalcitide excepta.

Chalcitis secũdum Marcellum virgilium lib.5. capit. 63 est lapis vnde æs coquitur: nam hoc vocabulo generali multæ res significãtur, vt vna est lapis ærarius, id est marchasita seu pyrites. Altera est significatio chalcitidis, qua significat chalcitin vel trichitin, id est, alumen capillare, & ærarium, quòd in pyritem concrescit, hinc aliquoties alumẽ schiston dicitur. Vltima significatio chalcitidis est species chalcanti (id est flos quasi æris) atramẽti sutorij, seu vitrioli: hæc verò chalcitidis, species chalcanthi. Duplex hæc, natiua & factitia. Natiua rursus est duplex Cypria & Babilonica: de Cypria lege Plinium, lib.37. cap.11. & Dioscoridem lib.5.capit.75. De Babilonica vide Serapium capit. de Zed. Factitia est quæ fit ex chalcantho veteri, quod in filamenta transit, attestante Galeno, qui chalcanthum paulatim in chalcitin transire scribit. Probatur chalcitis primi generis secundum Dioscoridem eodem lib. & capit. citato. Similis enim æris friabilis, nec lapidosa, nec inueterata intercursantibúsque promptissimè liquescit. Misi est gleba ex humore coagulato, substantia, sapore, & viribus, vt chalcitis. Nam vt prædiximus, sory, chalcitis, & misy ex vna radice quasi producuntur, & genere cognata sunt. Duo autem apud quosdã sunt genera. Vnum natiuum, quod sponte gignitur, & præcipuè in fodinis Goscla-

Chalcitis secundum. M. Virgilium.

Chalcitidis nomen multa significat.

Alumen capillare seu schiston vel plumæ est species chalcitidis.

Chalcitidis natiuæ primi generis electio.

Misy quid.

Misy secundum quosdã quid.

Misy factitiũ secundũ Plinium quid.

riæ ærariis : alterum factitiũ, quod fit cùm chalcanthum est mutatũ in chalcitin. Plinius lib.34. capit.12. fieri è lapide concretum natura discretúmque dicit, & optimum in officinis Cypriorum. Præstat natiuum natione Cyprium, quod auri colorem imitatur, & stellæ modo splendet ægréque liquescit, vt testatur Dioscorides lib.5. capit.76. Tandem misy verũ vt ego sum testis oculatus est coloris lutei, sed subuiridis, facilè friabile punctis luteis sublucentibus saporis chalcitidis veræ sed minùs acris.

Miseos secũdum Dioscoridé electio.

Melanteria secundũ Syluaticũ quid.

Melanteria secundum Syluaticum, est clauorum veterum ferreorum rasura. Alij dicunt esse fugiam de ferro. Dioscorides lib.5.capit.77. triplicem facit originem. Vnã quidem quæ in faucibus cuniculorũ, quibus æs eruitur, salis modo cõcrescit. Alia verò in summa faciæ supradictorũ locorum coit, quæ terrena est. Quinetiam inuenitur in Sicilia & aliis quibusdam regionibus fossilis quædam. Laudatur secundum Dioscorid. quæ sulphuris colorem trahit, leuis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit, tingitúrque illa secũdum diuersas terras in quibus gignitur. Dicamus itaq; Sory, Chalcitin, Mysi, & Melanteriam esse species chalcanthi: & per chalcanthum, intelligamus omnes species chalcanthi. Nam aquæ, quæ habent succum huius vel illius speciei chalcanthi eundem ferme habent saporem eandémque naturam, differúntque tãtùm secundum magis & minùs. Immo tãtum est consortium inter quatuor species chalcanthi, vt facilè ex vna specie corrupta

Melanteria triplex secũdũ Dioscoridem.

Melant. electio.

generetur altera. Præterea omnia hæc genera esse salis species dicemus, adeò vt cùm plures sint salis species & differentiæ, pariter etiam plures species chalcanthi distinguntur.

Hactenus de vitriolo & generibus ex veterum opinione: nunc de opinione recentium, quæ magis arridet, dicamus.

Vitriolum, quod vt plurimùm ab antiquis atramentum dicitur, nunc tripliciter consideratur. Etenim vitriolum simpliciter, aut vitriolum Romanum nihil aliud est quàm coppa rosa. Vitriolum autem quod vocabant Cyprium, est propriè illud cœruleum quod nunc effoditur in Germania: quod quiddam de natura æris participat. Nam leui artificio ex illo æs extrahitur, ob id chalcanthum appellatur, Gallis vitriol d'Alemaigne. Atramentum autem nigrum nunc reperitur in Liguria, & est quodammodo ferrugineum, id est naturam ferri sapiens & ex illo ferrum per artificium mutatur in æs, quod nihil aliud est quàm colcotar. Atramenta hæc omnia, ceu vitriola, sunt quædam media dispositionis inter alumina & sulphura, ex vtrísque enim participant, sicuti alumina constituuntur inter sales & vitriola.

Vitrioli ex Neotericorũ sententia cõsideratio.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Ad vulnera vbi est sanguis, & apostemata pestilẽtia, & exituras, & adustionem, & compressionem & attractionem valet.

CAPVT 15.

Emplastrum cõtra rupturam seu de pelle arietina Præpositi ex vj. particula lib. 2.

Vera Præpositi descriptio.

a ℞. Picis naualis.
Aloes. añ. ℥ iij.
b Lithargyrij.
c Ceræ rubeæ.
Colophoniæ.
Galbani.
Ammoniaci. añ. ℥ ij.
Visci quercini. ℥ vj.
Gipsi vsti.
d Vtriusque aristolochiæ. añ. ℥ iiij.
Myrrhæ.
e Thuris. añ. ℥ vj.
Terebinthinæ. ℥ ij.
f Ysculi.

a Picem illam naualẽ quam fabricatores nauium ex vetustis nauibus deradunt accipe, aut eius loco illam qua calcearij in compingẽdis calceis vtuntur.
b Litargyrium aureum sume.
c Ceram nouam hoc loco intelligere licet recẽs expressam, quæ adhuc mollis odorem retinet, & sic flauescit, vt ad rubrũ accedat. Dixit verò rubeam, ad differẽtiam albæ quæ Galeno libris secundum genera (vbi docet confect. emplastrorum) Pontica dicitur, extremè alba & naturaliter talis.
d Aristolochiæ vtriusque radices.
e Thus masculũ quod nos olibanũ vocamus sume.
f Ysculi sunt terrestres vermes qui in vino au-

stero lauari debent & clibano modicè calido desiccari, priùs tamen lotionibus pluribus in aqua lauari vt à terra separentur.

g Gallas non perforatas virides & firmas intellige: eo quòd acerbiores sunt perforatis.

h Vtriusque consolidæ radices accipe: hoc in loco Præpositus nō determinat liquorem in quo debeat pellis arietina decoqui: vide infrà in nostra methodo.

g Gallarum.
h Vtriusque consolidæ.
Boli armeniæ. añ. ℥ iiij.
Sanguinis humani. ℔.j.

Confice sic. Primo ponatur viscus quercinus, & dimittatur bullire in aqua decoctionis pellis arietinæ sicut remouetur ab ariete, quæ debet decoqui per diem & noctem, postea deponatur ab igne, & ponatur terebinthina, lithargyrium & colophonia, posteà mastiche & thus, ysculi, myrrha, galbanū, & ammoniacū, paulopost cōsolida maior & minor, gypsus, & bolus armena. Posteà super ignē ponatur, & ponatur sanguis humanus, cōsequēter aristolochia longa, & rotunda, & ad vltimum aloe, & semper agitari debet sine intermissione fortiter cum spatula. Signū decoctionis est quando digitis non adhæret: posteà ponatur super marmor vnctum oleo violato & manibus malaxetur postea teratur iterum assiduè per duos, vel tres dies, deinde vsui reserua.

SCHOLIA.

Antequam methodum huiusce emplastri aggrediamur notandum erit quantitatem picis, ceræ, & colophoniæ, tum & gummi dissoluta, & cocta, viscum & bitumen pellis, quæ omnia corpus emplastri huius faciunt, minimè

sufficere ad emplastri consistentiam, & crassitiē, quam ligationem appellamus, nisi pondus ceræ & terebinthinæ augeatur: vel si illorum pondus nolis augere addenda est lib.j. aut ℥ ix. olei conuenientis effectui emplastri: vel olei loco poteris addere lib.ß. vel ℥ ix. ad summum vnguenti Comitissæ, quod maximè mihi videtur ad huius vnguenti naturam & proprietatem accedere. Quòd si neque pondus prædictorum augeamus aut nihil olei, vel vnguenti addamus, successu temporis emplastrum nullam cōsistentiam aut corpus habebit, sed potius formam pulueris, vt multoties expertus sum. Quare consulerem vt hac sequenti methodo cōponeretur, valde enim emplastica & methodica est.

Integram arietis pellē, statim vbi ipsa ab ariete diuellitur, accipere cōuenit, eámque in minutissimas partes diuidere, & in lib. circiter 100. aquæ pluuialis & aceti, diutissimè coquere, donec maneant tantum pili. Tunc totum decoctum calidum intorqueatur & exprimatur. Expressionis ipsius quantitas sufficiens refrigerata in gelatinæ, aut bituminis modum condensata (quod erit signum perfectæ coctionis, & dissolutionis ad pulueres congregandos & incorporandos) accipiatur, in quo dissolue viscum quercinum præparatum, quo dissoluto totum igni leui appones, & statim ceram minutim concisam, vt liquefiat, coniicies: deinde picem frustulatim diuisam pariter, vt liquefiat, impones. His omnibus liquatis, & ab igne depositis, & parum refrigeratis, lib. ß. ad summum ℥ ix. vnguenti Co-

Guido addit lib. se. tanquā pro materia si decoctionis ipsius pellis arietinæ: quanuis Præpositus in methodo faciendi vult omnia dissolui in toto cremore decoctiōis pellis arietinæ cuius recepta varia est ab ista.

mitissæ commiscebis, ad ligationem. Paulopost galbanum, & ammoniacū seorsim vino austero dissolutum (vult Guido in aceto dissolui) & co-ctum, vnà cum terebinthina incorporatum, spatula tamen mouendo, coniunges (modus autem solutionis ac coctionis, satis à nobis hac Sect. capit. 9. explicatus fuit) desuper simplicia arida separatim & tenuissimè puluerisata & cribrata ordine & hac methodo sequenti insperges, vt lithargyrium præparatum, gypsum, bolum armenam cum aqua rosacea vel plantagine lotam, aristolochiam & vtrámq; consolidam, ysculos præparatos, sanguinem humanū optimè collectum. Vltimo verò myrrham, thus, colophoniam, & aloen: agitabísque simul omnia sine vlla intermissione cum spatula eousque dum sint subacta & mixta omnia. Insuper spatio vnius diei, vt exactior fiat incorporatio & permixtio, in mortario cū pistillo mediocriter calido massam tractabis. Peracta autem agitatione & tractatione, manibus oleo violaceo vnctis, super marmore oleo eodem vncto, magdaleones formabis, quos ad vsum seruabis.

COLOPHONIÆ.] Colophoniæ pro resinarum ratione, ex quibus cōficitur variæ sunt species, vnde alia candida, alia mollis, crudáque est, à pineo vel piceo caudice emanans, & olei colorem referens. Pinguis, quæ vera est colophonia olim ad nos ex colophone Ioniæ vrbe, vnde nomen sumpsit, deferebatur. Alia sicca, co-cta siue fricta, lucida, quæ nihil aliud est, quā fex distillatæ terebinthinæ, aut terebinthina arte in

hunc modũ cocta, videlicet ex partibus duabus terebinthinæ, cũ parte vna aquæ pluuialis, quæ hodie in officinis nostris colophonia cognominata est. Sed quia vera desideratur, eius inopia priore vtimur, quæ probatur lucida, leuis, odorata, calculorum expers. Si plura desideras, poteris suprà hac sectione prima capit. 8. legere, vbi agitur de pice.

Colophoniæ factitiæ parãdæ ratio.

Colophoniç factitiæ electio.

VISCI QVERCINI.] Viscus per se non est arbor, sed in arboribus viuit, præcipuè in quercu, sudorque arboris dicitur. Gignitur quoque in malo, piro, & plerísque aliis arboribus: quinetiam in quorundam fructuum radicibus. Fítq; pluribus ac diuersis modis, verùm præstantissimus secundum Dioscoridem lib. 3. capit. 87. est qui è granis in quercu nascentibus extrahitur, & probatur recens, intus porraceus, extrà fuluus, sine cortice, leuissimus, qui nihil asperi furfurosique conceperit, & ille sumendus est, in omnibus compositionibus, quæ immodicam virtutem habent astringendi.

Viscus quercinus quid, & in quibus arboribus gignitur.

Visci quercini electio.

GYPSI VSTI.] Lutetiana vrbs nostra maximè gypso abundat, ibique commodè, & frequẽter natiuum seu crudum eruitur, deinde coctum ad ædificia fabricanda expetitur. Albertus magnus vult quasi extremitatem lapidis specularis esse: alij genus lapidis similis nitro habentis venas latas esse. Res admodum cognata est calci non tamen ita est calidum, differtque à calce: nam calx restincta humore aliquo non oleaginoso acquirit calorem, gypsum verò restinctum non accenditur, néque calet. Est autem gypsum

Gypsi consideratio.

Gypsum secundũ Albertum magnũ quid.

Gypsum & Calx quomodo differant.

duplex. Vnum quod dicitur aſini ſpeculũ, ſquamoſum, & lucidum: aliud concretum non ſquamoſum, néque lucidum. Præſtantiſſimum eſt recens, lucidum non diu aſſeruatum, poſt coctionem aquæ immiſtum ægrè lapideſcit ac coit. Vritur autem ſic. Gypſi duo genera. Gypſi electio ſecundum D.oſcoridẽ.

Gypſum lucidum ſquamoſum & integrum accipito, & in crucibolo fuſorióque furno vbi ſint carbones accenſi circumcirca imponito, ignem continuãdo eouſque dum peralbum niuis modo deueniat, læue, ac friabile, & ſi digitis moueatur in pollinem abeat: hoc enim modo ad vſum dictum id accipiendum. Hactenus de Gypſo. Plura Plinius lib.36. capit. 24. & Georgius Agricola lib.5. foſſilium genera multa annumerat. Gypſi vſtio.

SANGVINIS HVMANI.] Præpoſitus in hoc emplaſtro ſanguinem humanum requirit, qui ſententia plurimorum eligi debet ab homine, qui à vigeſimo quinto anno ad trigeſimum accedat, qui vxorem non duxerit, nec rem cum vlla habuerit, nec obnoxius ſit morbis, qui in lætitia vixerit abſque ebrietate, ſéque exercuerit in equorum agitatione, aut in pila palmaria (ſi talem reperire poſſis) non autem ex homine ruffo, vt plurimi ſentiunt, cùm temperamento is ſit magis bilioſo, & melãcholico: talis enim ſanguis minimè idoneus eſt faciléque putreſcit. Quid verò ſi nullo pacto talis poſſit reperiri, nec ab homine ruffo & temperato, vt ſufficiat ad cõpoſitionem? Cenſerem vbi ſanguis deficit, ſuillum ſumendũ Galeni authoritate lib.10. Simpl. capit.1. vbi de ſanguine dicit, ſanguinem intel- Sanguis humanus à quibus hominibus accipitur. Sanguinis humani loco quid ſumendum, ex Gal. & Auice. ſententia.

ligendum esse animalis secundum naturam se habentis, alterius verò sanguinem humore aliquo mixtum esse, qui quouis tempore facilè ad manum haberi potest: cùm etiam ex Galeno lib.10. Simpl. capit.2. maximè temperie sit humano similis. Probátque Galenus eos qui sanguinis humani loco in morbis suillum commendant. Cuius sententiæ Auicenna libro secundo tractatu 2. capite. 610 astipulatur, dicens, in omni re sanguinem humanum & suillum similem esse. Alij autem recentiores medici bouillum fibrosum ad astrictionis scopum potius assumunt quòd re vera melior propter astrictioné sit. Hactenus de sanguine humano. Nũc ad illius collectionem accedamus. Accipiatur sanguis humanus ex homine boni habitus, benéque temperati, & medius fluens, quia tenuior est: in olla fictili bene cocta & plumbata in qua quieuerit & incocta fuerit aliquot horis aqua pura, & sincera, vt odor terrestris deperdatur, vel si mauis vase vitreo excipiatur & linteolo raro contegatur, solique, eousque dum siccum sit, exponatur.

Sãguinis humani loco quid sumendum secundum recentiores.

Sanguinis humani electio, & desiccatio.

VIRES A MEDICIS PRÆSCRIPTÆ.

Solenne est ad enterocelem, & intestinorum ramicem & ad herniam.

CAPVT. 16.

Emplaſtrum de granis Lauri, ex diſtinct. xj. Meſuæ de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Vera Meſuæ deſcriptio quadruplicata ponderibus.

℞. Olibani.

Maſtiches.

Myrrhæ. an. ℥ iiij.

a Granorum lauri. ℥ viij.

Cyperi.

b Coſti. an. ℥ ij.

Mellis colati quãtum ſufficit ad aggregandum: & extendatur in panno, & calidum ſuperponatur, vbi oportet. Si autem triplicatur in eo cyperum, & ponatur de ſtercore caprarum, aut vaccarum ſicco ad pondus omnium, inuenitur mirabile ad hydropiſin.

a Grana lauri excorticata ſume.

b Coſti amari radices intellige,

Mellis quantum ſufficit, hoc eſt, tantum quãtum pulueres poſſunt ſuſcipere & re vera videntur pro quantitate ſpecierum vnc. vj. ſufficere, ſi debitam formam & emplaſticam habere velimus.

SCHOLIA.

Per anguſtiſſimum cribrum hæc omnia electa, ſecundũ veram illorum electionem, in tenuiſſimum puluerem ſeparatim tundito, & cribrato, deinde cum ſufficienti quantitate mellis optimi crudi non autem cocti (quia mel nuſ-

quam in emplaſtris & ceratis coqui debet propter tenacitatem) ſed modicè calidi excipiantur: dempto olibano maſtiche & myrrha, quæ cum maſſa tota frigida fuerit ſimul permiſceantur: & magdaleones ad vſum formentur.

Verùm in conficiendo hoc aggregat. caueat myropola ſimplicia iſta ſcilicet myrrham, maſtichen, & olibanum melle calido inſpergere, & coniungere, ne in grumos abeat.

Caprini & vaccini ſtercoris collectio.

STERCORIS CAPRARVM AVT VACCARVM.] Caprarum ſylueſtrium iuuenum pilulas recenteis, cùm herbas pabulantur, tempore veris excipe, & in paropſide munda linteolo cooperta ad ſiccandum ſoli expone: deſiccatæ neceſſitati ſeruentur. Sic humidum & recens ſtercus vaccinum, cùm vaccæ depaſcuntur herbas vere (propter mollificationem & reſolutionem) accipito & in diſco terreo, linteolo cooperto, ſubdio exponito, quouſq; arefactum ſit: arefactum ad vſum condito.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Ad dolores à frigiditate & ventoſitate factos, & propriè ad dolores vẽtris, & ſtomachi, & renum, & matricum, & veſicæ, & aliorum viſcerum maximè confert.

CAPVT 17.

Emplaſtrum de mucaginibus authoris incerti quod Fuſchius xvj. Sectione de emplaſtris inſeruit, & Prepoſitus vj. particula ſecundi libri Vſuale.

Verus illorum textus.

a Semen lini ad muca-ginem faciendam minimè contundi debet, pariter & semen fœnugræci.
b Alij conficiunt mucaginem ex semine altheæ loco rad.
c Cordus tantum ponit an̄. vnc. iiij.
d Oleum de lilio chamæmel. & anethinum Mesuæ descriptionis accipe.

℞. Mucag. [a] seminis lini.
Mucag. [b] radicum altheæ.
Mucag. seminis fœnugræci.
Mucag. mediani corticis vlmi. an̄. [c] ℥ iiij. ß.
[d] Oleorum liliacei.
Chamæmelini.
Anethini. an̄. ℥ j. ß.
Ammoniaci.
Galbani.
Opopanacis.
Sagapeni. an̄. ℥. ß.
Croci. ʒ ij.
[e] Ceræ nouæ. ℔.j. ℥ viij.
Terebinthinæ. ℥ ij.
Fiat emplastrum.

e Ceram citrinam intellige & per librā vnc. xij. accipe non autem vnc. xvj. pro libra vt nonnulli faciunt.

SCHOLIA.

Vt superiori huiusce Sectionis capit.5. docuimus portionem radicum, seminū, aquæ, ad infusionem, vt ab his

mucagines extrahantur, ſimili modo quantitas mucaginum huic emplaſtro præſcripta extrahi debet: deinde extractæ vnà cum oleo liliaceo chamæmelino, anethino, & cera fruſtatim ſecta & cum oleis liquata ad eorum ferè cōſumptionem incoqui, ſpatula lignea inter coquendum, ne vrantur, celerrimè agitari debent: quantitate autem conſumpta, totúmque ab igne ſemotum, fortiter agitetur, donec omnino intepidetur. Tunc quatuor gummi genera decocto chamæmeli meliloti aut aceto vel vino per ſe ſoluta, coctáque, non ad naturalis humidi, ſed ad decocti vel aceti, aut vini peremptionem, & cum quātitate terebinthinæ hic deſcripta incorporētur. Demum crocum optimè pulueriſatum abſque vlla miſtione (quia aliquando ſolent Pharmacopolæ tyrones amigdalas decorticatas ad colorandū & ad pondus augendum ponere) in medicamine ita parato adiunges, magdaleonéſque ad vſum effinges. Alij cùm magdaleones effingunt, ſuper marmore crocum aſpergunt, quod minimè approbo.

VIRES A MEDICIS QVIBVSDAM NOTATÆ.

Maturat apoſtemata, & mollit durities, partim reſoluit, & partim digerit, abſtergítque ſaniem ruptorum apoſtematum & ſanat Phlegmonas.

CAPVT

CAPVT 18.

Emplastrum de minio, Ioannis de Vigo, quod lib. 5. practicæ compendiosæ, qui intitulatur de additione auxiliorum multorum facientium sub nomine vnguenti ponit Vsuale. Verus Ioannis de Vigo textus.

a ℞. Olei rosati.
b Olei myrtini.
Vnguenti populei. an. ℥ iiij.
Pinguedinis gallinæ. ℥ ij.
c Sepi castrati.
Sepi vaccini. an. ℥ vj.
d Pinguedinis porcinæ. ℥ vij.
e Vtriusque lithargyrij. an. ℥ iij. ß.
f Cerusæ. ℥ iiij.
Minij. ℥ iij.
Bulliant omnia simul baculo agitãdo lento igne donec acquirãt colorem nigrum, quo facto ignem fortificando, iterum bulliant per dimidium horæ: deinde addantur.
g Terebinthinæ clariss. ℥ x.
h Ceræ albæ quantum sufficit.
Et iterũ bulliendo fiat ceratũ molle

a Oleum rosatum factũ ex oli...is & rosis im mat...ris Mesuéque descriptionis intellige. Sũt qui loco vnc. iiij. lib. j. se. assumunt, sed male ratiõe dosis minera iũ.
b Oleum myrtinũ simplex Mesuæ descriptionis accipe.
c Sepum castratum ex oue mascula sume.
d Pinguedinem porcinam dixit ad differentiam axungiæ quæ salita est & antiqua quã gallicè (viel oing) dicimus: & legendum est vnc. x. loco vnc. vij.
e Lithargyriũ vtrúmq; præparatum cape.
f Cerusã lotã intellige.
g Legendum est terebinthinæ vnc. iiij.
h Ceram albam nullã licet addi, quia cera additur ad ligationem vel emplast. vel cerati, non aũt vt vis habeatur. sed vt expertus sum, satis emplastica est hæc cõpositio sine cera.

SCHOLIA.

Summa diligentia ſeparatim, vtrumque lithargyrium, ceruſa & minium ducantur ſuper porphyrium quouſque optimam leuigationem, quemadmodum ſuperioribus emplaſtris docuimus, adepta ſint, interdum molula mouendo, liquoréque compoſitioni cõuenienti aſperſo vt facillimè in tenuiſſimum puluerem abeant. Liquor autem aqua roſacea erit. Deinde optimè leuigata, vnà cum oleo roſaceo, myrtino, ſpatula lignea ad nutritionem in lebete amplo tractētur & ſuper prunas leues indeſinenter ſpatula agitando coquantur, donec parùm concreſcant, & in compagem abeāt. Mox pinguedinem porci & gallinæ iniicies & percoques, eoúſque dum coctio ſit in formam cerati & nigreſcere videatur. Tunc ſepum caſtratum, & vaccinum confractum ſimul vt liqueſcant impones. Quibus liquatis & ab igne depoſitis, populeonis vnguētum coniunges, paulopoſt terebinthinam permiſcebis, híſque omnibus ſimul mixtis, manibus tractando, & verſando magdaleones formabis. Inſuper ſi ceram in hoc emplaſtro placet addere, ea quamuis non ſit opus, poteris fruſtatim inciſam addere, poſtquam mineralia abierint in compagem, aut ad mellis craſſitiem.

MINII.] Diuerſa apud authores omnes de Minio eſt opinio. Nos quid ſentiant, hîc narrabimus. Alij idem cũ cinnabari eſſe volunt. Dioſcorides capit. 69. lib. 5. diuerſum quid à cinnabari eſſe vult, his verbis. Hallucinātur qui Cin-

nabarim Minio eandem esse existimant, verùm nullas illorum adfert differentias, nisi ratione loci, nec eorum naturam explicat, dicit enim minium in Hispaniis ex quodam lapide argenteæ arenæ permixto temperari solere, alioqui nõ dignosci: fornacibus verò in florentissimum & flagrantissimum colorem permutari: in metallis strangulantem halitum eructare, obídque incolas faciem vesicis obuelare, ne eo halitu infestentur: eóque pictores vti ad sumptuosa parietum ornamenta. Cinnabarim verò ex Ægypto deferri, & magno constare, atque hactenus inueniri, vt versicoloribus pictorum lineis satisfaciat, & hinc quosdam existimasse, sanguinem esse draconis vímque habere eandem cum hæmatite lapillo: hæc Dioscorides. Quid verò sit Cinnabaris, nõ explicat: vnde variæ authorum sententiæ. Plinius lib.33. capit.7. & Solinus capit.38. aiunt esse sanguinem draconis elisi elephantorum morientium pondere permixto vtriusque animalis sanguine. Totam historiam lege, apud Plinium capit.12. lib.8 qui minium in argentariis vult metallis inueniri diuersísque modis alterari. Sed quia Theophrastus, & multi alij viri graues, Cinnabarim cum minio confundunt, de his simul dicemus: & primùm de minio factitio, cuius sũt tres species. Prima fiebat ex arena quadam rubea & splendente, Cilbianis agris propè ephesum quam emolliebant, & abluebant & cinnabarim conficiebant: cuius rei author fuit Callias Atheniensis, qui coquens arenam illam, & existimans se ex ea aurum posse cõficere, mi-

Miniũ secundum Dioscoridem quid

Cinnabaris secundum quosdã quid

Cinnabaris secundũ Plinium & Solinum quid.

Minij factitij tria genera

Minii factitij primum genus.

nium confecit: & hæc ſpecies cinnabaris eſt, miniúmque artificiale antiquorum. Altera ſpecies fiebat ex plumbo aduſto, & vocabatur minium ſecundarium, eò quòd ſecundum locum præſtantiorem obtineret. Tertia cinnabaris, ceu minij ſpecies antiquorum erat, quam conficiebant ex illo lapide, qui vocatur anthrax (id eſt) carbunculus: qui lapis ſubrubri coloris eſt, in ſpeciem ferri, & ex hoc lapide, (teſte Vitruuio capit. 8. lib. 7. de architectura) crebræ lacrymæ argenti viui emanant, quæ à foſſoribus ſtatim colliguntur, & dum coquitur maximam copiam argenti viui emittit: quod argentum vbi extraxerunt lapidem iterum coquunt, & ex eo Cinnabarim conficiunt. Triplex ergo antiquis Cinnabaris artificioſa erat. Vna ex arena rubra, alia ex plumbo vſto, tertia ex anthrace lapide. Apud nos verò, duplex tantum eſt. Vnum, quod fit ex longa coctione, artificio chimiſtarum, argenti viui, & ſulphuris: & Cinnabaris vel Cinnabriũ apud nos pharmacopeos dicitur. Alterum miniũ in noſtris officinis reperitur quod fit ex ceruſa exuſta, & nihil aliud eſt quàm vera ſandix antiquorum cuius meminiſſe videtur Plinius capit. 6. lib. 35. naturalis hiſtoriæ, & ſi Vergilius egloga 4. herbã eſſe putauerit hoc verſu. Spõte ſua ſandix paſcẽtes veſtiet agnus. Et hæc quidem de Cinnabari arte facta, quæ à Plinio, & Vitruuio minium appellatur. Theophraſto vero, tria ſunt naturalis minij genera. Vnum foſſile, durum, lapideum, ex fodinis argenti effoſum quod in vſu habetur, & officinis Cinnabaris foſ-

Minij factitij ſecundum genus.

Minij factitij tertiũ genus.

Cinnabaris ſecundũ antiquos triplex.

Cinnabaris ſecundum neotericos duplex.

Sandix antiquorũ quid.

Minij natiui genera tria.

Primum genus.

ſilis dicitur. Secundum ſagittis decutiebatur ex altiſſimis, & inacceſſis rupibus, quod nobis ignotum eſt. Tertium erat cinis coloratus, qui in eiſdem fodinis reperiebatur, & de hoc genere Cinnabaris loquuti ſunt Græci, Dioſcoride excepto. Vnde Galenus lib. 9. de Simpl. medicament. facult. capit. 39. Cinnabaris modicè acrē facultatē obtinet: habet verò aſtrictionis quidpiam, & eſt metallicum quiddam, ideóque erodit. Dignoſcitur autem cinnabaris vera à factitia & artificiali hoc modo. Accipe laminam ferream, ignitam, & ſuper ipſam pone cinnabarim: deinde cum incanduerit, refrigerare permitte: ſi colorem retinuerit, vera eſt & natiua, ſi nigreſcat, factitia & artificialis. Et (vt verum fatear) minium verum colore, & pondere, cinnabarim factitiam refert, quamquam nonnihil ea lucidius & liuidius ſit: vt videatur artem natura imitata: eſtque id minium ſapore acerbo & aſtringente. Quantū verò ad cinnabarim Dioſcoridis ſpectat, Matheolus in Dioſcoridem capite de cinnabari, & Fallopius tractatu de metallis ſeu foſſilibus, aliíque recentiores, non vulgaris authoritatis viri volunt, ſanguinem draconis eſſe cinnabarim Dioſcoridis. Eſtque gummi colore & ſubſtantia ſanguini ſimile, quod non aliunde, quàm ex Africa defertur, nec inde copioſum pictoribus expetitum vt interto eius colore, purpureas rubentéſque concinnent vmbras: quod viribus hæmatitæ lapillo omnino reſpondet. Nam (vt experientia docet) vi aſtringendi pollet, & maiore quidem, quàm hæmati-

Secundum genus.
Tertium genus.

tes. Quòd si plura requiras, lege Matheolum in Dioscoridem loco suprà citato.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Valet ad vlcera mala & antiqua, quod probatum fuit & expertum à Ioanne de Vigo.

CAPVT 19.

Emplastrum Apostolicum ex vj. particula secundi libri Præpositi Vsuale.

Textus verus.

a ℞. Lithargyrij. ℥ vj.
b Ceræ rubeæ.
Colophoniæ. an. ℥ ij.
c Propoleos.
Visci quercini. an. ℥ j.
Ammoniaci.
d Lapidis calaminaris. an. ʒ vj.
Masticheś.
Olibani. an. ℥. ß.
Mumiæ.
Terebinthinæ.

a Lithargyrium aureũ accipe. Pro vnc. Alexandrinus capit drach.
b Ceram rubeam illã, scilicet quæ tendit in rubedinem accipe: non autem rubeam factit ã.
c Pro propoli cera citrina duplo põdere bene mellita magis eligenda venit: nam rubea non longè abest à propoli.
d Lapidem calaminarem illum fossilem lapidosum, quem Albertus Magnus lapidem dæmonis appellat lotúmque, hoc loco intellige.

Bdellij.

e Chalcosecaumenos, est æs vstum, vide infrà.

Galbani.

Mirrhæ.

e Chalcuce caumenu.

f Lepis chalcu est squãma æris: scilicet squãma illa æris, quæ à Dioscoride helitis, hoc est, clauaris nominatur: quam hoc in loco intellige vide infra videlicet in hoc capite.

Sarcocollæ.

f Lepidos chalcu.

Dictamni.

Aristolochiæ rotundæ.

Prassij viridis.

Opopanacis. añ. ℥ iij.

g Per cassiam cribrum intellige.

h Videlicet vini.

i Oleum vetus magis conuenit quàm recens pro scopo emplastri.

Confice sic. Galbanum, Ammoniacum & opopanax aliquantulum trita, ponãtur in vino, ita vt bene cooperiantur per noctem, & mane bulliant, donec liquefiant, & per g cassiam colentur, & iterum bulliant vsque ad consumptionem h. Deinde lithargyrium subtillissimè puluerisatum cum sufficienti i oleo in caldario distẽperetur, & super ignẽ ponatur, & cum spatula semper agitando tandiu bulliat, donec super lapidem positum in modum ceræ, vel mellis inspissetur, & statim addatur cera, Et ea prius apponenda

ſunt, quæ magis humida, vel viſcoſa. Liquefacta cera, addatur colophonia poſtea maſtix & olibanum: deinde ponatur myrrha, & facto interuallo ponatur bdellium, deinde viſcus quercinus, & liquefacto viſco ponatur terebinthina, & ea liquefacta, ponatur caldarium in terra, & tunc gummi in ipſo paulatim ponantur, non cũ impetu quia exundarent è ſtagnato: & iterum ſuper ignem ponãtur cum ſpatula agitando, & aliquantulum bullire dimittantur. Poſtea addatur ſarcocolla, & conſequenter lapis calaminaris: & facto interuallo flos æris, & lepis chalcu, poſthæc chalcocecaumenõ ſemper ſpatula agitando, donec rubere aliquantulum incipiat: ad vltimum dictamnus, & ariſtolochia rotũda ſuper infundatur. Signum decoctionis eſt, quando pars fuſa in aqua frigida, moderatè fit dura, & digitis malaxata non adhæreſcit: demum fundatur in aqua frigida & aqua extractum manibus exprimẽdo ita tractetur, vt tota aqua exeat, & vnctis manibus oleo laurino, magdaleones formentur, & vſui reſeruentur.

SCHOLIA.

Per ſufficientem olei quãtitatẽ vnc. ix. intellige.

Lithargyrium tenuiſſimè leuigatum cum ſufficienti olei veteris quantitate nutriatur, & coquatur, perpetuò ſpatula lignea agitando donec ad craſſitiem, & conſiſtentiam mellis deueniat in quod ita coctũ nec ab igne ſemotum viſcum quercinum iniice, paruáque mora interpoſita florem æris ſeu viride æs (alij in fine mixtionis

ponunt sed melius initio) paulopost ceram mi-nutissimè confractam, vt liquefiat, iniice, deinde vas ab igne depone, mox colophoniam, propolim, aut eius loco succedaneum commisce, dein ammoniacum, galbanum, & opopanacem arte soluta, & ad humidi ferè consumptionem cocta, simúlque cum terebinthina incorporata addãtur optiméque misceantur: desuper chalcocecaumenon, lepis chalcu, & lapis calaminaris super porphyrio seorsim tenuissiméque leuigata inspergantur: statim aristolochiam rotũdam puluerisatam, cribratã, & dictamnum immisce: postremò myrrham, olibanũ mastichen & bdellium, si siccum sit, exactè puluerisabis: si verò molle, vt gummi genera dissolues, & cæteris admiscebis. Vltimo puluerem mummiæ & sarcocollæ. Ex quibus omnibus simul mixtis & incorporatis magdaleones finges ad vsum super marmore oleo laurino inuncto, & manibus eodem oleo perũctis. In hoc verò animaduertẽdũ lithargyrium non debere ad perfectam coctionem decoqui propter quantitatem puluerum simplicium, qui ingrediuntur: nam si iustam & legitimam concoctionem adeptum sit emplastrum nimis siccum & aridum esset.

CHALCOSCECAVMENOS.] Dictio est græca latinis & pharmacopœis, æs vstum dicitur. Æs autem vstum nihil aliud est quam cadauer æris. Nam si ad ignem iterum ponatur, non liquatur amplius, nec alia patitur, quæ æs pati solet, antequam comburatur. Est autem duplex, duplicíque fit ratione. Vnum quidem rubicun-

Æs vstum quid.

Æris vsti duo genera.

dum, quod Venetiis affertur, non nobis copiosum, nec frequens in officinis nostris habetur, quod si digitis atteratur tingit ipsos, ac si esset cinnabaris: tale est, quod Præpositus in hoc emplastro conficiendo intelligit. Quod hoc pacto fit. Accipe quantitatem sufficientem æris & in minutas parteis diuide: quæ ponantur in fictili cocto absque operculo, constituatúrque in furno fusorio, vndique carbonibus accensis circũdetur, semper ignẽ continuando, donec æs rubicundum sit, postquam refrixerit, digitísque sit friabile, & contactu, vt cinnabaris, inficiat. Alterum verò officinis frequens nigrum est nihílque ad cinnabaris colorem accedens, fitque secundum Seruitorẽ hac methodo. Accipe limaturæ æris quantum volueris: adde sulphuris, & salis añ. ℥ ij. quæ simul permixta ponantur in vase fictili non cocto, aduerte tamen vas satis amplũ sumendum esse, vt ad dimidium tantum repleatur, quo libere spiritus spatiari possint, diligentérque luto vel argilla obturetur, & circũliniatur, ne spiritus euanescant: sicque vas præparatum fusoria fornace imponatur, & spatio vnius diei, vel donec fictile sit perfectè coctum dimittatur (quod adustionis signum erit) sed, vt sæpissimè sum expertus, sine sale & sulphure potest æs vri. Nam si sulphur & sal secundum Seruitorem addamus facilè vt priori modo vritur, sed minus nigrum redditur. Tandem antequam ad vsum aptetur, lotione quadã parari debet, quæ similis sit lotioni squammæ æris, de qua statim dicemus. Cæterùm animaduertendum ante v-

Æs vstum verum, modus conficiendi verus non vsitatus.

Æs vstũ modus conficiẽdi ex Seruitore vsitatus.

ſtionem & dum à terra deductum, & ſeparatum eſt æs, licet remaneat purum, non tamen ita purum & ſincerum, quin aliquid adhuc excrementi retineat, ſed coctione excrementum illud deperditur. Materiáque eſt multorum ſimplicium à natura & arte factorum, qualia ſunt ipſum æs vſtum, ſpodia, diuerſæ cadmiæ & pompholiges, flos æris, ſquamma æris, ærugo raſilis, ſeu viride æs, ærugo ſcoletia, calcitidis genera circiter ſeptem, diaphryges, alumen ſchiſton. Tria genera Plinius facit lib. 24. capi. 2 ſic inquiens. Vnũ candidum, argenteo nitori quàm proximè accedẽs, in quo miſtura illa præualuit: alterum in quo fulua natura, tertium in quo æqualis omnium temperies fuit. Præter hæc eſt æs, cuius ratio reddi non poteſt ſuo colore pretioſum ad iocinoris colorem vergens, quod hepatizon Plinius eodem libro appellat. De ære vſto & non vſto hæc ſufficient: nunc ad ſquammam æris accedamus.

Æs quorundam ſimpliciũ vera materia.

Æris tria genera ſecundum Pliniũ.

LEPIDOS CHALCV.] Latinis ſquamma, vel battitura æris nominatur. Eſt autem ſuperficialis pars & ſumma æris cõbuſta. Quæ fit duobus modis. Vno dum æs ignitum malleolorum ictibus decutitur: id enim quod ex ære ipſo erũpit, & ab incude in terram cadit ſquamma vel battitura æris eſt. Altero, dum æs ignitum extinguitur in aqua, qua extinctione fit, vt ſquamma concidat in aquam, & cùm reſederit in vaſis fundo, ſquamma appellatur. Dioſcorides lib. 5. pariter duas æris ſquammæ facit ſpecies, de quibus his verbis diſſerit. Probatiſſima æris ſquamma eſt, quæ in cypriis æris excutitur ex clauis

Squamma æris quid.

Squamma æris duplex.

Squãmæ æris ſecundum Dioſcoridẽ duplex.

cyprio ære confectis, crassa, & helitis, id est, clauaris, propriè dicta, alia quæ ex vulgari ære candido cõficitur, tenuis, infirma, quam nos reprobamus. De his duabus scripsit Galenus lib. 9. de Simpl. medicament. facultatibus. Et Paulus ægineta lib. 70. & Ætius lib. 2. Legitima autem, quã nos hoc in loco intelligere debemus, illa est, quæ helitis appellatur quæ probatur crassa, rufa, præsertim si aceti respersu æruginem contrahat: quæ sanè ante vsum, propter mordicationem, & vim erodentem, hoc pacto lauari debet. Superficiales partes æris siccas quantitate sufficiente accipito, eásque optimè tere, tritas figulinæ paropsidi impone, deinde super prunas leues apponantur, vt aliquantulum torreantur, ærea rudicula mouendo ad viscidum attenuãdum (nam Galeni sententia metalla omnia habent aliquam visciditatem) torrefactas, ter aut quater in mortario marmoreo, pistillo ligneo tractando, cum aceto acerrimo ablue, abiiciendo, & innouando tamen quacumque vice acetum: deiecto aceto, siccari permitte, & vt siccentur, ista præparatio diebus calidis, seu canicularibus fieri debet, siccatæ iterum vino albo odorifero bis aut ter, vt prius lauentur, & sub dio desiccentur: desiccatæ ter, aut quater, rursus aqua rosacea, vt remoueatur sapor aceti, & vini colluãtur, collutæ sole arefiant. Ita arefactæ, & ablutæ omnem vim erodentem amittunt, sicque in eis pura remanet caliditas. Dioscorides lib. 5. capit. 49. squãmam hac methodo abluit, siccæ squammæ æris quantitatem quam lubet, in mortario, vel alio vase

Squammæ æris electio.

Squammæ æris lotio vera.

Squammæ æris lotio ex Diosco.

collocabis, aquam pluuialem nitidam desuper infundendo manu diu agitabis, & confricabis, deinde hanc impositam aquam fæculentam, & sordidam abiicies, aliámque purã affundes, manu vt prius fricando, vt si quæ fæces & sordes ex priori lotione remanserint, hac secunda depurgentur, & cum aqua abiiciantur. Tunc videbis, an squamma sit omnibus sordibus repurgata, quod si non satis tibi videatur, quo superius modo lotiones reiterabis peractis lotionibus, manibus squammam æris cõprimes, vt ab aqua depuretur, quæ si pura sit, squammam optimè lotam esse credito deinde illam vase quodã linteo cooperto, ne aliquæ sordes incidant, ad desiccandum expones & ad vsum repones. Plinius inquit squammam abluendam esse vt abluitur cadmia. Tamen consulo, si quis eam velit abluere, vt abluat secundum primum modum à nobis descriptum qui parum euariat à modo tradito à Galeno, propter rationẽ quã suprà diximus quia per huiusmodi lotionem amittit vim erodẽtem, & remanet pura caliditas: sed si abluatur ea ratione quam docet Dioscorides, & Plinius, nullo modo vis erodens ab ea auferetur: lauántque eam vt solummodo sordes abiiciantur. Cæterũ id notandum erit cùm abluitur, sæpissimè oriũtur duo genera. Vnum, quod vocatur flos squãmæ, quæ pars est tenuior squammæ. Alterum verò, quod residet in fundo vasis, sedimentum squammæ dicitur, quæ est pars crassior. Hactenus de squãma æris ea enim sunt quæ ab authoribus accepimus.

Squammæ æris ablutæ duo genera.

PRASSII VIRIDIS.] Quamuis ex authoris ſententia in huius emplaſtri componẽdi methodo, pro praſſio viridi ſumendum videatur viride æs (vt nos pharmacopœi ſemper interpretari ſolemus) ſi quis tamen pro animi arbitrio praſſium pro marrubio legere velit, non longè recedet à ſcopo confectionis: quia ad vulnera maligna & curatu difficilia vſurpatur, quemadmodum & marrubium eandem vim habere dicitur ſecundum Galenum lib. ſec. gen.

VIRES A DOCTISSIMIS NOTATÆ, ET PRÆCIPVE AB ALEXANDRINO.

Auxiliatur ceruicis dolori: & ſcrophulas ſæpius vſurpatum maturat, rumpit, & cicatrizat, vt indicium cicatricis non appareat. Aliquando etiam diaphoreſim faciendo tales collectiones ſine eruptione ſanat. Apoſtemata in pectore, ſeu in pulmone, in ſtomacho aut in hepate, in diaphragmate, vel ſub coſtis nata, aſſiduè inductum maturat, & rumpit, tumores & durities ſplenis ſoluit. Et adhuc plura facit ſi perquiras Alexãd. lib. de compoſit. medicament ſecundum loca capite 285.

CAPVT 20.

Emplaſtrum pro ſtomacho, incerti authoris, in officinis tamen Vſuale quod Præpoſitus in additione particulæ vj. lib. ſecundi inſeruit.

Verus Præpositi textus.

a Rosas exungatas intellige.
b Absinthium cõmune & siccum accipe.
c Mentham nostram vulgarem siccam accipe & per manipulum hoc in loco vnc. se. intellige.
d Spicam indicam sume.

a ℞. Rosarum rubearum. ℥ j.
b Absinthij.
c Menthæ. añ. M. j.
d Spicæ.
Cinnamomi.
Ligni aloes. añ. ℥. ß.
Galangæ.
Calami aromatici. añ. ʒ ij.
Cariophyllorum.
Macis. añ. ʒ j.
Masticheс. ℥ j. ß.
Styracis Calamites. ℥ ij.
e Ladani puri.
f Ceræ. añ. ℥ vij.
Terebinthinæ. ℥ j.
Puluerisanda pulverisentur, deinde irrorentur cum vino cotoneorum & in mortario conterantur: & fiat ceratum cum

e Ladanum purum & molle intellige, nam Galenus lib. secundum genera cùm loquutus est de ladano de molli semper intellexit.
f Ceram flauam cape.

g Olei de spica nardi.
Olei myrtillorum. añ. ℥ iij.
In mortario calido cũ pistillo calido.

g Oleum de spica nardi, & myrtillorum Præpositi descript. & legẽdum est. añ. vnc. j.

SCHOLIA.

Ladanum purum in minutissimas partes diuisum cum oleis de spica nardi & myrtillorũ igne maximè lento liquabis, postcà ceram in partes confractam iniicies: qua liquata ab igne remouebis, tum terebinthinam infundes, deinde styracem mollefactum coniunges. Sic autem styracem mollem reddes: in mortario modicè calido, pistillo pariter calido styracem tractabis, vino aut succo cotoneorum modicè paulatim asperso donec mollescat. Quibus ita paratis pulueres simplicium præscriptorum simul, vel per se puluerisatorum ex artis præscripto proiicies. Demum totam massam in mortario modicè calido & pistillo calido diligenter tractabis, ita vt nullum ab altero secerni possit. Sicque emplastrum arte quàm maximè elaboratum habebis. Notandum tamen simplicia dum terũtur, vino, & cotoneorum succo madefacienda, & aspergenda esse ne subtilior pars tenues vanescat in auras. Quod si, istud emplastrum in forma solida conficere velimus ℥ ij. ceræ addendæ erunt, aut dosis oleorũ minuenda, & olei de spica nardi & myrtillorum añ. ℥ j. affundenda. Si verò in forma cerati liquidi, vel vnguenti, authoris descriptio erit imitanda. Sed vt verum fateamur in nostris officinis in emplastri formam conficimus, & habetur paratum.

Syracis mollitio.

VIRES A MEDICIS DESIGNATÆ.

Efficax ad temperiem ventriculi frigidam & humidam

humidam, aære præſertim frigido quod vitium ſæpiſſimè apud quaſdam regiones & cœli & intemperantis inglu- uiei ratione latè ſerpit.

CAPVT 21.

Emplaſtrum de meliloto Meſuæ ex diſtinctione xj. de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Meſuæ vera deſcriptio.

a ℞. Meliloti. ℥ vj.
Florum chamæmeli.
Seminis fœnugræci.
b Granorum lauri.
Radicum altheæ.
c Abſinthij. an. ʒ iij.
Seminis apij.
d Cordumeni.
Ireos.
Cyperi.
e Ammeos.
Spicæ nardi.
f Caſſ. ligneæ. an. ʒ. j. ß.

a Meliloti ſummitates intellige.

b Grana lauri excorticata ſume.

c Abſinthium vulgare accipe vel illud deſcriptum à Meſue.

d Per cordumenum ſemen carui accipe. Fuſchius, Cordus, & Syluius loco cordumeni, cardamomum habent.

e Ammeos ſemen intellige.

f Per caſſiam ligneam noſtrum vulgare cinnamomũ intellige: legendũq; eſt an. drach. ij. ſe. loco drac. j. ſem.

g Per sampsuchũ maioranam intelligit author.

h Ceram flauam accipe, alias vnc. vj.

i Oleum de Sampsucho & de spica nardi Mesuæ descript. intellige & per quãtum sufficit excipe añ. vnc. se. alij añ. vnc. j. ponunt.

k Aquæ decoctionis fœnugræci chamæmeli & meliloti videlicet vnc. xij secundum authoris intentionem, cũ dicit quantum sufficit. In aliis descriptionibus nõ legitur aquæ decoctionis fœnug. chamæmeli & meliloti quod sufficit ad infundendũ, sed in oleis infundi & macerari materialia volũt: non est tamen id meo iudicio præter rẽ.

g Sampsuchi. ʒ iij.
Ammoniaci. ʒ. x.
Styracis calamitæ.
Bdellij. añ. ʒ v.
Terebinthinæ. ℥ j. ß.
Ficuum pinguium. num. xij.
Sepi Caprini.
Resinæ. añ. ℥ ij. ß.
h Ceræ. ℥ v.
i Olei sampsuchini.
Olei de Spica quantum sufficit.
k Aquæ decoctionis fœnugræci.
Chamæmeli.
Meliloti quantum sufficit.
Ad infundendum infusione diligẽti misceantur & conficiantur.

SCHOLIA.

Imprimis necessarium (vt singula quam optime in hoc emplastro præparentur) quædam simplicia emplastrum ingredientia triturare, & contundere vnumquodque suo ordine conuenit. Nam minutim cyperus secandus & obi-

ter contundẽdus, deinde radices althææ mediocriter ſiccas ac inciſas, fœnugræcũ, iris & caſſia lignea leuiter, quater, aut quinquies piſtillo tundenda, tum ſpica nardi in tenuiſſimas partes inciſa addenda, deinde baccæ lauri & ſemina omnia, folia & flores, vt abſinthium ſampſuchum, melilotum chamæmelum: paulopoſt ſtyracem (alij radices althææ & fœnugræcum ſeparatum cum decoctione [a] ſufficienti fœnugr. chamæmeli, & melliloti infundunt vt ex eis mucaginẽ habeat deinde mucaginibus extractis cum ficubus tuſis coniungunt: pariter ſtyracẽ cum pauca decoctione prædicta molliunt & poſtquam gummi genera ſoluta ſint, cum cera & ſepo coniuncta & incorporata compoſitioni addũt) quæ omnia ſimplicia acurate trita & per cribrũ traſmiſſa ſeruabis donec cætera ſint præparata. Deinde ammoniacum & bdellium (ſi molle ſit) ſeparatim infundes in quantitate ſufficienti decoctionis prædictæ (ſi vero ſiccum ſit bdellium) in puluerem redigendum erit ſuoque ordine, nempe poſt ſtyracem imponẽdum. Alij in aceto fortiſſimo ad duplum vel triplum, vt commode ſoluantur imbuunt, & ad humidi cõſumptionem lento igne coquunt. Alij ammoniacũ cum prædictis ſimplicibus in puluerẽ redigunt, quod facillime poteſt pulueriſari, vt experientia nos docuit verùm præſtat diſſolutio quam trituratio: Quibus ſolutis & coctis terebinthina admiſceatur, tum hæc gummi ſeparatim vt puluis prædictus ſeruantur. Poſtea ficus minutim inciſæ in mortario lapideo cum piſtillo ligneo terã-

[a] Per ſufficienté decoctioné duplũ aut triplũ ſic intelligendũ eſt: ſi ſint v. drachmæ mollis bdellij. & drach. x. ammoniaci. iiij. aut vj. decoctionis prædictæ, aut aceti vnciæ ſunt neceſſariæ.

tur paulatim adiecta pauca decoctione fœnugr. chamæmeli & meliloti intertundendum, deinde super cribrũ inuersum & angustum cochleari auerso transcolentur ad partémque vt supradicta seruẽtur, donec simplicium omnium præparatorum commixtionem facias. Alij ficus in substantia cum prædictis simplicibus tundunt quod re vera alienum est à vera methodo. His itaque sic paratis massam emplastri in hunc modum conficies.

Ceram frustatim igne lento baculo mouendo liquabis qua liquata sepum caprinum pariter diuisum iniicies, paulopost resinam puluerisatã, quibus eliquatis, ab ignéque semotis & parũ refrigeratis gummi prius præparatorũ vna cũ styrace & pulpa ficuũ coniunges mouendo vt prius baculo: ad vltimum vero pulueres iam paratos addes: demum cum omnia optime cõmixta & incorporata fuerint, totã massam pones in mortario cum pistillo modicè calido, spatio duarum horarum cõtundes vt conueniens omnium fiat mixtio, vel vt facilius permisceantur addendo oleum nardinum & sampsuchinum. Deinde magdaleones formabis.

Cauendum tamen in hoc parãdo ne plus olei quam par sit ponatur alioqui tenerum ac molle esset emplastrum. Præterea si quis in hoc mucagines ex semine fœnugræci, radicibus althææ, pro eorum substantia vsurpare velit diligenter animaduertat ne coctæ & trãscolatæ põdus excedant simplicium quibus fiunt quod itidem in ficubus obseruandum si ex eis mucagines confi-

cias quod ſanè vt diximus eſt præter artem manuariam: rurſus doſis aquæ decoctionis chamæmeli & melliloti à nobis in margine deſcriptionis huiuſce emplaſtri ſcripta ſufficere videtur ad maceranda ea quæ macerari debent ſiue ad diſſolutionem gummi, ſiue ad mucagines extrahẽdas: ſi verò velit pharmacopœus tantum diſſolutionem gummi minuenda erit doſis decoctionis prædictæ ſufficiéntque añ. ℥ x. Quare diligenter perpendat antequam hoc emplaſtrum agrediatur vtrum malit ſubſtantiam totam quorundam ſimplicium vel mucaginoſum liquorẽ.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Mollificat emplaſtrum de meliloto omnem duritiẽ, quæ eſt in ſtomacho, & hepate, & ſplene & cæteris viſceribus.

CAPVT 22.

Emplaſtrũ pro matrice authoris incerti, quod à Præpoſito in fine vj. particulæ additionis lib. 2. deſcribitur Vſuale.

Præpoſiti veri textus quarta pars.

℞. Radicis biſtortæ. ℥ iij.

Ligni aloes.

Santali moſchatelini.

[a] Nucis moſchatæ.

a In aliis codicibus nux moſchata omittitur.

Berberis.

Antheræ. añ. ℥ ij.

Cinnamomi.

Cariophyllorum.

Schœnanthi.

Florum Chamæmeli. añ. ℥. j.

[b] Thuris.

Masticæs.

[c] Aliptæ moschatæ.

[d] Galliæ moschatæ.

Styracis calamitæ.

[e] Styracis rubei. añ. gra. xv.

Moschi. [f] gra. vij. ß.]

Ceræ Citrinæ. ℥ iiij. ß.

Terebinthinæ. ℥ j. ß.

[g] Ladani puri. ℔. j.

[h] Picis naualis. ℥ ix.

Fiat Emplastrum.

b Thus musculum seu olibanum intellige.

c Aliptam & d Galliam moschatam intelligit Præpositus illas confectiones quas in suo libro descripsit, & quas etiã trochiscos de alipta & de gallia moschata appellat.

e Styracis rubei in aliis legitur añ. drac. vj.

f In alio legitur scru. ij. gran. v.

g Ladanum molle vt monet Galenus excipe.

h Picem illam quã hac Sect. 1. capit. 10. monuimus accipere, intellige.

SCHOLIA.

Cera confracta, & ladanum diuisum, cum vnciis duabus olei conuenientis compositioni (oleum verò nullum capit hæc descriptio, quale autem debeat summi, dubitari posset: nam si agatur de suffocatione matricis, oleum gagatis aut ruthæ sumi potest, sin quæstio est de frigiditate & humiditate matricis corrigenda, nardinum magistrale, aut chamæmelinum sufficere potest) igne lento spatula lignea agitando liquētur: liquatis, nec ab igne depositis, picem naualem colatam, vt liquescat impone, mox cum ab igne deposueris, terebinthinam, & styracem calamitam cum oleo dicto solutam: cùm verò hæc omnia optimè liquata & commixta fuerint, & aliquid caloris deposuerint reliquorum simplicium pulueres arte præparatos in hæc insperges, simúlque commiscebis, vt radicem bistortæ, santalum, lignum aloes, schœnanthum, chamæmelum, antheram berberim, cariophylla, cinnamomum, nucem, galliam & aliptam moschatam, styracem rubeam, statim puluerē tenuissimum masticheś, & olibani, celerrimè mouendo, addes: paulòpost moschum liquore minimè vnctuoso dissolutum coniunges: cúmque omnia fuerint optimè cōmixta & subacta, totam massam in amplum mortarium metallicum, modicè calidum mitte, & probè pistillo ferreo mediocriter calido tundito, ac tractato, donec perfectè in vnum coeant: demum magdaleones ad vsum fingito.

Picem colatam, videlicet à sordibus defæcatā.

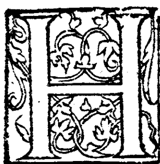
Notandum tamen erit multos pharmacopolas esse,qui alia vtantur methodo,quam & si adhuc non obseruauerimus, eam tamen non improbamus hæc autem talis est. Ceram igne lento liquant, deinde picem naualem percolatam addunt, postea ab igne deponunt & terebinthinam infundunt, statim pulueres simplicium ordine commiscent: deinde cum omnino hæc refrixerint puluerem thuris & mastiches proiiciunt, spatula semper ducendo, vnámq; massam conficiunt, quam seruant, donec ladanum sit liquefactum, vt facilius tota massa prædicta cum ladano misceatur. Sic autem ladanum molle & liquidum reddunt. Ladanum frustatim incidũt, & in mortarium satis calidum proiiciunt, ac pistillo satis calido cotundunt, & parum olei conuenientis compositioni affundunt, deinde magdaleones ad vsum conformant.

Cæterùm (verum si fateri licet) vix hæc omnia possunt commisceri, nisi aliquid olei compositioni conuenientis addatur, vt multoties sumus experti quare quantitatem à nobis descriptam retinendam esse existimamus.

VIRES A MEDICIS PROBATÆ.

Vteri imbecillitatem firmat,procidentiam reprimit,muliebribúsq; viciis ex minia humorum copia optimè succurrit, & locorum immoderatos motus sistit.

DE VNGVENTIS SECTIO 2.

ACTENVS Ceratorum, & Emplastrorũ in officinis nostris passim prostantium, simúlque illorum materiã ceu subiectum, necnon cõponendi methodum, quâ potuimus diligentia, & sedulitate pertractauimus. Reliquum est vt de vnguentis breuiter percurramus: quorum subiectum non aliud est quàm ceratorum & emplastrorum vt antea his verbis explicuimus. Neque enim inter se tam eorum ratione differunt, quæ ipsa ingrediuntur, quàm consistentia: nam quæ ingrediũtur cerata, etiam in emplastris & vnguentis admittuntur. His itaque sic definitis & constitutis ad vnguentorum conficiendorum methodum accedentes ab vnguenti primum definitione exordiemur. Est autem vnguentum mollis quædã confectio, ex stirpium partibus, metallicis mineralibus, terra, & animalium partibus mediæ inter cerata & linimenta consistentiæ, quæ omnia præparãtur & miscentur ad vnguentum cõficiendum eadem methodo, quæ prius à nobis descripta est in ceratis & emplastris. Fit autem vnguentum duplici modo, videlicet cum igne, & sine igne, cum igne, vt omnia vnguenta, & consimilia quæ multa simplicia, vt ceram lithargyrium, axungiam recipiunt: sine igne, sola nutritione & subactione, vt nutritum seu tripharmacum. Differtque vnguẽtum à linimento, quia

Vnguentum quid.

Vnguentum duplex.

Vnguenti & linimẽti differentia.

in vnguento cõficiendo ponitur olei vncia vna, pulUerum ʒ j. ad summum ʒ j. ß. ceræ ʒ ij. vel ʒ iij. Tamen hodie componentis arbitrio relinquitur dosis ceræ, & à medicis sic (ceræ quantũ sufficit) scribitur: dum modò seruetur consistentia corporis crassioris in vnguento, liquidioris in linimento. Linimentum enim est mollius vnguento & componitur ex his, quæ vnguenti cõpositionem ingrediuntur cum minori cera, vel incrassantium portione, vel absque speciebus. Proportio linimenti est, vt pro olei vncia vna, ponatur ceræ ʒ j. Alij sextam partem vnciæ ponunt: & cùm aliquid siccum miscetur, de cera nonnihil detrahitur, sed sæpissimè conficitur cũ cera & oleo, sine puluerum commixtura. Demum, vt nunc quæ antea diximus, dilucidius intelligantur, singulatim vnguenta à nobis Pharmacopœis visitata, & cognita, explicanda suscipiemus.

Linimentum quid.

CAPVT I.

Vnguentum album authore Rhasi capit. 130. lib. 1. diuisionum.

Rhasis verus textus.

a ℞. Cerusæ albæ.

b Olei rosati.

c Ceræ albæ.

Fiat vnguentum.

a Cerusam lotam intellige.
b Oleum rosatũ immaturum accipe.
c Ceram ponticã naturaliter albã author intelligit quæ sine acrimonia est.

SCHOLIA.

Rhaſis eo in loco nullum pondus ſimplicium prædictorum ſcribit, nec tamen vult aliud vnguentum, quàm aliis vſitatum deſcribere, ſed pōdera libera artificibus reliquit qui artem norunt. Quantitas autem ſimplicium à Præpoſito vera definitur, in additione lib. 2. particula xx. ex illius præſcripto in officinis noſtris paratur, vſuique eſt apud omnes. Talis autem eſt eius deſcriptio quarta parte. ℞. olei roſati ℥ ix. ceruſæ albæ ℥ iij. ceræ albæ ℥ ij. Confice ſic. Manu fricetur ſuper cribro tenuiſſimo ceruſa, vt tranſmittatur: tranſmiſſa in mortario metallico ſpatio aliquot horarum friando læuigetur, vt magis reducatur in pollinem. Deinde ſuperinfunde ceram liquatam in balneo mariæ cũ oleo roſaceo: Tum ducantur hæc atque agitentur (dum calet) celerrimè, piſtillo ferreo, quouſque omnia ſint probè commixta. Et hoc modo vnguentum erit paratum: quod ad vſus neceſſarios recondes.

Vera deſcriptio ipſius vnguenti pōderibus reſtituta.

Alij alia methodo vtuntur, nam vltra deſcriptionem prædictam, ouorum albumina, alij lithargyrium, alij mucaginem tragacanthi, alij camphoram ſecundum morbum addunt.

CERVSÆ.] Plurimi ceruſam definiunt eſſe æruginem aut cinerē plumbi. Tamen, vt inquit Dioſcorides lib. 5. capit. 63. Ceruſa nihil aliud eſt, quàm plumbum nigrum acerrimi aceti halitu liquatum & incraſſatum & poſt in mola tritum, denuóque cribratũ & in tenuiſſimum puluerem reſolutum. Modum autem conficiendi

Ceruſa ſecũdum Dioſcoridem quid.

lege apud eundem Dioſcori.lib. & capit.citato. De lotione, electione, & repoſitione ſatis apertè in prima Sectione huius libri capite 12. diximus. De viribus & facultatibus, conſule Serapionem lib. aggreg. cap. affidhegi & Auicénam lib. 2. capite de ceruſa. Plinium quoque lib.34. capit.18. & lib.35. capit.6.

VIRES A MEDICIS NOTATÆ.

Aduerſus vlcera, ſcabiem & aduſtioné pollet.

CAPVT. 2.

Vnguentum Tripharmacum ceu nutritum ex xj. diſtinctione Meſuæ de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

a Lithargyrium aureũ lotum accipe: alij non lotum accipiunt.
b Olei roſati nõ cõpleti partéſq;duas ĩtellige.
c Aceti roſati partem ſemiſſem cape. Alij partẽ vnã vel duas & hoc fit ſecundũ defenſioné inflamationis. Nõnulli ſecundũ Galeni mẽtem vinum loco aceti ſuper affundũt, quibus intentio eſt digerendi cum aliqua aſtrictiõe: alij aquam vel ſolatri vel roſarũ aut fontis loco aceti aut vini affundunt quibus eſt ſcopus ſimpliciter refrigerare ſine vlla penetratione.

Vera Meſuæ deſcriptio.

a ℞. Lithargyrij triti ſicut alcool. P. j.

& funde ſuper ipſum nunc

b Oleum.

nunc

c Acetum.

Et terantur & adæquentur & proprie quamtum ſufficit.

SCHOLIA.

Mesuæs neque olei neque aceti quantitatem definit cum his verbis vtitur funde desuper nunc oleum, nunc acetum &c. Existimo Mesuem quantitatem olei & aceti reliquisse arbitrio artificis, pro ratione vsus vnguenti: nam quia hoc vnguẽtum sæpissimè vsurpatur ad defensionem inflammationum quæ aliquãdo leues, aliquando vehementiores sunt: tamen hoc non impedit, quò minus illud vnguentum in nostris officinis præparatum habeamus. Cuius descriptio talis est, ponderibus definita. ℞. Lithargyrij aurei coloris triti & loti (secundum scopum) P.j. olei rosati immaturi P.ij. aceti rosati P. ß. Confice sic. Lithargyrium tritum & lotum in mortarium plumbeum coniice, illúdque cum quadam parte olei pistillo plumbeo agita & tracta, quousque lithargyrium iustam crassitiem consequutum sit: tũc paulatim aceti portionem aliquam infunde, & vt prius tracta, donec acetum sit cum lithargyro & oleo commixtum: denuò residuum aceti & olei affunde subagitando, videlicet nunc acetum, nunc oleum, donec totum acetum & oleum lithargyrium imbiberit, & vnguenti formam adeptum fuerit. Deinde fictili pixide ad vsum serua.

Per Par. j. lib. j. vel vnc. j. vel drach. j. vel scrupu. j. intellige vel aliud quoduis pondus.

Caueat tamen, Pharmacopola illud cum volet præparare, initio multum olei & aceti super lithargyrium affundere, ne submergat: nam cùm submergitur nunquam consistentiam vnguenti

Vnguēti denominatio.

adipiſcitur, nec incorporari poteſt. Et ideo nutritum vocatur ex conficiendi methodo (quia eſt lithargyrij quædam nutritio) ſitque ſolicitus hoc vnguentum ſubagitare ſpatio vnius diei ſi quàm optimum & probè ligatum velit habere.

LITHARGYRII AVRI.] Lithargyriū, & auri vel argenti ſpuma, idem ſunt. Satis copiosè diximus de illius lotione in Sectione prima capit.2. Nunc de materia, variis generibus & extinctiōe (ſi in aliquo loco extinctio deſideratur) dicendum venit. Lithargyrium non effoditur, nec reperitur naturale, ſed paratur ex multiplici materia opportuna, quæ non vnica ab authoribus proponitur. Videlicet, vnam eſſe aiunt arenam plumbarē, aliam argentum, aliam plumbum, alteram aurum, alij vnicam eſſe materiam, quod eſt plumbum, alij galenam eſſe materiam lithargyrij, tamē pro diuerſitate materiæ diuerſa acquirit nomina. Sed antequam vltrà progrediamur illud definiamus. Eſt autem lithargyriū, ſecundum quoſdam ſpuma argenti continens adhuc aliquid argenti, vel plumbum exuſtum cum auro vel cum argento; cuius eſt vſus nobis frequens in vnguentis & emplaſtris. Sed vt verum fateamur, Materia lithargyrij eſt plumbum exuſtum cum argento, vel cum auro in catinis, in quibus concreſcit & colliquatum eſt argentum vel aurum, non autem ex argēto vel ex auro, tanquam materia, ſed colorem argenti vel auri referens. Tres ſpecies facit Dioſcorides lib. 5. capit. 62. Plinius pariter lib.33. capit.6. Vna, quam molybditim vocamus, altera argyritis, &

De Lithargyrio variæ opiniones.

Lithargyrij vera materia.

Lithargyrij ſecundum Dioſc. & Pliniū tres ſpecies.

chrysitis: Tertia plombago ceu molybdena dicitur. Fit autem prima species, quam molybditim appellamus ex arena in fornacibus conflata, cùm perfectè igni incanduerit. Argyritis ex argento fit. Chrysitis ex auro, non quòd sit ex argento, vel ex auro, sed quia argenti vel auri colorem refert. Plumbago ceu molybdena fit ex laminis plumbeis, hodie apud nos Pharmacopeos vsitata. Præstantissima omnium est Chrysitis, quæ fuluo colore splendet. Quod si plura requiris, lege Georgium Agricolam lib. 9. de natura fossilium. Si quis verò lithargyro extincto egeat sic extinguat. Accipe lithargyriũ, & frãge minutim ad quantitaté nucis, & in crucibolo fusorióq; furno vt ignetur, & in modũ prunæ ardẽtis rubeat, expone. Deinde extrahe, illúdq; in aceto, aut vino fortissimo aut liquore morbo cõuenienti extingue: hócq; ter aut quater iterabis innouando acetum aut vinum, aut liquorem conuenientissimum, sicque lithargyrium extinctum ad vsum habebis, si requiratur.

Molybditis quid.

Argyritis & Chrysitis quid.

Plumbago ceu molybdena quid.

Lithargyrij extinctio.

VIRES A MESVE ET A QVIBVSDAM NEOTERICIS descriptæ.

Facit nasci carnem in vlceribus & consolidat eam. Ad Phlegmonas & erysipelata potissimũ admouetur, habétque vim reprimendi & desiccandi.

CAPVT 3.

Vnguentum aureum Mesuæ ex xj. distinct. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Mesuæ vera descriptio.

a Oleum oliuarum, vetus & maturum accipe, in alio lib.ij. se. habetur, sed melius lib.ij.

℞. Ceræ citrinæ. ℥vj.
a Olei boni. ℔.ij.
Terebinthinæ. ℥ij.
Resinæ.
Colophoniæ. an. ℥j. ß,
Olibani.
Mastiches. an. ℥ j.
Croci. ʒ j.

SCHOLIA.

In vase ceram frustatim diuisam, vnà cum quadam olei portione igni leui ad liquandum expones: qua liquata, resinam, & colophoniam confractam iniicies vt simul fundantur. Tum ab igne sepone, & statim terebinthinam infunde: quibus quàm optimè refrigeratis, olibanum & mastichem per se puluerisata immisce, spatula lignea ducendo. Postremò crocum cum reliqua portione coniunctum, vel si mauis dissolutum coniunges. His omnibus commixtis vsui reserua: animaduertendum tamen, plures Pharmacopœos illud cõficere absque olibano, mastiche

ſtiche & croco ob nimios ſumptus. De ſimplicibus nihil dicemus cum in Sect. prima abundè ea tractauerimus.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Curat, & ſolidat plagas & eſt ſanum & expertum.

CAPVT 4.

Vnguentum baſilicon minus Meſuæ ex diſtinct. xj. de vnguentis & emplaſtris Vſuale.

Verus textus Meſuæ.

℞. Reſinæ.

a Picis.

b Ceræ. añ.

c Olei quantum ſuffi:

a Picem nigram intellige.

b Ceram citrinam accipe.

c Oleum oliuarum verus & maturum cape.

SCHOLIA.

Pondera ſimplicium omiſit Meſues, pariter Fuchſius & Præpoſitus, quamquidem deſcriptionem ex Meſue deſumpſerunt. Tandem vt experientia docuimus, pōderum certus numerus à nobis reſtitutus fuit, vt iis ſequentibus deſcriptionibus videre licebit. ℞. reſinæ, picis nigræ ceræ citrinæ añ. ℥ ij.ß. olei veteris oliuarum maturi ℔.j. ß. ſi durior ℔.j.

Alij recipiūt reſinæ picis añ.℥ ij.ceræ citrinæ ℥ iiij. olei veteris oliuarū maturi ℔.j.ß.vel ij. Vtraq; doſis optima. Confice ſic. Maturum & vetus oleum in lebete ampliſſi-

mul cum cera in frustra diuisa igne lento, spatula lignea ducendo liquefac: qua liquata resinam & picem percolatam confractámque impone vt liquefiant, quibus liquatis & refrigeratis reconde.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Conueniens est in principio vlcerum neruosorum, & est virtute sua minoris calefactionis, abstersionis & consolidationis quàm magnum immediate dictum.

CAPVT 5.

Vnguentum Ægyptiacum magnum ceu de melle, xj. distinctione de vnguētis & emplastris Mesuæ Vsuale.

Mesuæ verus textus.

[a] ℞. Floris æris [b] Aur. v.

Mellis Aur. xiiij.

Aceti fortis Aur. vij.

Coque super ignem donec inspissetur: & sunt qui addunt ei.

Olibani masculi triti. Aur. ij. ß.

a Flos æris à nobis satis in prima Sectione capit. 9. explicatus fuit, sed quia caremus dicto flore, viride æs sumendum erit.

b Per aureum intellige drach. j. sem. hoc in loco atque etiam apud omnes arabes. Tamen exactè inquirere oportet quātū aurei pōdus, drachmæ pōdus exuperet, & videtur tātū exuperare scrup. ſ.

SCHOLIA.

Igne lento mel cum aceto & flore æris aut viridi ære puluerisato (quod inter puluerisandum pauco aceto aspergi debet, ne feriat nares) ad aceti consumptionem coquatur. His omnibus coctis & omnino refrigeratis, olibanum probè puluerisatum immisce, semper spatula lignea agitando, vt melius commisceatur. Vas autem in quo mel & flos æris vel viride æs, & acetum coquuntur fictile esse debet, ne augeatur in alio vase acrimonia floris æris vel viridis æris & aceti: reponatúrque in fictili optimè obtuso. Mesues vnguentum Ægyptiacum magnum vocauit, nō ad differētiam parui, sed dixit magnum propter magnas vires, quas possidet.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Confert ad vulnera antiqua, & fistulas, quæ indigent mundificatione.

CAPVT 6.

Vnguentum populeon Myrepsi ex Sectione.3. de vnguentis, capit.vel.num 45. Vsuale.

Vera Myrepsi descriptio.

℞. Oculorum in summo arboris populi quando floret apparentium. ℔.j.ß.
Foliorum papaueris nigri.

Foliorum mandragoræ.

[a] Foliorum rubiæ.

a Folia rubiæ teneriora coliculos, quos à prima germinatione, & in summa sui parte profert, intellige.

Foliorum hyosciami.

Foliorum solani.

[b] Vermicularis.

b Pro vermiculari, semperuiuum minus cum albis floribus linguam non mordicans sume.

Lactucæ foliorum.

[c] Semperuiui.

c Per semperuiuum, intellige sedum maius, Myrepsus eodem capit. vel. numero.

Foliorum violæ.

Cymbalij foliorum nominati Cortali, nascentis in figulinis & muris.

[d] Singulorum. ℥. ß.

d Alij legũt Sing. vnc. j. se. alij Sing. vnc. iij. quod melius præcipuè si addãtur axungiæ lib. ij. vti plerúmque fieri solet: tandem videtur dosis ista foliorum & germinum quæ fit per vnc. præter morẽ præscripta esse.

Adipis suilli recentis expertis salis.

Paratur autem in hunc modum. Accipiuntur herbæ, & cum adipe in mortario tunduntur, fiúntque veluti fermentum, & sinuntur sub ea forma diebus octo. Deinde gladiolo incidũtur in tenues partes, inque lebetem coniiciuntur & lento igne bulliunt cum

[e] Vini boni. ℔. j.

e Videtur ista additio vini esse p ęter scopum vnguenti: quod ad refrigerationem tantùm adhibetur. Itaque mallem cum aceto coquere.

Donec totum assumptum fuerit. Postea per linteum tenue colantur, & reponuntur in vase.

SCHOLIA.

Tundantur per se oculi populi & folia violarum incisa in mortario lapideo cum pistillo ligneo, & vna cum axungia præparata posita intra vas fictile coopertũ loco modicè calido recondantur (sicuti reconduntur conseruæ oleorum) donec cætera sint collecta ac præparata, hoc est, duos aut treis menses, vel eousque dum cæteræ herbæ sint in vigore: oculi enim populi, & violarũ folia primo statim vere, nempe mense Martio erumpũt. Aliæ autem Mayo vel Iunio mense vigẽt. Has vbi per temporis occasionem collegeris, incisas per se in mortario prius dicto cum pistillo optimè contunde, & cum prædicta fermẽtatione ceu commixtione oculorum populi commisce desuper affundendo aceti optimi lib.j. & iterum loco tepido spatio octo dierum reconde, quibus elapsis totum in cineribus calidis aut vase duplici coquatur, donec omnis humiditas euanuerit. Signum autem coctionis tale erit. Accipias aliquid de decocto cum spatula lignea, vel baculo, & iniiciatur in carbones accensos, si strepitum nullum emittit coctum erit, si verò emittit non satis erit. Tunc ab igne sepone & calidè linteolo tenui & forti probè exprimendo percola, & infrigidari sinito, deinde in vase optimè obturato in vsum serua. Oculorũ populi, vera collectio.

Notandum Myrepsum tantùm octo dierum spatio in infusione vnguentum istud detinere: re vera id fieri minimè potest ob diuersitatẽ temporis, quo herbæ colliguntur. nam aliæ veris

initio, aliæ æstate proueniunt. Præterea plurimi sunt qui folia bardanæ huic vnguento addunt, Myrepsus verò omisit: idcirco censerem addendam esse bardanam ad quantitatem prædictorum germinum.

ADIPIS SVILLI.] In hac Myrepsi compositione deest pondus adipis, forsan bibliopolæ negligentia. Quare cẽserem vt sæpissimè expertus sum pro quãtitate herbarum lib.ij. adipis in hoc addendas esse: quamuis Fuchsius dicat ℔.j. sufficere. De adipis autem collectione præparatione, & repositione, suprà Sect.prima capit.2. satis diximus.

VIRES A MYREPSO DESIGNATÆ.

Somnum conciliat, febrientibus ac dolentibus caput propter calorem, inunctum temporibus prodest. Febricitantibus palmæ manuum ac plantæ pedum, & pulsus inungũtur. Irrigandum autem cum oleo rosaceo aut violaceo.

CAPVT 7.

Vnguentum de Althæa Myrepsi ex Sect.3. de vnguentis, num.49. Vsuale.

Verus Myrepsi textus.

a ℞. Radicis maluæ Syluestris. ℔.j.
Seminis lini.

a Per Maluam syluestrem althæam intellige.

Fœnugræci. Singul. ℔.ß.

b Scyllæ magnę neque enormis laminas accipe, prius cultello eburneo, vel aliquo ligneo incisas.

[b] Scyllæ. ℥ iij.

Radices bene cõtusæ cõiiciantur in

c Aquam fontanã accipe.

[c] Aquæ. lib. iij. ß.

Deinde dies tres in ea maceratæ ebulliant, donec succi crassitudinem acquirant, & per linteum tenue colentur. Post accipiatur succi huius ℔.j. & iniiciantur ei

d Oleum vetus insulsum accipe: nota tamen Præpositum lib.j. sc. olei tantum capere.

[d] Olei. ℔. ij.

& rursus bulliant donec succus absumptus fuerit. Deinde adiiciantur.

e Ceram citrinam accipe.

[e] Ceræ. ℔.ß.

Terebinthinæ.

Galbani.

Gummi hederæ aut eius

f Fuchsius. Sing. drach. j. capit.

[f] succi. Singul. ℥. j.

Postremum imponatur.

g Colophoniæ & resinæ an. vnc iij. hoc in loco intellige.

[g] Colophonia bene trita &

Resina alba pura.

Cõcussa agitatáque probè, vt in lebete eliquentur, ab igne remoueto, & iusto tempore, vt refrigerentur, conquassata & vase recondito.

SCHOLIA.

Radices maluæ ſylueſtris, & ſcyllæ laminæ fruſta per ſe diuiſæ : ſemen itidem lini, & fœnugr. ſeparatim ſingula in vaſis fictilibus diuerſis, coopertis cũ lib. v. ß. aut vj. ad ſummũ aquæ maximè calidæ (pro æquali portione radicum & ſeminum) ſpatio trium dierum macerentur (quanquam alij trium, aut ſex horarum tantum ſpatio id faciunt) infuſione autem peracta iiſdem vaſis concoqui debent ſeparatim igne lento, ſpatula ſemper mouendo, donec aqua, infuſionis cauſa impoſita, conſumpta ſit, & ſuperſint mucaginis colatæ. Singu. ℥iij. deinde torquẽdo omnia ſeorſim exprimere debes : expreſſum cum oleo prædicto eodem igne coquatur, linteo agitando ad ℥. ß. ferè conſumptionem mucaginis expreſſæ. Mox ceram minutim confractam, vt liqueſiat, iniicies quæ vbi liquata erit, ab igne ſepones & frigeſcere permittes : quæ vbi refrixerint, galbanum diſſolutum (cuius diſſolutionis require modum ſuprà Sect. prima) & cum terebinthina incorporatum admiſcebis : deſuper puluerem quàm tenuiſſimum, gummi hederæ, colophoniæ & reſinæ adiicies (alij poſt ceram liquatam colophoniam & reſinam addunt, vt vnà liquantur & melius.) Quæ omnia commixta & optimè incorporata in vaſe ad vſum recondito.

In hoc vnguento parando plura ſunt notatu digna : imprimis Myrepſum pondera colophoniæ & reſinæ omiſiſſe. Sed Fuchſius de componendis medicament. Sect. 15. de vnguentis, & Præpoſitus particula 20. lib. 2. pondus reſtitue-

runt, scilicet singulorũ ℥ iij. Præterea cùm Myrepsus, & alij qui hoc vnguentum à Myrepso desumpserunt, tres tantum libras aquæ determinarunt ad infusionem & decoctionem radicum & seminũ (licet in aliquibus Præpositi libris .vij. libræ legãtur) maximè meo quidem iudicio fallũtur hi, cùm totæ radices, & semina sint in pondere duarum librarum & trium vnciarum, sunt tãtum vnciæ decem & semis aquæ pro vno quoque simplici, quæ non sufficiunt, cùm tribus diebus continuis igne lento macerari debeant ante decoctionem: quæ aquæ proportio tum infusionis tum coctionis tanto spatio posset consumi, & radices & semina aduri defectu humoris. Vnde (saluo meliori iudicio) si hoc vnguentum voluerint Pharmacopœi conficere, vt author præscribit, legendum erit, aquæ lib. viij. aut nouem secundum regulam Seruitoris. Sed quia in dictis simplicibus est humiditas satis multa, vt quæ portionis alicuius aquæ vices suplere possit, non tam exactè iuxta regulam Seruitoris quinq; lib. cum semisse aut sex ad summum cõtenti esse poterunt, si perfectam velint habere mucaginem, ne radices & semina vrãtur infundendo & coquendo. Nam ea regula cùm sit vniuersalis, modificatione tamen aliqua conscribi potest, pro ratione corporum coquendorum, quæ quantitas aquæ melior & certior sit ad seminum & radicum mucagines extrahendas: id quod maximè à peritorum artificum, & probatorum authorum iudicio dependet. Rursus notandum, Myrepsum querere solùm lib. j. muca-

ginum coctarum ad crassitiem: coctæ verò, vult, vt consumantur cum oleo prædicto. Re vera facilè libra vna mucaginum potest cum libris duabus olei coqui, sed quantitas radicum & seminũ hoc loco descripta mihi videtur excedere ad librã mucaginum conficiendam. Nam est regula generalis apud omnes Pharmacopœos, authoritate Seruitoris & Præpositi, ad mucagines conficiendas, vt pro libra vna aquæ, sumamus ℥ iij. ad summum ℥ iiij. radicum vel seminum.

VIRES A MYREPSO NOTATÆ.

Ad neruorum intercisionem, lateris dolores, omnémque incõtinentiam, & duritiem neruorum, atque resolutionem vtile est.

CAPVT 8.

Vnguentum Agrippæ Myrepsi ex Sectione. 3. de vnguentis, num. 43. Vsuale.

Veræ Myrepsi descriptionis pars media,

a ℞. Bryoniæ.		℔. ß.	a Bryoniæ radicẽ hoc loco sumæ.
Radicis althææ syluest.			
b Scyllæ,	Singul.	℔. ij. ß.	b Scyllæ laminas albas cultello eburneo diuisas accipe.
c Iridis.	ʒ. vj.		c Iridis illiricæ radices recentes accipe: vel illarum loco nostrates sume.
Radicis filicis.			

d Ebuli radices intellige.
e Tribuli marini radicum medullam cape.
f Oleum oliuarum antiquum & maturum accipe.

d Ebuli.

e Tribuli marini. Singul. ℥.ß.

Tusa hæc imponantur in

f Olei. ℔. ß.

Et subigantur simul ac reponantur in vase diebus tribus: dein iniiciantur in lebetem, & bulliant, subactáque iam probè colentur, siccáque abiiciantur, liquidum autem in lebetem coniiciãtur, &

g Permulti ceræ vnc.j. drac.j. legunt: alij vnc. ij. & melius, ratione dosis olei. Multi ceram albã hoc loco sumunt, sed præstat citrina ratione caliditatis.

g Ceræ puræ. ℥ iij.

Sic paratum reconde in vase.

SCHOLIA.

Recentes omnes radices tempore & loco legantur, térque aut quater abluantur, semper aquam mutando, sindonéque munda abstergantur, & in minutissimas partes incidantur, deinde omnes per se in mortario lapideo pistillo ligneo tundantur perfectè, fictilíque plombato stricti orificij vnà cum oleo, spatio trium dierum, aut (vt alij) octo, vt melius & efficatius macerentur, super cineres calidos constituantur, & vas diligenter cooperiatur, interdũ tamen spatula agitari debent, vt melius imbuantur, deinde maceratione peracta coquantur ad humidi consumptionem, vel donec tota humiditas radicum sit consumpta, & oleum, dum cum radicibus coquitur, totam vim radicum imbiberit. Mox dum calet, percoletur, & radices siccæ proiiciantur. Liquidum oleum rursus super ignem

leuem apponatur: statim cera concisa ad liquādum iniiciatur: qua liquata refrigescere sinito, agitando, refrigerato ad vsum in pixide seruato.

Circa hoc vnguentum notandum Alexandrinum lib. de compositione medicamentorum secundum loca capite 995. & Præpositum libr. 2. particula xx. non conuenire in simplicibus, neque in ponderibus, illorúmque descriptiones ab hac Myrepsi maximè differre. Vsualis tamen & vera descriptio est Myrepsi, quia primus eam vsurpauit & descripsit. Quantum autem ad simplicia loco radicis althææ, ponunt alij (& melius) radicem cucumeris asinini, quæ purgatrix est, & ideo facit, vt multi medici præscibant ad hydropicos. Quantum ad doses sic variant: nam alij bryoniæ lib. ij. radicis cucumeris asinini lib. j. scyllæ ℥.vj. iridis ℥ iij. radicis filicis, radicis ebuli & tribuli marini an̄. ℥ ij. olei oliuarum maturi & antiqui lib. iiij. cære ℥ xv. Quod verò spectat ad confecturæ rationem, videtur descriptio Myrepsi deficere in quantitate olei pro quantitate simplicium, & similiter in ceræ pro quantitate olei. Itaque adddēdum mihi videtur oleum in maiori quantitate & similiter cera pro ratione olei. Et quia in hoc Myrepsi ad coctionem radicum tantæ quantitatis, & earundem macerationem non posset esse adhuc sufficiens quantitas olei, non erit præter rem aliquid liquoris permiscere, vini scilicet, vel aquæ ne vratur oleum. Vinum tamen in hoc præstat.

Præpositi vera descriptio, mihi frequens & vsualis.

VIRES A MYREPSO SCRIPTÆ.

Ad hydropicos, lienosos & ventre dolentes (iis enim absterſorium fit) vtile.

CAPVT 9.

Vnguentum roſatum Meſuæ ex xj. diſtinctione de vnguentis & emplaſtris, interdum Vſuale.

Textus Meſuæ verus.

a Axung. porcinæ recentis quantitatem quam volueris.

Et lauetur in aqua calida nonies, & tãtũdem cum aqua frigida, lauatione vltima: deinde terãtur cum ea,

b Roſarum rubearum recentium quantum ipſa eſt.

Et dimittantur marceſcere per dies ſeptem: deinde coquantur cum facilitate & colentur. Et iterum tantumdem roſarum teratur & dimittatur per alios ſeptem dies & funde ſuper ea,

c Succi roſarum circiter. Partem ſem.

d Olei amigdalini. Part. vj.

Et iterum coquantur cum facilita-

a Quamuis diximus axungiam ſumi pro veteri & ſalita pinguedine porci, hic tamen recentẽ intelligere oportet quæ vulgo (ſain doux) dicitur & per quantum volueris lib. viij. intellige.

b Roſas albas permulti accipiunt: & per quãtum ipſa eſt, videlicet, ex pinguedine, hoc eſt, lib. viij.

c Per partem dimidiã lib. iiij. accipe.

d Oleum amigdalinũ ſine igne factum accipe: ſufficit lib. ſe. ſi vis vnguentum facere vt experientia docti ſumus.

te, vsque ad succi consumptionem deinde reponatur & administretur: & quandóque disrumpitur in aqua rosata parum opij, & proiicitur in decoctione, & est mirabile, vbi oportet, & propriè quando vigiliæ adsunt.

SCHOLIA.

Vt docuimus antea Sect. prima capit. 2. accipe axungiæ porci recentis & à membranis exactè purgatæ lib. viij. quam probè in vase fictili plumbato, lati orificij, semper spatula lignea tractando, nonies aqua calente lauabis, donec frigescat axungia, aquam semper cùm frigida erit, eiiciendo, & aliam calidam assumendo, & toties postea aqua frigida tractãdo lauabis semper innouando aquam: deinde cum oprimè lota erit, in alio fictili stricti orificij axungia reponatur: vnà cum libr. viij. rosarum rubearum prius in mortario lapideo vel marmoreo cum pistillo ligneo tusarum, diligẽtérque fictile cooperiatur, & igni lento, nempe cineribus calidis aut diplomati per modum infusionis, diebus septem appones, & concoques, vt sit quasi non coctio, sed potius maceratio, & humidi superflui consumptio, radicalis verò humidi rosarum reseruatio. His peractis totum extorquẽdo calidè coletur, & colaturæ tantundem rosarum rubearum recentium, vt prius contusarum, in vase prædicto cooperto vnà cum succi rosarum lib. iiij. spatio septem dierum cineribus calidis, aut diplomate, vt omnia simul macerentur & tota rosarum hu-

miditas, & succosa substantia in axũgiam abeat, iterum repones & vt prius concoques. Tum axungiam colabis, & siccis rosis abiectis refrigerari permittes, & diligenter axungiam ita paratam vase nitido cooperto ad vsum seruabis.

Nostrum vulgus dempto oleo amigdalarum & opio, istud vnguentum conficit. At si quærat quis, quare oleum & opium prætermittamus, dicemus. Oleum magis liquidum vnguentum reddere, ob magnam olei copiam, nam si addere volumus secundum authoris intentionem, re vera sufficiunt ad hoc vnguentum parandum ℥ vj. vt in margine videre erit. Opium verò potest ex præscripto medici, & non vsualiter, addmisceri, ad errores vitandos, dissolutũ cum pauca aqua rosacea.

VIRES A MESVE DENVNTIATÆ.

Sedatiuum inflammationum, & erysipelatis, & ignis Persici: & confert sodæ calidæ, & inflammationi stomachi & hepatis.

CAPVT 10.

Vnguentum Inulatum ex xx. perticula Præpositi Vsuale.

Verus Præpositi textus.

℞. Radicis Inulæ campanæ coctæ cum aceto & pistatæ vt decet. ℔. ß.

a Axungiæ porci ℥ j.

b Olei communis. ℥ j. ß.

c Ceræ nouæ. ℥. ß.

d Argenti viui extincti.

Terebinthinæ lotæ an. ℥ j.

Salis communis puluerisati. ʒ.ij.

Incorporentur vt decet.

a Axungia vetus & salita hoc loco sumenda, ratiõe caliditatis & virtutis desiccatiuæ. In alio vnc. j. sem.
b Oleum cõmune vetus & maturum oliuarum sume, & loco, vnc. j. se. legendum vnc. ij.
c Cerã citrinã ĩtellige.
d Argẽtum viuum extinctum, & à plumbo separatum accipe: modum autem separandi & incorporandi, vide infrà vbi agitur de argento viuo: verùm loco argenti viui hic nõnulli tantumdem sulphuris addunt, vbi sola intentio est resiccandi & abstergendi.

SCHOLIA.

Radices inulæ tempore & loco collectæ in aqua clara lauentur, donec omnes sordes deposuerint: deinde linteolo mundo & rudi detergantur, frustulatímque incidantur: & in fictili cum aceti lib.iij. secundum communem vsum coquantur: quia tamen acriorem quandam qualitatem acetum cum radicibus coctum acquirere potest, & absumere inulæ coquendo quandam virtutis portionem, melior videtur prima coctio, & veluti cruditatis effractio, si fiat cum aquæ media parte: perficienda verò sub finem cum aceti reliqua portione, donec totus liquor absumptus & coctæ radices sint. Postea refrigescere permitte super cribrum rarum, vt siquid supersit aquæ & aceti effluat: vbi refrigeratæ erunt, in mortario lapideo pistillo ligneo (non autem æreo, nec metallico propter aceti vim, aliàs enim longè diuersam qualitatem acquireret) contundes: tandem dicto raro cribro, manu vel spatula comprimens lignea, transcolabis

labis & colatum cum axungia porcina in fictili lati orificij concoques ignè lento, ſpatula ſemper inter coquendum agitando, donec pars ſuperflua liquoris in auras abeat: & continuo ſalem optimè puluериſatum & cribratum cõmiſcebis, paulò poſt ceram cum oleo liquatam cõiunges (alij ceram cum oleo liquant, qua liquata radices colatas & ad humidi ſuperflui coctas vnà cum axungia, & prædicta cera iungunt, deſuper ſalem optimè puluериſatum inſpergunt.) Tunc totum ab igne ſepones, & vbi omnia bene commixta optiméq; refrigerata erunt, argentũ viuum cum hominis ieiuni ſaliua probè incorporatum & cum terebinthina inuolutum permiſcebis prius tamen aceto maceratum diligenter frequẽtérque agitatum in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo ſpatio vnius horæ vel donec acetum ſordes craſſas argẽti viui imbuerit: tunc acetum iſtud deiiciatur & aliud clarum ac nitidũ imponatur, agitetúrque vt prius, hæcque agitatio ſeu maceratio ter aut quater repetetur ſemper innouando acetum pro quacumq; vice: agitatione autem facta ſi aliquid in eo terræ aut plumbi aut ſtamni ſit, id vt auferatur tranſcolari debet per alutam comprimendo. Sícque paratum ad vſum vnguentum habebis fictilíque reſeruabis. Cæterùm notandum erit authorem petere terebinthinã lotam. Sanè ego habeo ex doctrina medicorum integram meliorem eſſe, vt quæ, cùm amarorem & caliditatem retineat, permeabilior ſit, & maioris virtutis ad penetrandum & deſiccandum.

Argenti viui depuratio, ſecundũ ſcopũ compoſitionis.

Argenti viui varia nomina.

ARGENTI VIVI.] Chymistæ argentum viuum mercurium vocant: alij hydrargyron, alij præcipitatum: alij matrem metallorum & mineralium: alii cinnabarim. Verum argentum viuum nihil aliud est, quàm aqua viscosa in visceribus terræ, substantiæ subtilis, terræ albæ temperati caloris virtute exquisite permista, pérque minima, quousq; humidum fuerit temperatum à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Alii per se inueniri in argenti fodinarum tectis stillatim concretum asserunt. Est autem duplex. Natiuum scilicet, & artificiale. Natiuum sui coloris sine excoctione, quod tale reperitur intra metalla, in lacubus, in quos è fibris effluxit. Artificiale ex minio, siue ex vena minii conficitur, seu coquitur, ad eum modum quem Dioscorides tradit libr.5. capit.70. & Plinius lib.33. capit.6. & 8. Quod si plura requiris, lege eosdem authores, & pariter Lodoicum Cælium lib.26. capit.30. Fuchsium lib.9. de Simpl. medicament. facultatibus Sect.3. capit.32. Notandum tamen erit argẽtum viuum, dum est liquidum crudum & viuum appellari: dum est mortificatum in quibusdam officinis concrematum dici, & à nobis sublimatū. Efficitur etiam à nobis præcipitatum cum aqua forti, coctione, ad euaporationem ipsius aquæ videlicet ex P.iij. argenti viui & aquæ fortis P.j. quod in officinis nostris argentum viuum rubeum vocatur. Extinguitur seu incorporatur sic. Accipe argenti viui quantum volueris, & mortario metallico impone, & diutissimè pistillo ferreo agi-

Argentum viuum quid, variæ opiniones.

Argenti viui duo genera.

Per officinā hoc loco intellige locū vbi metalla præparātur.

Argenti viui extinctio, seu incorporatio.

ta cum pauca hominis ieiuni temperati saliua, vel cum pauca axungia porcina, vrina, oleo terebinthinæ, iuniperi, butyro recenti, sulphure viuo, & cocto puluerisato, styrace liquida, castoreo liquido, terebinthina, & cum pluribus aliis simplicibus pro diuersis medicandi scopis, donec nullæ scintillæ appareant. Sícque extinctum vel dissolutum commiscere poteris, scilicet in omnibus vnguentis aut emplastris, cum refrigerata fuerint. Sed antequam extinguatur, debet eligi. Eligitur autem & probatur natiuum seu fossille à plumbo depuratum: cuius depuratio talis erit. Accipe alutam fortem & satis amplam pro quantitate argenti viui, & in eam argentum viuum include: inclusum & alutã optimè ligatam manu stringe & cõprime in aliquo vase, statímque videbis argentum viuum ab aluta exire, & plumbum si adsit remanere in aluta. Argenti viui antequã extingatur trã, scolatio.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS NOTATÆ.

Ad omnimodam scabiem carnis ex humore melancholico factam, & salsa putrefacta pituita admodum vtile.

CAPVT II.

Vnguentum diapomphyligos Alexandrini ex lib. de composit. medicament. secundum loca, capit. 1038. Vsuale.

Alexandrini veri textus pars media.

a ℞. Olei rosati.

b Ceræ albæ. an. ℥ iij.

c Succi fructus vuæ lupinæ quod sufficit.

d Psimmythij. ℥ j.

e Pompholygos vel spodij.

Plumbi vsti & loti.

f Olibani puri. an. ℥.ß.

In oleo ceram lento igne liquefac, & ab igne subductis specierum puluerem adde, & in marmorea pila diutius commisce, sæpius suprascriptum succum superfundendo, cúmque per quinque aut sex horas ad solem cum pistillo subacta fuerint, in loco frigido coaguletur: si quid succi supernatauerit abiiciatur: & linteo inductũ locis vulneratis impone.

a Oleum rosarum immaturum descriptum ab Alexãdrino accipe, & loco vnc.iij. olei legendum est vnc. ix. vel vnc. x.

b Ceram albam crudam, & lotam intelligit author: sed eius loco nostram albam factitiã vsurpamus.

c Per vuam lupinam, intellige solanum hortense, & per quantum sufficit vnc.iiij.

d Per psimmythiũ cerusam lotã cum aqua rosarum intelligit: modum autem lauandi require suprà prima Sect. capit. 12.

e Pompholyx vel spodium videlicet Græcorum: sed præstat in hac compositione pompholyx quàm spodiũ, quia magis subtilis minúsque sordida quam spodium: quid autem sit pompholyx & spodiũ & quomodo differant, lege infrà vbi agetur de pompholyge.

f Per olibanum purũ thus masculum accipe.

SCHOLIA.

Succi à maturis baccis solani extrahe quantitatem sufficientem videlicet ℥ iiij. (quanquam tamen nõnulli existimãt ab immaturis extra-

hendum tanquam à magis astringentibus & refrigerantibus quod ego aliter puto) & cum oleo rosaceo in lebete igni lento excoque ad succi cõsumptionem, spatula assiduè mouendo (sunt autem qui succum addendum putant, vt eo nutriatur calidè cerusa & reliqua simplicia dempto olibano) deinde ceram frustulatim diuisam in prædicto oleo, vt liquescat iniicito: qua liquata lebetem ab igne sepones & spodium, plumbum, & cerusam separatim tritam & leuigatam, semper spatha agitando vt probè commisceantur coniicies; quibus optimè commixtis & omnino refrigeratis puluerem tenuissimum olibani insperges, & subiges, eoúsque dum omnia sint optimè mixta & confusa, ita vt vnum ab altero discerni minimè possit: hac enim methodo vnguentum secundum artem habebis factum.

Animaduertemus autem in hoc vnguento quantitatem olei non sufficere ad perfectam omnium consistentiam, & vnguenti formam, nisi vltra authoris descriptionem addentur olei ℥ vj. quod ego certè facio, dum illud paro, eo quòd nimis siccum & durum esset, nisi tantum olei adderetur, aut aliquid de cera detraheretur. Pariter notabimus Alexandrinum non præscribere pondus succi vuæ lupinæ cùm dicit quod sufficit, sufficiunt tamen pro quãtitate olei ℥ iiij. Idem Præpositus xx. particula lib. 2. illud vnguentum describit, consentítque cum Alexandrino in simplicibus, sed in ponderibus minimè, quærítque Alexãdrinus ceram simpliciter, Præpositus verò ceram lotam, quæ sanè lauari debet

propter acrimoniam à melle contractam, huic vnguento minimè conuenientē. Galenus Tract. 20. ad Glauconem, capite de curatione cancri, seu cancrosi vlceris, vnguentum istud describit ab eo Alexandrini maximè diuersum.

Plūbū quid. PLVMBI VSTI ET LOTI.] Plumbū corpus est metallicum, liuidum, terreum, ponderosum, modicè particeps albedinis. Nec reperitur in fodinis purū plūbum, cuiuscūque sit coloris.

Plumbi treis species. Quod excoquitur triplex, scilicet. Nigrū, quod verum est plumbū: Cinereū, quod Fallopius lib. de metal. seu de fossi. cap. 22. Marchesitā librariorū vel impressorū vocat: quod nihil aliud esse videtur quā stybiū. Candidum, quod est stamnum, & antiquorum plumbū albū. Auicenna 2. Canone, cap. 2. duas tantùm species definit. Plinius antiquis duplex esse ait (cū ipse tria genera ponat.) Nigrū & Cinereum.

Plumbū albū antiquorum quid.

Plumbi secūdum Auicennam duæ species.

Plumbi nigri origo. Nigrū fit ex lapide pyrite coloris argētei: nā pyrites ille argētei coloris argentū continet & æs: aliquando solū æs, aliquando argentū solum, aliquando vtrúmque simul, aliquando argentum & plumbum nigrū aliquando plura metalla, aliquādo omnino sterilis reperitur pyrites.

Plūbi cinerei origo. Cinereum verò distat à nigro & candido plumbo colore: estque quasi sui generis metallum, quod Græci, tum Latini scriptores ignorasse videntur. Quod candidum verè est plumbum, impropriè à vulgaribus plūbum nigrum appellatur. Candidum verò plumbum stamnum illis dicitur. Tamen non sunt eadem vt hactenus voluerunt stamnum & plumbum candidum.

Stamnum & plumbū candidum inter se differunt.

Stāni origo. Nam stamnum ex terra effoditur & in mineris inuenitur in frusta diuisum, te-

ſtis Serapio lib. aggregat. capit. Femezeg. Sed plumbum noſtrum candidum ex galena in quibuſdam locis conflatur vt plumbum nigrum. Et vt vult Plinnius lib.34. capit.16. coquitur ex lapillis nigris candore varietatis, qui lapides nigri nonnullis locis magni reperiuntur : interdum verò vt arena, ſcribítque in Britannia, item in Gallitia prouenire, cùm in Gallitia minimè fiat nigrum. Sed de plumbo & illius generibus & origine ſatis, ſi plura requiris conſule Galenum lib.9. Simplic. medicament. Et Plinium lib.34. capit. 16. 17. 18. Dioſcoridem lib.5. capit.47. & 48. Georgium Agricolam & Fallopium. Nunc de eius præparatione eſt nobis dicendum, quæ fit duobus modis : vſtione & lotione. Vritur autem ſecundum Dioſcorid. libr.5. capit. 56. hoc modo. Super tenuiſſimas plumbi laminas fictili nouo inditas, ſulphur inſpergito : addítíſq; rurſus aliis laminis, interiecto ſemper ſulphure, donec vas expleueris ſuccendito : flagrans autem iam plumbum ferrea rude verſato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihílque è plumbo nõ vſtum hæſerit : tum demum obſtructis naribus extrahito : alioquin fumus plumbi maximè noxius ſentitur. Sic Dioſcoridis & Seruitoris ſententia plumbum vritur, ſed huiuſmodi vſtio difficilis admodum nobis videtur propter damnũ, quódque cinerem nigrum reddit, & deprauat colorem vnguenti ſi obſeruare volueris. Illa ſequens vſtio quæ fit abſque ſulphure, perfacilis eſt, miniméque nocua. Vas fictile non vitreatũ (ne inter vrendum quid adhæreat) accipito, &

Plumbi candidi origo.

Plumbi vſtio ſecundum Dioſc. & Seruitorem.

Plumbi vſtio perfacilis.

furno fusorio, vbi sint carbones accensi appone: ídque fictile carbonibus ardentibus vndique circunda, in eóque quantum plumbi volueris impone, & liqua: quod illico fiet. Prius tamẽ bis aut ter in aceto fortissimo plumbum extingatur, quæ extinctio similis est extinctioni lapidis calaminaris, & tutiæ Græcorum: dequa vide infrà in vnguento desiccatiuo. Liquato plũbo ignis augeatur & ferrea spatula semper agitetur, paulatim à lateribus vasis spumam eiiciendo, quousque totum in spumam deuenerit, nihílque è plũbo vsto adhæserit. Spumam autem illam, quæ veluti cinis, & re vera cinis est, in dicto furno, ignem augendo, circumcirca concoques, donec colorem retineat album citrinitati permixtum. Hac enim methodo non nocebit, nec nigrum erit. At quia Alexandrinus plumbũ vstum & lotum requirit, sic præparatum lauari debet, quamuis in eo mordacitas aut acrimonia nulla sit. Sed est intentio Alexandrini fortasse ipsum lauare, vt tenuius sit, & sic facilius permeet poros cutis, dum parte alicui applicatur, vel vt noua qualitas per ablutionem addatur, aut auferatur, vel vt corrosiua & acris vis in eo arte acquisita tollatur. Scio autem (vt prædixi) nõ esse acre neque corrosiuum, nec edit effectum calidum aut siccum ante vstionem, sed ex sententia Galeni potius frigefacit & humectat. Quod si verò volueris ipsum lauare hoc modo lauabis. Accipe cinerem plumbi tali modo, vt iam diximus factum, & illum in mortario marmoreo desuper parũ aquæ celestis vel rosarum

Plumbi vsti, lotio.

affundendo aliquot horis pistillo ligneo, vel spatula lignea agitato donec aqua sit fœculenta vel turbida, quam deiicies in quoddam fictile, & aliam aquam iterum affundes, & vt prius tractabis ac mouebis, semper aquam turbidam & fœculentam deiiciendo in suprȧdictum fictile vsui futuram, & aliam in mortarium itidem infundendo atque hæc toties repetes, donec pars subtilior plūbi vsti assumpta sit cum prædicta aqua effusa: crassior autem pars, quæ residet in fundo mortarij reiiciatur tanquam plumbi sit excrementum nulliúsque efficaciæ. Tunc totam partem subtiliorem plumbi vsti, quæ cum aqua assumpta fuerat quiescere permitte, quousque ea clara & sincera videatur, & plumbum vstum in fundo fictilis residere, quod sub dio siccabis: siccatum ad vsum seruabis. Alij hac lauandi vtūtur ratione. Puluerem plumbi vsti in mortario infusa aqua agitant, donec ea aqua planè sit turbida, quam tum residere & clarescere permittunt, & tunc demum eiiciunt, nec in alio vase conseruant: ídque sæpius iterant, dum aqua nō amplius turbetur, sed prorsus clara & indefœcata appareat. Tunc denique quod in fundo mortarij residet, id ad vsum reponunt. Qua ex lotione ego quidem iudico subtiliorem plumbi partem à crassiore exactè separatam non esse: nec id sedimentum authoris menti respondere: neque pro facultate huic vnguento adscripta, satis desiccare. Cū igitur à medicis præscribetur plūbū lotū sic priori mō lauabis, mutȧdo tamē liquorē pro scopo cōpositionis, & intentione medici.

Pompholyx vera quid.

POMPHOLYGOS VEL SPODII.] Pompholyx, Tutia Arabibus dicta. Vera autem Pópholyx cinis eſt metallicus, leuiſſimus, qui ex æris, vel Cadmiæ fauilla in ſummitate fornacum, aut parietibus, vel etiam domunculorum, extrà farinæ modo diſpergitur, quod ſeplaſiis Nil album vocatur, & à Germanis Nili pinguis: eſtq; is cinis candidus & vſqueadeo leuis, vt in auras euolare poſſit. Alij volunt quid albũ eſſe (quaſi bullam ſeu ampullam, vnde nomen apud Græcos ſortitur) purum pingue, ac leue: quod colligitur & fit in ſummitate fornacum, differtque ſecundum diuerſitatem metallorum, & ratione locorum in quibus colligitur: vt ſi in oris fornacum, tum Cadmia capnitis: ſi à lateribus & ſummis cameris eſt pompholyx: pars quæ in ſummitate dependet pompholyx etiam dicitur: pars verò quæ parietibus & pauimentis adhæret ſpodium appellatur (vt ſæpiſſimè in hac vrbe, vico diui Martini, & in pluribus locis obſeruauimus in fornacibus, vbi æs cõflatur) differtque pompholyx ſola ſpecie, candore, vel leuitate, non genere, à ſpodio. Si quidem ſpodium magis nigreſcit, & ponderoſum piliſque plenũ eſt, tanquam excrementis collectis ab ærariarum officinarum, & fornacum pauimentis. Materia autem pompholygis & ſpodij eſt æs, vel lapis calaminaris, qui Arabicè climia: & Græcè cadmia dicitur. Probatur autem pompholyx Cypria, quæ ſuperfuſa aceto halitum æris præſtat, colore aliquantulum piceo, ſapore cœni, horrido, & ſtatim ſi fraudem non eſt experta flagranti im-

Põpholygis, cadmiæ capnitis, & ſpodij origo.

Põpholygis & ſpodij differentia.

Põpholygis electio.

posita carboni inferuescit, & cæruleũ colorem contrahit. Cuius secundum Dioscoridem lib.5. capit.46. duo fuerunt genera. Vnum ad æris colorem vergens, subpingue: Alterum candidum & maximè leue. Candida enim fit pomphplyx, quoties in perficiendo ære fabri præstantius facere volentes detritam cadmiam cumulatius inspergunt: namque leuissima fauilla, quæ defertur, in pompholygem coit. Hæc Dioscorides, lib. & capit. citato.

Pompholygis genera duo secundũ Diosco.

VIRES AB ALEXANDRINO DESVMPTÆ.

Ad exsiccanda Erysipelata, vulnera sordida, & ad sananda tybiarum vlcera aliorúmque loco concaua, vel dissipata replet, refrigerat & cicatrisat.

CAPVT 12.

Vnguentum Apostolorum Auicennæ libr.5. Summa prima tractat. xij. de vnguentis & emplastris Vsuale.

Verus Auicennæ textus.

a Terebinthinam illã quæ è terebintho fluit sponte, quam sol non attigit, sume.

b Ceram albam naturaliter & ponticam au-

a ℞. Terebinthinæ.

b Ceræ albæ.

c Resinæ. Omniũ. an. ℥ xiiij.

thor intelligit sed eius loco nostrã albam factitiam vsurpamus.
c Resinam illam quæ sponte fluit è terebintho, & solis calore cõdensatur, hoc in loco sume, ac in omnibus cõpositionibus vbi resina requiritur.
d Per aristolochiã longam radices, intellige.
e Bdellium molle accipe.
f Lithargyriũ aureum sume.
g Acetũ vini dixit author, ad differentiam aceti cõpositi ex ficubus, & aliis fructib⁹, vt docet Columella lib. de re rustica, ita tamen sit acetum vini, vt nihil redoleat vini, aliàs non esset acetum verũ: quia acetum est vinum mortuum.
h Oleum oliuarũ maturum & insulsum accipe, sufficiúntque æstate siue hyeme lib. ij.

Opopanacis &

Floris æris. Amborum. añ. ℥ ij.

d Ammoniaci. Pondus. ℥ xiiij.

Aristolochiæ longæ &

Thuris maculi. Amborum añ. ℥ vj.

Mirrhæ &

Galbani. Amborum. añ. ℥ iiij.

e Bdellij. Pondus. ℥ vj.

f Lithargyrij. Pondus. ℥ ix.

Infundatur bdellium in g aceto vini & deçoquantur in æstate cum

h Olei ℔. ij,

& in hyeme cum ℔. iij.

SCHOLIA.

Lithargyrium (vt antea in Emplastris diximus) electum, tritum, & præparatum, in lebete cum ℥ ij. olei prædicti, spatio quinque horarum, aut sex nutriatur: deinde igni lento ad mellis crassitiem, vel ad vnguenti mediocriter duri formam coquatur, spatula semper agitando, ne in vasis fundo subsideat, subsidendóq; vratur: quod vbi coctum, & ab igne depositum fuerit, ceram in minutissimas partes diuisam, & in reliqua parte olei liquatam,

vnà cum resina confracta calidè affundes & refrigerare permittes: vbi hæc refrixerint, ammoniacum, galbanũ, opopanacem bdelliũ (si molle sit, si verò siccum, in puluerem tenuissimum rediges, & in numero puluerum collocabis) arte soluta, & cocta in aceto aut vino, vt superioribus emplastris & vnguentis soluendi & coquẽdi modum docuimus & cum terebinthina incorporata immiscebis. His itaque optimè commixtis, & omnino refrigeratis, pulueres tenuissimè per se tritos, vt aristolochiæ longæ, myrrhæ, thuris permiscebis, semper spatula agitando. Hoc itaque modo paratum habebis vnguẽtum, addendo puluerem tenuissimũ floris æris.

VIRES AB AVICENNA DESCRIPTÆ.

Letificans cũ facilitate fistulas difficiles, scrophulas paruas, nec est aliquid simile ei, & mundificat vulnera ex carne mortua & pus & consolidat.

CAPVT 13.

Vnguentum desiccatiuum rubeum ex xx. particula secundi libri Præpositi Vsuale.

Præpositi vera descriptio.

a Lapidem calaminarē illum quam cadmiā lapidosam appellamus, extinctū & lotū sume.
b Terram sigillatam illam, quam sacerdotes Dianæ signabant imagine Dianæ in cuius tutella erat, vel illā terram, quā caprino sanguine miscebant, hoc loco sume, sed quia vera ad nos nō defertur, bolum armenā eius loco vsurpamus.
c Lithargyrium lotum accipe.
d Cerusam lotā cape.
e Ceram albam naturaliter & ponticam hoc loco intelligit author sed eius loco albam factitiam vsurpamus, & loco vnc. v. legendum vnc. iiij.
f g Oleum rosatū rude, crudum ac immaturum, & violatū à Mesue descriptum accipe.

a ℞. Lapidis calaminaris.
b Terræ sigillatæ. añ. ℥ iiij.
c Lithargyrij auri.
d Cerusæ. añ. ℥ iij.
Camphoræ. ʒ j.
e Ceræ. ℥ .v.
f Olei rosati.
g Olei violati. añ. ℥ vj.
Fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Ceram frustatim diuisam, vnà cum oleis, lento igne vt soluatur, cacabo impones (melius, si solueretur, cum solo rosato crudo, desiccationis causa) in quam solutam, ab igne depositam, & refrigefactā, proiice tenuissimum puluerem simplicium per se puluerisatorum vt lithargyrij, cerusæ, lapidis calaminaris, terræ sigillatæ (aut succedanei eius) spatula lignea semper mouendo. Paulòpost camphoram vnà cum pauco oleo rosato crudo vel cum pauca aqua rosacea dissolutam. Sunt qui in hoc vnguento conficiendo leui igne lithargyrium, & cerusam, vnà cum oleis ad syrupi mediocriter cocti consistentiam spatula ducendo decoquunt: deinde ceram confractam in lithargyrio cocto soluunt,

& vbi omnia ferè frigida ſunt, pulueres reliquorum ſimplicium admiſcent: poſt camphoram arte ſolutam addunt. Vtérque modus optimus: ſed prior officinis noſtris & vſitatior eſt, & certior.

Cæterùm notandum erit deſiccatiuum rubeũ (licet rubeum in titulo deſcribatur) niſi loco terræ ſigillatæ, bolus armenia admiſceretur, verè rubeum eſſe non poſſe.

LAPIDIS CALAMINARIS.] Lapis calaminaris arabice dicitur Climia, & Græce cadmia tamen vulgò eadem ſunt nomina: dicitúrq; noſter lapis verus calaminaris cadmia lapidoſa, vel æraria, quia artifices eo vtuntur ad componendum æs luteum, quod orichalcum appellamus (vulgò lethon) quamuis plures ſint cadmiæ ſpecies. Cadmia autem duplex natiua, & factitia. Natiua iterũ duplex. Vna quæ reperitur in montibus, & riuulis, necnon aliquando in torrentibus: & plures Irim gemmam eſſe exiſtimant, quæ à quibuſdam criſtalli radix dicitur. Altera in fodinis metallorum reperitur, foſſilis, & lapidoſa metalli expers, & Pharmacopolis lapis verus calaminaris nuncupatur, qui admodum durus, ſublutei coloris, & accenſus luteum edens colorem: ſine eo orichalcum cõfici non poteſt, íſque hoc loco eſt ſumendus. Eſtque ille lapis bicolor, quem Albertus Magnus lapidem dæmonis appellat. Factitiæ autem cadmiæ quinq; ſunt ſpecies. Prima Botryitis, quæ duplex: vna quaſi acinoſa, & racemoſa (quæ à Syluio fornacaria vocatur) in ſumma fornace ærariorũ affi-

Lapis calaminaris quid.

Cadmia duplex.

Cadmia natiua duplex.

Lapidis calaminaris, vel cadmiæ lapidoſæ, electio.

Cadmiæ factitiæ, ſpecies quinque.

Botryitis ſpecies cadmiæ factitiæ duplex.

xa dēsa, modicè grauis, in leuitatem tamen magis inclinans, colore spodij, & quæ fracta cinerulenta, & æruginosa apparet. Altera botryitis species quæ fit casu in carbonibus arte & hasta ferrea, & hanc cadmiam Alexandrinam plurimi appellant. Secunda onychitis, quæ vt vult Dioscorides lib. 5. capit. 46. à veteribus metallis effoditur onychitæ lapidi similis. Tertia à Dioscoride loco citato placodes dicitur, id est crustosa: nam plurimis crustis, & quibusdam quasi zonis cincta est, & ob id zonitis etiam appellatur: quē Arabes tutiam finissimam nominant: nobísque pharmacopœis ea est frequens. Quarta ab eodē Dioscoride loco dicto ostracitis nominatur, gracilis & magna ex parte nigra, sed quæ testaceam faciem habet & terrā amplexa est improbatur candida: quam Arabes tutiam crassam appellant: nobísque etiam frequens hæc & vsitata est. Quinta capnitis vocatur, id est furnaria, quæ ferme spodiū siue pompholix, siue nil est, reperitúrque in oris fornacum, & in summis fornacibus. Itaque his explicatis parua videtur esse differentia inter illas species cadmiarum factitiarum. Immò vnum & idem sunt, & ex adem materia, iisdémque viribus, fossilis cadmia lapidosa, pompholix, & spodium: possunt tamē discerni propter diuersa loca, in quibus fiūt. Quomodo autem conficiantur species cadmiæ factitiæ, lege Dioscoridem lib. 5. capit. 46. Præterea etiam de illarum differentiis lege Georgium Agricolam & Cardanum & Fallopium quoque lib. de metallis, seu fossilibus capit. 12. & Christophorum

Onychitis species cadmiæ factitiæ quid.

Placodes species cadmiæ factitiç quid.

Ostraticis species cadmiæ factitiæ quid.

Capnitis species cadmiæ factitiç quid.

ſtophorum Encelium Salueldenſem lib. I. capit. 21. 22. 23. de varietate, & natura corporum metallicorum, lapidum & gemmarũ: & alios qui de re metallica ſcripſerunt. Et quia aliquando lotum querit lapidem calaminarem author: ſanè antequam lauetur, extingui debet: ſicque eũ extingues. Accipe lapidem calaminarem (hoc eſt, cadmiam illam lapidoſam & ærariam) qui expers metalli, ſaporis alieni, igne manãs, & qui fuliginem edit luteam vel æream, in farinam tritus, aceto ſubactus & in ſole ſiccatus coit in lapidem: eúmque fruſtatim frange fractum ac diuiſum vaſculo fictili, quali vtuntur aurarij ad liquandum aurum impone, & vaſculum in furno fuſorio, vbi ſint carbones accenſi, appone & illic dimitte, donec rubeſcat lapis: tunc ab igne aufer vaſculum, & lapidem ignitum in acetum fortiſſimum proiice, vt extinguatur: quo extincto acetum abiice: abiecto aceto rurſus lapidem vaſculo infunde: rurſúſque ſupradicto furno appone, vt ignetur: ignitum ab igne depone, & iterum in acetum fortiſſimum, vt prius coniice, vt extingatur: eo extincto acetum eiice, eo eiecto, rurſus lapidem (vt prius) in ſupradicto vaſculo igníque ſupradicto appone, donec cãdeat: & cum cãduerit ab igne ſepone, & ſtatim illum in aquam dulcem, vel pluuialem proiice vt extinguatur. Extinctione facta aquam abiicies ad vices tertias ſemper abiiciẽdo aquam in qua extinctus fuerit & aliam pro quacumque vice iterando. Dioſcorides lib. & capit. prius citato, illum qui ad emplaſtra præparatur, igniri ſiue ac-

Lapidis calaminaris, extinctio.

cendi, extingui, & lauari iubet, in vino Aminæo, ſed qui ad pſorica medicamenta præparatur, in aceto fortiſſimo. Omnis autem talis, aut alia accedens præparatio, eo ſcopo fit, vt magis ſiccet, terreámque aut metallicam ſubſtátiam deponat, víſque deſiccatiua maior acquiratur. Alij ſecundum diuerſitates ægritudinum in liquore proprio illum extingunt. Quare ſi quis egeat cadmia extincta, conſulerem eam extinguere ſecundum morbum & locum affectum patientis. Sícque extinctus, lauatur vt plumbum (cuius lotionem perquire in præcedenti capite) permutando pro quacumque vice aquam dulcem vel liquorem illi idoneum. Similiter quoque tutia Græcorum extinguitur & lauatur.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS DESCRIPTÆ.

Ad ſcabiem humidam ex pituita putri & ſalſa ſolenne: eam enim exiccat & pruritum compeſcit magíſq; ſiccaret & ſtringeret ſi ex ſolo oleo roſato omphacino, & non addito oleo violaceo.

CAPVT 14.

Vnguentum martiatum magnum Myrepſi ex Sectione 3. de Vnguentis numero 46. Vſuale.

Vera Myrepſi deſcriptio ponderibus duplicatis.

a Cerã naturaliter albã sume, qualis est Põtica, sed eius loco factitiam vsurpamus.
b Oleũ antiquum maturum oliuarũ accipe.
c Rosmarinũ cum floribus cape.
d Tamaricis summitates intellige: alij loco tamaricis, amaraci legunt.
e Ruthæ folia tenuiora sunt accipienda, alij loco vnc. viij. habent vnc. vij.
f Ebuli folia accipe. Latini codices legunt esbrij, pro maiorana.
g Sabinæ partes tenerrimas accipe.
h Inulæ radices accipe.
i Betonicæ folia cape.
k Per spargulam, apparinam intellige.

l Per herbam venti, anemonem syluestrem sume.
m Agrimoniæ folia accipe.
n Absinthij summitates intellige.

o Per herbam sancti Petri, herbam paralisis accipe: alij verbascum oderatum accipiunt.

a ℞. Ceræ albæ. ℔. ij.
b Olei communis. ℔. viij.
c Rosmarini.
Foliorum lauri. Singul. ℥ viij.
d Tamaricis. ℥ vj.
e Ruthæ. ℥ viij.
f Ebuli.
g Sabinæ.
Balsamitæ. Ocymi.
Saluiæ. Polij.
Calaminthæ. Artemisiæ.
h Helenij.
i Betonicæ.
Brancæ vrsinæ.
k Spargulæ.
l Herbæ venti.
Pimpinellæ.
m Agrimoniæ.
n Absinthij.
o Herbæ sancti Petri. Sing. ℥ iiij. ß.

p Costi herbę loco, Prępositus legit herbā sanctæ Mariæ quæ est secundum Ruelliū mentha sarracenica, vel ageratum Matheoli.
q Sambuci foliorū loco, alij cymarū sambuci
r Semperuiui maioris, alij herbam crassulam quod est telephium legunt Gallicè (orpin.)
ſ Quinqueneruia à Pręposito omittitur, & per quinqueneruiam, plantaginē maiorem vel minorem hoc loco accipe.
t Per quinque folium, vulgare nostrū vel tormentillam intellige.
u Per maluā syluestrē altheā vel ebiscū accipe
x Cumini semē, accipe.
y Fœnugræci semen, sume, & per exagia nouē vnc. j. se. vel drach. xij. intellige.
z Butyrū recēs sine sale sume Præpositus vnc. j. drach. ij. capit. v.
9 Per mentham, sarracenicam intellige.
a Rubiæ loco, alij papaueris rubri legunt, quod non probo.
b Per Cardiobotanum herbam cardiacā sume: Præpositus cardumcelli capit, quod explicant & dicunt esse carduū be-

p Costi herbæ.
q Sambuci foliorum.
Semperuiui minoris.
Herbæ millefoliæ.
r Semperuiui maioris.
Chamedryos.
ſ Quinqueneruiæ.
Centaurij. Fragariæ.
t Quinque folij. Singul. ℥ iiij. ß.
u Maluæ Syluest. rad.
x Cumini.
Myrrhæ. Singul. ℥ iij.
y Fœnigræci. Exag. ix.
z Butyri. ℥ j. ß.
Seminis vrticæ. Violarum.
Papaueris albi.
9 Menthæ.
a rubiæ. Menthæ agrestis.
Lapathi. Politrichi.
b Cardiobotani.

nedictum.

c Per matrissyluam, author caprifolium intelligit.

d Per herbam moschatam, primã geranij speciem odoratam accipe.

e Chamæmeli flores omittit Præpositus.

f Crispulam Barbari oculum bouis interpretantur: quare hoc loco buphthalmum Græcorum & latinorum accipe: alij cotulã non fœtidam accipiunt.

g Per herbam cãphuratam, abrotanũ quo hodie passim pro fœmina nos omes vtimur sume.

h Styracem calamitem accipe.

i Axungiæ hæ omnes accipiendæ sunt recentes & non rancidæ neque fœtide.

k Thus masculum vel olibanum sume.

l Olei nardini Præpositus legit vnc. ij. videlicet Myrepsi descriptionis, aut Alexãdrini nulla enim penitus differentia est inter oleum nardinum Alexand. & oleum nardinũ Myrepsi scriptũ Sect 16. num. 31. sed quia videtur iã multa quantitas olei com-

c Matrissyluæ.

d Herbe moschatæ.

e Florum chamæmeli.

Scolopendrij.

f Crispulæ.

g Herbæ camphuratæ.

h Styracis,

Medullæ ossium cerui. Singul. Exag. iij.

i Axung. vrsinæ.

Galinæ &

Anseris.

Masticһes. Singul. ℥.j.

k Thuris. ℥. ß.

l Olei nardini. ℥ ij. ß.

Herbas tritas impone vino bono die vno: altero autem die aufer è vino herbas, & contunde, coniicitóque in alterum vinum bonum, & illic sinito diebus septẽ. Octauo autem die accipe has cum vino, & decoque, donec dimidium eius absu-

matur dein iniice oleum, & denuo decoquito, quoad totum vinũ consumatur. Posthæc amoueto ab igne, & colato, atque oleum rursus in lebetem coniice: & vbi parum lento igne fuerit excalfactum, iniice styracem, postea butyrum, & adipes, oleum nardinum, mastichem, thus, postremo omnium ceram, omnibúsque lento igne dissolutis, aufer tandem ab igne, & recondito in vase ac vtere.

muðis si duæ vnciæ addentur, dosis videbitur ad vnguenti consistentiam minùs commoda. Itaque videtur oleum nardinum ad solũ odorem conciliandum in pauca quantitate permixtum secundum authoris mentem.

SCHOLIA.

Herbæ recentes omnes, scilicet calidæ, & odoriferæ vt saluia, polium, calamentum, arthemisia, absinthium, & cæteræ aliæ similes, postquam floruerint, vel in flore, vel post deperditum florem colligãtur: quæ verò frigidæ & humidæ, vt duæ species semperuiui, quinquenervia, & aliæ similes, cùm iustam magnitudinem assequutæ fuerint, legantur: & à caulibus purgentur. Calidas & odoriferas separatim à frigidis & humidis minutissimè incides, ac probè cõtundes, postea eas omnes fictili stricti orificij cũ ℔. xiiij. vini odoriferi spatio octo dierum ad infundendum, vnà cum radicibus incisis & tusis, althææ & fœnugræci semine non contuso, cineribus calidis appones, vase tamen obturato. Alij per se aliquot horis infundunt althæam & fœnugræcum ad mucaginem conficiendam: con-

fecta autem mucagine, & postquam cera est liquata, refrigerataque cum oleo coniungunt. Peracta autẽ infusione in lebete ad mediæ partis vini consumptionem, igne lento decoques. Deinde oleum commune antiquum prædictum adiicies, & denuo omnia simul eodem lẽto igne concoques, donec totum vinum & aqueus humor herbarũ in vaporem resoluatur. Tunc linteolo aspero calidè transcolantur herbas valde extorquendo, vt nihil olei remaneat in herbis: colaturæ verò statim ceram cõfractam, vt liquefiat iniicies: qua liquata butyrum, vrsi, galinæ, & anseris axungias adiicies: his omnibus liquatis, ab igne lebetem sepones, & medullam cerui impones, mox styracem calamitem cum pauco oleo nardino solutam addes & commiscebis, interdum tamen spatula lignea agitando: quibus optimè commixtis & omnino refrigeratis, puluerem tenuissimum myrrhæ & thuris desuper insperges: denique reliquum nardini olei infundes, & vase vnguentario vsui reseruabis.

Cæterum notandum erit, Myrepsum Sect.3. de vnguentis num.3.4.5. tres habere descriptiones præter istam vsualem: Paulum Æginetam lib.7.capit.8. & Ætium lib.12.capit.44.maximè diuersas in simplicibus & ponderibus. Præterea Alexandrinus lib. de compositione medicamẽtorum secundum loca capit.993. hanc habet vsualem descriptionem conuenitque in simplicibus, in ponderibus verò minimè, & vltrà descriptionem hanc Myrepsi addit marathrum, nec axungiam anseris habet. Præpositus verò parti-

cula xx. lib. 2. herbam tetrahit adiicit, & maturellam (quæ describitur à nõnullis pro morella) præter descriptionem hanc: & anseris axungiã prætermittit, variátque in ponderibus quorundam simplicium. Fuchsius quoque, qui hoc vnguentum vsuale describit, diuersæ est opinionis in quorundam ponderibus. Rursus animaduertendum est, Myrepsum in ponderibus vti Exagio. Exagium autem apud Græcos est pondus iiij. ℈. Proinde in omnibus cõpositionibus Græcorum vbi reperietur scriptum exagium ℈. iiij. intellige. De simplicibus nihil dicemus: cum Dioscorides, Plinius, Fuchsius, abunde de his tractarũt. Siquis plura scire cupiat legat authores suprà scriptos.

Exagiũ Græcorum quid.

VIRES A MYREPSO NOTATÆ.

Confert ad refrigerationem capitis, pectoris, stomachi, lienis, iecoris, aliósque dolores à frigiditate natos, & lienem induratum. Præcipuè verò ad hydropicos, & lienosos expertum est.

CAPVT 15.

Vnguentum resumptiuum ex xx. particula secundi libri Præpositi Vsuale.

Verus Præpositi textus.

℞. Axungiæ porci recẽtis [a] quart. j.
Axung. Gallinaceæ.

a Per quartum vnum vnc. iij. intellige.

Axung. anſeris.

Axung. anatis. añ. ℥ ij.

OEſypi humidæ. ℥. ß.

b Oleū violatū & chamæmelinum & anethinum à Meſue deſcriptū accipe.

b Olei violati.

Olei chamæmelini.

Olei anethini. añ. ℥ ij.

Butyri recentis. ℔. j.

c Cerã naturaliter albam & ponticcam intellige, ſed eius loco albam noſtram factitiam vſurpamus.

c Ceræ albæ. ℥ vj.

Mucag. tragacanthi.

Mucag. ſeminis cotoneorum.

Mucag. ſeminis lini.

Mucag. radicis biſmaluæ.

Mucag. gummi arabici. añ. ℥. ß.

Miſce fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Ceram confractam vnà cum oleis in diplomate ad liquandum appones: ſtatim butyrum cum axungiis vt ſoluantur, in ceram liquatam iniicies: demū oeſypum, lignea ſpatula mouendo: quibus diſſolutis, & à diplomate ſepoſitis & refrigeratis, mucagines radicum biſmaluæ, ſemini lini, ſeminum cotoneorum, tragacanthi, & gummi arabic arte, probè, & ſeparatim extractas, in mortario lapidec

cum pistillo ligneo celeriter agitando, vnà cum supradictis paratis coniunges, donec formam habeat vnguenti. Alij mucagines factas consumunt cum oleis, quod minimè fieri debet. Omnibus itaque mixtis & coniunctis, optiméque incorporatis vnguentum ad vsum seruabis.

Hoc vnum hic est notandum, vnguentū istud recens, quàm vetus efficacius esse: quia si diu seruatur vetustate luteum colorem, & rancorē, tum calorem acquirit, ob axung. in ipsum ingredientes, nisi diligenter absumatur lenta & longa coctione humidum excrementitium mucaginum, abluātúrque axungiæ & olea, tum etiam nisi asseruatur in pixide marmorea, in loco neque rancido neque calido: hoc verò potius ad temperandum & mediocriter refrigerandum comparatur: vnde (saluo meliori iudicio) vbi vsus illius requiritur recens componi debet nec asseruari: licet id à multis pharmacopœis non obseruetur. Præterea notādum, Fuchsium lib. 2. de compositione medicament. Sect. 15. illud describere: sed in simplicibus quidem conuenire, in ponderibus maximè variare, oleúmque chamæmeli & anethi prætermittere propter caliditatem.

AXVNG. PORCI, GALINÆ &c] de tempore collectionis, de electione, præparatione, repositione, & differētiis ipsarum axungiarum, pinguedinum, & adipum, pariter de extractione mucag. satis apertè diximus hoc lib. Sect. 1. de ceratis & emplastris capit. 1. & 2.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS DESIGNATÆ.

Dolores pectoris, & tussim mitigat, digerit, sputum facilitat, & pleuritidem resoluit.

CAPVT 16.

Vnguentum citrinum in antidotario Nicolai in fine lib Mesuæ scriptum, & à Myrepso Sect.3. de vnguentis num 42. repertum Vsuale.

Verus illorum textus.

[a] ℞. Boracis. ʒ ij.
Camphuræ. ʒ j.
Coralli albi. ℥. ß.
[b] Amianti dulcis. ℥ j.
Vmbilici marini.
Tragacanthi albi.
Amyli.
Cristali.
Antali. Dentali.
Olibani.
Nitri. añ. ʒ iij.

a Plurimi codices legunt vnc.ij.pro drac.ij.

b Myrepsus habet drach. iij.

Marmoris albi. ʒ ij

Gersæ serpentariæ. ℥ j.

Cerusæ communis. [c] ℥ vj.

c Alij codices vnc. j. legunt loco vnc. vj.

Tere tragacanth. & vmbilicos marinos in mortario marmoreo cum pistillo ferreo in simul, cætera sigillatim in eodem mortario terantur, & cum panno subtili albo cribrentur, & cum

[d] Axungia porcina nouella albiss. ℔.j. ß.

d Myrepsus nullũ pondus axungiæ porcinæ determinat, ac sœpum caprinum & axungiam gallinaceam in descriptione sua omisit.

Sepi pecorini vel caprini. ℥ j. ß.

Axũngiæ galinaceæ. ℥. j.

Confice sic. Caldarium plenum aqua super ignem bulliat, & cacabus cum axungiis in caldario pẽdeat in ipsa aqua, & de ipso calore aquæ liquefiant axungiæ, & liquefactæ per subtilem pannum album colentur in catinum, & mox totus puluis apponatur præter camphuram & boracem, cum spatula semper agitando, vt omniũ bona fiat incorporatio. Hoc facto in vno citro cauato vel duobus mittatur, & ponatur, cũ spatula, semper agitando, bulliant, & cùm incipit bullire, iterum in caldario ponatur, & cum spatula sem-

per agitãdo, puluis camphuræ & boracis, donec incipiat frigere agitetur ſemper, & cùm infrigidatum fuerit recondatur. Et nota, quòd in lib.j. pulueris debent poni lib.viij. axungiæ.

Myrepſus loco iam citato ſic conficit. Terantur in mortario cum adipe ſuillo, dein cauato citri carnem adipe diſſoluto, & ſine vt coquantur ebullitione vna in cauitate citri: poſtea accipiãtur ſpecies ſupradictæ, tenuiter tritæ, & iniiciantur in cauitatem citri cum adipe, & ſubacta probè repone in vaſe, atque dato.

SCHOLIA.

In mortario ex porphyrio, tum piſtillo ex eodem porphyrio facto, corallum album, vmbilicum marinum, criſtallum, antalem, dentalem, & album marmor in minutiſſimas partes comminue: deinde ſeinuctim ſuper porphyrio molula è porphyrio ſucco limonum irrorato, ne quod tenuiſſimum eſt euaneſcat, ducantur, donec nulla prorſus aſperitas ſentiatur lingua admota, quod perfectæ leuigationis verùm eſt indicium: hæc vbi leuigata fuerint, cætera ſimplicia vt ceruſam, amiantum, boracem, nitrum, amylum, tragacanthum, gerſam ſerpentariam, thus maſculum, per ſe in pollinem rediges: redacta cum prædicto puluere, prius parato, in eodem mortario porphyrio piſtillo ligneo paulatim ducendo commiſcebis: commixta omnia conſeruabis, quoad cætera ſint præparata. Tũc axungias omnes optimè collectas, & præpara-

tas, in diplomate liquatas, coctásque vnà cum duobus aut tribus malis citreis in frusta diuisis, non excorticatis (si odorem cum detersione requiras) ad citreorum succi totius consumptionem (quia in his vis est mũdificandi) deinde per pannum lineum colatas, & refrigeratas pedetẽtim super pulueres prædictos semper pistillo ligneo ducendo affundes: desuper camphuram arte solutam coniunges ac commiscebis, donec omnia sint quamoptimè mixta, & tota mixtio & compositio agitatione instar niuis splandeat, quàm fictili nitido diligenter seruabis.

Circa hoc vnguentum plura notare debemus: imprimis, istud non posse diu in suo statu seruari propter rancorem & calorem, quem successu tẽporis acquiret. Quare (saluo meliori iudicio) monemus puluerẽ per se in vase vitreò diligẽter seruandũ & axũgias præparatas in alio fictili reponandas, & cum vsus erit necessarius modo sequenti componatur. Accipe pulueris prædicti ʒ vj. & axungiæ ℥ vj. quæ dosis cõuenit cum ea, quæ scripta est apud Mesuen in antidotario Nicolai, nempe pro lib. viij. axungiæ, sumatur lib. j. pulueris. Satius tamen esset admiscere duplicatum pondus puluerum, vt fiat vnguentum spissius & melius cohærens. Præterea obserua Myrepsum omisisse axungiam galinaceam, & sepũ caprinum, & pondus axungiæ porcinæ, restitutáque fuisse vt in hac descriptione videre licebit. Cæterum & Alexandrinum vnum describere tum ponderibus, tum simplicibus ab hoc maximè diuersum satis constat.

BORACIS.] A Græcis Chryſocolla, Latinis auri gluten dicitur. Arabice Tincar. Eſt autem duplex. Natiua & Factitia. Natiua in fibris & venis gignitur, aut plerúmque arenæ ſimilis reperitur, aut materiæ metallicæ adhæret, atque inde ab raſa cuiuſdam arenæ ſimilitudinem gerit, & cũ aqua lauatur, pulueri ſimilis ſubſidet. Factitia triplex, Vna ex dura natura fit, tingitúrque lutea herba, obídque herbacea dicta. Alia, qua aurifices ad conglutinandum aurum vtuntur, fit ex puerorum vrina: cuius conficiendæ modum perquiras apud Dioſcoridem lib. 2. cap. 74. de vrina hâncq; idẽ Dioſcorides lib. 5. cap. 52. inter æragines enumerat, vocátque æruginẽ ſcoleciam. Plinius Santernã nominat. Vltima, quæ fit ex nitro foſſili. Plinius lib. 33. cap. 5. Chryſocollam natiuã eſſe ait humorẽ in puteos per venã auri defluentẽ craſſeſcente limo rigoribus hybernis vſque in duritiẽ pumicis. Serapius lib. aggregat. capit. Tincar. Chryſocollam in ripis maris natiuam inueniri dicit, & eſſe ex ſpeciebus ſalis, calidam & ſiccam in quarto gradu. Sane ad nos allata fuit Chryſocolla è Portugalia, proueniens (vt coniicio) in ripis maris, lutulenta ſordida, admodum craſſa & vnctuoſa, facilè in aquam liqueſcens, ſi in loco humido reconderetur, quam puto noſtram eſſe chryſocollam vſualem, ſi rectè purgata eſſet. Platearius ait eſſe gummi cuiuſdam arboris naſcentis in tranſmarinis partibus, quod in æſtate fluit, & extractione caloris condenſatur & induratur. Quid ſit autem chryſocolla, vt planè intelligatur, di-

Chryſocolla duplex.

Chryſocollæ natiuæ variæ ſpecies.

Chryſocollæ factitiæ ſpecies tres.

Chryſocolla natiua quid, variæ ſententiæ.

camus authoritate Plinij libr. & capit. citato. Nihil aliud est quàm vena putris, quæ pauca admodum in nostris officinis reperitur. Probatur autem quæ è fodinis ærariis accipitur: proximè, quæ in argentariis fodinis inuenitur: etiam & in plumbariis reperitur: vilior auraria. Vnde, vt ingenuè fateamur, dicemus authoritate Matheoli commentario lib.5. Dioscorid.cap. 64. Chrysocollam varium sibi colorem vendicare, pro metallorũ, in quibus foditur, ratione. Quæ enim in plumbeis accipitur, nigricat: quæ in argenteis albicat: & quæ in aureis, pallescit. Deficiente vera, vti debemus nostra vsuali quæ venetiis defertur, quæque etiam alba arte admodũ fit. Memini me vidisse chrysocollam veram antiquorum, quam diligẽtissimè Dominus Nicolaus Rassius lutetianus, vir quidam chirurgiæ peritissimus, & in simplicibus examinandis sagacissimus (vt & plura alia simplicia notatu digna) seruabat, colore subuiridem, per laminas separatam, crusta intermedia, habẽtémque notas à Dioscoride lib. & capit. prius citato distinctas.

Chrysocolla proprie quid

Chrysocollæ electiones variæ.

Chrisocollæ vere electio.

AMIANTI.] Dioscorides lib.5.cap.113.amiãtum ait esse lapidem, & in cypro nasci, scisso alumini similem. Plinius lib.36. capit.19. inquit amiantum similimum alumini, nihílque igni deperdere. Matheus Syluaticus vult esse vitrum coctum, vel testas ouorum, ex quibus pulli à nido eruperunt. Theophrastus lib.3. plantarum capit.17. nomen arboris constituit. Alexandrinus lib. de compositione medicamentorum, secundum

De Amianto lapidæ variæ opiniones.

cundum loca capit. 1009. cõfirmat opinionem Dioſcoridis, & Plinij: & capit.1039. dicit ſe vidiſſe in vnguento citrino gypſum coctum. Tandem verus amiantus (vt coniicere poſſumus) authoritate Dioſcoridis, & Plinij, eſt ſimilis alumini ſciſſo, ex albo viridis qui in fila deducitur vtrinque lapide duro ſeptus, ſaponem olẽte, qui in ignem proiectus nõ vritur, vt nec alumen noſtrum plumoſum. Igitur haud dubiè credẽdum eſt alumen noſtrum plumeum vulgare, alteram eſſe ſpeciem amianti, cum parum differat ab amianto lapide. Et quia locuti ſumus de amianto lapide: qui eſt alumini ſcyſſo ſimilis dicamus quid ſit verum alumen ſcyſſum. Eſt autem alumen verum ſcyſſum, quod in fila deducitur, coloris ſubuiridis, & nitentis, guſtu valde aſtringens ad ignem liquabile.

Amiantus verus quid, & electio.

Alumen plumoſum noſtrum, nõ eſt alumen ſciſcile Dioſcorid Sed poteſt ſub 2. ſpecie amianti reponi.

Alumẽ ſcyſſum, vel plumeum verũ quid.

VMBILICI MARINI.] Vmbilicus marinus eſt lapis ſeu gemma coloris interdũ rubei, aut candidi, in littore maris inuentus: à quibuſdam vmbilicus veneris dicitur, eo quod refert vmbilicum puellæ formoſæ rotũdum, & quaſi humani vmbilici figuram. Hæc Christophorus Encelius Salueldenſis medicus lib.3. capit. 8. de Origine, varietate & natura corporum, lapidũ, & gemmarum.

Vmbilicus marinꝰ quid, & vnde nomen acceperit.

CRISTALI.] Secundum Albertum magnũ, eſt lapis, qui aliquando fit à frigore, aliquando autem ex niue, ſicut ſæpe ſe expertum dicit. Qua in re Plinius Alberto cõſentit lib.7. capit. 2. Gelu vehementiore concreſcit nec alibi reperitur, quàm vbi maximè hybernæ niues rigent, gla-

De Cryſtalo variæ ſententiæ.

ciémque esse certum est, quia impatiens est caloris. Mittit illud Oriẽs, India, Asia, Cyprus, iuga Alpum. Iulius Solinus improbat in polyhistore suo capit. 20. Cristallum meram esse glaciem. Et enim si aqua concreta esset gelu nec, Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula, hanc materiã procrearent, quibus regionibus incitatissimus calor est: immo etiã igni: vel solis feruore statim liquesceret. Alij effodi aiunt ex marmorum saxorúmque canalibus ac veru & aratro excitari, & ad torrentes deferri, reperiríque in venis tam metallicis quàm propriis in multis regionibus. Diodorus lib. 3. antiquorum gestorum capit. de Indis, ait, esse lapidem ex aqua pura ortum, & congelatum non quidem frigore, sed diuini caloris vi, quam duritiem seruat varióſque suscipit colores. Proinde quid sit, & quo loco inueniatur, in hoc Diodoro assentimur, fieri ex purissimo humore lapidescente in visceribus terræ, & concrescere, ac tandem tractu temporis, pluuiarúmque impetu, quæ in præruptis mõtium vniuersam deradunt terram, apparere. Præstantissimum autem est album, aquæ clarissimæ modo perluceus.

Cristallum verum quid.

Cristali electio.

Antalium quid.

ANTALII.] Antalium est testaceum quoddam marinum, fistulæ modo longum, & concauum, foris strictum longitudine digiti parui, cuius effigiem Matheolus inter buccina in lib. 2. capit. 4. Dioscoridis depinxit, vt videre licebit.

Dentalium quid.

DENTALI.] Dentalium est parua concha marina dentalem rimam habens, & à recentioribus dentalium appellatur, quod cùm dentibus

maximè caninis similitudinem habeat. Cæterum notabimus, hæc duo simplicia non esse lapides (vt plurimi volunt) sed potius è concharum genere. De his satis Plinius lib.9. capit.36. de purpuris & buccinis.

NITRI.] Nitrum vel litrũ ab Arabibus baurach dicitur. Est autem nitrum res cognata sali, & veluti species salis. Hinc sal lucidum, sal Alexandrinum, sal Anderene, sal nitrum, vnum & idem sunt. Nitrum duplex. Natiuum, & Factitiũ. Natiuum fit ex terra nitrosa, aqua perfusa & sole siccata. Nec id aliorum fossilium modo cæditur, aut ligone à mõtibus effoditur, aut ex terraneo specu excauatur, aut ex solitudine in campis concretum legitur. Probatur natiuum nitrũ leue, colore purpureo, aut candido, in foramina dehiscens, quasi quid spongiosum, salsum, mordax, quale ex Brumis affertur. Factitij nitri plura sunt genera. Vnum ex nili aquis, nitrariis infusis, & quadraginta diebus ex siccatis fit: vt testatur Plinius lib.31. cap.10. De aliis generibus lege eũdem Plinium eodem lib. & capit. Et Galenum lib. 2. de Simpl. medicament. facultatibus capit.20. Ac de nitro hæc sufficiant. Nunc ad aphronitrum accedamus. Aphronitri duo sunt genera. Vnum quod ex speluncarum cameris, stiriarum instar concretum pendet. Id quia in se terram nullam, vel grauitatem, aut crassitiem habet, optimum à Galeno & album appellatur. Alterum est quod liquidum adhuc excidens in terrã defertur. Id ob admixtam sibi terram graue est, terreámque crassitiam habet: ob

Nitri variæ appellationes.

Nitri duo genera.

Nitrum natiuum quid.

Nitri natiui electio.

Nitri factitij genera plura.

Aphronitri genera duo.

Aphronitri primum genus.

Aphronitri secũdum genus.

De aphronitro. Plinij opinio.

id nigrius & deterius existit. Plinius vnum duntaxat facit, ídque esse scribit, quod in speluncis, & antris mollibus distillans colligitur. Id, quia spumæ concretæ simile est coniunctis duabus vocibus aphronitrum nominarunt: vt illud à spuma nitri, quæ non ita compacta & concreta est, sed aspectu triticeæ farinæ similis: nam separatis nominibus spumam nitri Græci ἀφρον νίτρου dicunt. Alij, vt sal & spuma salis se habent adinuicem, ita volunt nitrum & spumam nitri, adinuicem se habere. Estque salis ad nitrum, & contra nitri ad salem eadem ratio. Item spumæ salis ad spumã nitri magna cognatio. Cæterùm spuma nitri, aphronitrum, flos petræ, vel parietis quod halinitrum dicitur (vulgo salpetre) est res leuissima, glebosa, friabilis, spumosa, mordens, coloris pene purpurei & hæc optima. Verùm secundum Galenum libr. 9. de simplicium medicamẽt. facultatibus, spuma nitri, & aphronitrum in hoc differunt, quod spuma nitri aspectu triticeæ farinæ similis sit: hoc est, laxa, dissoluta & candida: aphronitrum autem farinæ speciem non habeat, neque ita dissolutum, aut laxum, sed concretum, coactum, & compactum sit: vt hinc pateat spumam nitri consistentia, quam aphronitrum, tenuiorem esse. Halinitrũ autem colligitur ex parietibus, & rupibus vetustissimis, atque vt lixiuium transcolatur, & igne concoquitur ex arbitrio artificis: eóque vtimur ad conficiendum puluerem tormentorum & bombardarum. Sed quia ad manum nitrum, aut aphronitrum, vel nitri spumam, habere nõ pos-

Halinitrum quid, & electio.

Spumæ nitri & aphronitri differentia.

Nitri veri, spumæ nitri & aphronitri, succedaneũ.

ſumus, illorũ loco vulgari noſtro halinitro vtimur, ſed præparato vt ſolet quotidie ab artificibus præparari.

GERSÆ SERPENTARIÆ.] Eſt Ceruſa. Per hanc autem ceruſam intelligamus eam, factã ex radicibus draconteæ minoris, vel ex radicibus ari, tamen radices ari nõ præſtãt ſecundũ mẽtem Gal. lib. 11. ſimpl. med. vbi ita ſcribit. Arum terrena eſſentia conſtat, ſed calida: proinde extergendi vim poſſidet, verum non valentem, ſicut dracontium. Meſues ſententiam confirmat Galeni in ſuis ſimplicibus capite de luf: aitque luf criſpum quod eſt dracontea minor, magis abſterſiuum quam planum. Igitur authoritate Galeni & Meſuæ radices draconteæ minoris potius hoc loco accipiendæ ſunt, quam ari radices: quæ conficitur in hunc modum. Radices draconteæ minoris (quæ folio conſtat hederaceo, magno, candidis notis inſigni, caule recto, bicubitali, verſicolore maculis reſperſo purpureis, ita vt anguen plane referat, bacculi craſſitudine, fructus ſummo in caule racematim cohærente: quam hodie nonnulli pharmacopœi male maiorem draconteam appellant, vt videre erit apud Dioſcoridem lib. 2. capit. 161.) huius inquam draconteæ radices ſufficienti quantitate tempore veris lectas, videlicet Iulio, vel Auguſto, ſecundum mentem Arnaldi de Villa noua, à terra lutóque mundabis, eáſque depurabis & ad ſolem deſiccabis ad humidi radicalis conſumptionem. Deſiccatæ ſubtilliſſimæ in mortario marmoreo cum piſtillo ligneo terantur, &

Gerſa ſerpẽtaria quid.

Draconteæ minoris electio.

Quorundam pharmacopœorum opinio reprobata.

Gerſam ſerpẽtariam cõficiendi modus.

in fictili vitreato ponantur: desuper aquæ rosaceæ quantitatem sufficientem affunde (nempe si sint ℥. xij. radices, aquæ lib. j. ß. tractando leuiter spatula lignea, vt imbuantur & commisceãtur. Tum linteolo cooperiãtur, ne puluis extraneus incidat: & soli exponantur vt siccẽtur spatula aliquoties moueantur. At vbi iam totum optimè siccatum fuerit, tantùmdem desuper aquæ rosarum iterum affundes, agitãdo vt supra: vásque cooperies & soli denuò ad siccandum appones. Deinde vbi totũ rursus siccatum erit, adhuc tantumdem aquæ rosarum super impones, ducendo vt prius spatula lignea, ac vas cooperi, & ad solem siccato. Hancque præparationem adhuc semel vel bis repetes, semper in sole siccãdo. Denique siccatam farinam pauco vino albo, & odorifero, aut succo citreorum immerge, & trochiscos effinge, quos in vase vitreo stricti orificij, vt facilius tegantur, ad vsum repone. Alij cerusam vel gersam è radicibus draconteis vt amylum ex frumento conficiũt, vtérque modus optimus, sed prior efficacissimus.

VIRES EX ANTIDOTARIO NICOLAI.

Pulchram reddit faciem lentigines de facie tollit, nigredinem à sole inductam delet, & pustulas in quacumque parte corporis ortas salsi phelgmatis mirabiliter reprimit & aufert: cicatricem in corpore subtiliat, leprosi faciem si ex eo vnguatur multum emundat: rubori oculorũ pruritui, & pallori, & erysipelati conducit.

CAPVT 17.

Vnguentum ad ſcabiem expertum incerto authore interdum Vſuale.

Vera deſcriptio in codice manu ſcripto reperta.

℞. Butyri recentis ſine ſale.

Axungiæ porcinæ recẽ.

Succi fumariæ non depurati.

Sulphuris [a] communis. añ. ℥.j.

Miſce fiat Vnguentum.

a Per ſulphur commune, factitium intellige.

SCHOLIA.

Axungiam porci collectam & præparatam, ſecundum modũ à nobis præſcriptũ in emplaſtris, vnâ cum butyro recenti in mortario plũbeo piſtillo pariter plũbeo friando cõtundes. Deinde ſulphuris puluerem tenuiſſimum deſuper inſperges, ſemper piſtillo ducẽdo, vt commiſceantur: quibus rite mixtis guttatim ſuccum fumariæ affundes piſtillo agitando vt prius, donec pars ſucci probè imbuta fuerit, hæcque agitatio repetetur quotieſcumque ſuccum alium immiſcebis. Quantitas verò præſcripta ſucci pedetentim iniecta & omnino imbuta, ſpatio duarum horarum iterum totum vt rite ſuccus permiſceatur, & ab eis non ſeparetur ſubagitabis, ſicque præpræparatum ad vſum ſeruabis.

Sulphuris varia nomina secundũ Arabes, & secundum Aristotelem.

SVLPHVRIS COMMVNIS.] Sulphur Chibur, vel Albusac Arabicæ dicitur. Aristoteles, Sect. 24. vltimo problemate ait antiquos vocauisse sulphur, sacrũ: atq; is idẽ sulphur appellat pabulũ ignis subterranei. Est autem sulphur de genere metallorum mediorum secundum Fallopium lib. de medicatis aquis, atque fossilibus capit. 8. & secundum Cristophorum Encelium Salueldensem Medicum lib. de Origine varietate, & natura corporum metallicorum, lapidũ & gemmarum. Sulphur terra est actione caloris exacte in essentiam sulphuream commutata, aquosis terrestribus, & igneis transeuntibus: vel pinguedo terræ, in minera terræ per tẽperatam decoctionem inspissata, quousque sit indurata, & sicca facta. Alij id generari ex purissima siccitate terræ, in qua omnibus modis prædominetur ignis, aiunt & quasi esse vaporem calidum, & siccum. Tamen vt verum fateamur, sulphur est vera pinguedo terræ, in minera terræ per temperatam decoctionẽ inspissata: &c. vt satis docte Fallopius & Cristophorus Encellius lib. & capit. prius citatis docuerũt. Chymistæ principium, & patrem metallorũ, & partem lapidis philosophorum esse dicunt. Duplex autem sulphur. Fossile seu Natiuum, & Factitium. Fossile, effoditur in quibusdam paludibus & montibus Islandiæ & Græcis, ἄπυρον dicitur (id est) ignem non expertum vel quasi sine igne: à Latinis & Pharmacopœis. Viuum appellatur, quod ex vena sua sine aliqua coctura accipiatur, vel quod nondum liquefactum, & in frustula fusum sit.

Sulphur quid variæ opiniones.

Sulphur proprie quid.

Sulphuris genera duo.

Sulphuris natiui effodiatio.

Matheolus in Comment. lib.5. cap.83. Dioscoridis, ait effodi aperto vndique cælo, non autem in cuniculis & subterraneis specubus. Probatur natiuum seu fossile, & quod apyron vocamus, secundum Dioscoridem lib. & capit. citato, nitidulæ ac fulguris modo splendidum, perlucens, minime lapidosum, quodque sit effosum: factitium, quod arte paratur perfectum, ignémque expertum. Fit autem diuersis modis. Nam aut ex aquis coquitur, aut ex gleba effosa, & in vasis coctis perficitur igni. De aliis modis conficiendi lege Dioscoridem lib. & capit. citato. Fallopium eodem lib. & capit. dicto. Cristophorum Encelium lib.1. capit.2. de Origine varietate & natura corporum metallicorum, &c. Laudatur factitium, extinctum, siue mortuum ita: quo enim virentius, quo magis oleosum, & pingue eo melius. Et hæc sunt, quæ noui & legi de sulphure: quod si plura voles, require apud Georgium Agricolam in fine, lib.3. fossiliũ. Plinium lib.35. capit.15. Auicennam lib.2. capit. de Sulphure.

Matheoli opinio.

Sulphuris natiui electio.

Sulphuris factitij conficiendi varij modi.

Sulphuris factitij electio.

VIRES AB EODEM AVTHORE MANV SCRIPTO.

Scabiei & morpheæ quod vulgus (mal de saint Main) appellant, maximè confert.

CAPVT 18.

Vnguentum comitisse descriptũ à Guillelmo Varignano, in tract.16. cap.4. de retentione mẽstruorum & oris matricis & exuccatione eius Vsuale.

Varignane textus verus.

℞. Corticũ medianorũ castanearũ.
Glandium corticum medianorum.
Arboris Glandiũ corticũ medianor.
[a] Myrtillorum.
[b] Candæ Caballinæ.
[c] Gallarum.
[d] Corticum fabarum.
[e] Ozimorum Vel arillorum vuarũ.
[f] Sorbellarum Siccarum.
[g] Mespillorum.
Radicum chelidoniæ.
Foliorum pruni syluestris [h] añ.
Terantur grosse, & coquantur in
Aquæ plantaginis. ℔.viij.
perfecte & colentur
℞. ergo [i] ceram quantumuis.
dissolue cum
Oleo myrtino.

a Myrtillorum semen sume.
b Per caudam caballinam, equinã intellige.
c Gallas nõ perforatas, virides, & firmas intellige: eo quod acerbiores sunt perforatis.
d Cortices fabarũ paruarum & nigrarum accipe.
e Ozimorũ vel arillorum vuarum maturorũ cape, qui acini dicuntur quia tunc maturescente vua sicciores fiunt.
f Sorba immatura ad humidi consumptionẽ siccata accipe.
g Mespilla immatura, non autem siccata cape: vt nonnulli volunt nam tantũ abest, vt siccari possint vt putrescãt & maturescant magis.
h Per añ. author intelligit partes æquales videlicet vnc. j. se.
i Ceram citrinam accipe & per quantumuis vnc. viij. se. intellige secũdum exigentiã confectionis vnguenti.

k Cum aqua prædicta, hoc est, prædicta decoctione.
l Castanearū cortices medianos accipe.
m Glandiū, & arboris eius cortices medianos sume.
n Gallas virides & non perforatas accipe.
o Per P.j. vnc. j. intellige.
p Post ozimorum alias arillorum sequitur sorba & mespilla & omissa fuerūt à bibliopola idcirco apponendæ sunt vnc.se. quæ faciūt P.se.
q Trochiscos de carabe, Varignane descriptionis scilicet, si reperiantur in suo antidotario, si vero nō, trochiscos illos de carabe à Mesue descriptos. Et per P se. vel P j. vnc.se. vel vnc j. intellige.
r Oleum mastichinum varignane descriptiōis si in suo antidotario reperiatur, si vero non inueniatur scriptum: istud Mesues accipe, & per quod suffi. vnc.iiij. intellige. Nihilominus tamen si astringentius recuperetur intētione & scopo vnguenti felicius vsurpare poterimus.

& lauetur n ouies cum [k] aqua prædicta semper innouando quacumq; vice, postea

℞. Corticum prædictarum [l] castanearum.

[m] Glandium, & arboris eius.

[n] Gallarum. añ. [o] P.j.

Cineris ossium cruris bouis.

Seminis myrtillorum.

Ozimorum alias arillorū. añ. P.ß.

[p] Terantur & fiat puluis tenuissimus.

℞. ergo istius pulueris. P.ij.

[q] Trochisci de Carabe. P. ß. alias Par. j.

Misceantur, & cum prædicta cera & oleo myrtino lotis addito eis

[r] Oleum mastichinum non lotum quod suffi.

SCHOLIA.

Antequam ad methodum conficiendi hoc vnguētum deueniamus, quid author velit intelligere, videamus. Cum dicit. Recipe ergo istius

pulueris P.ij. Trochiſcorum de Carabe P.ß. alias P.j. &c. ſic (vt mea fert opinio) intelligere debemus. Si Pharmacopœus nolit totam compoſitionem facere, ſed partem aliquam, accipiat pro partibus iſtius pulueris, trochiſc. de carabe P.ß. vel vnam, ceræ lotæ nouies cum prædicta decoctione Par.vj. olei myrtillorum loti nouies cũ prædicta decoctione Par. xvj. olei maſtichini non loti P.ij. Sed ſi totum velit cõponere, aſſumat Par.j.ß. vel tres trochiſcorum de carabe, olei maſtichini ℥ iiij. cum prædictis ante paratis, reliquendo textum illum ℞. iſtius pulueris Par.ij. &c. Præterea ſatis nobis apparet, pondus & doſim ſimplicium decoctionem ingredientium, omiſſa fuiſſe: quare autem Varignana omiſerit, ignoramus, & pariter doſim, ceræ, & olei: niſi forſan (ſaluo meliori iudicio) quia ſunt menſtruorum fluxus, aliis quam aliis vehementiores, aut parciores, vnde aliis magis quam aliis maior, aut parcior requiritur aſtrictio: ea de cauſa dicemus præſtantius eſſe vt qui hoc vnguento voluerit vti, præſcribat ſimplicia omnia pondera pro ratione fluxus menſtrui vel erratum traductori aut Typographo attribuemus. Tamen ne deſit nobis hoc vnguentum neceſſitatis tempore propter pondera ſimplicium omiſſa, conſueuimus in noſtris officinis hoc trãſcriptum à Præpoſito vnguentum præparare, definitis, & determinatis ponderibus cuius deſcriptio talis eſt.

Præpoſiti vera deſcriptio.

℞. Corticum medianorum castanearum.

Corticum medianorũ arboris Glandium, & Glandium.

Myrtillorum.

Caudæ equinæ.

a Corticum fabarum.

a Inter caudam equinam & cortices fabarum Præpositus omisit gallas, & addendę sunt.

Acinorum vuarum.

Sorbarum siccarum immaturarum,

Mespillorum immaturarum.

Radicum chelidoniæ.

Foliorũ prunorũ syluestriũ añ. ℥ j. ß

Terantur grosso modo & coquantur in

Aquæ plantag. ℔. viij.

vsque ad consumptionem medietatis & tunc

℞. Ceræ nouæ. ℥ viij. ß.

Olei myrtillorum. ℔. ij. ß.

misce & laua oleum & ceram cum suprascripta decoctione nouies, semper renouando aquam: & cum hoc factum fuerit

℞. Corticum castanearum.

Glandium.

Corticum medianorum arboris Glandium.

Gallarum. an̄. vnc.j.

Cineris ossium cruris bouis.

Myrtillorum.

Acinorum vuarum.

Sorbarum siccarum. an̄.℥.ß.

Trochiscorum de Carabe. [b] ℥ ij.

b Alij legunt vnc.j. sc. sed si valentius, astringentius expectemus, legendum erit vnc.ij. sc. vel iij.

Puluerisentur subtiliter puluerisanda, & cum prædictis cera & oleo lotis cum supra dicta decoctione fiat vnguētum. Hic finitur textus Præpositi: nunc accedamus ad veram methodum conficiendi.

Vnguenti huius conficiēdi vera methodus.

Recentia simplicia secundum naturam, quam in se habent (nam alia aliis citius vel tardius recuperantur) tempore & loco collecta, crassiuscule in mortario æreo, cum pistillo ferreo, ordine trita in lib.viij. aquæ plantaginis, ad mediæ partis consumptionem coquantur: vt cortex medianus arboris quercini, acini vuarum, radix chelidoniæ, mespilla, sorba, cauda equina, semē myrtillorum, pruni syluestris folia, cortices fabarum, mediani glandium, castanearum cortices, & gallas; quæ omnia vbi rectè cocta erunt,

duarum horarum spatio in infusione permittes: signum autem perfectè coctionis, & infusionis tale est. Accipe gladium maximè nitidũ & politum ex ferro factum, immitte in decoctum: si cum extrahis sit liuidius, & nigrescens cum adhæsione & difficulter eluibili, tum concoctio, & infusio perfecta & peracta, quam infusionem mediocriter calidam velociter extorquẽdo colabis, & colaturã in nouem partes diuides: postea ceram minutatim incisam, vna cum oleo myrtino in diplomate liquatam, & adhuc calẽtem lauabis cum prima parte colaturæ calidæ, agitãdo ac versando donec totum refrigeretur: deinde vase duplici liquabis, & refrigerare permittes aquam quã subsidentem ex lotione deiicies: ea eiecta ceram iterũ eodem vase, eodémque igne liquabis: & cum secunda parte decocti calidi lauabis, tractãdo vt prius, donec frigescat: & aquam vt antea deiicies: sicque septies etiam iterabis, donec nulla pars prædictæ colaturæ supersit: postremo totum probè ablutum in diplomate liquabis, & puluerem tenuissimũ ossium cruris bouis duriter agitãdo immiscebis: paulo post pulueres sequẽtium pertenues & in polinem redactos ordine, vt corticum mediorũ arboris quercini, & mediorum corticum glandium, corticum mediorum castanearum, gallarum, sorborum, mespillorum, seminum myrtillorum, acinorum vuarum, insperges: desuper trochiscos de carabe celeriter & diu agitando coniunges, & subiges: subactáque omnia simul & complexa ad consistentiæ spissitudinem ser-

Decoctionis huiusce vnguenti signũ.

uabis ad vſum. In hoc animaduertẽdum Varignanã in puluere huiuſce vnguẽti ſorba & meſpilla omiſiſſe, & Præpoſitum in eodem puluere meſpilla, & gallas in decoctione, quas addere oportet poſt caudam equinã cum decoctionem parare volueris, & meſpilla addere cõuenit cum puluere dicti vnguẽti. Præterea Varignanam in ſuo textu ſcribere. Et lauetur nouies cum aqua prædicta ſemper innouando quacumque vice &c. Reuera melius (pace aliorum dixerim) ac præſtantius eſſet hoc vnguentum, ſi non eiiceretur decoctum, ſed potius cum eo miſceretur: quod certè fieri non poteſt, ſi in promptu egeamus: ſi verò cõſeruare velimus, nequimus quia breui temporis ſpatio ob decoctionem corrumperetur, & rancidum redderetur. Cæterum fieri non poteſt hoc vnguentum niſi menſe ſeptembri, vel octobri, propter multa ſimplicia, quæ tantum his duobus menſibus in ſuo ſtatu reperiuntur. Caueat porro pharmacopœus ne in grumos abeat hoc vnguentum cum volet ſimplicia probè trita miſcere: & ſi forte fortuna abeat in grumos, ſic reſtituere poteris. Accipe ſetaceum & pedetentim vnguentũ grumatum ſuperdictum ſetaceum ſpatula lignea fricando tranſcola, donec totum ſit tranſcolatum. Hoc namque pacto reſtitutum erit, nec vlli grumi apparebunt.

Quo tempore ſunt colligenda oſſa cruris bouis ad cineres faciendos.

CINERIS OSSIVM CRVRIS BOVIS.] Oſſa in cineres redigenda aptius interlunio colligi debere videntur: quod nimirum lunæ incrementum aut decrementum corporis totius partes

tes

tes immittantur. Nec vero dubium est quin interlunio solidæ omnes partes quam plenilunio, longè sint sicciores. In cinerem autem hac methodo ossa conuertes. Vas figulinum accipito, & ossa recentia, cõfracta carne carentia cruris bouis in dicto vase imponito vásq; furno fusorio circumcirca carbonibus accensis adaptetur & illic dimittatur semper ignem continuando coúsque dum dicta ossa alba apareant absque vlla nigredine & friabilia digitis sentiãtur, quod vere signum adustionis est: sic adusta diligentissime ad vsum illa seruabis. Sícque cætera ossa animalium ad cinerem faciendum debent eligi & aduri.

Ossium cruris bouis v-stio.

OLEI MYRTILLORVM.] Scilicet ℔.ij.ß. Alij mastichinum & myrtinum æquis partibus sumunt. Magna est cõtentio inter nos pharmacopœos, cum hoc vnguentum parare volumus, quale oleum myrtinum debeamus accipere, cõpositum, an simplex, cum de eo nihil determinet Varignana, neque in suis tractatibus aliquã olei myrtini descriptionem assignarit. Quidam sentiunt, & affirmant accipiendum esse oleum compositum myrtinum ex descriptione Alexandrini, quod Præpositus in suo dispẽsario scripsit: sed (pace dixerim) perperam: nam oleum myrtinum compositum Alexandrini continet crocum, quod maximè menses educit: quod certè est præter scopum: nam ad sistenda mẽstrua vnguentum componitur: ergo myrtinum oleum compositum à Nicolao Alexandrino & Præposito minimè conferet: nam poros & meatus re-

ſeraret & aperiret & non aſtringeret, ratione croci: ſed ſua ſe tuentur ratione dicentes: vnguentum omnino aſtrictiuum eſſe, nec ſimplicia aſtringentia, quæ in vnguento ponuntur, poſſe operari, & ad partes deferri, ſine aliquo vehiculo & deferente: & hac ratione oleum myrtinum compoſitum vſurpant, vt crocum ſit pro vehiculo, & vim aliorum ſua ſubtilitate deferat, & ad agendum excitet. Tamen (ſaluo eorum iudicio) exiſtimo, vt Luminare maius ſect. 10. de ceratis & vnguentis teſtatur, ſimplex oleũ à Meſue deſcriptum 12. diſtinctione de oleis ſumendũ, cũ ſcilicet non ſit opus dilatatione meatuum, ſed omnimoda aſtrictione. Nihilominus medicorum ratiocinãtium eſto ea de re iudiciũ.

VIRES A DOCTORIBVS MEDICIS NOTATÆ.

Incœptum abortum prohibet: hæmorrhoidas ſiſtit, ac laxatos lumbos conciliat.

CAPVT 19.

Vnguentum mundificatiuum de apio authore incerto: interdum Vſuale, & mihi frequens.

Verus textus in codice manu ſcripto repertus.

℞. Abſinthij noſtri vulgaris foliorum.
Foliorum ſolani hortenſis.
Foliorum portulacæ ſatiuæ.

Caprifolij. Mille folij.

Poligonij maris.

Semperuiui minoris cũ albis florib

Foliorum plantaginis maioris.

Radicis rubiæ maioris.

Semperuiui maioris.

Foliorum betonicæ.

Foliorum verbenæ. añ. M. iij.

Foliorum apij. M. v.

Foliorum pimpinelle.

Florum hyperici.

Foliorũ Galiopsis.id est vrticæ fetid

Centaurei minoris summitates.

Foliorum pilosellæ.

Foliorum chelidoniæ. añ. M.j.ß.

Foliorum [a] rostri porcini.

Foliorũ [b] simphyti petrei. añ.M.ij.

Radicis [c] simphyti maioris. ℥.v.

Pistentur herbæ & radices & bulliant vna cum

Succi peti. ℔.ij. &

M ij

a Per rostrum porcinũ, dentem leonis vel caninam herbam à quibusdam caput monachi dictam sume.

b Simphytum petreum, Dioscoridis scilicet quodque habet folia thimi & origano tenui similia, intellige.

c Simphytum maius illud quod aliqui pecton vocant cape.

Olei communis veteris. . ℔. ix.

ad consumptionem humiditatis herbarum & succi, tunc colentur colaturæ adde

Ceræ citrinæ. ℔. ij.

Sepi Caprini.

Resinæ puræ. añ. ℥ xij.

Terebinthinæ communis. ℥ ix.

Misce fiat vnguentum.

SCHOLIA.

Secundum veram collectionem, nempe cum tempus oportunum erit, herbæ recentes legantur, & nitidæ mensuratéque incidantur ordine, & in mortario lapideo vehementissime tundantur. Deinde in fictili stricti oris bene cooperto, cum quantitate olei prædicta, & succi peti, spatio vnius diei, vt infundantur, igne lento fouebis. Infusione peracta eodem igne ad totius humidi aquei herbarum, & succi peti consumptionem coques: quo humido consumpto, panno canabino maximè rudi calidè totū velociter extorquebis: colatum igni prædicto vnâ cum cera confracta & sepo caprino, vt liquescant, appones: paulopost resinam pariter diuisam, spatula ducendo. His liquatis, & ab igne depositis terebinthinam addes. Hoc itaque modo mundificatiuum de apio arte erit paratum, quod ad vsum seruabis. Augusto & septembri mense confici

debet, eo quod hoc tempore herbæ maximè vigent.

In hoc maxime notãdum chaos esse apud nos pharmacopœos, & tantam diuersitatem ad mũdificatiuum de apio conficiendum. Nam plurimi sunt qui ex aloe, mirrha, sarcocolla terebinthina & melle rosato conficiunt Alij ex terebinthina, & melle rosato: alij ex mirrha, melle rosato, & terebinthina: alij vnguento egyptiaco, & apostolorum vtuntur pro mũdificatiuo. Sed (vt verum fatear) nullum mundificatiuum debemus tenere paratum, pararíque debet secundum exigentiam morbi, simplex vel compositum. Nam in dies magis minusue morbus mundificatione indiget. Igitur censerem mundificatiuum componi, cum à medicis & chirurgicis indicitur pro ratione morbi.

VIRES A QVIBVSDAM PROBATÆ.

Ad vlcera emundanda maximè prodest.

CAPVT 20.

Vnguentum Neapolitanum maximè expertum authore incerto: Interdum Visuale.

Vera descriptio in codice manu scripto reperta.

℞. Radicis altheæ.

Radicis ireos nostratis.

Radicis inulæ campanæ.

Radicis brioniæ.

Radicis lapathij acuti. añ. ℥ iij.

Foliorum saluiæ.

Rosmarini. añ. M.j.ß.

Fumariæ.

Scabiosæ cum toto añ. M.ij.

Incidantur radices minutim & contundantur, herbæ simili modo, & omnia in

Vini albi odoriferi. ℔.iij.

Aquæ fontis. ℔.j. ß.

spatio sex dierum infundantur bulliántque vna cum

Butyri recen̄. sine sale. ℥. iiij.

Axung. porcinæ veteris non fœtidæ ℔.j.

Olei communis veteris. ℥ iiij.

ad cõsumptionem vini & aquæ, exprimantur & infrigidentur, addẽdo

Theriaces veteris. ℥ j. ß.

Mithridatij veteris. ℥. j.

Sulphuris viui. ʒ ij.

Argenti viui extincti cum terebinthina. ℥ vj.

His omnibus additis, diúque agitatis in mortario totum ad vſum reconde.

SCHOLIA.

In prædicto vino albo & aqua radices omnes tempore cõuenienti lectas, & à ſordibus repurgatas, minutim inciſas, ordine in mortario lapideo, piſtillo ligneo, multũ cõtundito: pariter fumariam ſcabioſam, ſaluiam, & roſmarinũ: tum hæc omnia vbi contuſa per ſe erunt, ſex dierum ſpatio in fictili ſtricti orificij obturato, infuſioni adaptẽtur igne leui & tardo vt melior omniũ fiat infuſio, & penetratio (melius tamen vinum igne ne aceſcat non caleſcere.) Septimo autem die eodem igne coquantur, ad mediæ partis cõſumptionem ſpatula mouendo. Vbi cocta fuerint, & dum adhuc calent linteolo aſpero in aliud vas contorquentur & exprimantur: in colaturam adhuc calidam oleum, butyrum, axungiam porcinam, vt liquefiant, iniicies, & ad alteram humidi partem concoques: coctis refrigeratíſque, theriacam & mitridatium immiſcebis perpetuo ſpatula mouendo: paulopoſt te-

nuiſſimum puluerem ſulphuris, denique argentum viuum (prius tamen à ſordibus defæcatum & tranſcolatum) modus autem defæcationis & tranſcolationis vide ſupra hac Sect. capit. 10. in mortario cum terebinthina extinctum & optime incorporatum cum aliis ſubiges & permiſce bis: hocque totum, vbi probe ſpatio vnius diei agitatum fuerit, in pixide terrea ſeruabis. Hyberno autem tēpore cōficiatur propter radices.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PROBATÆ.

Eaſdem enim facultates obtinet vt emplaſtrū de vigo cum mercurio ſupra ſcriptum.

CAPVT 21.

Vnguentum Aregum Myrepſi ex Sect. 3. num. 48. Vſuale.

Textus Myrepſi verus.

a ℞. Roſmarini.

b Sampſuchi.

c Iridis.

d Serpilli.

Ruthæ.

a Roſmarini ſummitates emergentes cum florum eruptiōe intellige.
b Per Sampſuchū, maioranam cape.
c Iridis Illiricæ radices recentes ſume ſi ſecundum Myrepſi intentionē parare velis, ita quoque radices iari in medio autumni collectæ, ſi ſecundū mentē Præpoſiti: nā legit radicis iari.
d Serpilli & ruthæ fo-

e Radicis maluæ agrestis. Singul. ℥ ij. ʒ ij. & quartam partem.

Foliorum lauri.

f Saluiæ.

Sabinæ. Singul. ℥ j. ß.

g Laureolæ. ℥ iiij. ß.

h Calaminthæ. ℥ iij.

i Mastiches.

k Thuris. Singul. ʒ iij.

Pyrethri.

l Euphorbij. Singul. ℥. ß.

ZZiberis.

Piperis communis.

Singul. m Exag. iiij. ß.

n Olei moschati. Exag. j. ß.

Petrolei aut pro eo o olei sanctæ Barbaræ. ℥. ß.

Adipis vrsini.

p Olei laurini Singul. ℥ j. ß.

lia sume.

e Radicis maluæ agrestis loco, legit Præpositus radicis sciscidis (quod plures interpretatur cucumeris asinini) & per quartam partem drach. j. Grana xv. intellige.

f Saluiæ & Sabinæ folia accipe.

g Pulicariæ maioris & minoris, & radicis brioniæ, inter sabinā & laureolā Præpositus capit.

h Calaminthām montanam sume.

i Foliorū sciscidis, inter calaminthām & mastichen Præpositus sumit.

k Thus masculum vel olibanum accipe.

l Euphorbium mediæ ætatis accipe, quia scopus vnguenti est calefacere.

m Per Exagia iiij. se. drach. vj. cape: quid autem sit exagium Græcum vide supra cap. 14. in hac Sect. 2.

n Oleum moschatellinum videtur esse apud quosdā oleum muscellinū, quod plurimi interpretantur de been quod ego non puto. Et per exagium. j. & sem. drach. ij. cape.

o Per oleũ ſãctæ Barbare, iſtud oleũ quemadmodũ Myrepſus deſcripſit accipe. ſi vice petrolei excipere vis.
p Oleum laurinũ per expreſſionẽ intellige, non autem noſtrũ vulgare, quod cõficitur ex axũgiis porcinis, foliis baccíſque lauri ſimul tritis, & coctis, cuius olei per expreſſionẽ facti, meminit Dioſcorides & Myrepſus, vt perfectior ſit cõpoſitio & calidioris intentionis.
q Butyri, an recens, an vetus ſit intelligẽdum nemo explicat, ſic tamen permeãdi & porros ſubeũdi materiam requiras, item & digerandi pro ſcopo vnguẽti videtur eligendũ vetus, quemadmodum & Galenus oleũ vetus ad eaſdẽ intentiones præferre ſolet.
r Oleum oliuarum vetus accipe.
ſ Ceram naturaliter albam ponticam excipe, & per quartã partem, libræ, vnc. iij. accipe.

q Butyri. ℥ ij.

r Olei communis. ℔.ij. ß.

Ceræ albæ puræ. ℔. ß, & quartam partem.

Herbæ vna cum radicibus proiiciantur in vinum die vno: altero vero die eximãtur, & in mortario probe tundãtur: dein in oleũ iniiciãtur & illic diebus ſeptem permittantur. Poſtea probe decoquãtur & colentur, rurſúſque bulliant, atque imponantur butyrum, adipes, & cera omnibúſque liquatis iniicito ſanctæ Barbare oleum, moſchatum, & laurinum: dein imponito Thus, zziber, piper pyrethrum probè trita. Omniáque ſimul bene in mortario ſubacta tollantur & in vaſe recondantur.

SCHOLIA.

Fictili tecto radices maluæ ſylueſtris & iridis per ſe minutim inciſas, ac probe in mortario lapideo cum piſtillo ligneo tuſas impone: deſuper ſeparatim quæ ſequtur in idem mortarium velociter trita coniice, vt rutham, laureolam, ſabinam, ſaluiam, lauri, ſampſychi, & calaminthæ folia, ſerpilli, & ſummitates roſmarini: ſpatióque octo dierũ

vna cum vini rubri ℔. viij. ad macerandum appone. Nonnulli tepidum aut calidũ esse liquorem infusionis volunt: tamen melius vinum nõ incalescere igne ne acescat: nam per se ignem sine calore satis retinet, & exprimit, & feruorem excitat. Sequenti verò die ad mediæ partis consumptionem igne lento concoque, spatula aliquoties ducendo. Deinde oleum cõmune prædictum in decocto adiicies (alij oleum, butyrum vna cum adipe vrsino, & vino, coquunt) rursúsque omnia coques donec totum vinum euaporatum, & aqueus humor herbarum in vaporem resolutus fuerit, vt prius spatula intercoquendũ mouendo. Postea probe per saccũ cannabinum torquendo calidè exprimes. Expressioni verò butyrum, & vrsinum adipem vt liquẽtur addes. His liquatis iterum igni lento expressionẽ mixtam cũ butyro & adipe vrsino appones, statímque ceram diuisam vt liquefiat iniicies: liquatam, ab igne depones: mox oleum laurinũ, moschatum seu moschelinum, & petroleum commiscebis, celeriter subinde mouendo, quousque omnia ritè frigescãt. Vbi omnia refrigerata fuerint, pulueres tenuissimos radicum pirethri, zziberis & piperis insperges, desuper thuris & mastiches puluerem separatim factum permiscebis: vltimo euphorbium quàm tenuissimè puluerisatum addes. Totum subactum ad vsum recondes. Maximè autem in hoc parãdo vnguẽto notandum nullam descriptionem nos debere accipere præter istam quæ à Myrepso descripta est: nam is & primus illam descripsit, & do-

sis simplicium optimam habet proportionem, respectu aliorum qui hanc descripserunt. Præpositus quoque hanc describit, & radices iari loco radicũ iridis, radices sciscidis & folia, loco radicum maluæ syluestris vsurpat : bryoniam præterea & vtrámque policariã vltra hanc Myrepsi adiungit : atque ingredientium põdera ex dimidio contrahit : quorum ferè nullum respõdet põderi à Myrepso descripto. Rursus simplicia Præpositus in oleo absq; vino infundit, procliui quidem lapsu attamen non negligẽdo. Itaque id vnguentum cõponentes falli nolumus.

VIRES DESIGNATÆ A MYREPSO.

Ad omnem dolorem stomachi & ventris, ad vterina mulierum mala, distentiones, quartanas, comitiales, spinæ dolores, & renum valet. In quartana ante inuasionẽ vtiliter eo spina & scapulæ inunguntur.

CAPVT 22.

Vnguentum de Tuthia, quod oculorum affectibus confert, authore incerto, mihi frequens & Vsuale.

Vera descriptio manu scripta.

a ℞. Pompholygis lotæ. ʒ vj.

Stibij crudi vsti & loti. ʒ j.

a Per pompholygem, quintã speciẽ cadmiæ Dioscoridis (quæ cri-

pintis dicitur) lotámq; intellige. Modus autẽ lauandi vide supra in ista sect. capit. II. vbi agitur de plumbo nam vt lauatur plumbũ, sic cadmia & pompholix lauantur.

b Per Trochiscos albos, illos quos descripsit Rhasis accipe.

Sacchari candi. ℥. ß.

b Trochiscorum alb. ʒ.ij.

Butyri recentis sine sale loti. ℥.vj.

Misce fiat vnguentum cum lapide calaminari.

SCHOLIA.

Confice sic. Sumito lib.ß.lapidis calaminaris, eámque in quatuor parteis diuide, ita vt pars vna non excedat aliam. Prima autem pars igni incandescat: ignita in ℔.j.aquæ rosarum, in qua prius coxeris foliorum ruthæ nostræ hortensis ʒ.ß. & foliorum fœniculi ʒ j. extingatur. Tum illa prima lapidis pars abiiciatur. Deinde altera pars in eodem igne ardescat, & in prædicta aqua rosacea restingatur, & restincta deiiciatur: Rursus aliæ duæ partes, quæ restant vt prius sigillatim incendantur, & in aqua supradicta extingãtur & eiiciantur. Tunc aqua per lineum pannũ nitidum coletur: ac in ea demũ aqua, butyrum pluribus ante vicibus aqua communi elotum, (aquam illam communem semper abiiciendo) longa agitatione penitus commisceatur: quod fiet, si aqua sensim butyro instilletur, nõ autem affatim affundatur: alioqui enim vix vnquam coincorporantur: dein pompholigem & stibiũ optimè leuigata (vt in superioribus emplastris & vnguentis leuigationis modum docuimus) butyro ita cum dicta aqua rosacea incorporato

Ignem carbonũ prius accensorũ absque fumo antequã lapidẽ calaminarẽ recipiat accipe.

inſpergas: deſuper ſaccharum candum ritè pulueriſatum, & albos trochiſcos in pollinem redactos adiice. Omnia denique commixta ac ſubacta, ſcilicet in mortario plumbeo cum piſtillo ex eadem materia facto, ad vſum in pixide figulina vitreata ſeruato. Adde ℥.j.ß. olei amygdalarum dulcium ſine igne & recens facti, pluribúſque vicibus cum æquis partibus aquæ roſaceæ & fœniculi loti ſemper inter lauandum abiiciendo aquam pro quacumque vice.

Stibij variæ appellatiões.

STIBII CRVDI VSTI ET LOTI.] Stibium, ſtimmi, antimonium, vnum & idem ſignificant. Eſt autem ſtibium ſecũdum Plinium lib. 33. capit. 6. lapis ſpumæ candidæ & nitentis, non tamen tranſlucentis. Braſſauolus vult eſſe plumbum: Alij lapidem plumbarium referre, magis tamen quam plumbum nitet, aut radiat, & magis friabile, manúſque tingens. Alij marcheſitam librariorum vel impreſſorum. Matheus Syluaticus lib. pandectarum capit. 24. ait eſſe venam terræ ſimilem plumbo. Serapius lib. aggregat. capi. ai truad. idem cum Syluatico ſentit. Alij metallum eſſe aſſerunt eo quod eliquatur vt alia metalla, & quia facile cum ipſis metallis commiſcetur. Ex his variis ſententiis, Plinij ſentẽtiam ſequamur. Nam ſtibium eſt de genere foſſilium quæ ſapiunt naturam, & metalli & lapidis. Quatenus enim liquatur vt metalla, ſapit naturam metallorũ: quatenus autem friabile, eſt reuera de genere lapidis & metalli. Duo eius genera reperiuntur: mas & fœmina. Mas horridior ſcabriórque, & minus põderoſus mi-

Stibium propriæ quid

Stibiũ quid, variæ ſententiæ.

Stibij duo genera.

núſque radians: Fœmina contra nitet, friabilis, fiſſuríſque non globis dehiſcens. Quæ diſcrimina poſſunt optimè demonſtrari in fodinis Germaniæ vbi maximè abundat, vt à quodam amico Germano doctiſſimo accepi ſe vtrúmque fodiſſe. Præſtat autem ſtibium fœmineum, ſplendidiſſimum, nitidum, in confractu cruſtoſum, terræ & calculorum expers. Raro hodie foſſile in noſtris officinis habetur: excoctum vero ſeu eliquatum habemus. Vritur & lauatur in hoc vnguento ad ſulphureas & acres partes tollendas: vel propter acredinem à ſulphure contractam: ne oculis noceat: quæ vſtio & lotio talis eſſe debet. Quantitatem quam voles ſtibij accipito, & in polinem tenuiſſimum reducito: deinde in fictile amplum non plumbatum, coniicito: tum demum carbonibus accenſis ad calcinandum cautè exponito, quoad corpuſcula illa, quæ emicant, ſplendorem ſuum amiſerint, vapórque ſulphuris omnis ceſſauerit, fœtórque obſoleuerit, interdum tamen ſpatula ærea mouendo. Stibium autem in calcem cõuerſum ſubalbicantis cineris faciem contrahet. Tunc ℥.iiij. iſtius calcis in pollinem rediges & in vini albi veteris ℥ ij. in fictili cooperto triũ horarum ſpatio macerabis: & infuſione peracta vinum euaporabis paulatim ſuper cineres calidos ad ſtibij ſiccationem, ſiccatum itidem in ℥ ij. lactis mulieris pariter macerabis & lac ſuper cineres calidos conſumes. Conſumpto lactè & ſtibio ſiccato aliud lac affundes, & iterum ſtibium macerabis eodem igne ad lactis conſumptionem, con-

Stibij optimi electio.

Stibij vſtio & lotio ſecundum huius vnguenti ſcopum.

Per cautè intelligẽdũ, vt ignis paruus & admodũ exiguus ſit cum calcinatur.

ſumpto lacte & deſiccatum ſtibium nouies vel decies in æquis partibus ſtillatitiæ aquæ roſarũ & fœniculi, ſemper abiiciendo aquam & aliam ſtillatitiam innouando in mortario lapideo ablues, Atque hoc modo ſtibium vſtum & ablutum & ſiccatum recōde, tutéque ad oculorũ affectus vtere. Dioſcorides lib. 5. capit. 59. alium torrendi & exurendi modũ docet. Plinius quoque loco ſupra citato aliam methodum torrendi exhibet hos tu modos poteris diligenter obſeruare ſi noſtra non ſufficiat præparatio. Cæterum huius vnguenti nulla eſt authoritas, ſed experientia multa & bona.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PROBATÆ.

Maxime ad oculorum affectiones & ad hebetudinem confert, fluxiones & inflammationes ſiſtit.

DE OLEIS

DE OLEIS SECTIO TERTIA.

Vandoquidem ſuperiori ſectione vnguẽta vniuerſa, quæ paſſim in officinis habẽtur in vſu, qua fieri potuit diligẽtia & breuitate à nobis explicata ſunt: nunc ordine ad oleorum conficiendorum methodum accedendum: quorum ſubiectum & materia eadem eſt cum materia vnguentorum & emplaſtrorum; cum ex quacũque re habeatur oleum ſiue ſimplex, ſiue compoſitum. Simplex aliquando ſpõte, vt petroleum: aliquando per expreſſionem ſine aliqua additione, vt ex ſimplicibus quæ ſuccum habent oleaginoſum, quemadmodum ex tritis oliuis maturis, vel immaturis, quod maxime & proprie oleum à Syluio appellatur: item ex nucibus, amigdalis, ſeminibus, & conſimilibus, ab eodem Syluio oleum abuſiue nuncupatur. Compoſitum verò aliquãdo per infuſionẽ in oleo cõmuni, vel in alio, in ſole, vel igne lento coctum cum expreſſione fit: vt roſatum, violatum, chamæmelinum, anethinum & ſimilia: Aliquãdo per reſolutionem coctione & expreſſione, ſine vlla additione, vt oleum ouorum, de frumento. Aliquando per artem chymiſticam, hoc eſt, per aſcenſum, vel deſcenſum, vt oleum de cera, butyro, axungiis, lignis, ſeminibus, & cõſimilibus. De quibus omnibus nobis eſt agẽdum, dempto oleo communi, ſeu maximè proprio, quod omnibus notum eſt. De aliis igitur quantum rei ſcopus & ratio exiget dicemus.

SECTIO III.

DE OLEORVM GENERE SECVNDO quod à Syluio oleum abuſiue appellatur.

CAPVT I.

Oleum Amygdalarum dulcium à Meſue deſcriptũ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

℞. Ex amygdalis mũdatis ab vtroque cortice [a] quantitatem quam volueris.

a Per quantitatem quã volueris, intellige lib. j. vel ij. vel iij. vt res poſtulabit.

Et tere contritione vltima, & fac [b] paſtones ex eis, & dimitte in loco calido per ſpatiũ circiter horarum quinque deinde iterum tere, & pone in [c] zaynari, & ſtringantur, & exprimantur & emanabit oleum. Si autem in vaſe dúplici circiter per horæ ſpatiũ coxeris, deinde expreſſeris in zaynari, emanabit abũdantius. At ſi amygdalis tritis ſacellos impleueris, & ſub cinere calido, aut arena calida inter pannos ſepelieris, & poſtea expreſſeris, abundabit oleum. Modus [d] operationis alius eſt. Malaxentur in [e] tina, ſicut paſta malaxatur, & ſit domus in qua malaxãtur calida, & fundatur deſuper aqua calida parum, & ſtet [f] pila

b Per Paſtones, intelligit vt habeãt formam paſtillorum.

c Per zaynariũ, torcular intellige, vulgo, (preſſes.)

d Per modum operationis, confectionem manuariam intellige.

e Per tinam, vaſculum aliquot intellige.

f Per pilam intellige mortariũ vel tale quid.

decliuis vbi emanat oleum: & dum sic expresseris abundabit. Zaynar autē planta inferior sit habēs concauitatem & g emūctorium in parte decliuiori, & in inferiori parte sit globus iuxta formam capacitatis concauitatis, vt sigillet omni hora ambitu vacui. Hic ergo erit modus formæ eius.

g Per emunctorium, intellige epistomium vulgo (goullet.)

SCHOLIA.

Amygdalarū dulcium electio.

Amygdalarum dulcium, quæ recētes sint, amplæ, dulces, nec rancidæ, à cutè mambranosa expurgatarū lib. j. vel ij. vel iij. accipe: eas in mortario lapideo nitido, pistillo ligneo contritione vltima contunde (alij in mortario æreo illas cotundunt) deinde pāno aspero canabino inuolue & in zaynari, id est, torculari ad exprimendum inter moras vel paulatim imponito: ne si subito & violenter comprimas, oleum sit turbidum & feculentum: hoc namque modo oleum pellucidum, admodúmque dulce habebis: quo recenti & non antiquato ad internas & externas corporis partes vti poteris quia vetustate ob aeris intemperiem incalescit.

Amygdalarū purgatio seu decorticatio.

AMYGDALIS MVNDATIS A VTROQVE.] Purgantur amygdalæ, vt purius fiat oleū à cute mambranosa sic. Torreantur & desiccentur in amplo fictili, aut in sartagine cū quadam quantitate furfuris mūdi ignè lento, manu versando atque agitando, donec cortex findatur &

rumpatur calore: deinde cribrare oportet, vt à furfure purgentur: tum in ſacculo ex linteo nouo & aſpero confricare, & confricando à cortice mundabuntur. Alij habent aquam puram frigidam in fictili mundo, & in ea amygdalas dulces ſpatio ſex horarum ad macerãdum imponunt, quas poſtea facilè manu denudant: vbi denudatæ fuerint inter duo linteamina ſpatio trium aut quatuor horarum deſiccari permittunt: poſtea oleum in modum prædictum conficiunt. Vterque modus optimus ſed prior altero excellentior. Cæterum minimè dubium eſſe debet, hoc genus olei in quotidiano vſu eſſe necnon ab omnibus medicis quotidiæ præſcribi. Neceſſarium ergo erit amygdalas diligenter præparare, ne propriam & inſitam qualitatem deperdant: quæ (authoritate Meſuæ eadem diſtinct: Præpoſiti lib. 2. particula 13. Fuſchij lib. 2. ſect. 14. Matheoli lib. 1. capit. 33. in Dioſcoridẽ) poſſet facile immutari. Si igitur amygdalæ caleſiant, in oleo extrahendo vel in aqua calida calorem contrahet oleum, quæ leui momento vel temporis ſucceſſu calorem illi poſſit conciliare, aut ranciditatem, cum temperatum eſſe debeat: tantúmque abeſt vt tum leniret, cum partes potius, quibus apponeretur, calefaceret. Quare (ſaluo meliori iudicio) præſtantius & expiditius erit methodo à nobis præſcripta illas parare, deinde oleum conficere: quæ ratio facilis eſt & excellentior, quam quæ à Meſue & aliis deſcribitur: illaque adeo quotidie in officinis vſurpatur.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Aſperitatem lenit gutturis, & pulmonis, & partium omnium exteriorum, & omnes durities, & ſiccitates membrorũ, & iuncturarum, & cõfert hecticis & impinguat, & augmẽtat ſperma. Et iniectum confert ardori vuluæ & veſicæ.

Oleum de amygdalis amaris eadem diſtinct. à Meſue ſcriptum Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

Et modus compoſitionis eius eſt, ſicut diximus de oleo de amygdalis dulcibus.

SCHOLIA.

Eodem modo amygdalas amaras, quo vſi ſumus in dulcibus, depellabis, eadémque methodo poſt decorticationem earũ oleum extrahes.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Eſt aperitiuum oppillationum, carminatiuum ventoſitatum & reſolutiuum, & confert dolori aurium & ſurditati, & ſibilo. Lenit aſperitates, & delet pannum faciei, & cõfert doloribus neruorum, & duritiem eorum lenit.

CAPVT 2.

Oleum de granis ſeſami ex Meſuæ xij. diſtinct. de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

[a] Et modus compoſitionis eius eſt ſicut olei de amygdalis, pæterquã quod oportet vt grana ſeſami prius excorticentur.

a Per modum compoſitionis, artem manuariam intellige.

Et [b] modus operationis eius eſt. Mundetur ſeſamus ab omnibus immunditiis: deinde roretur ſuper ipſum aqua cum ſale pauco, & confricetur manibus, iterúmque roretur, donec madefiat: poſtea expandatur vt exiccetur: deinde aſſetur aſſatione modica, & ponatur in ſacculo panni aſperi: & fricetur multum donec excorticetur: deinde mundetur à corticibus & molatur cum molis, & fiat [c] alrachine: & de cætero trahatur oleũ ſicut de amygdalis. Et quandoque trahitur oleum præter quod excorietur: & eius operatio eſt vt aſſetur primo ſeſamus, deinde molatur, & fiat alrachine & extrahatur oleum ſicut diximus.

b Per modum operationis, decorticationẽ granorũ ſeſami intellige.

Granorum ſeſami excorticatio ſecundum Meſuem.

c Per alrachinam paſtam vel paſtillos intellige. Alij codices habent alrachmam.

SCHOLIA.

In mortario lapideo, piſtillo ligneo, granorum ſeſami lib.ij. à corticè extraneo prius purgatas, & panno canabino, & rudi, ſine vlla calefactione, vel aſſatione, torculari exprime, vſuíque recens exponito.

Purgatur autem ſemen ſeſami hoc modo. In pelui aqua frigida & nitida ſeſamum macerabis ad mollitiem & humectationem corticis: deinde aquam proiicies, & ſemen panno, aut ſacculo ex canabe rudi, aſpero, & denſo (ne ſemen egrediatur) agitabis & contractabis, donec cortex à pulpa ſeparetur: deinde aquæ frigidiſſimæ & nitidæ quantitatem accipies ad ſeminis proportionem, vt pro lib.ij. ſeminis, lib.vſ. aquæ ſumes, & ſemen ſic cõfricatum in eam aquam vna cum corticè proiicies, ſimul miſcendo, ac ſpatula lignea aliquoties tractando: deinde aliquo tẽporis ſpatio quieſcere permittes: tunc videbis ſeminis cortices ſupernatare, & pulpam in fundum deſcendere: quam pulpam diligenter colliges, prius tamen aqua cũ corticibus abiecta, & inter linteola paulatim deſiccabis in ſole. Deniq; (vt ſuperius dictũ fuit de amygd.) oleũ conficies. Cæterum notãdum erit ſemen ſeſami methodo ſuperius ſcripta mũdari vel decorticari poſſe ſine ſale: tum etiã vbi erit decorticatũ, facilè oleũ extrahitur ſine aſſatione, aut torrefactione, in quãtitate ſufficiẽti: videlicet pro duabus libris ſeſami decorticati ℥ vj. vel vij. olei extrahuntur. Quare qui volunt hoc ſemen præparare ad oleũ

Granorum ſeſami, vera excorticatio.

conficiendum, caueant ne Mesuen imitentur: nam oleum, quod secundum modum Mesuæ extrahetur, erit rufum, rancidum, adustionem redolens, cum debeat esse dulce, candidum, nec posset ad quartam operationem olei rosati, quã Mesues describit peruenire.

VIRES A MESVE DESIGNATÆ.

Impinguat, & addit in spermate, & lenit durities & asperitates, & clarificat vocem, & lenit guttur, & est materia aliorum oleorum multorum.

DE OLEORVM GENERE TERtio quæ à Syluio composita nuncupantur, fiuntque per expressionem, ac infusionem, facultatémque recipiunt variam ex incoctis variis simplicibus.

CAPVT 3.

Oleum rosaceum completum Mesuæ distinctione xij. de oleis Vsuale.

Mesuæ descriptio vera.

a Per quantitatem sufficientem lib. iiij. intellige possumus tandem lib. j. vel ij. vel iij. accipere pro animi arbitrio.

℞. Folia rosarum rubearum recẽtium contusarum [a] quantitatem sufficientem,

& sepelias in oleo quod modo lauisti, & reconde in vase vitreo, &

obtura orificium eius, & exponas soli per dies septem deinde coque in vase duplici per horas tres, deinde fac permutationem foliorū rosarum, & vtere aliis recentibus, & dimitte per alios dies vij. Deinde exerce decoctionem in eo sicut fecisti prius & fac denuo permutationem foliorum rosarum, & proiice super illud,

b Sicut quantitas olei, intelligit Mesues tantundē aquæ infusionis rosarum, quātum olei ponendum, quantitas autem dicetur infra in methodo conficiendi.

Aquæ infusionis rosarum quā tradidimus in capite de syrupis, [b] sicut quantitas olei,

c Per tempus extēsum longum intellige.

& stringe orificium vasis, & dimitte in sole per dies xl. deinde excola & iterum expone soli, & dimitte [c] tempore extenso.

SCHOLIA.

Antequam ad methodum olei rosati deueniamus, notandum imprimis Mesuem certum olei ac rosarum pondus non definire, quatuorque huius olei componēdi formas descripsisse: quarum prima omnibus officinis vsitata, à nobisque Pharmacopœis oleum rosatum maturum & completum appellatur: cuius descriptionem restitutam suis certis ponderibus infra proximè produximus. Tres quæ supersunt à Mesue descriptæ minimè in vsum veniunt.

Vera olei rosſ. completi & maturi Mesuæ vsualis descriptio, ponderibus certis definita.

a ℞. Olei oliuarum veteris & maturi loti. ℔.x.

b Rosarum rubearum recentium completarum. ℔.iiij.

Confice sic. Rosæ in mortario lapideo pistillo ligneo contundantur optimè: mox fictili arcte obturato soli diebus septem ad infundēdum, vna cum oleo prius loto pluribus lotionibus cum aqua fontium nitida ac depurata, exponito. Deinde in c vase duplici (vas vbi continetur infusio cooperrū esse debet) ad humidi rosarum consumptionē coquito. Post coctionē torquēdo exprimito: rosas expressas proiicito: & tot nouas ac recentes, modo prædicto tusas, in oleum colatum eodem vase bene obturato immitte, ac rursus per dies septem insolari permitte. Posthæc vt prius eodem vase duplici prædicto ad humidi peremptionem coquito deinde torquēdo calide fortiter exprimito: rosas abiice, & alias totidē recentes tunde, & in oleum colatū impone vna cum

Aquæ d infusionis rosarū. ℔.ij. ß.

a Alij oleum sesaminū recēs, factum loco cōmunis ponunt, & pro animi arbitrio quantitatem accipiunt.

b Rosas completas, eas intellige quæ nodos suos explicarunt.

c Per vas duplex, intellige id gen⁹ vasis quod veteres Græci diploma dixere, quod ex duobus vasibus constituatur quorum vnū feruentem aquam, alterū res coquendas contineat.

d Per aquā infusionis rosarum, illam scilicet quā Mesues in distinct. vj. descripsit, vbi agitur de syrupis intellige: præterea tantum aquæ infusionis rosarum, ac olei iubet ponere: sed

re vera quarta pars ipſius infuſionis ſufficit. Alij ſuccum roſarum loco aquæ infuſionis accipiunt, quod maxime laudo. Alij nullam infuſionem, neque vllum ſuccum ponunt, quod mihi minus probatur. Videtur autem infuſionis quantitas à Meſue deſcripta maior eſſe quam decet: nam ſi tota quantitas apponeretur, vix calore ſolis conſumeretur: præterea nimium coquendo, oleum incaleſceret, aut alienum odorem acquireret.

Eodemq; vaſe quãoptime obturato ſoli ad macerandum, dierum quadraginta ſpatio expone: denique in diplomate, vel cineribus calidis coquantur, donec tota humiditas roſarum, vel ſuccus deperdatur: demum torquendo velociter colẽtur: colatum tectum reconde.

Nicolaus Alexãdrinus capit. 740. vnum certis ponderibus definitum ſcribit quod nos omphacinum viride, ſeu crudum, immaturum, acerbúmque appellamus, officiniſque noſtris frequens & vſuale cuius deſcripto talis.

Olei roſarum incompleti & immaturi vera Alexandrini deſcriptio eodem capite prius citato reperta Vſualis.

a Oleum omotribeos, oleum crudum ex immaturis drupis expreſſum, intellige.

b Roſas recentes exungulatas neque expanſas author intelligit.

c In apricum, id eſt, ad ſolem.

[a] ℞. Olei omotribeos abluti. ℔.iij.

[b] Roſarum. ℔.j.

Roſæ exungulatæ in mortario diutiſſime tritæ, cũ oleo in vaſe vitreo cõdantur & ad ſolem per octo dies exponantur: nono autem die colẽtur, & eiectis prioribus totidem nouellæ contritæ immittãtur: iterúmque octo diebus vas in [c] apricum proponatur: circa nonum diem di-

ligenter colentur, & eodē oleo aliæ eiusdē ponderis immittātur: & vas fortiter obturatum, diebus quadraginta soli exhibeatur. Transactis verò constitutis diebus in temperato loco vsui reseruetur.

SCHOLIA.

a Simplex oleum dicitur illud, quod fit ex vnica infusione & coctione rosarum: tamen Nicolaus quale oleum an maturum aut immaturum: pariter quas rosas an expansas aut nō expāsas debeamus accipere non explicat: sed videtur secundum scopum olei ab ipso descriptum, immaturum oleum & rosas minimè expansas accipiendas esse.

Fiat ea methodo qua vsi sumus in rosato completo. Legitur in antidotario Nicolai Mesuæ coniuncto, aliud, quod nos oleum rosatū [a] simplex appellamus, quódque etiā hodie multū est in vsu apud nos pharmacopœos, videlicet auaritiæ causa, propterea quod nō tanti laboris & artificij est, nec tantorum sumptuum: vnica enim infusione, & coctione perficitur: cuius descriptio vera talis est.

Olei rosati simplicis descriptio in antidotario Nicolai Mesuæ coniuncto reperta Vsualis.

b Oleum oliuarū immaturum accipe.

c Rosas quæ nondnm sunt expansæ, exungulatas sumito.

℞. In duabus libris [b] olei cōmunis, & ad nostram doctrinā abluti ℔.j. & mediā [c] rosarum viridiū aliquantulum contusarum.

Ponatur in olla, in caldario pleno aqua suspenso, & tādiu bulliat quousque ad tertiam partē veniat, quod

demum albo panno lini immissum torculari exprimatur & liquor reseruetur.

SCHOLIA.

Perfectè & vehemétissimè rosæ exungulatæ, recentes tundãtur in mortario lapideo cum pistillo ligneo: deinde cum oleo cõmuni abluto, fictili bene obturato, in diplomate ad humidi consumptionem coquantur: re vera satius esset eas prius in dicto oleo infundi, spatióque quadraginta dierum soli exponi, antequam decoquantur. Post coctionem albo lini vel canabino panno inuoluantur, & torculari exprimantur. Expressum optimè tectum reseruetur. Alij istud componunt cum oleo maturo, & rosis exungulatis maturis & expansis: & cum à medicis præscribitur oleum rosatum simpl. maturum istud exhibetur.

Olei oliuarũ maturi seu immaturi electio.

OLEI OLIVARVM VETERIS MATVRI AVT MATVRI LOTI.] Elige olei candidi, dulcis, perlucidi, odorati, modice calidi: aut immaturi recentis viridis, seu crudi, omphacini, & acerbi, quantitatem sufficientem accipe in ampula vitrea forti, ac satis ampla in fundo & orificio superiori foramen habente, foramine vtroque obturato aquæ fontis calidæ & olei semiplena, satis violenter agita semi horæ spatio. Deinde quiescere permitte vnius horæ momento, donec videas oleum aquæ supernatare, & aquam in fundo ampullæ subsidere: quam hac methodo, separabis, videlicet foramen in-

Oleum commune oliuarum maturũ seu immatur lauandi modus.

ſerius aperiendo, quo tanquam exiguo canali effluet: & vbi tota aqua effluxerit, diligenter foramen obtrudere oportet, ne oleum effluat. Deinde per ſuperius orificium aquam calidam fontanam ſuper oleum infundes, & obturato orificio agita & quieſcere vt antea permitte: poſt ſimili modo aquam ab oleo ſegrega: id ſemel atque iterum repetendo factita, ſicque oleũ lotum habebis, ad oleum roſatum completum, incompletum, ſimplex, vel aliud oleum quod lotum requirit. Eo quoque pacto oleum & cera ſimul lauantur in ceratis, emplaſtris, & vnguentis, quando vſus poſtulat.

VIRES OLEI ROSATI COMPLETI EX MESVÆ.

Eſt confortatiuum & reſolutiuum conueniẽter, lenitiuum, & ſadatiuum.

VIRES OLEI ROSATI INCOMPLETI EX NICOL. ALEXANDRINO.

Virtutem habet frigidam & ſtipticam, & ideo ad dolores capitis ex febre, ſeu ex ardore ſolis, optimum eſt. Ardores autem & dolores, quos ventriculus bilioſis humoribus plenus ſua ventoſitate in loco aut in parte capitis progignit, cũ [d] aminei aceti quarta parte capiti & fronti illitum arcet. Tormina & dolores in ſtomacho, ſeu inteſtinis ex acredine acerrimæ choleræ illatos cum maſtiches ʒ.ij. & ſufficienti cera in ipſo ſo-

d Per amineam vuam vberrimam in vepribus naſcentem intellige.

lutis locis inunctum ipsis quãprimum emẽdat. Ad erysipelata vtile est, quibus in superficie non apparent, & ad alia huiusmodi multa.

VIRES OLEI ROSATI SIMPLIcis ex antidotario Nicolai Mesuæ cõiuncto.

Virtutem habet frigidã & stipticã: & ideo ad dolores capitis ex febre seu ex calore solis optimum est, ardores autem & calores quos stomachus plenus sua ventositate in toto seu in parte capitis aufert, &c. Easdem enim vires obtinet, quemadmodum incompletum ab Alexandrino descriptum. Igitur si easdem vires obtineat vt oleum incompletum ab Alexandrino scriptum exungulatæ in hoc conficiendo esse debét rosæ: cum Nicolaus Mesuæ cõiunctus nihil in suo antidotario determinarit. Cumque etiam Alexandrinus exungulatas quærat ad illud componendum.

CAPVT 4.

Oleum violatum Mesuæ distinctione de oleis Vsuale.

Vera Mesuæ descriptio.

Et modus [a] operationis est sicut olei rosati, excepto quod debet fieri cum oleo viridi, & aut amygdalino aut sesamino cum illis modis operationum quos diximus.

a Per operationem, manuariam cõfectionẽ intellige.

SCHOLIA.

℞. Flores violarum martiales quæcumque sunt ex primis quas non deprehẽdit calor virtutem resoluẽs, aut pluuia dissipans, recẽtes. ℔.ij.
Olei immaturi seu omphacini oliuarum loti. ℔.v.
Aquæ infusionis violarum recentium. ℔.j.℥iij.

Confice eo modo quo sumus vsi in rosato.

VIRES EX MESVÆ DESVMPTÆ.

Oleum violatum inflamationes sedat, vbicũque sint, & lenit asperitates etiam pectoris, & pulmonis, & sedat apostemata calida, & pleuresin.

CAPVT 5.

Oleum de Cotoneis Mesuæ xij. distinctione de oleis Vsuale.

a In hoc Partẽ sume pro lib. j. & legeañ. lib. se. Alij nullum succũ imponunt. b Per quãtum sufficit lib. j. & vnc. iij. accipe.

Verus Mesuæ textus.

Accipe carnium cotoneorum tritorum
Cum cortice suo, quibus medietas accidit maturationis.
Succi eorum añ. [a] Partes æquales.
Olei ex oliuis incompletis, [b] quantum suffic.

Et pone in vase vitreo per dies quindecim ad solem

ſolem, deinde coque in vaſe duplici per horas quatuor: poſt illud fiat permutatio cotoneorũ, & ſucci eorum: fiat ſicut diximus bis, vel ter, deinde cola & reconde.

SCHOLIA.

Cotonea poma lanugine deterſa rotunda & odorata pene immatura, aridíſque locis nata ad hunc vſum laudat Plinius: quæ cum corticibus infuſionem, & ſuccum parandum in ſcobem tenuem cum lima lignea radere oportet: deinde in panno canabino, rudi, celeriter torquendo, vt emanet ſuccus exprime. Expreſſum, & pariter ſcobem tenuem non expreſſam, quantitate idonea, vna cum olei quantitate præſcripta, xv. dierum ſpatio ad maceranda in fictili cooperto ad ſolem expone. Macerata in diplomate, ad ſucci humidíque conſumptionem decoquantur. Decoctione facta torquendo colentur: & colaturæ ſuccus recens ac recentia cotonea, vt prius præparata, dicto fictili cooperto immittãtur, & rurſus totidem diebus inſolentur, & eodem igne ſupradicto ad humidi peremptionem coquantur. Poſt coctionem & colationem, alia cotonea atque ſuccus expreſſus colaturæ iniiciantur, & ſuperiori doctrina inſolentur & coquantur: Idem, ſi præſtantius vis habere oleum, bis aut ter dicto modo repetes. Poſtremo colatum repones: erítque conſtans & certa eius facultas. *Cotoneorũ pro ſcopo olei electio. Succi cotoneorum extractio.*

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Stomachum & membra nutrientia cõfortat, & neruos quibus accidit laxitas, & prohibet multitudinem sudoris.

CAPVT 6.

Oleum Irinum Mesuæ xij. distinct. de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

Accipe [a] radicum eius quantitatẽ aliquam & florum eius [b] duplũ &

Aquæ decoctionis radicum eius [c] quod suffic.

& funde super ea

Oleum sesaminum aut de [d] oliuis maturis quantum oportet.

Et decoque in duplici vase deinde permuta radices & folia [e] liliorum, & fac vt diximus de oleo rosato.

a Per radicũ eius, ireos intellige, & per quantitatem aliquam lib. j. sume.
b Per duplum, lib. ij. cape.
c Per quod sufficit, lib. j. sem. vnc. iiij. sem. accipe.
d Oleum oliuarum lotum cape, & per quantum oportet lib. vij. se. accipe: alij lib. v. accipiunt.
e Per folia liliorum folia iridis purpureæ intellige.

SCHOLIA.

Radices recentes tempore & loco collectas minutissime incisas ac velociter in lapideo mortario cum pistillo tusas, vna cum floribus recentibus mediocriter tusis, in oleo sesamino, fictili cooperto impone (aut oleum cõmune oliuarum dulce, insalsum ac maturum accipe) spatióq; vij. dierum calidè macerabis: deinde in diplomate ad hu-

midi radicum & florum consumptionem coquantur: denique calide torquendo vehementer exprimantur. Tunc tantumdem radicum & florum simili modo tusorum, in expressione colata eodem vase obturato immitte, ac rursus insolari per dies septem dimitte. Posthæc vt prius prædicto igne ad humidi consumptionem percoquito, deinde extorquendo calidè comprimito, radicésque vnâ cum floribus siccis abiicito: & tantumdem recentes contunde, & in oleum colatum impone vna cum aquæ decoctionis radicum quantitate prædicta, eodémque fictili cooperto soli ad macerandum dierum septem spatio expone. Peracta maceratione, igni leui, hoc est, in diplomate vel cineribus calidis percoque, vt tota radicũ humiditas, florum & aquæ decoctionis radicum consumatur. Humiditate consumpta canabino panno calide oleum trãscoletur colatum verò optime coopertum ad vsum conseruetur.

Cæterùm neminem latere debet Alexandrinũ capit. 718. hoc describere & pariter Myrepsum nu. 30. variántq; ab isto. Dioscorides lib. 1. cap. 55. pretiosissimum habet, sed nobis factu ob ingredientium inopiam impossibile. Præterea notabimus ad decoctioné prædictã faciendã radicum ireos ℥. xij. cum aquæ fontanæ ℔. iiij. ß. sufficere: totúmque ad medias coquere licet, aut paulo plus. Atque hæc ideo monui, vt nihil tyrunculi temere agant.

Vera proportio aquæ, & radicum ad decoctioné prædictã faciendam.

VIRES A MESVE SCRIPTÆ.

Abstersiuum, resolutiuum, & maturatiuum & sedatiuum dolorum frigidorum, & subtiliatiuum, & maturatiuum materierum quæ sunt in pectore & pulmone, & cõfert doloribus hepatis, & splenis, & calefacit ea. Et confert doloribus iuncturarum: & lenit durities earum, & apostemata dura & scrophulas. Et confert dolori & frigiditati matricis iuuamentum manifestum. Et confert spasmo, & distillatur in aurẽ, & confert dolori ipsius, & fœtori narium.

CAPVT 7.

Oleum de absinthio authore incerto mihi Vsuale.

℞. Olei oliuarum maturi loti. ℔.ij.ß.
Cimarum [a] absinthij Pontici. ℔.j.
[b] Succi eius. ℥.vij.ß.

a Ali' absinthij vnc. iiij. sumũt. b Alij succi eius vnc. iiij. ponũt, sed melior dosis nostra.

Cõfice eadem methodo qua vsi fuimus in oleo rosato completo.

VIRES A QVIBVSDAM DOctoribus dictatæ.

Frigida membra roborat, & calefacit, & præsertim ventriculum: appetentiam excitat, obstructiones aperit, & morbis omnibus obstructionum à causa frigida occurrit: vermes interficit, ac edunt, si vnguentis vel emplastris apponatur.

CAPVT 8.

Oleum anethinum Meſuæ diſtinctione xij. de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

Modus [a] operationis eius eſt ſicut olei de chamæmelo.

SCHOLIA.

℞. Florum vel [b] ſummitatum anethi recentium. ℔. ij.

Olei oliuarum completi & loti. ℔. v.

Aquæ decoctionis ſummitatum anethi. ℔. j. ℥. iij.

Confice veluti roſaceum completum, hoc eſt pari methodo.

Ad decoctionem autem prædictam faciēdam apponendæ ſunt florum anethi ℥. iiij. aquæ vero ℔. j. ß. fiat decoctio ad ℥. iij. conſumptionis.

a Per modū operationis, manuariā cōfectionem intellige.

b Sūmitates anethi vno die ſiccatas Paulus aſſumit.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Oleum anethinum eſt ſedatiuum dolorum, reſolutiuum, prouocatiuum ſudoris: quare cōfert rigori febris inunctum in ſpina & membris neruoſis: prouocat ſomnum, & confert dolori capitis, & reſoluit apoſtemata & durities.

CAPVT 9.

Oleum chamæmelinum Mesuæ xij. distinctione de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Per modũ operationis manuariã intellige confectionẽ.

Et modus [a] operationis eius est sicut olei rosati, præterquam quod oportet, vt fiat cum oleo de oliuis completo, aut oleo sesamino cum illis modis præparationum quos diximus.

SCHOLIA.

b Flores chamæmeli absq; albo per naturalẽ diẽ siccatos Paulus sumit.

♃. [b] Florũ recentiũ chamæmeli. ℔.iiij.

Olei oliuarum completi loti. ℔.x.

Aquæ decoctionis florũ chamæmelii. ℔.ij.ß.

Eo námque modo quo vsi sumus in rosato cõpleto istud conficias.

Decoctio autem florum chamæmeli sic parari debet nempe cum ℥.viij. florum chamæmeli & aquæ lib.iij. ad lib.ß. absumptionem.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Est resolutiuum sedatiuum doloris: & est in eo prohibitio cursuum materierum propter stipticitatem eius modicam: & confortat neruos, & confert doloribus eorum & neruosorum omnium.

CAPVT 10.

Oleum de lilio simplex Mesuæ xij. distinctione de oleis Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

Et modus compositionis eius est sicut olei Chamæmelini præterquàm quòd oportet vt citrinitas eorum tota abiiciatur.

SCHOLIA.

℞. Florum liliorum alborum inter medio illo croceo dempto. lib. ij.

Olei oliuarum completi loti. lib. v.

Aquæ decoctionis liliorũ recentiũ. lib.j.℥.iij.

Eo modo quo parauimus rosatum cõpletum istud conficiatur.

Paretur autem decoctum prædictũ cum ℥.iiij. florum liliorum & lib.j. ß. aquæ fontane claræ ad peremptionem ℥.iij.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Confert dolori pectoris, & est sedatiuum dolorum quæ fiunt à frigiditate: & confert dolori matricis & frigiditati eius & calefacit renes & vesicam, & confert colicæ.

CAPVT II.

Oleum de Cheiri Mesuæ xij. distinctione de oleis: interdum Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

Et fit sicut oleum de chamæmelo.

SCHOLIA.

℞. Florum leucoij lutei. ℥.vj.

Olei oliuarum completi loti. lib.j. ℥.iij.

Aquæ decoctionis florum cheiri. ℥.iij. ʒ.vj.

Præpara vt oleum rosatum completum. Paretur autem aqua decoctionis cum ℥.ij. florum cheiri & aquæ ℥.vij. ad mediæ partis peremptionem, vel ad ℥.iij.

VIRES A MESVE DISTINCTÆ.

Est autem, oleum de cheiri resolutiuum, sedatiuum dolorum qui sunt in neruis & iuncturis, pectore, renibus, & vesica.

CAPVT 12.

Oleum maſtichinum Meſuæ xij. diſtinctione de oleis Viſualc.

Textus Meſuæ verus.

Accipe olei [a] roſati. ℥ xij.

Maſtiches. ℥ iij.

[b] Vini boni. ℥ viij. in alio ℥ iiij.

[c] Decoque ſicut primum ad vini conſumptionem.

a Oleum roſatum immaturum Meſuæ deſcriptionis accipe.

b Per vinum bonũ, rubeũ & auſterũ intellige & vnc. viij. accipe, quãuis in alio ſatis ſint vnc. iiij. ad diſſolutionẽ & ad decoctionẽ maſtiches, tamen nõ ſunt ſatis. Itaque mallẽ legere vnc. viij. vt monet Meſues quam quatuor ne vratur oleũ. Poteſt tamen maſtiche diſſolui in oleo abſque vino, ſi liceret ita parare.

c Decoque ſicut primũ dixit Meſuæs, quia eſt ſecũda deſcriptio ab illo ſcripta, reperitur autẽ eadẽ diſtinctione alia deſcriptio minimè vſualis quæ prima dicitur.

SCHOLIA.

In vaſe æreo vel fictili maſtichen electam craſſiuſcule pulueriſatam, vna cum oleo roſato, & vino rubro auſtero (propter aſtrictionem & confortationem) ad coquendum in diplomate pone, ſpatula mouendo, donec vinum ſit omnino conſumptum: quo conſumpto oleum trãſcoletur, & vſui ſeruetur. Notandũ Præpoſitum 13. particula lib. 2. eas duas à Meſuæ deſcriptas recenſere: alterã præterea Alexandrini ex cap. 35. deſumptam. Myrepſus duas etiam deſcriptiones aſſignat. Sect. 16. nume. 38. & 39. omnes ab aliis inuicem differentes ſimplicibus & põderibus, & maximè ab iſta, quæ in vſu quotidiano eſt ex Meſuæ deſcriptione.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Confortat ſtomachum, neruos, hepar & iunctûras, & lenit apoſtemata dura, & ſedat dolores.

CAPVT 13.

Oleum myrtinum ſimplex Meſuæ xij. diſtinctione de oleis Vſuale.

Verus textus Meſuæ.

Et fit ſicut oleum de cotoneis.

SCHOLIA.

Meſues quomodo hoc oleum confici debeat non exprimit: ídque non ſine magna confuſione. Nam plurimi ſunt, qui pro arbitrio illud cõponunt (ignorantes certas ſimplicium doſes à Meſue intellectas) aliquando ex foliis, aliquando ex baccis myrthi, olei omphacini, & vini odoriferi æquis partibus: quæ ad vini euaporationem coquunt: deinde colunt & recondunt: aliquando ex baccarum myrthi lib.ß. vini odoriferi & olei omphacini añ.℔.j. ℥.ij. in modum prioris conficiunt. Myrepſus & Aëtius componunt ex myrthi foliorũ viridium ℥.ij. Actuarius ex eorũdẽ ℥.j.olei omphacini ſextario Italico, & vini odoriferi aſtringẽtis ſextarij Italici quarta parte incoctorum. Matheolus Cõment. in lib.j. Dioſcorid. capit.37. ſic componit. Sumit fructuum myrthi ℔.j. foliorum eius recẽtium ℥.x.

vini nigri astringētis lib.ij. olei omphacini lib.v. Deinde contusas baccas ac folia oleo excipit ac vase vitreo vel stāneo reponit, tectóque vasis ore, in balneo calentis aquæ immergit, & post tres dies extrahit, ac percolatam rursus infusionem vt prius repetit. Sed in summa ego Mesuæ ritum in vsum reuoco, quod sanè maximè confert ad vnguentum commitissæ Varignanæ, vt testatur luminare maius: sic inquiēs. Olei myrtillorum descriptionem docet dominus Mesues in tractatu de oleis, &c. quod reuera ad vnguentum prædictum conficiendum præparatum debemus tenere, & secundum istum modum infra scriptum componere, quæ est vera Mesuæ descriptio quæque simillima est descriptioni olei de coroneis.

a Pro myrthi extremitatib. tenerrimis, plurimi folia vsurpāt: alij baccas.

b Per myrti baccarū expressioné, succū intellige, aut ei⁹ loco vinū rubrū austerū accipe si deficiāt myrthi baccæ.

℞. Olei ex oliuis immaturis loti. lib.ij. ß.

[a] Myrthi extremitatum tenerrimarū. lib.j.

[b] Myrthi Baccarum express. ℥.vij.ß.

Confice sic. Baccarum myrthi recentiū quantitas sufficiens ad succum parandum accipiatur. Deinde mortario lapideo maximè cōtundatur: postea in panno canabino rudi ad extorquendū vt succus emanet apponatur: quem succum expressum in vase terreo stricti orificij tecto vna cum quantitate olei prædicta, & summitatibus tenerrimis myrthi, videlicet baccis velociter eodem mortario & pistillo contusis ad infundendum spatio xv. dierum sub dio, aut calido repo-

Succi è Baccis myrthi extractio.

nes: exactis diebus infusionis, in duplici vase simul ad humidi peremptionem cócoques: deinde per pannum supradictum celeriter calidéque torquendo colabis: in colatura rursus tantundem succi myrthi, baccas tusas in vase prædicto cooperto, soli vel calidè, spatio xv. dierum, vt infundantur repones: post infusionem eodem igne modo prædicto decoques, calidéque percolabis: colatum recondes. Præstantius erit si adhuc semel renouentur baccæ, & succus, paríq; modo coquantur.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Stomachum & cor confortat & neruos.

Oleum myrthinum compositum Alexandrini in libro de composit. med. secundum loca cap. 733. & Præpositi 14. paticula lib. 2. interdum Vsuale.

Alexandrini & Præpositi veri textus pars media.

a ℞, Olei. Sext. ij. ß.

b Vini. Sext. ß.

Myrthi tenerrimæ foliorum. ℔. j.

Croci orientalis.

a Oleum, oliuarũ immaturum lotũ accipe: quia scopus est astringere, & per sextarios ij. semis olei, Romanos intellige: qui iuxta sententiam Pauli & aliorũ Græcorum vnc. xlv. pẽdunt.

b Vinum, rubrum astringens & odoriferum, pro scopo olei: &

c Oenanthes. ań. ℨ.v.

Masticlies.

Acatiæ. d ℨ.iiij.

Conficitur sic. Folia myrthi tenerrimæ in pila sine intermissione tundantur, & in vino nocte ac die infundantur: altero vero die oleo supermisso, ad leues primas vsque ad vini consumptionem coquantur, deinde fortiter colentur. Ad vltimũ autem puluis croci, œnanthes mastiches, acatiæ inspergatur, iterũq; lento igne tãdiu exagitãdo bulliat, donec optimè cõmisceatur, & reconditum vsui reseruetur.

per sextarium sem. vnc. x. sume, secundũ eundem Paulum: quomodo autem differat sextarius Romanus medicinalis olei, vini, aquæ, vel aceti, & mellis lege in fine istius capituli.

c Oenãthe, est labruscæ vitis cum floret fructus. Dioscorides lib. 1. cap. 46. & lib. 5. capit. 11 Non autem œnanthe herba illa quam filipendulam nos vocamus à Dioscoride lib. 3. capit. 118. scripta. Præpositus loco œnanthes menthã legit: mala est eius lectio, quia mentha nõ debet accipi sed potius œnãthæ, vt monet Alexandrinus author compositionis.

d Omisit Alexãdrinus ań. & legendum mastiches acatiæ ań. drach. iiij.

SCHOLIA.

In mortario lapideo, pistillo ligneo, folia myrthi recentia, & œnanthe seorsim fortiter cotundantur, & in vase terreo, cooperto, vna cum vino austero, calidè spatio vnius diei infundantur. Altero verò die, oleo supermisso, in diplomate ad vini consumptionem coquantur: deinde velociter calidè extorquendo colentur. In parua autem parte colaturæ, videlicet ℥.j. eodem ignè, spatula ducendo, mastichem dissolue, soluta cum reliqua parte colaturæ commisceatur. Paulopost acatiam in partes diuisam, ac cum pauco vino rubro astringente ignè leui ad linimenti formam solutam cõiunge: vbi ea dissoluta fuerit,

totum infrigidatum, ſpatula mouēdo croci puluerem tenuiſſimum commiſce: denique omnia probè commixta in vaſe obturato vſui reſeruentur. Interea notandum erit, Alexandrinum & Præpoſitum in hac olei deſcriptiōe vti ſextario. Nam per ſextarium, Romanum intelligere oportet & etiam in omnibus Græcorum cōpoſitionibus ſecundū Pauli & aliorū Græcorū mētem. Præterea ſextariū Romanum olei differre à ſextario Romano vini aquæ, vel aceti & mellis, maximè certū eſt. Nam ſextarius olei ℥.xviij. pēdet, vini aquæ vel aceti, ℥ xx. mellis ℥. xxvij.

Sextarius Romanus medicinalis olei quid.

Sextarius Romanus medicinalis vini vel aquæ quid.

Sextarius Romanus medicinalis mellis quid.

Cæterùm in quibuſdā Græcorum cōpoſit. oleorum, in ſextario ſententiā Pauli ſequimur, quia doſis vini, olei, videtur cōuenire ſimplicib⁹ quæ olea ingrediūtur: quamquā ſextarius aliud quid notet apud Arabes vt infra cap. 17. docebimus.

VIRES AB ALEXANDRINO PROBATÆ.

Per xeranticam intellige excicantem.

Virtutem habet ſtipticam & xeranticā, & ideo putridos humores capitis & dolorem emendat, cum maſtiches boli, & farinæ volatilis añ. ℥. j. mixtum, & fronti impoſitum ſuperciliorum & oculorum dolorem arcet, & lippitudinem in eis ex rheumatiſmo fieri nō permittit, cū camphoræ ℈ ij. tragacanth. ℈ j. mamillis inunctum æſtiuos ſudores malè olentes diſpellit, eáſque decenter diſtentas priſtino decori reddit: diaphoreticos ſudores & cœliacos fluxus ſuper ſtomachum & totum ventrem iunctum, puluere œnanthes & acatiæ ſuper ſparſo aſtringit.

CAPVT 14.

Oleum ruthaceum Mesuæ xij. distinctione de oleis maximè Vsuale.

Vera Mesuæ descriptio.

a Per modum operationis confectionē manuariam intellige.

Et modus [a] operationis eius est sicut olei myrtini.

SCHOLIA.

b Ruthā alij accipiūt recentem: alij siccatam & id fit secundū genera morborum.

c Oleum immaturarū oliuarum capit Syluius sed videtur correctio ista Syluij non recipiēda quia cū intentio & scopus olei sit penetrare & digerere, tenuitate substantiæ oleum maturum & potius vetus conuenit, quod habet vim degerendi & penetrandi.

℞. Tenuiorū [b] ruthæ foliorū parū siccatorū propter succū excrementosum. lib.j.

Succi eiusdem. ℥ vij.ß.

[c] Olei ex oliuis completis loti. lib. ij. ß.

Pari methodo conficies, quemadmodum parauimus oleum myrtinū simplex.

Maximè autem notādum, Mesuem hoc oleum parare sicut oleum myrtinum: nam oleum myrtinum fit sicut oleum de cotoneis: in oleo tamen cotoneorum Mesues capit oleum immaturum seu omphacinum quod maximè requiritur propter astrictionem. Sed hoc rutaceum vim oppositam habet: nam aperit & calefacit. Quod verò à Mesue dicitur & modus operationis eius est sicut myrtini simplicis, de conficiendi modo intelligendum est, non autem de immaturi seū omphacini olei sumptione: quia est aduersus olei ruthacei intentionem. Quocirca intelligamus, dū

hoc parare volumus, oleum maturum & vetus seu completum accipiendum esse.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Renes & vesicam & matricem calefacit, & confert doloribus eorum & dolori laterum.

Oleum ruthaceum seu Peganinum Alexand. capit.725. raro Vsuale.

Veri Alexandrini textus pars media.

a Oleum oliuarũ maturum accipe.
b Folia ruthæ inter duos pannos ab humiditate aliena & rore exsiccata non à proprio humido sume. Præpositus autem vltra lib.j. addit vnc.iiij.
c Per sampsuchũ, maioranam intellige.
d Per cuminũ semen sume: habétque Præpositus vltra vnc. iij. drach. ij.

℞. a Olei. lib.ij. ℥.xj.
b Ruthæ foliorum. ℔.j.
c Sampsuchi.
d Cumini. an̄. ℥.iij.

Herbas & cuminum seorsim tusa in oleo dies quinque macerata in vase duplici coque, exprime & reconde.

SCHOLIA.

Folia ruthæ & folia sampsuchi recentia seorsim, in mortario lapideo, pistillo ligneo tundantur, & in fictili cooperto, vna cum cumino crassiuscule tuso, & oleo, calidè spatio quinque dierum ad macerandum cõiiciantur. Sexto verò die in diplomate ad humidi herbarum cõsumptionem coquantur. Cocta panno canabino velociter torculari exprimãtur, expressio ad vsum recõdatur. Præstaret, si intercoquendum adderetur lib.j. succi foliorum ruthæ quod

quod re vera addo: alij vinum. Mesues in xij. distinctione de oleis vnum describit, maximè ab isto diuersum, & apud nos omnes vsuale simpléxque appellatur: cuius cõpositio à nobis supra scripta fuit. Lumen apotecariorũ aliud habet distinctione xj. de oleis, maximè ab isto Alexandrini varium. Attendat igitur Pharmacopœus nullum aliud componere præter istud supra à Mesue scriptum.

VIRES AB ALEXANDRINO DENVNTIATÆ.

Singulariter prodest ad genuum & inguinum dolorem, & ad podagram. Cõducit etiam ad capitis & præcordiorum dolorem, ex sicco & calido ortum. Falsum hoc tamen videtur cum materalia olei sint calida: itaque videat lector an aliquod hic sit mendum.

CAPVT 15.

Oleum de maiorana, seu de sampsucho: Mesuæ xij. distinctione de oleis, rarò Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

Et fit sicut oleum de myrto.

SCHOLIA.

℞. Foliorũ recentiũ tenuiorũ maioranæ. ℔.ß.
Succi eiusdem. ℥.iij. ʒ.vj.

a Oleum oliuarũ, incompletum aliquando accipimus, & id fit secundũ intẽtiones medicorum, sed cõmunis recepta legere debet completum ne incerti hæreat pharmacopœi.

a Olei oliuarum completi & loti ℔.j. ℥.iij.

Vt oleum myrtinum simplex ter aut quater mutatis foliis tenerrimis antequam succus addatur cõficito.

VIRES A MESVE DISTINCTÆ.

Confert dolori capitis & confortat & calefacit neruos, & confortat stomachum.

CAPVT 16.

Oleum moschelinum Alexandrini in lib. de compositione medicamentorum secundum loca capit.712.
Vsuale.

Veri Alexandrini textus pars media.

a Oleum cõmune oliuarum dulce insulsum & vetus accipe: loco pumici.
b Aquæ loco, plurimi vinum generosum assumunt: sed si vinum sumamus aromaticorũ fiet penetratio, vel illorũ vis coctione augebitur itaque diligẽter obserua vtrũ legendum sit cum authore aquæ sextarium vnum quod nõ puto. Per sextarium autem, romanũ sume: qui secundũ mentem Pauli ponderat vnc.xx. taléque pondus hoc loco conuenit.

℞. a Olei pumici. ℔.iiij.
b Aquæ. Sext.j.
Folij.
Spicæ nardi.
c Costi.
Masticheš. añ. ℥.j. ß.
d Styracis.
Croci.

Myrrhæ troglodyticæ.

Cassiæ.

e Xilocinnami. an. ʒ. vj.

Cariophyllorum.

Carpobalsami.

Bdelij. an. ℥. ß.

f Moschi. ʒ. iij.

Nucis indicæ. num. ij.

Folium, crocum, myrrham, xilocassiam, carpobalsamum, bdellium, contusa & in aqua biduo infusa, cum oleo coque vsque ad consumptionem, & post infrigidationem vnius diei gnauiter cola, deinde cariophyllorum, spicæ costi nucis subtillissimũ puluerẽ decoctioni adde, & in parte olei styracem, mastichẽ, moschum cõtusa immitte, iterũmq; modicũ bulli, & infrigidatum diligenter reconde, vsuique reserua.

c Costi, amari radices intellige, quia verò costo caremus. Galenus ammoniacũ vel helenij radicẽ supponi iubet. Matheolus comment. capit. 15. lib. 1. Diosc. & alij recentiores angelicam pro costo supponunt.

d Styracem, calamitem intellige.

e Xilocinnamo caremus sed eius loco cinnamonũ nostrum vsurpamus: Præpositus omisit ipsum.

f Moschi, memini me legisse apud quosdam antidotarios & præcipuè apud Arnaldũ de villa noua moschi vnc. j. sem. quod absurdum videtur, nisi forsitan quadruplicata est recepta.

SCHOLIA.

Cassia lignea, g xilocinnamũ, carcarpobalsamum folium, foliũ, myrrha bdelliũ seorsim crassiuscule trita, in aqua vna cũ oleo spatio duo-

g Xilocinnamum in methodo conficiendi Alexandrinus omisit.

rum dierum in vase fictili obturato, calidè macerantur: peracta maceratione igne leui, aut in diplomate, ad aquæ euaporationem coquantur: deinde quæ restant simplicia, densè separatímq; trita vt costus, caryophylla, spica incisa, & nuces indicæ rapa sarratili cōtritæ, decoctiōi prædictæ addātur, & ad eius quæ superest aquæ cōsumptionem coquātur & parum infrigidentur. Deinde per pannum lineum fortiter torquendo colentur, in parte colaturæ, igne leui, aut vase duplici mastichen liquabis: qua liquata styracē & moschum seiunctè cum pauco vino modicè calido dissolues & cum mastiche cōiunges. Desuper crocum puluerisatum, mox reliquum colaturæ pedetentim versando his permiscebis, & ad vsum seruabis.

Melius si extraheretur oleū per expreßionē e nucib⁹ Indicis: idque oleo cōfecto adderetur: saluo tamen meliori iudicio.

Cæterum notabis ad infusionem eorum quæ hoc oleum ingrediuntur, quæ omnia aromatica sunt, optimum & generosum vinum assumendum loco aquæ plurimos arbitrari: quamuis omnes qui hanc confectionem descripserunt aquam assumunt: quod profectò (pace aliorum dixerim) nobis non probatur. Hoc enim oleum ad frigidos affectus componitur, quibus vinum maximè cōducit, & calefacit, tum in aromatum coctione vim citius illorum atrahit quam aqua, ideóque ad oleum conficiendum vinum excellentius & præstantius quam aqua. Tamen non est ea intentio authoris.

Rectius esset crocū dissolui cū suo dissoluente, quā puluerisari: nā dissolutum efficatius esset oleum.

VIRES AB ALEXANDRINO NOTATÆ.

Optimum ad omnem frigiditatem corporis, potissimum ventriculi, ad dolorem lateris foris inunctum, & intro cum zziberis galāge diagredij ʒ.j. propinatū summè opitulatur. Strāguriosis, & colicis, & ad omne neruorum vitium illitum optimè facit. Miscetur medicaminibus, epithematibus, & emplastris, quæ ad stomachi & renum affectiones asciscuntur. Hæc videtur lectio Alexādrini non recipienda.

CAPVT 17.

Oleum Nardinū simplex Mesuæ, xij. distinct. de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Per spicam aromaticam, nardum indicam intellige.
b Vinum, rubrū odoriferum, accipe
c Loco olei sesamini, oleum amigd. dulcium recens factum vsurpamus secundū Mesuen: nam sæpissime pro eo illud nō raro substituit dum ait. Sesamini olei, vel dulcis, hoc est, amigdalini recenter & sine igne facti.

℞. a Spicæ aromaticæ. ℥.iij.
b Vini & aquæ. an. ℥.ij.ß.
c Olei sesamini. ℔.ß.

Decoquantur in vase duplici lento igne quasi per horas quatuor, & frequenter moueatur.

SCHOLIA.

Spica quam minutissimè incidatur, spatióque horarum quatuor, vase fictili cooperto, vna cum oleo,

vino, & aqua, calidè maceretur. Alij ſpatio vnius diei ſpicam, vinum & aquam abſque oleo macerant: quod fieri minimè debet, quia infuſio tepida & calida debet ſemper eſſe: igitur ſi tanto maceretur temporis calidè in vino & aqua, magna fiet cõſumptio, ita vt parum ſuperſit ad decoquendum cum oleo: exhalabitque vis ſpicæ, ſi coquatur ſine oleo. Macerata igitur, vt dixi, omnia ſimul ad cõſumptionem vini & aquæ vaſe duplici aut cineribus calidis, coquantur: deinde per pannum canabinum extorquendo tranſcolantur: colata ad vſum ſerua.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Oleum nardinum eſt oleum benedictũ multorum iuuamentorum, & propriè ad omnes ægritudines frigiditatis, & ventoſitatis, & propriè neruorum, ſtomachi, & hepatis, & ſplenis, renum, & veſicæ, & matricis: & confert dolori aurium ventoſo, & dolori capitis, & hemicraniæ, ſecundum omnem modum adminiſtrationis eius: etiam facto ex eo caput purgio, purgat caput, & colorem efficit bonum, & corporis odorem.

Oleum nardinum compoſitum Alexandrini in lib. de compoſit. medicamentorum ſecundũ loca capit. 711. interdum, Vſuale: quod ille inuentum fuiſſe à Vindiciano medico profitetur.

Veri Alexandrini textus pars media.

a Oleum Hispanicum, oliuarum maturum ab Hispania allatum intelige.
b Semen nigellæ Romanę, accipe: nam aromatica est, alia quasi venenum est, & caput tentat, quæ apud nos inter segetes deprehēditur.
c Spicam, indicam accipe.
d Aristolochiæ, radices, longè accipe.
e Inulæ, radices, accipe.
f Alexādrinus in margine istius compositionis sic ait. Cassamum legit Simon Ianuensis: & Haliabas lib. 2. Cassamum ponit pro seseli: lib. vero 10. pro Keisim quod plurimi interpretantur esse ligusticū: alij vero pro cassamo, panis porcini radices hoc loco sumūt.
g Cardamomū, maius accipe, non autem granum paradisi vt multi faciunt.
h Nuces myristicas, moschatas intellige.
i Per styracem, calamitam intellige.

℞. [a] Olei Hyspanici. ℔.iij. ℥.j.ß.
Aspalti.
Myrrhæ.
[b] Nigellæ viridis.
[c] Spicæ. an̄. ℥.iij.
Xylobalsami.
Caryophyllorum.
Cyperi.
Schœnanthos.
[d] Aristolochiæ.
[e] Inulæ campanæ. an̄. ℥.j.ß.
Balsami.
Cinnamomi.
Calami aromatici. Folij.
Carpobalsami.
[f] Cassami.
[g] Cardamomi. an̄. ℥.j.
[h] Nucis myristicæ.
[i] Styracis.

k Costi.
l Cassiæ fistulæ.
Labdani.
m Phu.
n Asari.
o Amaraci.
Mastiches.
p Fascis gallici.
q Sami.
r Myrti.
ſ Syriacæ. an. ℥.ij.

Confice sic. Aspaltum myrrham, inulam, phu, asarum, carpobalsamum myrtum, xilobalsamum, & sampsuchum, particulatim tusa & in aquæ sextario vno die ac nocte infusa, oleo admisce, & tandiu coque, donec aqua consumatur, non tamen vsquequaque, ne oleum exardescat: cúmque refrigeratum fuerit, die eodem accuratissimè cola, & species iniice: deinde cyperum schœnanthum, aristolochiam, cassamum, fascem gallicam, cardamomum, folium, nigellam, calamum, cassiam fistulam, samum seorsim contusa, & in vini semi sextario diebus tribus infusa, vbi decoxeris, eodem modo efferuefacito, oleóq; bene colato, species

k Per costum, radices costi amari excipe.
l Per cassiam fistulam, intellige ligneã cassiã veram, quæ est cassia fistula græcorũ: syrinx vocata.
m Per phu, radices valeriane accipe.
n Radices asari sume.
o Per amaracũ, intellige sampsuchum: & puto potius legendum esse tamarici quã amaraci vt Præpositus legit.
p Per fascem Gallicã spicam celticã intellige. Præposit⁹ fascis Gallici loco capit fraxinũ.
q Per samũ, samiã terram accipe, & loco sami Præpositus baccas iuniperi capit.
r Myrti folia accipe. Præpositus loco myrti sumit mentham.
ſ Per syriacam intellige maluam. Luminare maius pro syriaca capit flores hyperici.

extermina: tertióque die ſpicam, caryophillos, cinnamomum, nuces myriſticas, coſtum, trita in vini optimi ſemi hemina per biduũ infunde, & ſuperiori documento ad vini cõſumationem coque, & nõ colatum ab igne depone & in parte ipſius olei labdanum, maſtichem, ſtyracem, contuſa cũ balſami medicamine admiſce, & ad leues prunas aliquantulum bulli, ſpatula aſſiduè agitando: ab igne depoſitum, in ampulla breui foramine prædita conde, diligentérque obtura ne ſuauiſſimus odor exſpiret.

Semihemina non ſufficit ad ſpicam cărioph. cinnamomũ, nuces myriſt. & coſtum infũdẽdum proinde licet heminã integrã accipere, vt ſimplicia coctiõe viriũq; poſſit centrũ prædictorũ penetrare.

SCHOLIA.

Simplicia diligẽter electa, craſſiuſcule in mortario metallico piſtillo ferreo, ſeorſim terantur, vt cyperus, caſſamũ, ariſtolochia, calamus, caſſia lignea, ſchœnãthos, faſcis gallica, cardamomum, nigella, folium & ſamum: tuſa in vini rubri odoriferi Sextario dimidio, vna cum oleo ſpatio trium dierum ſuper cineres calidos vaſe probè obtuſo infundantur: ſecundo die infuſionis adde deſuper ſequentia ſeparatim denſéque trita vt coſtum, ſpicam, cariophilla, cinnamomum, nuces myriſticas, cum Hemina vna vini rubri odoriferi: quæ omnia rurſus ſpatio duorum dierum calidè meceranda vaſi cooperto imponantur: tertio verò die macerationis, quæ ſubſequuntur particulatim craſſéque trita vt inulam, xilobalſamum, phu, aſarum, aſphaltum (ſatius & rectius eſſet ſi aſphaltũ cum pauco liquore nõ oleaginaſo infra ſcripto diſſolue-

Per ſextariũ, à Saladino videlicet deſcriptũ intellige: quæ põderat vnc. xxx. taléque põdus maximè ad ſupradicta infundẽda conuenit.

Per heminã, illã videlicet deſcriptam à Saladino, q̃ põderat vnc. xv. intellige, & quia etiã videtur põdus ipſius heminæ ad ſimplicia maceranda ſufficere.

retur) carpobalſamum,ſyriacam, myrtum, ſampſuchum, vel tamariſcum & mirrham (præſtantius eſſet mirrhā diſſolui in eodem liquore quo aſphaltus fuit diſſolutus, vel in puluerem redigi tenuiſſimum, & diſſolutam vel pulueriſatam cū oleo coćto ac colato, vna cam ladano, ſtyrace, maſtiche, & balſamo admiſceri) calidè vaſi ad infundendum ſpatio vnius diei in aquæ clariſſimè Sextario vno coniicientur: deinde finitis diebus maceratiōis nempe quarto die, hoc modo coquantur. Superponatur capitellum vitreatum roſtratum cum ſuo recipienti, fictili in quo ſimplicia ſunt macerata, luteturque diligentiſſimè circumcirca luto forti ne ſpiritus in auras abeant, & in diplomate, vel in cineribus adaptetur, ſubtérque ignis accenſorum carbonum cōſtruatur, vt vapor ferè totus aquei& vini humoris fictili impoſitus in ſummitatem capitelli aſcendat qui ſtatim in recipiens deſcendet & cum omnino deſcenderit (quod planè dignoſcetur quādo vapores nō amplius aſcendāt in capitellum nihílq; in recipiēs deſcēdet: vel ferè vinū & aqua quæ author poſtulat miſceri oleo & ſimplicibus tota in recipienti continëantur: quod ferè pondus trium librarum æquabit) tunc capitellum à fictili & à recipienti delutetur, & vapor totus in recipienti cōtinens, in fictile infundatur, & vt prius eadem methodo ad diſtillandum adaptetur (ſemper tamen fictilè cum capitello, vna cum recipienti lutādo) hæcque diſtillatio pluribus vicibus repeti debet, ſemper aquā extractam in vas prædictum affundendo, & to-

ties pari forma diſtillando, donec ℔.ß. aut ad ſummum ℥.ix. remaneãt, ad aliqua ſcilicet, quæ cum oleo conſeruari debent diſſoluenda. Tunc fictilè à diplomate vel à cineribus extrahatur, eo extracto oleum & ſimplicia in eo contenta per pannum canabinum nõ mediocriter rarum velociter extorquendo colentur: in parte autem olei colaturæ diſſolue in vaſe duplici ladanum, mox ſtyracẽ & maſtichen ſegregatim cum aqua extracta & conſeruata pariter diſſolues: omnibus diſſolutis & à diplomate depoſitis reſiduum colaturæ vna cum balſamo, aut eius ſuccedando admiſceatur. His itaque diligenter commixtis vaſe ſtricti orificij cooperto ne iucundiſſimus odor euaneſcat condatur.

Alij alia vtuntur methodo, videlicet ſimplicia primæ infuſionis mediocriter trita, vna cum olei & vini quantitate ab authore ſcripta tempore dicto calidè infundunt: deinde in diplomate ad humidi peremptionem coquunt, humiditate perempta colant: colaturæ ſimplicia ſecundæ macerationis parum cõtrita vna cum vini quantitate requiſita vt ſupra tempore deſignato macerant & ad humidum vſque decoquunt, conſumpto humido iterum colant, & colaturæ ſimplicia vltimæ infuſionis craſſe tuſa, vna cum aquæ quantitate deſcripta tempore determinato ſuperiori documento infundũt & ad humidi cõſumptionem coquunt, & rurſus percolant. In parte autem colaturæ ladanum & maſtichen liquant, liquatis & ab igne depoſitis balſamum addunt, deſuper partem reliquam colaturæ ſpa-

tula lignea mouendo coniungunt: vtérque modus optimus, sed prior efficacissimus quamuis in officinis raró vsitatus sit. Cæterum in hoc notare debemus Alexandrinum & præpositum in methodo conficiendi syriacam omisisse: rursus Præpositum maximè in simplicibus variare, & à methodo Alexandrini. Quare ea quæ sunt obseruãda in hoc cõficiendo tyrunculus obseruet.

ET IN AQVÆ SEXTARIO VNO.

ET IN VINI SEMISEXTARIO.

Sextarij & Heminæ explicatio varia. TRITA VINI OPTIMI SEMIHEMINA.] Sextarius æquiualet Heminis duabus: sed in his explicandis magna est controuersia: propterea quod aliquãdo põdere definiuntur: aliquando mẽsura: pondere quidem vt cum pro varietate eorũ quæ excipiũtur & cõtinentur, quorũ quædam grauiora sunt, quædam leuiora. Nam hemina ponderat vnc. ix. si de oleo agitur. Hemina aquæ vini & aceti vnc. x. vel potius vt nos experti sumus excedit vnc. xij. mellis ℔. j. vel potius ℔. j. semis, si libra medica vsurpetur quæ continet vnc. xii. vt decet. Mensura autem definiuntur, vt cum Galeno explicanti andromachi oleum ricininũ Cotilas siue Heminas vnc. mẽsuralibus ix. constare probabile est, vt sex cotilæ sint vnc. quatuor & quinquaginta, quod idem est cum libris mẽsuralibus Romanis quatuor & dimidia. Eadem ratio Sextarii quia est duplicata Hemina, vt quod de vno horum dictũ sit, de altero intelligatur. Si Hemina mensuralis acciperetur, non essent distinguẽdæ Hem. olei, aquæ, vini, & mellis, sed tantum ingerendum

Hemina spectata põdere.

Hemina specta mensura.

quantum capacitate vasis contineretur, at plerique authores ponderant non contenti mensuralibus. Tamen vt apertè intelligatur sextarius vini, aquæ, aceti, olei & mellis, secundum Saladini mentem æqualis accipitur pendítque vnc. xxx. vbi pondus intelligit librarum duarum semis quodcumque sit quod ponderetur: alii autem limatius ista definiunt, vt res aliæ, aliis sunt grauiores aut leuiores: vt Auicennas vnc.xxiiii. aquæ, vini, & Saceti extario contineri, olei vero vnc.xii. videntur autẽ potius legendæ vnc.xviii. quia satis constat vt sæpè experti sumus, pondus mellis, pondus olei ex dimidio exuperare, & aquam olei pondus ex tertia parte excedere: atq; oleum esse leuius melle & aqua. Itaque valde obseruare oportet quid solit⁹ sit author per Heminas intelligere, an ne scilicet põdus maius aut minus requirat, pro varietate eorum quæ in medicamentis desiderãtur: vt si olei Heminam nominet, an ne intelligat vnc. ix. si verò aquæ, vini, vel aceti Heminã quia grauior est, an ne vnc. xii. quod tamen plerique non distingunt, quia habent rationem capacitatis. Dioscorides Galenus & Paulus sic Heminam in liquidorum ponderibus & mensuris definiunt. Hemina vini, aceti, & aquæ, vnc.x. pendet: olei vnc. ix. mellis vnc. xii. Paulus capit vnc. xiii. semis. Sed communis sentẽtia est quæ prius descripta vt Hemina significet vnc.xv. id est libram vnam medicã cum quarta parte. Sed hæc quæstio valde ardua quæ instituitur de ponderibus & mensuris. Plura autem leges apud Agricolã Paulum Galenũ

Maximè vsitata Heminæ & sextarij acceptio.

Auicénæ opinio de põdere olei aquæ & mellis.

Eiusdem restitutus loc⁹.

Conclusio dispuratio nis.

& alios qui hac de re controuersa scripserunt.

VIRES AB ALEXANDRINO PROBATÆ.

Virtus eius calefactoria & relaxatoria est. Inunctum cephalalgicis & hemicranicis prodest, dolorem aurium cum pipere trito veteranũ aufert, paralyticis & tremulis summum remedium est, arthriticis & podagricis inunctum furiosos dolores mitigat: antidotis & electuariis, ad lapidem renum & vesicæ cõfectis admixtum non vulgariter opitulatur: matricis dolores, suffocationes, & tumores, pessariis adhibitũ & suppositum mirabiliter sedat. Stranguriam & disuriam cum tertia parte succi ocymi per catheterem clysterizatũ absque mora soluit, & ad multa alia facit.

Catheter est instrumentum in quo imponuntur iniectiones enematum: vulgo (Seringue.)

CAPVT 18.

Oleum de castoreo simplex Præpositi, in xiiij. particula de oleis Vsuale.

Verus Præpositi textus.

Decoquatur ℥.j. castorei in ℔.j. [a] olei vsque ad consumptionem tertiæ partis & conseruetur oleum cum puluere castorei.

[a] Oleũ, oliuarum maturum accipe.

SCHOLIA.

Castorei electio.

Testium castorei Põtici à tunicis purgatorum naturalibus, liquorem recentem intus cerοso,

odore graui virus redolentem, gustu acri mordente accipito, & oleo communi dissoluito: dissolutum in diplomate cum ℥.ij. vini albi odoriferi ad vini consumptionem decoque coctum vsui seruetur.

In hoc maximè notãdum, Præpositum decoctionem castorei facere cum oleo, sine aliquo liquore, ad tertiæ partis olei consumptionem: quod re vera nunquam fieri poterit hac methodo: nam si oleum infinitis diebus in igne remaneret, nec gutta quidem illius consumeretur, vt satis nobis operantibus notum est: sed potius adureretur, nec aliquam virtutẽ retineret. Quare, vt suppleatur quid ad huius olei præparationem, consueuimus ℥.ij. vini albi addere vt vinũ quod subtile est, faciat liquorem castorei oleum penetrare coquendo. Præterea maximè cauendum, ne hoc oleum transcolemus immo castoreum cũ oleo seruari oportet & si recens nõ sit.

VIRES A QVIBVSDAM MEDICIS PRÆSCRIPTÆ.

Valet ad omnes neruorum & cerebri offensas frigidas, sanat rigores acerrimos, & frigora febrium sedat, si spine dorsi illitum apponatur.

Oleum de Castoreo, compositum ex luminari maiori Sect.xj. tractu de oleis magistratibus Vsuale.

Textus verus Luminaris.

℞. Castorei.
Styracis calamitæ.
Galbani. Euphorbij.
Cassiæ ligneæ.
Croci. Oppopanacis.
Carpobalsami.
Spicæ nardi.
Costi. [a] an. ʒ.ij.
Cyperi. Schœnanthi.
Piperis longi.
[b] Bratheos.
Pyrethri.
Piperis nigri. [c] an. ʒ.ij.
[d] Olei oliuarum. lib.iiii.
[e] Vini albi & boni. lib.ii.

Bulliant omnia simul ad consumptionem vini deinde exprime & reseruetur.

a Alij an, drach.iij.legunt, & melius.

b Brathin Serapius in capite de iunipero dicit esse sabinam.

c Legendum est an. drach. ij. sem. vt multi alij codices legunt.

d Oleu oliuarum, maturum accipe: alij loco lib.iiij. lib.iij. capiunt.

e Legendu est vini albi vnc. xij. quæ sufficiunt: ad omnia aromata coquenda cum oleo: vel ad summum lib.j.sem.

SCHOLIA

SCHOLIA.

Crassiuscule omnia simplicia electa (dempto galbano, oppopanace & euphorbio) ordine & per se terãtur: videlicet, quæ teri debẽt terãtur: vt costum &c. quæ verò incidi incidantur vt spica nardi, schœnantum, die vno in magna parte vini albi prædicti, vna cum oleo super cineres calidos, vase bene oburato macerẽtur. Secundo die in vase duplici advini euaporationẽ coquantur: postea exprimendo colentur: colaturæ galbanũ oppopanacẽ, & euphorbiũ, in reliqua portione vini supradicti per se liquata, colata, & ad humidi cõsumptionem lento igne cocta, spatula mouendo permisce demum omnia probè cõmixta & coniuncta reconde.

Cæterùm notabis, quod si recens sit castoreũ, illius liquorẽ liquidum & serosum esse debere, quem cum gummi generibus dissolutis, colatis, & coctis paulatim admiscebis, vt facilius cum dicto oleo commisceri possit. Quod si castoreũ sit siccum, cõtundes, & cum oleo cocto, & colato, recondes. Alij puluerem castorei prædictũ, oleo cocto, in fundo vasis recondunt, vna cum styrace puluerisato, vt vis castorei, & styracis, in oleo remaneat: quod maximè laudo.

VIRES EX LVMINARI MAIORE DESVMPTÆ.

Valet in omnibus ægritudinibus, & cõfert tremori, & tetano, & doloribus neruorum & iuncturarũ: alij paralysi & spasmo mederi affirmãt.

CAPVT 19.

Oleum costinum Mesuæ in xij. distinct. de oleis Visuale.

Textus Mesuæ verus.

a Radices costi, intellige. & quia vero costo caremus, Auicēna ponit medietatē radicis de pyretri. Syl. radices inulæ, aut galangā maiorem sumendam esse docet.
b Per cassiā, ligneam author intelligit.
c Per quantum sufficit vnc. ix. vel ad summū vnc. xij.
d Olei sesamini loco si deficiat, dulce, hoc est, ex amigdalis dulcibus substituendū erit & legendum est lib. ij. loco lib. iij.

℞. [a] Costi amari. ℥. ij.
[b] Cassiæ. ℥. j.
Extremitatum sampsuci. ℥. viij.
Vini odoriferi [c] quātum sufficit ad infundendum noctibus duabus.
[d] Olei sesamini. ℔. iij.
Decoquantur sicut oleum nardinum horis sex.

SCHOLIA.

Radix costi, & cassia lignea simul probè concassentur & in vino odorifero vnà cum extremitatibus sampsuci viridis crassè cōtusis, fictili nouo cooperto spatio horarum quatuor, ad summum sex, ad infundendum super cineres calidos imponantur. Alij spatio vnius diei simplicia infundunt: vnà cum oleo sesamino aut eius succedaneo: & in diplomate omnia ad humidi consumptionem coquunt: vbi cocta fuerint calidè exprimendo transcolant. Colatum verò oleum ad vsum reseruant.

VIRES A MESVE DESCRIPTÆ.

Neruos & lacertos calefacit, & aperit opilationes eorum, & confortat omnia membra neruosa, & confert stomacho, & hepati, & confortat capillos, & prohibet canitiem, & facit colorem, & odorem corporis bonum.

CAPVT 20.

Oleum de euphorbio Mesuæ xij. distinct de oleis Vsuale.

Textus verus Mesuæ.

℞. [a] Euphorbij. ℥. ß.
[b] Olei de cheiri. ℥. v.
Vini odoriferi [c] tantumdem.
Decoque vsque ad vini consumptionem, & vtere.

a Euphorbiũ recens, si reperiatur accipe, si vero deficiat, vetus.
b Oleũ de cheiri Mesuæ scilicet. Galen⁹ oli uarũ & maturũ capit.
c Per tãtumdẽ, vnc. v. intellige.

SCHOLIA.

Recens euphorbium accipito: si autem recenti careamus, veteris dupla, vel tripla esse debet proportio. Illud in tenuissimum puluerem reducito: sed inter puluerisandum pauco vino aspergito, ne nares feriat. Puluerisatum vna cum oleo, vinóque rubro, lento igne, vase duplici; spatula mouendo ad consumptionem vini prædicti decoquito. Coctum nec colatum ad vsum reconde.

Maximè hic notandum Galenum in fine lib. 2. pharm. pro vario scopo oleum de euphorbio parare. Sic enim

Per inualidũ recens & album intellige.

inquit si euphorbium inualidum sit, vel si vetus est vt bimum, trimum, & iam pallidum, aut flauum, ʒ. vj. si sensus in auribus vel parte alia est acerrimus minus, semiunciam vel ʒ.iij. si obtusus, validi euphorbij ℥. ß. vel ʒ.v. præsertim si affectus est contumax, vt alopecia, licet apponere. Quocirca diligenter attendat Pharmacopœus electionem veram euphorbij, antequam istud oleum conficiat, vt possit hanc compositionem rectè parare. Cæterum notabimus Galenum lib.2. de composit. medicament. secundum loca, oleum cõmune maturũ ad lib.j. capere in quantitate prædicta euphorbij, illúdque minuere aut augere pro scopo vario.

VIRES A MESVE NOTATÆ.

Ad ægritudines neruorum frigidas, & dolores eorum, & iuncturarum, & dolores hepatis & splenis valet: & fit caputpurgium ex eo ad sodam, hemicraniam & lethargiam.

CAPVT 21.

Oleum de piperibus ex Mesuæ xij. distinct. de oleis cum additione raro Vsuale.

Verus textus Mesuæ.

a Legendũ trium piperum añ. drach.iij.

b Ex his quatuor myrabalanorũ generibus cortices sumendi sunt.

℞. Trium piperum. [a] añ. ℥.iij.

[b] Chebulorum.

Bellericorum, & Emblicorum,

c Hyoſciami loco, legendum eſt ammoniaci ſecundũ mentem & correctionem nouam, Meſuæ. Tamen licet ſcopus huius cõpoſitionis ſit calefacere, attenuare, roborare neruos, nihilominus niſi ab authore fide digno hæc correctio facta ſit, non mihi videtur recipienda. Nam licet in hyoſciamo ſit vis frigida, nihilominus poteſt cõmiſceri ad contemperationẽ calidorum.

d Turbith, legendũ eſt drach. ij. loco drach. xij.

e Haſech humidi, thimi viridis ſumitates intellige.

f Per añ. quantum de ſingulis manu capi poteſt, intellige manipulum vnũ quod refero ad vnc. j.

g Legendum eſt aquæ lib. xij. loco lib. xxiiij.

h Oleum de cherua, oleum factũ ex ſemine cataputiæ maiori accipe, & per Heminas ij olei, à Saladino ſcriptas intellige, quæ põderant vnc. xxx. vel lib. ij. ſem. medicas.

Indorum. añ. ʒ.v.

Radicum apij.

Fœniculi. añ. ʒ.iij. ß.

Sagapeni. Oppopanacis.

c Hyoſciami albi. añ. ʒ.ij.ß.

d Turbith albi boni. ʒ.xij.

Zziberis. ʒ.iij.

Caulis recentis.

e Haſech humidi.

Foliorũ ruthæ humidæ. f añ. quãtum de ſingulis manu capi poteſt.

Decoquantur omnia prima contritione earum cum

Aquæ. g ℔. xxiiij.

vſque ad tertiã partem: deinde colentur & proiiciantur ſuper ea

h Olei de cherua. Hem. ij.

& coquantur vſque ad cõſumptionem aquæ: & ſunt ex hominibus qui addunt in eo.

Ireos. ʒ. vj.

i Tapsiæ loco, legendum est cassiæ ligneæ.
k Per cordumenũ, semen carui agreste, intellige.
l Per expressionem alchasech succũ vel decoctum thimi colatũ, & per Sextaria iii. l b. vij sem. medicas intellige: hic quarta partes Sextarij vnius(quæ sunt vnc.vij)semis sufficit.

i Tapsiæ.	℥.ij.
Anisi.	
k Cordumeni.	an̄. ℥.j.ß.
Calami aromatici.	℥ ij. ß.
Spicæ indæ.	℥.j.
l Expressionis alchasech.	Sext.iij.

administretur vt oportet.

SCHOLIA.

Radices recentes apij, fœniculi prius à corde interno purgatæ, incisæ, ac tritæ, quatuor genera myrobalanorum, turpetum, anisi semē, hyosciamus, cordumenum, caules recentes, rutha, thymum, seorsim crassiuscule trita, in aqua prædicta, spatio duorum dierum calidè infundatur vase bene obturato, interdum spatula mouēdo. Tertio die spicam incisam, ireos radicem, calamum aromaticum, cassiam ligneam, zziber, species piperis, omnia perticulatim obiter trita desuper iniicies, spatióque vnius diei macerari permittes: peracto infusionis & macerationis tempore, ad medias vel ad tertias, lento igne continua agitatione concoques (alij vase duplici coquunt) tum panno ligneo rudi transcolabis fortiter exprimendo. Colatum vna cum oleo de cherua, aut illius loco amigdalarum amararum,

vel irino, & expreſſione thymi, ad humidi conſumptionem, eodem igne ſemper agitando decoques: poſtea tranſcolabis, & refrigerari permittes: quo omnino refrigerato, gummi genera, vt ſagapenum, ammoniacum (ſi liceat addi), oppopanacem, ſeorſim arte ſoluta (vt Sect. 1. & 2. ſatis copioſe modum ſoluendi docuimus) & ad humidi non radicalis conſumptionem cocta, paulatim ſpatula agitando in oleo colato diſſolues, & ſimul miſcebis, atque vſui ſeruabis.

Alij hac ſequenti methodo componunt. In aqua prædicta radices apij, fœniculi inciſas, quatuor genera myrobalanorum, turpetum, piperíſque ſpecies, gummi genera, zziber ſeparatim trita, caules recentes, rutham & thymum, in mortario lapideo piſtillo ligneo tuſa igne lento ad tertias concoquunt ſpatula ducendo, deinde fortiter torquendo exprimunt. Expreſſum vna cum oleo de cherua, aut eius ſuccedaneo, ad humidi peremptionem ſimili igne prædicto, ſpatula ducendo percoquunt, & ſine aliorum additione ab aliis authoribus coniuncta, ad vſum recondunt. Cæterum vt verum fatear, primus modus à nobis deſcriptus excellentior eſt, quam altera methodus. Volunt alij omnia ordine cõcoqui ad tertias, non diſtinguendo, an ſint aliqua ſimplicia, quæ diſſolui debeant, & ſeruari cum oleo, vt ſunt gummi genera: id quod diligenter in noſtra methodo nobis vſitata obſeruauimus. Deinde nemo miretur, ſi aquæ quantitatem præſcriptam ab authore non obſeruem, cum loco xxiiij. aquæ librarum, duodecim tan-

tum aſſumo, & loco ſextariorum trium expreſſionis thymi, quæ ℔. vij. ß. valent, vncias ſeptem & ſemiſſem aſſumo. Hæc enim quantitas aquæ, & expreſſionis, idonea eſt ad omnia ſimplicia infundenda maceranda, & coquenda. Nam omnia ſunt calida, ſicca, & tenuia. Quocirca verendum, ſi decoquantur in tanta aquæ quantitate ne ſubſtantia, ac illorum facultas euaneſcat. Nam vt docet Meſues, oportet vt gradatio fiat in decoctione, plus vel minus, commenſurando calorem, & proportionando illum ſubſtantiis rerum debilibus, vel fortibus. Præterea omnia quorumvirtus facilè reſoluitur aut quæ ſunt debilis texturæ, aut virtutem habent poſitam in ſuperficie, debili coctione egent. Ea ratione illa quæ hoc oleum ingrediuntur debilis texturæ ſunt, virtutémque habent in ſuperficie poſitam: ergo debili coctione egent. Quantitas igitur aquæ à Meſue præſcripta minuenda. Atque hæc ſunt in hoc oleo notanda. Adde etiam cóſuetudinem, quam obſeruauimus in proportione aquæ ad ſimplicia in decoctionibus: nempè ad vnam partem ſimpliciũ, tres vel quatuor aquæ partes: quam proportionem in noſtra methodo obſeruauimus. Præterea id notare quoque conuenit; ſi in omnibus compoſitionibus Arabum reperiatur Sextarius, Sextarium Italicum licet accipere. Rurſus ſi hemina inueniatur, italica vel ægyptiaca ſumenda erit.

Per tenuia tenuis eſſentiæ intelligatis.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Expertum ad ægritudines neruorum frigidas, ſicut paralyſim, ſpaſmũ, torturam, tremorem & mollificationẽ: & cõfert ad epilepſiã, & veram iſchiaticam, & dolorem iuncturarũ, & dorſi, & colicam: & aperit opilationes, & cõfert matrici iuuamentum manifeſtum, & calefacit eam & confert humiditati eius, & confert dolori ani à frigiditate, & dolori renum, & veſicæ, & frangit lapidem.

CAPVT 22.

Oleum de mentha incerto authore, tamen mihi frequens & Vſuale.

Vera deſcriptio manu ſcripta.

℞. Menthæ criſpæ ſatiuæ & viridis. ℔. ß.

a Olei oliuarum completi & loti. ℔. j. ℥. iij.

Succi menthæ. ℥. iij. ʒ. vj.

Conficiatur vt oleũ de maiorana ter, aut quater mutatis foliis, antequam ſuccus addatur.

a Valerius cordus id vult parari cum oleo omphacino eodem modo quo myrtinum ſimplex aut ruthaceũ Meſuæ.

VIRES A DOCTORIBVS MEDICIS PROBATÆ.

Optimum ventriculo eſt: nam ventriculũ imbecillum ac frigidũ calefacit ac roborat, nauſeæ ſuccurrit, & vomitũ ſedat, concoctionẽ adiuuat, appetentiam inducit, durities, & abſceſſus, qui in ventriculo fiunt, ſoluit.

SECTIO III.
CAPVT 23.

Oleum lumbricorum terrestrium incerto authore frequens & Vsuale.

Vera descriptio in quodam libro reperta.

℞. Vermium terræ. ℔.ij.

[a] Olei oliuarum maturi & loti. ℔.iiij.

[b] Vini nigri & generosi. ℥. viij.

Bulliant omnia simul & fiat oleũ deinde percoletur.

a Olei oliuarum, multi pondus duplicant.

b Vini quantitas hæc, re vera non sufficit, si perfectè decoctionem vermiũ vis parare: & loco vnc. viij. legendũ lib.j. ß. quia si coqueretur vsque ad cõsumptionem tantę quantitatis vini, vreretur oleum.

SCHOLIA.

A terra separentur lumbrici & lauentur diligenter in aqua fontana pluribus lotionibus donec à terra sint immunes' semper tamen aquam pro quacumque lotione innouando. Peracta lotione, in vase cooperto vna cum vini nigri generosi lib.j. ß. & oleo prædicto, vase duplici ad vini ferè peremptiouem coquãtur: dein per pannum rudem canabinum colentur: colatum ad vsus necessarios recondatur. Petrus Montagnana in antidotario suo capite 6. de oleis vnum habet minimè varium.

VIRES A MEDICIS NOTATÆ.

Neruos infrigidatos confortat, & vtile est ad dolores iuncturarum.

CAPVT 24.

Oleum de croco Mesuæ xij. distinctione de oleis interdum Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

℞. Croci. ℥. j.

Myrrhæ puræ. ʒ. iiij.

a Cordumeni. ʒ. ix.

Calami aromatici. ʒ. viij.

Infundantur medicinæ in

b Aceto.

diebus quinq;, præter cordumenū: die sexto proiiciatur super ea cordumenū & dimittatur die vno deinde fundatur super ea

c Olei. ℔. j. ß.

& coquantur lento igne vsque ad aceti consumptionem: & sunt qui loco aceti, vinum ponunt.

a Per cordumenū, carui agreste, intellige. Syluius loco cordumeni, cardamomū capit.

b Aceti quātitas, Mesues non definit, & ponēdæ sunt vnc. viij. ad summum vnc. x.

c Oleum, lotū, immaturum oliuarum, accipit Alexandrinus cap. 732. Alij maturum.

SCHOLIA.

In fictili cooperto calamum aromaticū crasse tusum, d crocum integrum, & myrrham confractam, vna cum aceti ℥. viij. vel ℥. x. die-

d Satius esset crocum dissolui, cū suo dissoluente quā integrū ponere, vt maior sit vis olei.

bus quinque calidè infundes sexto die desuper cordumenum mediocriter tusum proiicies, & adhuc spatio vnius diei omnia macerari permittes: maceratis & infusis oleum oliuarum immaturum lotúmque affundes, & lento igne ad aceti consumptionem, spatula mouendo, concoques: cocta per pannum rudem colabis: colatū reconde & vtere.

Auicenna 5. canone Summa 1. Tract. 10. vnum describit. Alexandrinus capit. 732. alterum habet, qui minimè cum Mesue conuenit.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Confert doloribus neruorum & cōfortat eos, & lenit duritiem eorum, & confert spasmo, & dolori matricis, & colorem efficit bonum.

CAPVT 25.

Oleum de capparibus incerto authore Vsuale & frequens.

Verus textus in quodam libro repertus.

℞. Corticū radicum capparū. ℥.j.

Corticum tamarisci.

Foliorum tamarisci.

Seminis agni casti.

[a] Asplenij.

[a] Asplenū, Scolopendriam intellige Dioscoridis quā barbara voce ceterach vocant.

b Acetum albũ, vel rubrũ, nihil interest quale hoc loco accipiatur.
c Oleum, alij maturũ vel immaturũ accipiũt dũmodo sit tenue participet ex vtriusque excessu nihil interest. Tamen hoc vnũ considerare oportet si velimus lienẽ corroborare, immaturũ accipere cõuenit, cũ astringentia hic magis cõpetant, si vero tumorẽ lienis scyrosum emollire contendamus, maturũ esse debet. Hoc autem oleum præcipuè ad lienis vitia accõmodatur.

Cyperi. an. ʒ.ij.
Ruthæ. ʒ.j.
b Aceti.
Vini albi clari odori. an. ℥ ij.
c Olei maturi oliuarum. ℔.j.

Coquantur in duplici vase ad aceti & vini consumptionem.

SCHOLIA.

Radices cyperi minutissimè incidantur, & in mortareo æreo vna cũ corticibus capparum & tamarisci obiter tundantur: tusæ fictili nouo cooperto iniiciantur. Desuper semen agni casti cõtusum, folia ruthæ, tamarisci & scolopendriæ separatim in mortario lapideo contusa imponantur: mox acetum & vinũ vna cum oleo desuper affunde, & spatio xv. dierum insola, peracto die infusionis in diplomate vel in cineribus ad vini & aceti consumptionem concoque: statim cola, colatum vsui reserua.

Animaduertite plures esse huiusce olei descriptiones apud Musam Brassauolum ab ista differẽtes. Nam aliæ recipiunt corticem radicis capparis, scolopendriam, tamariscum, absintium, oleum commune & acetum. Aliæ radicem corticis capparis, radicem iridis, agnum castum, tamariscum, oleum, & vinum. Aliæ cortices radicis capparis, scolopendriam, tamariscum, iridis radicem, radices cyclaminis, galangam, oleum & acetum. Aliæ radicem

corticem capparum & iridis radices, agnum castum, tamariſcum, oleum, & vinum. Idcirco parua mihi videtur differentia, & video omnes pro animi arbitrio iſtud oleum parare. Tamen quamuis reperiãtur multæ deſcriptiones diuerſæ, iſta præſcripta mihi videtur vſitata & longa experientia celebrata.

VIRES A MEDICIS QVIBVSDAM PROBATÆ.

Confert duritiei, oppilationi, & dolori ſplenis ac omni eius ægritudini.

CAPVT 26.

Oleum de ſcorpionibus ſimplex Meſuæ xij. diſtinctione de oleis interdum Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

a Scorpiones viuos & terreſtres accipe.
b Per quantitatẽ eorũ, magnitudines eorum intellige.

℞. [a] Scorpiones circiter xx. vel plus vel minus, ſecundum [b] quantitatem eorum, & pone in vaſe vitreo, & funde ſuper eos olei amigdalarum amararum. ℔.ij. &

c In ſole, ſcilicet vigẽte diebus caniculari-bus.

ſtringe caput vaſis & dimitte [c] in ſole diebus xxx. deinde cola & vtere.

SCHOLIA.

Terreſtres ac viuos ſcorpiones ſecundum eorum magnitudines, hoc eſt, ſi magni, craſſi, & plurimum farcti ſint, viginti: ſi vero parui quadraginta quinque, vel ad ſummum l. accipe & vaſe vitreo cooperto ipſos vna cum quantitate olei amigdalarum amararum prædicta, ſoli diebus canicularibus ſpatio xxx. dierum ad macerandum appone. Melius ſi antequam ſoli apponantur igne leui bullirent tribus vel iiij. ebulitionibus quamuis non ſit ſcopus authoris ſcorpiones decoqui, ſed tantũ macerari. Exactis diebus macerationis oleo minimè colato reconde, & vtere.

Oleum de Scorpionibus compoſitum Meſuæ xij. diſtinct. de oleis frequens & Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

a Ariſtolochiæ, radices recentes accipe.
b Gentianę, radices recentes intellige.

♃. [a] Ariſtolochiæ rotundæ.
[b] Gentianæ. Cyperi.
Corticum radicis capparis. añ. ℥.j.
funde ſuper ea

c Oleũ oliuarum antiquum capit Manardus, & per Kiſt vinum olei, intellige lib.j.ſe.
d Scorpiones viuos, terreſtres, magnos, craſſos & plurimũ farctos intellige.

[c] Olei amigdalarum amararum. Kiſt.j.

Et pone in ſole xx. diebus deinde proiice ſuper ea ex
[d] Scorpionibus à x. vſque ad xv.

& iterum ſtringe orificium vaſis & dimitte in ſole per dies xx. deinde coletur & reponatur.

SCHOLIA.

Radices cyperi minutiſſimè inciſæ, ariſtolochia, gentiana & cortices capparum ſeorſim in mortario obiter conquaſſentur, & vna cum oleo amigdalino amaro, vaſe vitreo obturato reponantur, ſpatióque viginti dierum inſolentur. Peracta infuſione ſcorpiones viui & vt ſupra diximus electi xv. num. deſuper proiiciantur & iterum tantumdem inſolentur. Tempore macerationis peracto totum coletur, & recondatur. Cæterum lubenti animo ad ſimplicia infundenda aliquid liquoris huic oleo conuenientis concederem addere, penetrationis cauſa, niſi à Medicis doctiſſimis abſurdum, & præter artem videretur. Scio etenim oleum ſolum nō poſſe virtutem craſſam harum prædictarum rerum, quæ ſit eſt in cētro penetrare abſque liquore: quamuis forſitan à Medicis dicentur ſimplicia omnia huic compoſitioni ingredientia ſatis ſubtilem & penetrantem habere ſubſtantiam. Quapropter conſulo omnes pharmacopœos qui hoc oleum parare volunt, Medicos peritiſſimos qui confectionem manuariam norunt conſulere an aliquid liquoris ſit addendum ad harum dictarum rerum penetrationem. Sed ſi non ab eis concedatur conſulo vt antequam ſecunda vice ſimplicia inſolentur, bulliant duabus ebulitionibus: vel omnia recentia capiat, vt oleum virtutem prædictarum

prædictarum rerum acquirere possit. Animaduertite quoque plures reperiri descriptiones: vnam apud Ioannem Anglicum, in capite de lapide renum: aliam apud Rhasim in lib. diuisionum cap. medicinarum vrinæ: aliam apud Matheolum Senensem comment. in præfat. lib. 5. Dioscoridis, omnes minimè vsuales. Proinde necessarium est vtrumque oleum à Mesue hic descriptum paratum habere: quia vtrumque vsui conuenit.

VIRES PRÆDICTORVM OLEORVM A MESVÆ DESIGNATÆ.

Lapidem in renibus & vesica frāgit, & expellit eum, & propriè in renibus & fœmore, & supra collum vesicæ inunctum, & iniectum per virgam, expellit enim eum.
Primum quod est simplex plus attinet frigiditati ratione scorpionum, sed secundum plus attinet caliditati ratione aromatum, & vtrumque est aperitiuum easdem facultates simillimas habent.

CAPVT 27.

Oleum Sambacinum authore incerto frequens & Vsuale.

Verus textus in quodam libro repertus.

Fit etiam oleum ex floribus Iasmini, quod Sambacinum Arabes vocāt, chamæmelo aut cheirino viribus proximum.

SCHOLIA.

℞. Florum Iasmini seu sambaci. ℔.ß.

Olei oliuarum completi loti. ℔.j.℥.iij.

Aquæ infusionis seu feruefactionis prædictorum florum. ℥.iij.ʒ.vj.

Conficiatur vt rosatum completum. Paretur autem infusionis aqua, cum ℥.ij.florum iasmini recentis & aquæ ℥.vij. ad mediæ partis consumptionem vel ad ℥.iij.

VIRES AB IPSO AVTHORE INCERTO.

Chamæmelino aut cheirino viribus proximũ.

CAPVT 28.

Oleum hypericonis incerti authoris vsitatũ.

Verus textus vsitatus.

℞. Summitatum seu comarum hyperici iamiam maturescentis. ℔.j.

Olei oliuarum completi antiqui & loti. ℔.ij.ß.

Aquæ infusionis florum prædictorum, aut eius loco [a] succi eorum. ℥.vij.ß.

[a] Mesues tãtũdẽ succi vel infusionis vt olei affũdit.

Paretur ad normã rosati cõpleti. Paretur autem aqua infusionis cum ℥.iij.florũ prædictorũ & aquæ ℥.x.ß.fiátq; decoctio ad ℥.iij.cõsumptiõis.

VIRES A DOCTORIBVS PROBATÆ.

Eſt reſolutiuum, ſedatiuum dolorũ qui fiunt in neruis, in iuncturis, & pectore, renibus, & veſicã.

CAPVT 29.

Oleum vulpinum Meſuæ xij. diſtinct. de oleis Vſuale.

Verus Meſuæ textus.

a Aquæ marinæ loco, aquam ſalſam accipe, quid autẽ ſit aqua ſalſa vide in fine iſtius cap. Et per kiſt vnum ex Serap. lib. 7. in confect. electuarij de cytoniis authoritate Gal. ſi eſt Rom. eſt lib. j. ſem. Ex doctrina Græcorũ eſt Kadus: tamẽ parua doſis ad vulpẽ exanteratã coquendã videtur eſſe niſi ſtatim noua fiat aquæ dulcis ſuffuſio vna cũ aliis ſimplicibus. Quod ad me attinet ſoleo primo aquæ fontiũ & marinæ an. lib. vj. aponere, deinde vt vulpes cõmixtis ſimplicib⁹ coquatur, ad cõſumptionẽ & diſſolutionẽ artuũ ſuper addo aquæ dulcis libr. viij. quãuis Meſues quantitatẽ non determinarit.

℞. Vulpem integram, cuius interiora ſint euulſa.

& pone in vaſe, & infunde ſuper ipſam

Aquæ fontium &

a Aquæ marinæ. añ. Kiſt. j.

b Olei antiqui clari. Kiſt. ij. ß.

Decoque igne lento cum

Salis. ℥. iij.

vſque ad aquæ conſumptionem deinde pone in vaſe, & proiice ſuper ipſam

Herbæ anethi &

c Halaſech. añ. ℔. j.

Et funde ſuper ea

b Per oleũ antiquũ clarũ, & ſalſum ſume, & per kiſt ij. ſe. olei lib. iij. vnc. ix. intellige quia oẽs qui hoc oleũ à Meſue tranſcripſerũt in ſuis diſpẽſariis Kiſt. ij. ſe. ita explicãt q̃ explicatio videtur cõuenire cum iſta à Saladino deſcripta. c Per halaſech, ſummitates thymi intelli-

ge. Alij origanum explicant Bertrutius cap. de hyssypo Sect. 2. Tract. 4 capit hyssopū. Alij Tribulum marinū.

d Aquæ dulcis quantitatem author non specificat nec declarat: apponendæ sunt autem lib. viij.

d Aquæ dulcis in qua coctę fuerunt ex iisdem herbis. añ. M.j.

Decoque sicut prius vsque ad aquæ cōsumptionem: & administretur.

SCHOLIA.

Vulpem integrā mediæ ætatis pinguem, venatu longáque insectatione defatigatam (quia tunc oleum fiet digerentius) recentérque occisam cuius interiora sint euulsa accipito, & minutissimè cōscindito, vt ab ossibus medulla dessiliat: & in quātitate olei & salis communis prædicta, fictili nouo & amplo ponito: desuper aquæ marinæ & fontanæ lib. xij. iniicito. Melius si leuiter vel ad medias in aqua decoctionis herbarum, fontana & marina absque oleo coquatur vulpes ne oleum nimia coctione vratur, & vis ipsius vulpis facilius eliciatur coctione aquarum quàm oleorum. Coctæ ad medias oleum addatur & ad reliquum humiditatis coquatur igne lento: consumpta fere aqua, aliæ item aquæ dulcis in qua anethi & thymi singulorum M.j. incocti fuerint circiter lib. viij. affundito simulque cum lib.j. thymi summitatum & lib.j. summitatum anethi ad huius aquæ peremptionem & artuum dissolutionem, vel vt ipsius pinguedo ac caro in ius colliquata abierint, & omnia sint liquefacta præter ossa recoquito: deinde velociter extorquendo calidè exprimito: expressum ad vsum recondito.

Anethi & thymi summitates accipe.

AQVÆ FONTIVM ET AQVÆ MARINÆ.] In hac vrbe lutetiana non reperitur aqua marina, nec ad manum haberi poteſt, neque etiam in quibuſdã locis. Igitur ij, qui prope mare non habitant, eius loco muriam ſumũt. Muriæ autem varia eſt acceptio & ſignificatio apud authores: accipitur enim aliâs pro liquamine piſcium cõditorum, vt apud Simonem Ianuenſem, qui dicit ſalſum eſſe liquorem piſcium exẽteratorum quo pro ſalſamento multi vtuntur. Cui ſubſcribere videntur Dioſcorides lib. 2. cap. 31. & Conſtantius Cõſtantinus lib. 2. capite vltimo: qui liquamen piſcium cõditorum Garon vocant: quod pro muria nonnulli eſſe volunt. Alia verò ſpecies muriæ ab Arabibus deſcribitur, quæ liquor eſt reſudans ex farina hordei, dum panis conficitur, vt teſtatur Azaranius ſcribente Simone Ianuenſi. Præter hæc duo muriæ genera, alterum eſt, quod fit ex liquamine carnis ſale conditæ, & pro muria verius accipitur: quod nonnulli Pharmacopœi inepte pro aqua marina ſumendum putant: nam liquamen illud acre eſt, fœtidum & corruptibile, & ſi plurimũ coquatur rubrificandi vim acquirit. Igitur eius loco aquã accipimus cum ſale ad ſpiſſitudinem muriæ coctam, quæ potius eligi debet, vt quæ aſtringens ſit pro ſcopo olei præſentis, cum in muria aliter parata ſit potius vis euocandi foras, quam aſtringendi.

De muriæ variæ ſententiæ.

Aquæ marinæ, & muriæ loco quid.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Oleum vulpinum & est medicamen nobile, vltimum ad arthriticam, & podagram & dolorem renum & dorsi.

CAPVT 30.

Oleum nenupharinum Mesuæ xii. distinctione de oleis Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

Et fit sicut oleum violatum.

SCHOLIA.

℞. Florum nenupharis viridium, dempto intermedio illo croceo, & illo viridi folio superiori & superiecto, contusorum. ℔. ij.

Aquæ decoctionis prædictorum florum. ℔.j. ℥.iij.

Olei oliuarum immaturi loti. ℔. v.

Confice sic reponantur in vase terreo, bene cocto & facias pro vt de oleo rosato & violato tibi dictum fuit, & prouideas de depositione ad solem, & de decoctione in vase duplici, & de permutatione florum, & de additione infusionis.

Decoctio autem florum nenupharis sic para-

ri debet: nēpe cum florum nenupharis ℥.iiij. & aquæ fontanæ ℔.j.ß. ad ℥.iij. absumptionem.

VIRES A MESVE DICTATÆ.

Oleum de nenuphare in virtutibus conuenit quasi cum oleo de papauere: tamen nō est tantæ stupefactionis, nec est somni prouocatiuum, sed alteratiuum.

DE GENERE OLEORVM QVARTO.

Quæ fiunt tribus modis. Vnum, vbi materia coctione in spiritus resoluitur & exprimitur, vt oleum ex vitellis ouorum. Aliud, vbi materia in spiritus pariter resoluitur, & in recipiente condensantur: vt oleum terebinthinæ, & multa alia oleorum genera. Tertium, cum calcinata materia & in modum salis reducta super porphyrio aut marmore vel linteolo contenta in loco frigido dissoluitur: vt olea ex quibusdā mineralib⁹ calcinatis. Vnde vulgare prouerbium habes sal, ergo oleum. De quibus oleis & salibus chymisticis plura dicerem, cū methodus illorū satis mihi nota sit, si in vsu quotidiano essent: de his tamen alio breui compendiolo spero me dicturū, si superi in spatium temporis vitam producere concedant.

CAPVT 31.

Oleum de ouis Mesuæ xij. distinctione de oleis, Vsuale.

Verus Mesuæ textus.

a Elixatorum, hoc est, coctorum in aqua.

b Per sartaginem lapideam, figulinam accipe.

c Lignea spatula magis præstat quam ferrea, propter nigredinem.

Accipe vitella ouorum [a] elixatorum circiter. xxx.

Et comminue ea manibus, & pone in [b] sartagine lapidea & frige super ignem, mouendo cum [c] ligneo aut ferreo cocleari, donec rubescant, & resoluatur ab eis oleum. Et tunc exprime ea cum cocleari, & manabit abundantius.

SCHOLIA.

Oua recentia gallinacea accipiantur, quæ in aqua calida probe igni indurare facies, non autem in cineribus calidis (vt efficatius efficiatur oleum) illáque manu decorticabis, & album auferes, vitellósque illorum manu vel spatula lignea confricatos, sartagine figulina, flagrãtissimo igni apposita, rursus spatula lignea (non autem ferrea propter nigredinem) assiduè celeriterq; vndiquaque agitando, eoúsque dum assi vel tosti sint, vel in chylum æquabilem peruenerint. Tunc subito & sine mora linteo rudi calido inuolue, & torculari immitte: quod statim expresseris oleum, flauum emanabit, quod repones ad vsum. Hoc ita extractum, quia crassum & maxi-

mè terrestre est, potest subtilius fieri (nisi scopus authoris varietur) si cucurbita aut retorta, in quam oleum imponitur, bene cum recipiente lutata & obturata (ne spiritus in auras effluāt) cum aqua vitæ & salè fusili (ad fæces retinendas) ita vt eadem aquæ & salis fusilis quantitas sit, in arena vas ad distillandum apponatur. Apposito vasi pro animi arbitrio ignem subdito, & cōtinuato donec totum oleum distillatum sit. Reuera si spectemus scopum istius olei, rectificatio hæc minimè fieri debet, sed potius absque rectificatione vti debemus.

VIRES A MESVE PROBATÆ.

Cutim mundificat & impetiginem, & serpiginem, & alios morbos cutis curat: & facit nasci capillos, & confert fistulis & vlceribus malis.

CAPVT 32.

Oleum de terebinthina ſimplex ex theſauro Euonymi Vſuale.

Verus Euonymi textus.

Accipe terebinthinæ claræ [a] quantum videbitur.

[b] Cineris è ligno duro aut forti. ℥. iij.

Et in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus ad humiditatis diſſolutionem poſtea augeatur ignis ad olei diſtillationem.

a Per quantum videbitur intellige lib. j. vel ſem. vel vnc. iij. pro capacitate vaſis.
b Cineris è ligno duro aut forti dixit, ne eleuetur diſtillando terebinthina. Reuera nihil cum terebinthina eſt addendum vt ſum expertus, capitq; vnc. iij. prædicti cineris, videlicet, pro lib. j. terebinthine.
c Per artem chymiſticam, diſtillatoriam vel diſtillandi intellige: nã chymiſtici diſtillatores dicuntur.

SCHOLIA.

Oleum terebinthinæ fieri poteſt [c] arte chymiſtica, in cucurbita vitrea cum capitello roſtrato, vel in retorta: ita vt vtrumuis vas terebinthina ſit ſemiplenum, abſque arena, aut cinere è ligno duro, & optimè obturatum cum recipiente ampliſſimo vt ſpiritus libere ſpatiari poſſint (alioquin vas rumperetur) cucurbita vel retorta terebinthinam continens, vaſi arena pleno imponatur, & ſuper furnum quadratum adaptetur vt diſtilletur. Tum ignem mediocrem facito, & continuato donec ex lib. j. terebinthinæ ℥. iiij. olei clari ac albi habueris. Tunc ignem parum augebis, continuando quo-

usque tibi sint ℥. ij. olei subrufi, aureíque coloris, ac lucidi. Præterea rursus ignem augebis dum rursus iterum ℥.ij. ß. olei rubri croceíque coloris & clari effluant.
Hac enim methodo tria genera olei terebinthinæ arte & industria facta habebis. Tandem hoc vnum operãdo erit notandum vt pro quacumque ignis auctione recipiẽs permutetur ad olea diuersa è terebinthina recipienda, quæ diligentissimè in vitreis vasis obturatis seruabis, & cum opus fuerit vteris.

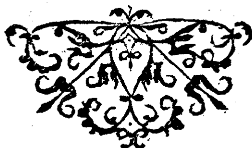
VIRES EX EVONYMO.

Simplicia vulnera intra xxiiij. horas sanat: valet ad neruos contractos à frigiditate: Accipiẽdo ʒ.j. cũ vino vrinã mouet, & omnes dissoluit corporis neruositates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus pestilentibus confert eodem pondere per os accipiendo & vngendo stomachi orificium digestionem mouet.

Hæc ſunt (candide lector) quæ tribus hiſce ſectionibus tuum in vſum comprehenſa, crebro amicorum ſuaſu & rogatu impulſi, in lucẽ tandem emiſimus. Fructum verò laboris noſtri ad eos vberrimum ſpero peruenturum qui rei medicamentariæ ſerio addicti, præcepta & conſilia noſtra inſequentur. Nos ſi quid ad publicam vtilitatem contulerimus id ſingulare Dei Optimi Maximi beneficium eſſe agnoſcimus. Interim dum tu qualeſcumque has ingenij noſtri primitias explorabis, ad alia ſtudia, non minus his vtilia, animum & calamum paramus.

Vale.

FINIS.

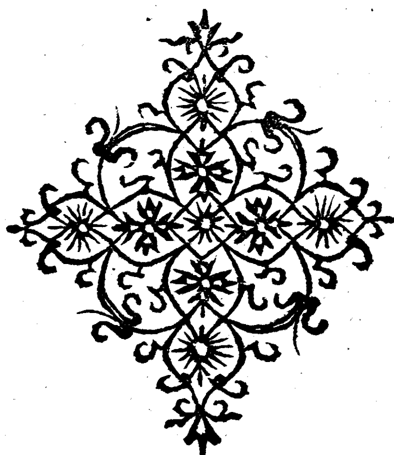
ADMONITIO LECTORI.

Errores magis necessarios quos in hoc libello deprehendimus, & qui sententiam nostram peruertere poterant, annotauimus, idipsum non nostra sed bibliopolæ potius negligentia factum existimes. Quod si interlegendum alij tibi occurrant quos animaduertere nobis non licuit, qui vel verbum dictionis linguæ latinæ, seu dictiones vniendæ, vel separandæ, aut interpuncta, vel accentus tollendi, vel addendi, vel mutandi, aut additione, aut detractione alicuius literæ, aut mutatione vnius loco alterius, mentem nostram immutare possent, te oro atque obsecro vt eos emendare velis.

ERRATA SIC CORRIGITO.

FOL. 5. Pag 1. Lin.1.2. additionis, rosarum rubearum exungatarum, rosas rubras exungatas. fol.4. pag 2. lin.8. debent, debet. fol.6. pag 2. lin.8. lib.ij. lib.ij. vnc. viij. fol. eod. eademque, pag. lig.14. (adde) auferatur. fol.9. pag.1. lin.17. eligerint, elegerint. fol.11. pag.1. lin.15. pari, pauca. fol.12. pag.1. lin.1.2. additionis œsypi humidæ, œsypus humida. fol. eod. pag.1. lin.31. lauando, præparãdo. fol.14. pag.1. lin.11. integrum eorum, integrã earum. fol. eod. pag.1. lin.15. ær, aër. fol.15. pag.1. lin.1. &, seu, fol.16. pag.1. lin.7. ircos, ireos. fol.18. pag.2. lin.6. densa, diluta. fol.19. pag 1. lin.32. (dele) quod. fol.21. pag.2. lin.30. lenis, leuis. fol. eod. eademque pag. lin.32. analogos, analogis. fol 22. pag.1. li.22. post sordida (adde) est. fol. eod. pag.2. lin.3. (dele) non. fol.27. pag.1. lin.5. cane, caue. fol.30. pag.2. lin.3. additionis, hil, nihil. fol.31. pag.2. lin.3. coniunguntur, cõiungitur. fol.34. pag.1. lin.26. post intercursantibusque (adde) ob lon-

gis venis ſplendenribuſque. fol.eod. pag.1. lin.20. additionis, quid, duplex. fol.35. pag.1. lin.4. poſt chalcanti (adde) adinuicem. fol.eod. eademque pag. lin.22. media, mediæ. fol.eod. pag.2. lin.13. additionis, mollis, mellis. fol.45. pag.2. lin. 29. minus, magis. fol.74. pag 2. lin.30. additionis poſt capit (dele) v. fol.81. pag.2. lin.24. perluceus, perlucens. fol.86. pag 2. lin.5. poſt pro partibus (adde) duabus. fol.98. pag.1. linea vltima, findatur, ſcindatur. fol.105. pag.1. lin.8. poſt corticibus (adde) ad. fol.110. pag.1. lin.29. calido, calide. fol.111. pag.1. lin.8. primas, prunas. fol.121. pag.2. lin.7. additionis, ſumendam, ſumendas. fol.123. pag.2. lin.11. additionis, pares, pars. fol.126. pag.1. lin.5. additionis, quantitas, quantitatem.

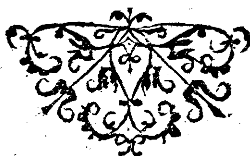
INDEX MEDICAMENTORVM COMPOSITORVM, QVÆ HOC LIBRO describuntur, per Sectiones distinctus.

Sectionis primæ capita.

Sectionis secundæ capita.

Sectionis tertiæ capita.

FINIS.

INDEX RERVM, QVÆ HOC OPERE CONTINENTVR QVÆQVE notatu digna passim occurrunt.

A

FINIS.

